

13424

342F
4-23

1887

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

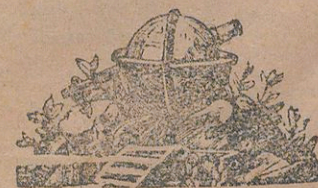
ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

Ա.Ո.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՆ

1885-87

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏԳՈՎՈՒԹԻՒՆ ՍԱՀՄԱՆ ԶԵՆՈՂՈՍԵԱՆ

1887

342բ

Կ-23

պ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

6458
39

2001

Ա.Բ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՆ

2001

7396

ԱՄ Լ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ԱՆԴԱՄՔ

Աբիկ	էֆէնտի	Ունճեան
Ալիքսան	»	Սաքաեան
Գարրիէլ	»	Նորատունկեան , Դեր-Ատենապետ
Խաչիկ	»	Կամարական
Կոստանդ	»	Կոստանդեան
Համաղասպ	»	Պալլարեան , Ատենադպիր
Միհրան	»	Սէթեան
Յակոբ	»	Ֆրէնկեան
Յովհաննէս	»	Նուրեան , Ատենապետ
Յովհաննէս	»	Պոյաճեան , Դեր-Ատենադպիր
Սերովբէ	»	Կիւլպէնկեան ,
Սենեքերիմ	»	Մանուկեան
Տիգրան	»	Բարաղամեան
Տիգրան	»	Կիւմիւշկէրտան

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԱՌ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՆ

Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան Քաղաքական Ժողովը՝ Ազգային Ընդհանուր Ժողովոյ վստահութեամբ պատուեալ ի պաշտօն կոչեցաւ 1885 Յունիս 28ին՝ Իւր անդամներն , թէեւ պաշարեալ անձնական ծանրածանր զբաղումներով , ըստ բաւականին ժամանակ չէին կրնար գտնել այսպիսի ծանրակշիռ պաշտօն մ'ստանձնելու , որու պարտականութեանց հետ նաեւ դժուարութիւններն եւ փափկութիւնն կ'ըմբռնէին քաջ , սակայն չկարենալով նահանջել յանուն Ազգին իրենցմէ պահանջուած ծառայութենէն , խոնարհեցան Ազգային Ժողովոյ կամաց եւ Սրբազան Պատրիարք Հօր ջերմագին հրաւիրանաց առջեւ , եւ յանձն առին զայն . հետեւաբար նորակազմ Քաղաքական Ժողովը 1885 Յունիս 15ին՝ Ամեն Սրբազան Պատրիարք Հօր նախագահութեան ներքեւ գումարեցաւ ի նիստ , եւ կատարելէ յետոյ Դիւանի ընտրութիւնն՝ ձեռնարկեց ի պաշտօն , ընդունելով Կայսերական Կառավարութենէն՝ իւր հաստատութեան հրամանագիրն :

Քաղաքական Ժողովը իւր առաջին նիստերուն մէջ փութաց հետզհետէ վերակազմել Տեսուչ Խորհուրդներն , վերահաստատեց Հի-

ւանդանոցի Հոգաբարձութիւնն՝ գնահատելով անոր մատուցած ծառայութիւններն , ելմտական Հոգաբարձութիւն մը կազմելու համար քանի մ'ապարդիւն փորձեր փորձելէ յետոյ՝ ուր ուրեմն ելմտական գործերն ձեռնհաս եւ յատուկ պաշտօնէի մը միջոցաւ ամփոփելու , կարգադրելու եւ հանապազօրեայ հսկողութեան մը ներքեւ առնչու հարկն անխուսափելի դատելով՝ հաստատեց ելմտական Տեսչութիւն մը , որու նկատմամբ պատիւ ունեցաւ Ազգային Ժողովոյ հաւանութիւնն ըստանալու ելմտացոյցի քուէարկութեան առթիւ :

Քաղաքական Ժողովը անտի եւ այսր վարեց անընդհատ իւր պաշտօնն , եւ այժմ լըրացեալ տեսնելով իւր պաշտօնավարութեան կանոնական երկամեայ շրջանն , կը փութայ իւր հրաժարականին հետ մատուցանել Պատկառելի Ժողովոյդ իւր համարատուութեան տեղեկագիրն , իւր գործոց եւ աշխատութեանց նկատմամբ :

Քաղաքական Ժողովը չյաւակնիր յայտարարելու թէ կրցած է իւր պաշտօնավարութիւնն արդիւնաշատ գործել , սակայն կը համարձակի ըսել թէ կարելիութեան սահ-

մանին մէջ եւ առձեռն տարերց եւ միջոցներու ներած չափով՝ չէ խնայած իւր ջանքերն Ազգին բարեկարգութեանն եւ յառաջագիւթեանն համար, մասնաւոր խնամ տանելով մէկ կողմէ՝ Հայոց ազգին Օսմանեան Մեծագոր Տէրութեան հետ ունեցած յարաբերութիւններն միշտ բարոյք եւ մշակեալ վիճակի մէջ պահելու, որով կարելի կրնայ լինիլ միայն Կայսերական Կառավարութեան ձեռնտուութիւնն եւ խնամքներն վայելել ի պահպանութիւն ազգային շահուց եւ իրաւանց, եւ միւս կողմէ տքնելով ազգային գործերն բարեկարգել եւ յառաջագիւթեանն ուղի մը հորդել:

Քաղաքական ժողովն ցործան մնաց գործոց գլուխն՝ իրեն քաջալեր ունեցաւ միշտ Ազգային Երեսօխոսական ժողովոյ վստահութիւնն, որու համար պարտաւոր կը համարէր զինքն՝ իւր շնորհակալքն յայտնել աստ իրեն զօրավիգ ունեցաւ Ամեն Սրբազան Պատրիարք Հօր իմաստութիւնն եւ տարեւոր փորձառութիւնն, որք դժուարին պարագայից մէջ ճարտարութեամբ հնարեցին զիւր իրաց, իրերաց յաջորդող կրկին Կրօնական ժողովոց աջակցութիւնն, որոց հետ միանալով իստանբուլ քաղաքին տնօրինեց եւ լուծեց, Ուսումնական, Տնտեսական, Գաղափարական Խորհրդոց, եւ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան գործակցութիւնն, որք եւ զիւրեցին Վարչութեան աշխատութիւնն՝ իրենց ճիւղի պատկանեալ գործոց մէջ, եւ որոց պաշտօնավարութենէն գոհ մնաց միշտ, եւ ի վերջէ՝ համօրէն Ազգին ձեռնտուութիւնն, որ Վարչական տնօրինութեանց համակերպեցաւ սիրով, եւ ամեն պարագայի մէջ, ուր Վարչութիւնն յանուն օրինաց պարտաւորեցաւ խօսիլ, գտաւ միշտ ժողովուրդն տրամադիր անալու, եւ նուիրելու նիւթապէս եւ բարոյապէս իւր աջակցութիւնն՝ Վարչական իշխանութեան կիրառութիւնը դիւրեւ համար:

Քաղաքական ժողովն իւր պաշտօնավարութեան բովանդակ շրջանին մէջ 47 նիստ ունեցաւ առանձինն, եւ 48 նիստ Կրօնա-

կան ժողովոյ հետ՝ խառն խնդրոց համար եւ այս նիստերու մէջ յուզուած եւ լուծուած են 161 խնդիրներ: Թէ՛ սոյն խնդրոց եւ թէ՛ Պատրիարքարանի Դիւանատունը մտած եւ Դիւանատունէն դուրս ալ եւ ալ զրութեանց ցուցակներն կերելին յաւարտ տեղեկագրին:

Արդ՝ Քաղաքական ժողովն սոյն խնդիրներն իրենց ընդհանուր բնութեան համաձայն բաժնելով երկու տեսակի, Յարաբերական եւ Ներքին, իւր տեղեկագիրն եւս կը վերածէ կրկին գլուխներու, եւ կը յիշատակէ ըստ այնմ գլխաւոր խնդիրներն:

Յարաբերական խնդիրներ

Ա.

Հայ Առաջնորդաց տրուած Կայսերական հրովարտականքն վերջին ժամանակներս ինչ ինչ յապաւումներ եւ փոփոխութիւններ կը բաժնէ լինելով, Ազգային Կեդրոնական Վարչութիւնը թէ՛ Ամեն Սրբազան Պատրիարք Հօր եւ թէ՛ նորընտիր Առաջնորդաց ոմանց հրովարտականքն ստանալու առթիւ՝ խնդիր մատուց Կայսերական Կառավարութեան, անփոփոխ շնորհելու սոյն հրովարտականքն, եւ գոհութեամբ կը յայտարարէ որ իւր խնդիրն լսելի լինելով՝ Կայսերական հրովարտակց վերածուեցան իրենց նախկին վիճակին:

Կայսերական Կառավարութեան սոյն չընորհաց համար՝ որոշմամբ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան իստանբուլ ժողովոյ՝ շնորհակալեաց ուղերձ մը մատուցաւ Բ. Դրան:

Բ.

Ըստ վաղեմի կարգաց Թէշրիֆարի, Գաւառներու Վարչական ժողովոց մէջ (Մէճլիսի Իտարէ) Յունաց Մետրօպօլիտներէն յետոյ՝ կը բազմին Հայ Առաջնորդը:

Եւ ըստ որում Գաւառաց ոմանց մէջ

Հայ Առաջնորդաց յետագաս ուրիշ հոգեւոր Պետեր Տէրութեան կողմէ վերջին տարիներու մէջ հրատարակեալ Թէշրիֆարի նոր հրահանգի մ'առթիւ ձեռնարկներ կ'ընէին, որպէս զի նախաթուութեան իրաւանց համար հրովարտակց թուականին հնութիւնն եւ միանգամայն եկեղեցական աստիճանն հիմ բռնուին, Ազգային Վարչութիւնը Բ. Դրան Թագրիւր մատուց Հայ Առաջնորդաց համար ընդունուած վաղեմի կարգն անփոփոխ պահուելու խնդրանք:

Բ. Դուռը խնդիրը նկատողութեան առնելով՝ հաճեցաւ հարկ եղած տնօրինութիւններն խոստանալ, որպէս զի այս պահանջումներն իրենց բանաւոր սահմանին մէջ գոհացում գտնեն:

Գ.

Մշոյ Առաջնորդ Տ. Գրիգորիս Եպիսկոպոս Ալեքսանդրեան, Արաբկիրի Առաջնորդ Տ. Եղնիկ Եպիսկոպոս Ապահունի, եւ Պուլանքի գտնուող Տ. Յովսէփ Վարդապետ Սարաճեան տեղական իշխանութեանց ամբաստանութեանց վրայ կոչուելով ի Պօլիս Տէրութեան դատարանաց առջեւ կը գտնուէին: Թէպէտ եւ ի վերջոյ առաջինն իւր անպարտութեան վճիռն ստացած էր, բայց իւր վիճակն վերադառնալու հրաման չէր կրցած ընդունիլ, ինչպէս նաեւ Տ. Յովսէփ Վարդապետ անպարտ հրատարակուած էր դատարանէն իսկ Տ. Եղնիկ Եպիսկոպոսի խնդիրն կը մնար տարտամ վիճակին մէջ: Ազգային Վարչութիւնն անոր անպարտութեան վճռագիրն եւս ստանալով՝ Թագրիւրով մը մատուց պատճէնն Արդարութեան եւ Կրօնական գործոց Նախարարութեան, որ արտօնեց՝ ըստ խնդրանաց Պատրիարքարանի՝ երկու Գեր. Եպիսկոպոսաց վերադարձն իրենց վիճակն:

Տ. Գրիգորիս Եպիսկոպոս ի Մուշ վերադառնալէ եւ բաւական ժամանակ պաշտօն վարելէ յետոյ անդ, որոշմամբ Ազգային Վարչութեան կոչուեցաւ ի պաշտօն Պատրիարքական Փոխանորդութեան վիճակին Վանայ:

Այս վերջին տնօրինութեան, այն է Տ. Գրիգորիս Եպիսկոպոսի Մուշէն հեռացման մասնաւոր շարժառիթ եղած են այն գանգատներն, որք յարուցեալ էին անոր դէմ Բաղէշի Կուսակալին կողմէ, որ Տ. Գրիգորիս Եպիսկոպոսի հեռացումէն անմիջապէս յետոյ՝ թողով Բաղէշի Կուսակալութիւնն՝ կոչուեցաւ ուրիշ նահանգի մը Կուսակալութեան, ի վերջոյ Մշոյ Կառավարիչն եւս հեռացաւ իւր պաշտօնէն:

Գեր. Տ. Գրիգորիս Եպիսկոպոսի ներկայութիւնն Վասպուրականի նման կարեւոր գաւառի մը մէջ՝ կը խոստանայ արդիւնաւոր ըլլալ:

Դ.

Ազգային Կեդրոնական Վարչութիւնը Մշոյ Առաջնորդին կողմէ հաղորդուած անդեկութիւններէն վերահասու լինելով որ տեղական իշխանութիւնն իւր ընդունած մէկ հրահանգին համաձայն՝ ազդարարած է Մշոյ Առաջնորդարանին որ Հայոց եւ Հռովմէականաց առաջնորդք փոխխափ կարգաւ պիտի անդամակցին տեղեւոյն Խտարէի ժողովոյն, Ազգային Վարչութիւնն փութաց Թագրիւր մատուցանել Բ. Դրան, եւ յայտնելով թէ Հայ հասարակութիւնն անհամեմատ մեծամասնութիւն ունի գաւառին մէջ՝ միւս ոչ՝ Մահմետական ժողովրդոց վրայ, թէ՛ Կառավարութեան տնօրինութեանց եւ հրամանաց գլխակ լինելու եւ զանոնք իւր ժողովրդեան հաղորդելու եւ ի հարկին տեղական եւ ժողովրդական գործոց վրայ կարեւոր լուսաբանութիւններն եւ տեղեկութիւններն մատուցանելու համար Կառավարութեան, Հայոց Առաջնորդին անընդհատ անդամակցութիւնն անհրաժեշտ է, խնդրեց որ Հայոց Առաջնորդին աթոռն վերապահուի միշտ իրեն: Այս խնդիրը դեռ կը գտնուի բանակցութեան ներքեւ:

Ե.

Սղերդի Առաջնորդարանին տեղեկութիւն տրուած լինելով թէ խռովարար անձինք ոմանք Առաջնորդական Տեղապահ Տ. Ղազար Վարդապետին վրայ յարձակումներ եւ բռնութիւններ ի գործ կը դնեն, եւ զայն վիճակէն հեռացնելու եւ ազգային գործերն վեր ի վայր չընելու կը նկրտին, Ազգային Վարչութիւնը Բ. Դրան Թագրիւր մատոյց որ անմիջապէս հեռագրով տեղական Կառավարութեան հրահաններ տուաւ. եւ հետեւաբար զսպուելով այս անկարգութեան հեղինակներն՝ բարեկարգութիւնն վերահաստատեցաւ:

Զ.

Ասորոց Պատրիարքական Փոխանորդ Յարութիւն Վարդապետ Ապտ-Իւր-Նուր երկար ժամանակէ ի վեր Բ. Դրան եւ Պատրիարքարանի հանդէպ անպառաճ ընթացից մէջ գտնուելուն պատճառաւ՝ Կայսերական Կառավարութեան տնօրէնութեամբ յուղարկուեցաւ ի Մէրսին Ասորոց Սրբազան Կաթողիկոսին քով, եւ Նորին Սրբազանութեան կողմէ սոյն Փոխանորդական պաշտօնը յանձնուեցաւ ուրիշ արժանաւոր եկեղեցականի մը, որ կը վարէ իւր պաշտօնը Պատրիարքարանի քով:

Դիտելի է որ այս պարագային մէջ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան ի գործ դրած ձեռնարկներու իբր արդիւնք, Ազգային Պատրիարքարանի հետ Ասորոց ունեցած հարաբերակցութիւնը, որ ասկէ առաջ խանդարեալ վիճակի մէջ էին թէ՛ Բ. Դրան մօտ եւ թէ՛ Ազգային շրջանակի մէջ, վերածուեցան իրենց նախնական վիճակին, եւ Պատրիարքարանին իրաւասութիւնն նոր նուիրադրութեամբ մ'ընդունեց:

Է.

Օգոստոսիան Սուլթանն բարեհաճեցաւ՝ ըստ խնդրանաց Պատրիարքարանի՝ երրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհել:

Երուսաղէմի Պատրիարքական Տեղակալ Տ. Երեմիա Եպիսկոպոսի,

Եգիպտոսի Առաջնորդ Իզմիրլեան Տ. Մամբէոս Եպիսկոպոսի,

Կարնոյ Առաջնորդ Օրբաւեան Տ. Մաւաբիա Եպիսկոպոսի,

Տրապիզոնի Առաջնորդ Սրուանձտեանց Տ. Գարեգին Եպիսկոպոսի, եւ

Բաղէշի նախորդ Առաջնորդ Կէօմրիւք-ճեան Տ. Մովսէս Վարդապետի:

Եւ չորրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան Երուսաղէմի Վանուց Միաբաններէն Տ. Ղեւոնդ, Տ. Կիրակոս եւ Տ. Դէորդ Վարդապետաց, իրենց թէ՛ առ Տէրութիւնն եւ թէ՛ առ Ազգն մատուցած ծառայութեանցը համար:

Ը.

Օտար երկիրներէ վտարեալ կրօնաւորք զառաճելով Օսմանեան Տէրութեան հիւրասիրութենէն եւ կրօնական ազատասիրութենէն՝ ժամանակէ մ'ի վեր իրենց գործունեութեան ասպարէզ ընտրած են Օսմանեան երկիրն, եւ գաւառաց մէջ ամենուրեք ցրուելով խումբ խումբ՝ կ'ազմկեն ժողովրդեան ներքին անդորրութիւնն բաղմամտեան մեքենայութիւններով, եւ մեծամեծ դժուարութիւններ կը յարուցանեն մեր Գաւառական Վարչութեանց եւ հոգեւոր Պաշտօնէութեանց առջեւ: Գլխաւորաբար՝ Տեղականներ, Բերիա, Այնթապ, Մարաշ, Անտիոք, Պէլէն, Ատանա, Հաճըն, Կեսարիա, Խարբերդ, Մարզուան, Տրապիզոն, Զարաւազա, Վան, Կարին, Բաղէշ, Մուշ, Սղերդ եւ Նիկովիդիա իրենց շահատակութեանց կեդրոն ըրած են. եւ որպէս զի յաջողին պարզամիտ ժողովուրդն իրենց մարդորսութեան ծուղա-

Թ.

կին մէջ թակարդել եւ բաժնել իրենց մայրենի եկեղեցւոյ գրկէն, կը խոտանան ամեն ինչ, նոյն իսկ քաղաքական պաշտպանութիւն, արքունի տրոյց զեղչ եւ շնորհում, կատարեալ բարեկեցութիւն, եւ կը բանան վարժարաններ ազգին զաւակներն օտար դաստիարակութեան ոգւով տոգորելու համար, եւ պաշտօնական դիրք մ'ուղեւորվ ձեռք բերել, կը նկրտին նման հպատակ ազգաց ներկայացուցիչ հոգեւոր դուռններու՝ արտօնութիւն ստանալ Գաւառական Իշխանութեանց հետ բանակցութիւն եւ յարաբերութիւն հաստատելու, եւ մինչեւ իսկ Իտարէի ժողովոյց անդամակցելու, իրաւունքներ, զորս վայելելու համար օրինաց տրամադրած հանգամանքն բնականաբար չունենալով այդ օտարազգի եւ օտարահպատակ կրօնաւորք՝ կ'ապաստանին զանազան միջնորդութեանց եւ ի մասնաւորի իրենց կրօնակից հպատակ ազգապետներու:

Ազգային Վարչութիւնը հետզհետէ գաւառներէն ընդունած տեղեկագրութիւններէ հասու լինելով այն ամեն խառնաշփոթութեանց եւ անկարգութեանց, որոց թատր եղած են այդ վիճակներն նոյն կրօնաւորաց արարքներուն պատճառաւ, հարկադրեցաւ Կայսերական Կառավարութեան ուշադրութիւնն հրաւիրել իրաց վիճակին վրայ: Բ. Դուռն՝ արդէն տեղեկ անոնց ընթացից, հաճեցաւ նկատողութեան առնուլ խնդիրն իւր ամեն պարագայիւր եւ հետեւանօք, եւ հարկ եղած տնօրինութիւններն հրամայեց, որոց շնորհիւ ներքի է յուսալ որ այդ կղերականք չպիտի ունենան այլ եւս այն դիրքն ու ազդեցութիւնը, զորս ի սկզբան դրած էին յայտնաբերուած:

Միւս կողմէ Ազգային Վարչութիւնն եւս Առաջնորդաց պէտք եղած հրահաններն տուաւ, որպէս զի փոյթ տանին իրենց ձեռնհասութեան սահմանին մէջ կարեւորն ի գործ դնելու եւ ժողովուրդն զգուշացնելու այդ կրօնաւորաց մեքենայութիւններէն:

Արդարութեան եւ կրօնական գործոց վսեմ. Նախարարին մէկ ծանուցագիրն կը յայտնէր որ ամուսնական հրամանագրերու վրայ 10 զրշնոց դրօշմաթուղթեր փակցնելու տնօրէնութիւն եղած է ըստ օրինակի, որ կը գործադրուի արդէն Իսլամաց ամուսնութեանց հրամանագրերու համար, եւ առաջնորդական վիճակներէ հասած գրութիւններ կը զեկուցանէին թէ տեղային իշխանութիւնք հոգեւոր պաշտօնեայներէն կը պահանջին ստիպանօք սոյն տնօրինութեան գործադրութիւնն, որ նիւթական դժուարութեանց հետ յառաջ կը բերէր նաեւ զանազան անտեղութիւններ:

Ազգային Վարչութիւնը լսելէ յետոյ կրօնական ժողովոյ կարծիքն եւ դիտողութիւններն այս խնդրոյն վրայ, նկատելով որ ո՛չ թէ միայն մեր գաւառաբնակ ազգայինք մեծ մասամբ՝ մանաւանդ գիւղացիք՝ նիւթական անկարողութեան մէջ են այսպիսի տուրք մը հատուցանելու համար, այլ եւ մեր պատկառութեանց հրամանագրերն Ս. Եկեղեցւոյ Խորհրդոց միոյն գործադրութեանը կը վերաբերին, եւ կառավարական պաշտօնատանց ներկայելի եւ անոնց վաւերացման եւ վճռոյն ենթարկելի մուրհակ կամ վճռագիր եւ կամ վկայագիր չեն, որ դրօշմի օրինաց ներքեւ լինան, եւ նկատելով որ կատարուած ամուսնութիւնք Տէրութեան նոր մարդահամարի օրինօք՝ ազգահամարի տոււարաց մէջ արձանագրուելու պահուն՝ 5 եւ 3 դահեկանի դուռն մը կառնուի արդէն, ի պատասխանի յիշեալ ծանուցագրին՝ Թագրիւր մը մատուցանելով՝ Կայսերական Կառավարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրեց պատկառութեանց հրամանագրերու զուտ կրօնական հանգամանաց վրայ եւ խնդրեց զերծ կացուցանել զայն դրօշմի տուրքէ:

Սոյն պատասխանագիրն նախ Պետական Խորհրդոյ եւ ապա Նախարարաց ժողո-

վոյ կողմէ նկատողութեան առնուելով՝ բա-
նաւոր դատուեցան խնդրոյն կրօնական բը-
նութեան նկատմամբ եղած առարկութիւնք ,
եւ ջնջուեցաւ Բրիտտոնէից պատկազրու-
թեանց հրամանագրերու վրայ դրօշմաթուղթ
փակցնելու որոշումն , որու ենթարկուած կը
մնան Մահմետականաց ամուսնական հրամա-
նագիրք , դատարանաց ներկայելի թուղթեր
լինելուն պատճառաւ : Կայսերական Կառա-
վարութիւնն այս կերպով խնդրոյն բարոյա-
կան կողմին գոհացում տալէ յետոյ՝ նիւթա-
կան մասին՝ Մահմետականաց եւ Բրիտտոնէից
մէջ բացառութիւն մը չդնելու եւ օրէնքը
չխրամատելու դիտմամբ՝ որոշեց միանգա-
մայն որ այդ 10 ղրշի դրօշմաթղթի տուրքն
փոխանակ պակի հրամանագրերու համար
պահանջուելու , բարդուի այն տրոց վրայ ,
որք կը վճարուին մարդահամարի պաշտօնէ-
ութեան՝ ամուսնութիւններն ազգահամարի
տուժարաց մէջ արձանագրուելու առթիւ :

Սոյն որոշումն Եպարքոսական հրամանաւ
հաղորդուելէ յետոյ Պատրիարքարանի՝ Ազ-
գային Վարչութիւնն տեղեկանալով որ դա-
ւառական Իշխանութիւնք ոմանք տակաւին
անտեղեակ այս որոշման՝ կը պնդեն նախորդ
տնօրինութեան գործադրութեան վրայ , վե-
րըստին փութաց բանակցիլ Բ. Դրան հետ ,
որ հաճեցաւ այդ տնօրէնութիւնն չըջարեա-
կանաւ հաղորդել Կուսակալութեանց՝ ըստ
այնմ շարժելու համար :

Ժ.

Տէրութեան դատարանաց կողմէ՝ պատ-
ժական դատերու առթիւ՝ քրիստոնեայ եկե-
ղեցականք՝ նման ուրիշ աշխարհիկ անձանց՝
կոչուելով երդմամբ յայտնելու իրենց տեղե-
կութիւնն՝ այնպիսի գործոց մէջ , յորս իբր
ականատեսի , իրենց վկայութիւնն օրինօք
տեղի կայ պահանջելու , յառաջագոյն Ազգա-
յին Պատրիարքարանն Կայսերական Կառա-
վարութեան դիմած եւ գործին կրօնական
հանգամանքն առարկելով՝ բարեփոխում խըն-

դրած էր՝ դատարանաց կողմէ գործադրեալ
այդ դրութեան մէջ : Սակայն մէկ կողմէ մը-
նալով խնդիրն անգործադրելի , եւ միւս կող-
մէ դատարանք շարունակելով թէ՛ ի Պօլիս
եւ թէ՛ ի Գաւառս հայ եկեղեցականներն ի
վկայութիւն կոչել , երբեմն պահանջել եւ ի
հակառակ դէպս՝ դրամական տուգանաց են-
թարկել , Ազգային Պատրիարքարանն քանիցս
Բ. Դրան դիմելէ եւ կրկնելէ յետոյ խնդիրն՝
պատասխան ստանալով թէ պատշաճ չէ՝ հաս-
տատեալ օրինաց մէջ բացառութիւն ներմու-
ծել , Ազգային Վարչութիւնն հարկադրեցաւ
ուրիշ եղանակ մը գտնել , եկեղեցականներն
ազատելու համար՝ Ս. Աւետարանին վրայ՝ ա-
ռաջի դատարանաց՝ ձեռն դնելու եւ յանուն
Աստուծոյ երդնլոյ հարկէն , եւ երդման բա-
նաձեւ մը ներկայեց , որու համաձայն՝ դա-
տարան կոչուող եկեղեցականք պիտի յայ-
տարարեն միայն ըսելով «Յանուն եկեղեցա-
կան աստիճանիս կը խոստանամ եւ կ'ապա-
հովմ որ դատարանին հարցմանց պատաս-
խաններն ճշմարտագէտ պիտի տամ» :

Սոյն երդման բանաձեւն բանաւոր դատ-
ուեցաւ Արդարութեան եւ Կրօնական գործոց
Վսեմ. Նախարարին կողմէ , եւ կը յուսացուի
որ ի մօտոյ օրինական այժ ստանայ :

ԺԱ.

Բ. Դրան մէկ տնօրինութեան համաձայն
ժամանակէ մ'ի վեր սկսուած է Պատրիարքա-
րանի կողմէ վճռեալ ամուսնական դատերու
վերաքննութեան խնդիրներն Տէրութեան
դատարանաց յղուիլ , զայնս ի հիմանէ քննե-
լու եւ վճռելու յանձնարարութեամբ . իսկ
միւս կողմէ դատարանք քաղաքային օրինաց
մէջ չգտնելով ամուսնական դատավարու-
թեան կանոններ , զիրենք անձեռնհաս կը
նկատեն այդ կարգի դատեր լուծելու , եւ
կը յղեն զայնս Շէրիի դատարանաց , որով
քրիստոնէից ամուսնական դատեր կը տես-
նուին հետեւողութեամբ Շէրիի օրինաց :

Այս կարեւոր խնդրոյն վրայ ինչպէս

նախորդ՝ նոյնպէս եւ ներկայ Վարչութիւնը
Արդարութեան եւ Կրօնական Գործոց Նա-
խարարութեան քանիցս Թագրի մատոյց եւ
Կայսերական հրովարտանքով եւ Ազգային
Սահմանադրութեամբ նուիրագործեալ ազ-
գային կրօնական իրաւասութեան անվթար
պահպանումն խնդրեց՝ կարեւոր բանակցու-
թիւններ կատարելով այս մասին :

Սոյն բանակցութիւնը եզրակացուցին Բ.
Դրան առջեւ թէ ամուսնական դատերու
քննութիւնն Պատրիարքարանի ձեռնհասու-
թեան կը պատկանէր գործին կրօնական բը-
նութեան պահանջմանը համաձայն , եւ միայն
սա կէտն ի մասնաւորի Նախարարութեան
կողմէ առարկութեան նիւթ եղաւ թէ՛ երբ
դատաւարտեալ ոք ապրուստի թողակի մա-
սին Պատրիարքարանի վճիռը չուզէ գործա-
դրել իւր նիւթական անկարողութիւնը մէջ
բերելով , Կայսերական Կառավարութեան
գործադիր իշխանութիւնն այդ անձին եւ
նորա ստացուածոցը վրայ օրինաց արամա-
դրած բռնութիւնն ի գործ չկրնար դնել
մինչեւ որ խնդիրն Տէրութեան դատարանի
մը կողմէ օրինաց պահանջած կերպով քննը-
ւած եւ վերջնապէս վճիռ ստացած չըլլայ :

Ազգային Վարչութիւնն սոյն առարկու-
թիւնը նկատողութեան առնելով՝ Կրօնական
Ժողովոյ դիտողութեանց առջեւ , որոշեց այս
մասին նոյն Ժողովոյ կարծիքն ստանալ նա-
խապէս , եւ յետոյ խառն Ժողովով տնօրի-
նել զարժանն , հետեւապէս խնդիրն յղուե-
ցաւ Կրօնական Ժողովոյ :

ԺԲ.

Հայոց պատմութեան դասագրքերու
տպագրութիւնն Տէրութեան Հանրային Կը-
թութեան պաշտօնէութեան ինչ ինչ դիտո-
ղութեանց վրայ դժուարութեանց ենթարկը-
ւած , ինչպէս նաեւ արգիլուած էր արդէն
տպագրեալ դասագրոց ոմանց գործածու-
թիւնն : Ազգ. Պատրիարքարանն սոյն խնդ-
րոյն վրայ Հանրային Կրթութեան Պաշտօ-
նատան հետ բանակցելէ եւ կարեւոր բացատ-

րութիւններն տալէ յետոյ ստացաւ Գարա-
քաշեան էֆէնտիի կողմէ Ազգային Պատրի-
արքարանիս սրբադրութեան եւ հաւանու-
թեան ներկայացեալ պատմութեան տպագ-
րութեան հրամանն , Թագրիբով մը մատու-
ցանելով զայն Հանրային Կրթութեան Վսեմ.
Նախարարին :

ԺԳ.

Հանրային Կրթութեան պաշտօնատունն
Իւսկիւտարի Իճատիէի ազգային Վարժարանն
մասնաւոր հաստատութիւն մը համարելով՝
ձեռնարկած էր ի գործ դնել ինչ որ Տէրու-
թեան օրէնքը կը տրամադրէ այս կարգի
վարժարանաց համար : Այս մասին Գուգիւնե-
նալ տեղեկագրի մը վրայ Հանրային Կրթու-
թեան Պաշտօնատան Թագրի մատուցուե-
լով՝ նոյն Վարժարանին Կայսերական հրո-
վարտակաւ կառուցեալ ազգային հաստա-
տութիւն մ'ըլլալը ծանուցուեցաւ :

Եւ ըստ որում թաղեցոց կարգադրու-
թեամբ նոյն ազգային վարժարանն պայմա-
նադրով մը մասնաւոր անձի մը յանձնուած
էր՝ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան Ու-
սումնական Խորհրդոյ իրաւասութենէն ան-
ջատեալ վիճակի մէջ , եւ այս պարագայէն
ծագում առած կը թուէր Հանրային Կրթու-
թեան Պաշտօնատան յիշեալ պահանջումն ,
հրահանգ տրուեցաւ Թաղական Խորհրդոյն
իրաց վիճակն յօրինաւորութիւն վերածել ,
եւ դնել Վարժարանն ճշդիւ այն դրից մէջ ,
յորում կը գտնուին մեր ազգային կրթական
հաստատութիւնք :

ԺԴ.

Ոստիկանութեան Տեսչութիւնն յանուն
Միացեալ Ընկերութեանց կատարուած հան-
գանակութեան մ'առթիւ , սոյն Ընկերու-
թեան գործառնութեանց եւ անոր կազմու-
թեան վրայ տեղեկութիւն պահանջելով՝

Պատրիարքարանն փութաց իւր պատասխանագրով հարկ եղած տեղեկութիւններն եւ ապահովութիւններն տալ նոյն Ընկերութեան մասին :

Նոյնպէս Տէրութեան Ընդհանուր Դատախազին պահանջման վրայ՝ Արդարութեան եւ Կրօնական գործոց Վսեմ. Նախարարն ինչ ինչ տեղեկութիւններ կուզէր ստանալ խիզանի Ուսումնասիրաց Ընկերութեան անդամոց նկատմամբ : Եւ որովհետեւ ազգային բարեպաշտական հաստատութեանց օժանդակելու համար կազմեալ Ընկերութիւնը գոյութիւն կառնուն ազգային առանձնաշընորհմանց սահմանին մէջ եւ Ազգային Վարչութիւնը պարտաւոր է անոնց խորախոյս տալ, եւ անոնց կազմակերպութեան եւ գործառնութեանց հիմունքն եւ Ազգային Վարչութեան հետ ունեցած յարաբերութիւններն ճշդելու համար կանոնադիր մը հաստատելու նպատակաւ Յանձնաժողով մը կազմուած էր Վարչութեան կողմէ, ուստի Պատրիարքարանը Վսեմ. Նախարարին ծանուցագրին ի պատասխան հարկ եղած բացատրութիւններն եւ ապահովութիւններն ընծայեց նոյն Ընկերութեան մասին, որով փակուեցաւ խնդիրն :

ԺԵ.

Միացեալ Ընկերութեանց օժանդակութեամբ դաւառաց մէջ բացուած ազգային Վարժարանաց Ընդհանուր Տեսուչն եւ իւր օգնականն Կառավարութեան կողմէ ձերբակալուելով՝ հեռացուցուած էին իրենց պաշտօնավայրէն :

Ընկերութիւնն՝ անտեղեակ այս տնօրէնութեան տեղի տուող պատճառաց՝ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան միջնորդութեան դիմած էր, տեղեկութիւն ստանալու համար այս մասին՝ յայտարարելով թէ ոչ ուստեք գանգաւոր եւ ամբաստանութիւն եղած էին ցարդ նոյն պաշտօնէից վրայ եւ թէ նոյն իսկ Ընկերութիւնն դատախազ կանգնել կուզէր անոնց դէմ, եթէ երբեք Կառավարութեան

դժգոհութեան տեղի տուած էին՝ հակառակ իւր ազգութեան բացորոշ հրահանգաց, որք կը պատուիրեն Ընկերութեան պաշտօնէից միջամուխ չլինել երբեք տեղական գործերու, եւ օրինաց սահմանին մէջ զբաղիլ լոկ իրենց դպրոցական ճէգոք եւ խաղաղ գործովն :

Ազգային Պատրիարքարանի եւ Բ. Դրան մէջ սոյն խնդրոյն վրայ թէ՛ գրաւոր եւ թէ՛ բերանացի բանակցութիւնք կատարուելով, Պատրիարքարանն հասու եղաւ թէ Կայսերական Կառավարութիւնն Միացեալ Ընկերութեանց եւ անոր նպաստած վարժարանաց նկատմամբ որ եւ է խնդիր չունի, եւ իւր տնօրէնութիւնք կը պատկանին միայն յիշեալ պաշտօնէից անձին :

ԺԶ.

Ստիւտենտալ Վսեմ. անուն զաւելտաթերթին հրատարակիչն՝ իւր թերթին մէջ տպագրեալ գրութեան մը պատճառաւ դատաւարտուելով յաքսոր՝ յուղարկուած էր ի Միտիլի կղզի : Նոյնպէս Կարնայ մէջ 56ի չափ Հայեր ծանր ամբաստանութեան մ'ենթարկուելով՝ բանտարկուելու էին, յորոց ոմանք թէ եւ յառաջագոյն Պատրիարքարանի միջնորդութեամբ՝ Օգոստոսիա Սուլթանին շնորհացն արժանացած եւ արձակուած էին, սակայն մէկ մասն կը մնար ի բանտի, դատաւարտուելով պատժոյ :

Ազգային Պատրիարքարանն աղերս մատուցանելով նոյն իսկ Օգոստոսիա Կայսեր՝ վստն ազատութեան յիշեալ աքսորելոյն եւ բանտարկելոց, Նորին Կայսերական Վեհափառութիւնն շնորհ ըրաւ իւր աշխարհահրեշտի գթասրտութեամբն ներում շնորհել անոնց եւ դատաւարտեալք արձակուեցան :

ԺԷ.

Կուտինայի մէջ Հայ Հոգովմէականք քաջալերեալ Հայոց ասանջականութենէ՝ որ

թոյլ կուտար մեր ազգային գերեզմանատան մէջ թաղել իրենց ննջեցեալներն, ուղեւորով բաժնեկից ըլլալ Հայոց սեպհականութեան, խնդիր կը յուզեն, եւ տեղական իշխանութեան կարգադրութեամբ՝ գերեզմանատան մէկ մասն Հայոց եւ մէկ մասն Հոգովմէականաց կը յատկանայ, սակայն Ազգային Պատրիարքարանի կողմէ ներկայացուելով Բ. Դրան՝ Հայոց սեպհականութիւնն հաստատող պաշտօնագրերն, Արդարութեան եւ Կրօնական գործոց Նախարարութիւնն կը հաստատէ Հայոց իրաւունքն. եւ այն սկզբան փոքր թէ իրենց եկեղեցիէն անջատուող անձինք՝ չունին իրաւունք հաւաքաբար կամ անհատաբար նոյն եկեղեցւոյ պատկանեալ հաստատութեանց եւ կալուածոց սեպհականութենէն բաժին պահանջելու, կը յանձնարարուի տեղական Կառավարութեան ըստ սոյն սկզբան լուծել խնդիրն. բայց ի վերջոյ այս մասին վերստին խնդիր յարուցուելով Հոգովմէականաց կողմէ, գործն Պետական խորհրդոյ մէջ եւս քննութեան կառնուի, որով կը հաստատուի Արդարութեան եւ Կրօնական գործոց Նախարարութեան յիշեալ որոշումն, իբր բանաւոր եւ արդար, եւ կորոշուի միանգամայն Հոգովմէական Հայոց գերեզմանավայր մը սահմանել, եւ Հայոց գերեզմանատան սեպհականութիւնն բռնաբարութենէ դերձ պահել :

ԺԸ.

Ժառանգական խնդրոյ մ'առթիւ, Սասնաղի թաղական խորհուրդն ապօրինի կենակցութեան մէջ գտնուող անձերու պանիւեալ ըլլալն հաստատող թուրքերէն լեզուով վկայագրեր տուած էր, եւ Շէրիի դատարանն հիմ բռնելով այդ վկայագրերն՝ իբր օրինաւոր ամուսիններ գտնոք նկատած եւ ըստ այսմ լուծած էր ժառանգական խնդիրն :

Քաղաքական ժողովն՝ ի ներկայութեան

Թաղական խորհրդոյ Դիւանի անդամոց եւ Գանձապետին՝ սոյն խնդրոյն վերաբերեալ դրութիւններն ընթեռնէ եւ գործին պարտաւրաց վրայ հարկ եղած քննութիւններն կատարելէ յետոյ՝ ստուգելով որ այդ խնդրոյն մէջ խորհրդոյ Դիւանի անդամք եւ Գանձապետն համեմատաբար գործած են, եւ միւս անգամք տեղեակ եւ գործակից չեն խնդրոյն, եւ նկատելով որ անոնց այդ արարքը կը հակառակի Ս. Եկեղեցւոյ օրինաց եւ Պատրիարքարանի իրաւասութեան, պաշտօնանկ ըրաւ զանոնք Թաղական խորհրդոյ անդամակցութենէն, զրկելով միանգամայն երեք տարուան միջոցի մը համար ազգային պաշտօն վարելու իրաւունքէն :

Միւս կողմէ՝ Քաղաքական ժողովը թէ Բարձր. Շէյխ-Իււ-Իսլամ Էֆէնտիին եւ թէ՛ Արդարութեան եւ Կրօնական գործոց Վսեմ. Նախարարին հետ բանակցութեան մտնելով՝ խնդրեց արգելել այն ամեն գործողութիւններն, որք մեր Եկեղեցւոյ օրինաց եւ ազգային առանձնաշնորհմանց կը հակառակին : Հետեւաբար այս մտօք հարկ եղած ազգարարութիւններն եղան Շէրիի դատարանաց, ինչպէս Բարձր. Շէյխ-Իււ-Իսլամ Էֆէնտին եւ Արդարութեան ու Կրօնական գործոց Վսեմ. Նախարարն իրենց պատասխանադրութենէն հաճած էին ծանուցանել :

Քաղաքական ժողովը, բաց աստի, սոյն օրինակ անպատեհութեանց առաջքն առնելու համար Պատրիարքական շրջաբերականաւ մը աղբարարեց Մայրաքաղաքիս համայն թաղական խորհրդոց թէ Պետական այլ եւ այլ պաշտօնատանց ներկայելի ամուսնական, ժառանգական, ճիւղադրական եւ այլ այս կարգի խնդրոց վերաբերեալ գրութիւնք անպատճառ ներկայանան Պատրիարքարանի Դիւանատան, որ անոնց օրինաւորութիւնն ստուգելէ եւ տրուելիք վկայագրերուն ձեւն եւ ոճն որոշելէ յետոյ՝ ըստ կանոնի կուտայ պէտք եղած վկայագրերն :

ԺԹ.

Թեապոնիկէի Հայ գաղթականութեան խնդրանաց վրայ Թագրիր մատուցուելով Բ. Դրան, Հայոց գերեզմանավայր ըլլալու համար գետին մը խնդրուեցաւ, որու վրայ բանակցութիւնք կատարուելով ընդ մէջ Բ. Դրան եւ տեղական կառավարութեան՝ այս վերջինն յարմար գետին մը սահմանեց եւ յայտադրեց Բ. Դրան, որ մատուց խնդիրն Օգոստոսիաու Սուլթանին բարձր հաւանութեանը:

Ի.

Օգոստոսիաու Սուլթանն Պատրիարքարանի խնդրանաց վրայ հաճեցաւ թողուլ Ազգին՝ Պոյաճը գիւղի Եկեղեցւոյ սեպհական չորս կալուածներն, որք՝ գտնուելով մասնաւոր անձի մը վրայ՝ ի վաճառ հանուած էին անոր անձնական կալուածոց հետ՝ Արքունի գանձուն ունեցած պարտուցն փոխարէն, եւ Կայսերական այս շնորհն Բ. Դրանին Պատրիարքարանի ծանուցուելով յանձնարարուեցաւ նոյն Եկեղեցւոյ միւսեկիւն ցոյց տալ, որպէս զի կալուածներն փոխանցուին անոր վրայ: Եւ ըստ որում Ազգային Սահմանադրութեան համաձայն միւսեկիւնութիւնը մեր ազգին համար ջնջուած եւ այս պաշտօնն Պատրիարքութեան վերագրուած էր, ուստի Բ. Դրան ուշադրութեան մատուցուեցաւ սոյն կէտն, փոխանցման գործողութեանց կատարման համար փոխանորդ կարգուելով Վսեմ. Յակոբ Էֆէնտի Փրէնկեան:

ԻԱ.

Ճիւղայիլ Կարկուր Էֆէնտի Շէրիի գատարանէն վճռագիր մը ձեռք բերած էր ծանուցանող թէ Երուսաղիմայ վանուց սեպհական մէկ գետինն իւր ստացուածքն եղած եւ Հոգեւոյս Տ. Եսայի Պատրիարք յանձնաւ:

տիրացած ըլլալով անոր, եւ դիմելով Շէրիի վճռագրոց Ասլիյէի գործադիր պաշտօնէութեան՝ անոր միջոցաւ վճռագիրն Պատրիարքարանիս հաղորդուած էր, ազդարարութեամբ որ եթէ Պատրիարքարանը սոյն վճռագրին գործադրութիւնն առկախելու համար ութաւոր պայմանաժամու մէջ չփութայ գատարանէ մը որոշմագիր մը ներկայել, որոշուած է գործադրութեան դնել զայն:

Ազգային Վարչութիւնն խնդրոյն անցեալ եւ ներկայ փիճակն իւր ամեն պարագաներով ուշադրութեան առնլէ եւ իրաւագիտաց եւ փաստաբանաց կարծիքն եւս ըստանալէ յետոյ, բացասական պատասխանով մը ժխտեց նոյն վճռագրին գործադրութեան մասին ձեռք առնուած միջոցներն, եւ հետեւաբար առկախելով Արդարութեան գործոց Նախարարութեան կողմէ նոյն վճռագրոյն գործադրութիւնն, Եպարգոսական հրամանաւ Ազգային Վարչութեան Թագրիրն յանձնուեցաւ Պետական Խորհրդոյ:

Պետական Խորհուրդը նկատողութեան առնլէ յետոյ խնդիրը Կարկուր Էֆէնտիի մատուցած նոր խնդրագրին հետ, դիտելով որ Վանօրէից եւ Եկեղեցեաց եւ այլ բարենպասակ հաստատութեանց մասին Հայոց Ազգին եւ Պատրիարքին տրուած առանձնաշնորհումն եւ Եսայի Պատրիարքի կողմէ ղրկուած պաշտօնէին յայտարարութիւնը Շէրիի գատարանը ուշադրութեան չէ առած եւ գործն իրեւ երկու մասնաւոր անհատի մէջ ծագած խնդիր նկատած է, եւ դիտելով որ արձակուած վճիռը Տ. Եսայի Սրբազանին անձին դէմ է եւ չվերաբերիր ոչ Պատրիարքական իրաւասութեանը եւ ոչ իսկ Ազգին, Գաղսկէր Շէրիի Էֆէնտիի արձակած վճիռը անգործադրելի կորուցէ նոյն գետինն համար, եւ Բարձր. Մեծ-Եպարգոսը Պետական Խորհրդոյ որոշմագիրը Պաշտպանութեան մը կողմէ Սրբարութեան եւ Կրօնական գործոց Վսեմ. Նախարարին, հրամայելով շարժիլ ըստ այնմ, եւ այսպէս շնորհիւ Կայսերական

Կառավարութեան արդարասիրութեան՝ կը պաշտպանուի խիզախ ոտնձգութեան մը դէմ ազգային սեպհականութեան մեծ իրաւունք մը:

Հետեւաբար Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հայրն ուղեւոր յարդիւնս ածել սոյն ազգային սեպհականութիւնն, արտօնութիւն խնդրեց կէսը վաճառելու եւ արդիւնքով միւս կէսին վրայ չէնքեր կառուցանելու եւ հետեւաբար Բարձր. Մեծ-Եպարգոսին կողմէ խնդիրն նախ Պետական Խորհրդոյ եւ ապա Նախարարաց Ժողովոյ որոշման ենթարկուելէ յետոյ՝ մատուցաւ Օգոստոսիաու Սուլթանին Բարձր հաճութեանը, որ ինչպէս ամեն պարագայի մէջ, նոյնպէս եւ այս առթիւ ուղեւորվ գոհ եւ շնորհապարտ կացուցանել իւր հաւատարիմ հպատակ Հայ Ժողովուրդը, շնորհ ըրաւ ընդունիլ Սրբազան Պատրիարք Հօր աղերսն եւ Կայսերական Բարձր Երասմ Բ. Դրան կողմէ տեղական կառավարութեան եւ Պատրիարքարանիս հաղորդուեցաւ ի պաշտօնէ, Արքունի Դիւանի մէջ արձանագրուելէ յետոյ:

ԻԲ.

Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հայրն Պէշիկթաշի գերեզմանատան խնդրոյն ծագումէն անմիջապէս յետոյ՝ հետեւելով այն ուղղութեան՝ որ նմանօրինակ խնդրոց մէջ ընդունուած էր ազգովին, ասկերոտեաց փոխադրութեան խնդրոյն վերաբերող հիմնական առարկութիւններն յատուկ Թագրիրով մը յոտս Փահլայի Վեհ. Կայսեր մատուցանելէ եւ այս առթիւ եւս խնդրոյն հարկեցուցիլ ընդունութեան վերահասու լինլէ յետոյ՝ Կրօնական եւ Քաղաքական Ժողովոյց հետ համաձայնութեամբ Ազգային Ժողովոյ դիմեց եւ ստացաւ անոր որոշումն:

Աւելորդ է յիշեցնել թէ սոյն որոշումն խնդրոյն Կրօնային եւ աշխարհային տեսակէտով ունեցած կրկին կարեւորութեանց վրայ հիմնուելով՝ կը տրամադրէր վերջին

փորձ մը փորձել պահպանելու համար ոսկերոտիներն այլուր չփոխադրելու աւանդութիւնն, բայց այս փորձն այնպիսի փափկութեամբ պէտք էր տեղի ունենալ որ աննպատակ տպաւորութիւն մը յառաջ չբերէր, վասն զի երբ Նորին Վեհափառութիւնն փափաքէր փոխադրութեանն, Ազգային Ժողովոյ մի եւ նոյն որոշման համաձայն այդ գործողութիւնը պիտի մատուցուէր Ազգին կողմէ, յապացոյց սիրոյ եւ անձնուրութեան Ազգին՝ առ թանկագին Անձն Նորին Վեհափառութեան:

Թէպէտեւ այդ որոշումն յետոյ ի Պատրիարքարան հասած զեկուցումներ եւ բարձրէն եկած յորդորանք այլ եւս չլին ներքեր երկրայիլ որոշուած զոհողութեան պէտքին վրայ, եւ եթէ նոր փորձ մ'ալ փորձել հարկ ըլլար, ըստ Քաղաքական Ժողովոյ՝ այնպիսի ձեւով մը պէտք էր կատարուիլ, որ չընդհարէր Ազգային Ժողովոյ որոշման ոգւոյն եւ տառին, այլ սակայն Քաղաքական Ժողովն չկարողացաւ ձեռք բերել Կրօնական Ժողովոյ համամտութիւնն այս կէտերու մէջ, եւ միւս կողմէ Սրբազան Պատրիարք Հայրն անկարելիութեան մէջ նկատեց զինքն առանց երկուց Ժողովոյց համաձայնութեան, գործադրելու նոյն որոշումն, նա մասնաւորապէս Կրօնական Ժողովն բացորոշ կերպով յայտարարեց թէ իւր վերջին գործողութիւնն ձեռքն առնուած էր ազգովին չլինար անցնիլ. ուստի սոյն կացութեան արդիւնքն եղաւ այն Թագրին, որ մատուցուեցաւ Կայսերական Պալատան՝ ի պատասխանի Արքունեաց Հրամանատար Ղազի Օսման փաշայի վերջին պաշտօնադրոյն: Այս դիմումին արդիւնքն արդէն ծանօթ է:

ԻԳ.

Բերիոյ մէջ՝ Վազֆի մը միւսեկիւնին կողմէ փորձ փորձուելով իւրացնելու Հայոց գերեզմանատան կից եւ ազգին սեպհական գետին մը, Ազգային Պատրիարքարանն յառաջագոյն թէեւ պէտք եղած միջոցներն

ձեռք առած եւ յաջողած էր արգելել տալու այդ փորձերն, սակայն վերջին օրերս տեղւոյն Առաջնորդարանէն հասած տեղեկութիւններէ հասու լինելով որ կը նորոգուին նոյն փորձերն տարբեր եւ անուղղակի միջոցներով, վերստին Թաղարի մատուց Արդարութեան եւ Կրօնական գործոց Վոեմ. Նախարարին, որ հաճեցաւ հարկ եղածն տնօրինել:

ԻԳ.

Վազգէմի կարգադրութեամբ մը Երուսաղէմայ Աթոռոյն սեպհականեալ արքունի Վազգէմ գետնի մը համար՝ որ կը դառնուի Սիլվիի Գաբու դուռն, ժամանակաւ սահմանուած Իճարէի (21,000) քսան եւ մէկ հազար զրշ.ի տուրքն անհնար լինելով նոյն գետնին հասոյթէն հայթայթել եւ վճարել էֆդաֆի պաշտօնատան, յառաջագոյն քանիցս խնդիր մատուցուած էր Կայսերական Կառավարութեան, որպէս զի արոց քանակութիւնն զեղջուի կամ ագարակին բերած տասանորդն առնուի միայն, սակայն էֆդաֆի Պաշտօնէութեան առարկութեանց վրայ՝ խնդիրն փախալուած ելքն չգտնելուն, Երուսաղէմի Գեր. Պատրիարքական Փոխանորդին առաջարկութեամբ՝ Կայսերական Կառավարութեան արտօնութիւնը խնդրուեցաւ ագարակի արտերն մաս առ մաս վաճառելու, եւ բնակութիւններ հաստատելու, եւ հետեւաբար խնդիրն յանձնուեցաւ էֆդաֆի պաշտօնատան, որպէս զի օրինական գործողութիւնը կատարուին, թէ՛ Վազգէմի եւ թէ՛ Ս. Աթոռոյն շահերն հաւատարապէս պաշտպանուին, եւ կարենայ ներկայանալ խնդիրն Օգոստոսիա Սուլթանին Իրատէին:

ԻԵ.

Երուսաղէմի տնօրինական Սուրբ տեղեաց վրայ Հայոց Ազգին ունեցած իրաւանց մէջ ոտնձգութեան փորձեր փորձուելով՝

ուրիշ քրիստոնեայ ժողովրդոց կողմէ, Բ. Դուռը Պատրիարքարանիս գանգատանաց վրայ բացորոշ եւ գրաւոր հրահանգներ տրուաւ տեղական Կառավարութեան, արգելելու համար այդ փորձերն:

ԻԶ.

Ազգային Վարչութիւնն՝ քաջալերեալ Կայսերական Կառավարութեան հայրախնամ հոգածութենէն՝ գաւառաբնակ ազգայնոց բարեկեցութեան եւ անդորրութեան վերաբերեալ բոլոր այն խնդիրներն, որոց համար Գաւառական Վարչութիւնը դիմած են Պատրիարքարանի, չվարանցաւ ներկայել առ Բ. Դուռն իւր մասին հարկ եղած նախնական քննութիւնը կատարելէ յետոյ եւ Կոյսերական Կառավարութիւնը միշտ տրամադիր դառնուեցաւ ուղղորդութեան առնելու զայն, եւ հրամանադրեր ուղղեց Գաւառական Իշխանութեանց խնդրուած դարմանն ընձեռելու համար:

Այս կարգի խնդրոց համար 20ի չափ հրամանադրեր առնուելով՝ յուզարկուած են Գաւառական Իշխանութեանց:

ԻԿ.

Բ. Դուռն Կիլիկիոյ վիճակաց կացութեան բարեօրման համար յանձնարարեց Ազգային Պատրիարքարանի մատուցանել իւր հոգածութիւնն, այս առթիւ եւս հաստատել ուղեւոր նոյն վիճակաց վրայ՝ վարչական տեսակէտով՝ Պատրիարքարանի ունեցած բացարձակ իրաւասութիւնն:

Ազգային Կեդրոնական Վարչութիւնն՝ սոյն բարձրագոյն յանձնարարութեան համաձայն հարկ եղած հրահանգներն տուաւ Կիլիկիոյ Սրբազան Կաթողիկոսին:

Այս առթիւ աւելորդ չը լինիր յայտարարել թէ՛ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր անխոնջ ջանից շնորհիւ Կաթողիկոսական Պաքսի խը-

դիրն լուծուած է այլ եւս, եւ Տանն Կիլիկիոյ Սրբազան Կաթողիկոսին՝ Ազգային Պատրիարքարանի հետ ունեցած յարաբերութիւնը վերածուած են այն աւանդական բռնիկ վիճակին, ուր էին նախ քան զընդունելութիւն հրովարտակին:

ՆԵՐՔԻՆ ԽՆԳԻՐՆԵՐ

ԻԸ.

Ազգային Վարչութիւնն իւր պաշտօնավարութեան սկիզբէն զբաղեցնող ներքին գործոց գլխաւորն եղաւ, էջմիածնի Կաթողիկոսական վերջին ընտրութենէն ծագում առած փափուկ կացութիւնն, եւ իւր բովանդակ ջանքն ի գործ դրաւ, որպէս զի անխախտ պահուի այն ուղղութիւնն, զոր Ազգային Ընդհանուր Ժողովն գծած էր՝ այնքան հեռատեսութեամբ եւ շրջահայեցութեամբ, եւ չխրամատուի ազգային Եկեղեցւոյ միութիւնն: Ահա այսպէս ուր որ անջատման փորձեր փորձուեցան, Ազգային Վարչութիւնն յաջողեցաւ ի դերեւ հանել զանոնք, Ազգային Ժողովոյ որոշման ուժով:

Ազգային Կեդրոնական Վարչութիւնն ի մասնաւորի խնամ տարաւ Ազգային Կրօնական յարաբերութիւններն՝ Սրբապատեան Մայր Աթոռոյ հետ մշակելու՝ ըստ կանոնաց Եկեղեցւոյ, եւ չզլացաւ իւր կողմանէ որ եւ է ջանք, որպէս զի ամրապինդ մնան Հայաստանեաց Եկեղեցւոյ զաւակաց հոգեւոր կապակցութիւնը՝ ընդ ընդհանրական Հայրապետին Ամենայն Հայոց:

ԻԹ.

Ազգային Վարչութիւնն ի մասնաւորի իւր ուղղորդութեան առարկայ ըրաւ ազգային դատարարական խնդիրն եւ իւր

ջանքերը նուիրեց բարձրացնելու անոր ատիճանն, եւ ընդլայնելու այն միջոցներն, որք կրնային ծառայել հանրացնելու ուսումնական կարելի միջոցներ՝ նախ՝ Մայրաքաղաքիս Թաղային վարժարաններն միակերպ եւ կանոնաւոր ուղղութեան մը մէջ դնելու համար՝ Ուսումնական Խորհրդոյ կարծիքն ստանալէ յետոյ՝ յատուկ հրահանգ մը պատրաստեց եւ գործադրութիւնն որոշեց, ըստ տրամադրութեան նոյն հրահանգի՝ Կրթական Տեսչութիւն մը սահմանելով՝ ի մօտոյ հսկելու համար Ազգային ընդհանուր կրթութեան վրայ, եւ սոյն հրահանգն հաղորդելով Մայրաքաղաքիս Թաղական Խորհրդոյ, հրաւիրեց զիրենք ի գործադրութիւն: Միւս կողմէ՝ Ուսումնական Խորհրդոյ տեղեկագրին վրայ՝ սահմանեց, ըստ տրամադրութեան նոյն հրահանգի, Ազգային վարժարանաց մէջ գործադրելի դասադրքերն, գաւառներն չընթերական մ'ուղղեց տեղական պահանջմանց համաձայն կրթական հրահանգին վրայ իրենց ունեցած գիտողութիւններն իմանալու եւ գաւառաց համար եւս պէտք եղած հրահանգն որոշելու համար, իսկ Մայրաքաղաքիս վարժարաններու աստիճանաց որոշումն վերապահեց յառաջիկայ դպրոցական ամալերին, յորում ըստ տրամադրութեան նոյն հրահանգի՝ իւրաքանչիւր վարժարանի մատակարարութեան հաշուեցոյց կը ներկայանայ Կեդրոնական Վարչութեան եւ կը ճշգրտի անոնց ելմտական ճշգրտութիւնն, որով եւ անոնց ունենալիք աստիճանն:

Վարժարանաց բարեկարգութեան հրահանգն կցեալ է տեղեկագրիս:

Բ. — Հոգեւոր Ս. Ներսէս Սրբազանի յիշատակին նուիրեալ գիշերօթիկ վարժարան մը հաստատուելու համար յառաջագոյն ընկերութիւն մը կազմուած եւ սոյն ընկերութիւնն ստանձնած լինելով նաեւ Դաւաթիոյ Կեդրոնական Վարժարանն բանալու

հոգն, Ազգային Կեդրոնական Վարչութիւնն սոյն Ընկերութեան բարեյօժար տրամադրութիւններն զնահատեց, սակայն հարկ զգաց Ներսէս Վարժապետեան Ուսումնարանի հաստատութեան եւ Կեդր. Վարժարանի բացման խնդիրներն անջատել իրարմէ, զի առաջին վարժարանն պիտի հաստատուէր Ընկերութեան մասնաւոր ջանքով, եւ հանգանակած դրամով, իսկ Կեդրոնական Վարժարանին չէնքն արդէն Ղալաթիոյ մէջ պատրաստ, Ղալաթիոյ սնտուկին պարտուց վճարման համար բարեւոյժ անձերու կողմէ Ներսէս Սրբազանի հրահրանքով գումարներ ստորագրուած, եւ Կեդրոնական Վարժարանն օժտեալ էր Ղալաթիոյ Կալուածոց եւ Վազֆի հասոյթներով, որ պիտի յատկանային նոյն վարժարանի մատակարարութեան. Հետեւաբար Ազգային Վարչութիւնն բանակցութեան մտնելով Ներսէս-Վարժապետեան Ուսումնարանի Ընկերութեան հետ, Կեդր. Վարժարանի հաստատութեան խնդիրն վերածեց իւր բուն սահմանին մէջ, նոյն Ընկերութեան յանձնառութեամբն վճարել տուաւ Կալուածայ. սնտուկին մնացորդ շուրջ (1,200) հազար երկու հարիւր ոսկւոյ չափ պարսքն, ինքնակալութիւնն կազմակերպեց, կանոնադրով մը սահմանեց Վարժարանին մատակարարութեան եւ ուղղութեան պայմաններն, եւ ահա այսպէս բացուեցաւ Կեդրոնական Վարժարանն, որ կը խոստանայ ազգային լուսաւորութեան մէկ վառարանն ըլլալ: Միանգամայն Ազգային Վարչութիւնն ընդունելով Ղալաթիոյ Թաղային Յանձնաժողովին եւ ինքնակալութեան առաջարկութիւնն՝ Կեդրոնական Վարժարանի յարակից իբր Թաղային Նախակրթարան ծառայելու համար՝ յաւելածական չէնք մ'եւս կառուցանել տուաւ, Ազգային Ժողովոյ յատկացեալ Խորհրդարանով մը, ինչ ինչ կարգադրութեամբ արտօնելով հարկ եղած փոխառութիւնն, յորմէ (600) վեց հարիւր Օսմանեան լիրայի բաժին մ'ստանձնեց Կեդրոնական Սնտուկն, Քանչէլէրի տարեկան տրոց գումարն մեծագոյն մասամբ յատկացնելով

տոկոսեաց: Այս կարգադրութեան շնորհիւ, Ազգային Ժողովն ունի այսօր վայելուչ ժողովատեղի մը, որու հարկն զգալի եղած էր շատ տարիներէ ի վեր. մօտ օրէն նորակառոյց Խորհրդարանին դռներն պիտի բացուին Ազգային Ժողովոյ առջեւ՝ յետ կահաւորման, որոյ մասին հարկ եղած տնօրէնութիւններն ձեռք առնուած են արդէն:

Այս առթիւ պէտք է յիշել նաեւ որ Ղալաթիոյ յիշեալ շինութեանց պարունակած կրպակներէն երեքն յատկացեալ են Մնակեան Վարժարանի, որ պիտի հաստատուի ի գաւառս, եւ որու փոխարէն սոյն կտակին տրամադրած հազար (1000) Օսմանեան լիրան այդ շինութեան ծախուց յատկացուեցաւ:

Ազգային Վարչութիւնն հարկ կը դատի շնորհակալութեամբ յիշատակել սոյն շինութեանց համար Կեդրոնական Վարժարանի ինքնակալութեան եւ Ղալաթիոյ Թաղային Յանձնաժողովոյ կողմէ տարուած ջանքերն:

Իսկ գալով Ներսէս-Վարժապետեան Ուսումնարանի Ընկերութեան՝ Ազգային Վարչութիւնը վաւերացնելով անոր կանոնադրին՝ յանձնեց Ընկերութեան, եւ կը յուսայ որ Պատ. Ընկերութիւնը պիտի յաջողի իրագործել իւր նպատակն, եւ կրթական նոր հաստատութիւն մ'եւս նուիրել ազգին ի յիշատակ հոգելոյս Ներսէս Սրբազանի, ինչպէս որ իւր փափաքն եղած է:

Կեդրոնական Վարժարանի ինքնակալութեան կանոնադրին կցեալ է տեղեկագիրս:

Գ. — Այս Մկրտիչ Սանատրեանց՝ ազգասէր Բարերարն փափաքելով յանուն իւր ազգային վարժարան մը կառուցանել ի Կարին, այս մասին ինքն ուղղակի Կարնոյ տեղական Իշխանութեան հետ բանաձեւաց լինելէ յետոյ՝ զխմած էր ի վերջէ Կեդրոնական Վարչութեան՝ հարկ եղած օրինական գործողութիւններն կատարել տալու եւ վարժարանին կառուցման Կայսերական հրովարտակն ստանալու համար:

Պատրիարքարանն այս արդիւնքն ձեռք բերելու համար երկար բանակցութիւններ ունեցաւ Բ. Դրան հետ, բայց ըստ որում՝ Վարժարանին շինութեան վայրն՝ Կարնոյ զինուորական ամրութեանց մօտ կը գտնուէր, Պատերազմական գործոց Պաշտօնատան ներկայացաւ խնդիրն, եւ կարեւոր տնօրէնութիւններն կատարուելով՝ ծանուցուեցան տեղական Իշխանութեանց:

Այս առթիւ հարկ դատուեցաւ ազգասէր Բարերարին ուշադրութիւնը հրաւիրել նոյն Վարժարանին ի Կարին կառուցման համար ծագած դժուարութեանց վրայ, որոց պատճառաւ գուցէ օգտակար լինի աւելի նպաստաւոր տեղ մ'ընտրել ուրիշ աւելի կարօտ վիճակաց մէջ:

Հետեւաբար այս ձեռնարկին իրականացման համար կ'սպասուի Բարերարին վերջնական կարգադրութեան:

Դ. — Ազգային ազգայիններէն բարեյիշատակ Ազա Յովսէփ Իզմիրեանց կտակադրով մը Ռուսիոյ Տէրութեան Պարտուց բարձման Յանձնաժողովոյ 6 0/0 տոկոսաւոր երկու պարտատոմսերով (20,000) քսան հազար ռուբլի գումար մը Ազգային Պատրիարքարանին տրամադրութեան ներքեւ դրած, եւ սահմանած էր որ տոկոսեաց կէսն յատկանայ ի նպատակ Կարնոյ կամ Մշտ մէջ աղջկանց վարժարանի, եւ միւս կէսն՝ ամ ըստ ամէ բաշխուի ի մրցանակ ազգային զբաղմունքեան եւ պատմութեան վերաբերեալ լուսագոյն երկարութեանց հեղինակներուն Ազնուաշուք կտակատարն՝ Ազա Կարապետ եղեանց հանգուցելոյն կտակադրին վաւերական պատճէնն Ազգային Պատրիարքարանին հաղորդած եւ Ազգային Ժողովոյ կողմէ յանձնուած լինելով զարժանն ի գործ դնել՝ Ազգային Վարչութիւնն կտակին գործադրութեան պայմաններն քննելու պաշտօնով իւր մէջէն կազմեալ նախաքննիչ Մասնաժողովոյ տեղեկագրին վրայ, հնգամեայ պաշտօնավարութեան շրջանով Գործադիր-Մնայուն Յանձնաժողով մ'ընտրեց, ընդ Նախագահութեամբ Սրբա-

զան Պատրիարք Հօր, եւ անոր յանձնեց կրտակին գործադրութիւնն:

Յանձնաժողովն ձեռնարկած է այժմ՝ իւր պաշտօնին, եւ իւր առաջարկութեան եւ իստ. Ժողովոյ որոշման համաձայն, աղջկանց վարժարանի մը յատկացեալ նպատակն սահմանուած է Կարնոյ Ազգային աղջկանց վարժարանի. իսկ զբաղման մրցանակաբաշխութիւնն պիտի կատարուի ի մօտոյ:

Յանձնաժողովոյ միամեայ շրջանին տեղեկագիրն կցորդեալ է տեղեկագրիս:

Ե. — Մայր-Եկեղեցւոյ Թաղին մէջ Կեդրոնական Վարժարանի մը հաստատութիւնն սկզբամբ որոշեց եւ հարկ եղած հրահանգներն սահմանեց, որպէս զի մերձակայ Թաղերուն աջակցութեամբ կարելի լինի ի գոյածել այդ կարեւոր հաստատութիւնն, որոյ պէտքն ի վաղուց անտի զգալի եղած է:

Այս նպատակին հասնելու համար հարկ եղած նախնական պատրաստութեանց ձեռնարկուած է այժմ, առանց սակայն անտես թողուելու Թաղային վարժարանն, որու վիճակն եւս այս վերջի օրերս կարեւոր բարուրդունիք կրած է շնորհիւ նորագոյն կարգադրութեանց:

Զ. — Ազգային Վարչութիւնն առիթ ունեցաւ նաեւ զբաղելու Գարակէօղեան գերդաստանի կողմէ հիմնելի ազգային վարժարանին խնդրով, որ թէեւ ցարդ չյանգեցաւ վերջնական արդեան մը, բայց Վարչութեան բանակցութեանց իբր հետեւանք գործը այնպիսի ուղղութիւն մ'ստացած է, որ յուսալ կուտայ թէ սոյն խնդիրն եւս պիտի կարենայ ապագային ազգին համար օգտակար կարգադրութիւն մ'ստանալ:

Է. — Ուսմանց եւ գիտութեան ծաւալման հետ նաեւ Ազգային արհեստագիտութեան՝ որ ժամանակէ մ'ի վեր անկեալ վիճակի մէջ էր, մղում մը տալ կարեւոր էր, զի մեր Ազգն՝ իւր արհեստագործ ժողովուրդ

կրցեր էր իւր բարեկեցութեան միջոցներն հայթայթել ժամանակաւ . ուստի երբ Սովետական ինքնակառավարման ժամանակաւ իւր պաշտօնն կնքելով՝ իւր մատակարարութենէն յաւելեալ արդիւնքն, կարուած, դրամ եւ գոյք ներկայեց Ազգին, Ազգային վարչութիւնը այդ արդեանց գործածութեան նըպատակին վրայ խորհրդակցելէ եւ Սովետական Յանձնաժողովը կարծիքն ստանալէ յետոյ՝ որոշեց յատկացնել գայն Մայրաքաղաքին մէջ Արհեստական վարժարանի մը հաստատութեան, եւ սոյն որոշումն իրագործելու, արհեստական վարժարանն մատակարարելու, վարելու եւ անոր սեպհական գոյքն յանձնաձեւու պաշտօնն ինքնուրոյն ինքնակառավարման մը յանձնեց յատուկ կանոնադրով մը, եւ որոշեց միանգամայն որ նոյն արհեստական վարժարանը Հիւանդանոցի կցորդ հաստատութիւն մը լինի, եւ անոր կալուածներն դառնան սոյն գլխութեան ազգային վարչութիւնի յարկին անուան:

Հետեւաբար, այս մասին հարկ եղած հրահանգներն տալով Սովետական Յանձնաժողովը եւ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան ինքնակառավարման կոչեց ձեռնարկելու ի պաշտօն: Այս առթիւ Ազգային վարչութիւնն հարկ դատեց միանգամայն Սովետական Յանձնաժողովը մատուցած ծառայութիւններն Ազգային ժողովը գնահատման ներկայացնելով՝ շնորհակալեաց քուէ խնդրել, եւ թէեւ Ազգային վարչութիւնն չստացաւ ցարդ ինքնակառավարման վարժարանին ծրարութիւն, որ պիտի պատրաստուի օժանդակութեամբ մասնագիտաց, սակայն նոյն ինքնակառավարման հետ ունեցած վերջին բանակցութեան վրայ, կը յուսայ որ յաջորդ վարչութիւնը ոչ միայն իւր սեղանին վրայ պիտի գտնէ գայն պատրաստ, այլ եւ շնորհիւ ջանից ինքնակառավարման եւ բանաւոր կարգադրութեան, նիւթական վիճակն ապահովուելով՝ պիտի կարենայ բացուիլ վարժարանը:

Արհեստական վարժարանի ինքնակառավարման կանոնադրին կցեալ է տեղեկագիրս:

Ը.—Այսպէս Արհեստական վարժարանի մը հաստատութիւնը նիւթապէս ապահովելէ յետոյ՝ փափաքելի էր անշուշտ ունենալ աղջկանց արհեստանոց մը, ուր Հայ ազգի աղջկունք կարենային ուսանիլ ձեռագործական արհեստն իւր ամեն ճիւղերով եւ նոր կատարելագործութեամբ, եւ չքաւորք մանաւանդ՝ այդ արհեստին շնորհիւ աշխատութեան գործ գտնելով՝ նոյն իսկ այդ արհեստանոցին մէջ կամ այլուր ապրուստի միջոց պիտի ունենային, որ պատուար մ'ըլլար պաշտպանելու զիրենք բարոյական անկմանց դէմ:

Ազգային վարչութիւնը մեծ գոհութիւն կը գայ յայտարարելով որ, Բերայի Թաղական խորհուրդն թէեւ թաղին ելմտական եւ կրթական վիճակին վերակազմութեան հոգերովն ծանրաբեռնել, սակայն եկեղեցական դատուն հետ համամտօրէն ստանձնեց այդ վարժարանին Բերայի թաղին մէջ իւր բնիկ միջոցներով պատրաստուելու հոգն, եւ ներկայեց իւր առաջարկութիւնն Ազգային վարչութեան, որ ընդունելով գայն՝ հաստատեց ներկայացեալ կանոնադրին եւ ինքնակառավարման, եւ հրաւիրեց Թաղական խորհուրդն իւր սոյն ամենակարեւոր ձեռնարկն ի դրութիւն հանելու համար պէտք եղած ջանքն ի գործ դնել:

Նորընտիր ինքնակառավարման Արհեստանոցի հաստատութեան համար պէտք եղած գործիքներն, նիւթերն եւ անձերն պատրաստեց՝ հայթայթելով ծախքերն, եւ այսպէս Արհեստանոցն կազմակերպեալ բացուեցաւ տարւոյս Մայիս կին Բերայի նարեկեան վարժարանին նախկին չէնքին մէջ, ուր այսօր հարիւրի մօտ հայ աղջկունք՝ մեծագոյն մասամբ դատարար անձրեաց՝ հաւաքուելով ամեն կողմէ՝ կուսին ձեռագործութիւնն իւր ամեն ճիւղերով:

Այս հաստատութիւնը սահմանուած է բարոյապէս եւ նիւթապէս օգտակար ըլլալ ազգին:

Արհեստանոցի կանոնադրին կցեալ է տեղեկագիրս:

Թ.—Ազգային վարչութիւնն ունի դեռ իւր սեղանին վրայ Ընծայարանի մը հաստատութեան խնդիրն, որու համար Մասնախումբ մ'ընտրած է քննելու այն գործնական միջոցներն, որոցմով կարելի պիտի լինի լուծել խնդիրն:

Քաղաքական ժողովը կանգ կ'առնէ հոս չուզելով Ազգային ժողովը ուշադրութիւնը յղենքնել այն մասնաւոր կրթական խնդիրներով, որոց մէջ Ազգային վարչութեան կէտ նպատակին եղած՝ օգտակարութեան չըջանին մէջ բերել ազգային ուսումնական վիճակն բարւոքելու համար եղած ձեռնարկներն:

Լ.

Ազգային վարչութիւնն իւր մասնաւոր ուշադրութիւնն եւ խնամքը նուիրեց նաեւ բարեկարգելու եւ կազմակերպելու գաւառական վիճակները, եւ այս նպատակաւ առաջին՝ նախորդ վարչութեան ձեռք առած միջոցներն ուսումնասիրելէ յետոյ, ձեռնհաս Յանձնաժողով մը կազմեց, որոյ միջոցաւ կը ծրագրուին այժմ վիճակաց վերակազմութեան համար հարկ եղած էական կարգադրութիւնք երկրորդ՝ նկատելով որ գաւառներու մէջ՝ վանօրայք Առաջնորդական վիճակէն անջատ եւ մեկուսացեալ գիւրք մ'առած են, որով չեն կարող նպաստել ժողովրդեան զարգացման, եւ իրենք եւս բարգաւաճիլ ընդունելով անոր ձեռնտուութիւնն, եղբակացուց թէ առաջնորդք պէտք չէ այլ եւս մեկուսացեալ մնան վանական հաստատութիւններէն, եւ մէկ կողմէ իրենց գործունէութիւնն նուիրեն, ազգային առանձնաշնորհմանց, եւ օրինաց սահմանին մէջ՝ իշխանութեան տնօրինութեան կարօտ խնդրոց, եւ միւս կողմէ

պարտաւորութիւն ստանձնեն արդիւնաւորելու բոլոր այն ազգային հաստատութիւններն, ինչպէս են Եկեղեցիք, Մենաստանք եւ վարժարանք, որոց իւրաքանչիւրն ժողովրդեան հոգեւոր եւ բարոյական պիտոյից գոհացում տալու սահմանուած են ի նախնեաց: Հետեւաբար Ազգային վարչութիւնն ձեռնարկելով այս սկզբանց իրագործման՝ ինչ ինչ տընօրէնութիւններ ըրաւ Մշտ Ս. Կարապետի վանքն եւ Առաջնորդութիւնն միացնելու համար յանձին Առաջնորդին, եւ պաշտօն յանձնեց Տրապիզոնի Առաջնորդ՝ Գեորգի. Գաւրեղին Եպիսկոպոսի այս միացման գործադրութեան վերաբերող կէտերն սահմանել եւ ծրագրել, եւ դարձեալ Նիկոմիդիոյ վիճակին մէջ եւս նոյն սկզբունքն գործադրելու ձեռնարկեց, վանահայր եւ Առաջնորդ Սրբազաններն համաձայնեցնելով ընդ իրեարտ:

Յուսով է որ յաջորդ վարչութիւնն ունենալով ի ձեռին բոլոր այն տարրերն եւ նախապատրաստական միջոցներն, զորս Ազգային վարչութիւնն երկար ուսումնասիրութեամբ եւ տընութեամբ կրցած է ի գոյ ածել, հետզհետէ ի գործ կը դնէ այդ տեսութիւններն, յորոց ըստ մեզ կախումն ունի գաւառական գործոց բարւոք մատակարարութիւնն:

ԼԱ.

Ազգային վարչութիւնն Առաջնորդական վիճակաց գործերն ըստ կարելոյն օրինաւոր ուղղութեան մէջ դնելու եւ անոնց կեդրոնին հետ ունեցած յարաբերութիւններն միշտ խնամեալ վիճակի մէջ պահելու համար հոգ տարաւ անհովիւ եւ կազմալուծեալ չթողուլ նոյն վիճակներն, եւ հրահանգներ փութացուց, ուր որ պէտք էր, առաջնորդական ընտրութեան եւ վարչական կազմակերպութեան ձեռնարկելու: Հետեւաբար ըստ սոյն հրահանգաց հարկ եղած ընտրութիւններն սահմանադրապէս կատարուելով ի գաւառս,

Տրապիզոնի, Եգիպտոսի, Ակնայ, Տիգրանա-
կերտի, Պիլէճիկի, Ագրիանուպոլսոյ, Մալա-
թիոյ, Բալուի, Պուլիարիոյ եւ Բուսիլի վի-
ճակներն ունեցան իրենց առաջնորդներն, եւ

Աղբրդի, Բարբրդի, Գաղատիոյ, Չար-
սանճագ-Չըմէկածագի, Պալը քէսիլի, Պաշ-
գալէի, Ամասիոյ, Քարբերդի, Եւդոկիոյ,
Արդընիի, Բաղէշի, Բերիոյ, Մշոյ, Վանայ եւ
Կեսարիոյ վիճակներն ունեցան իրենց Առաջ-
նորդական Տեղապահներն եւ Փոխանորդ-
ներն, եւ

Մշոյ Ս. Յովհաննու, Նարեկայ, Կառուց
Անապատի, Կեսարիոյ, Ս. Դանիէլի, եւ Աղ-
բալու Վանքերն իրենց Վանահայրերն, եւ

Ագրիանուպոլսոյ, Արաբկիրի, Ակնայ,
Երզնկայի, Նիկոմիդիոյ, Պրուսայի, Եգիպ-
տոսի, Մշոյ, Պաշգալէի, Բարբրդի, Աղբրդի,
Վանայ, Տրապիզոնի, Կարնոյ, Բաղէշի, Բե-
րիոյ եւ Ամասիոյ վիճակներն ունեցան իրենց
Գաւառական Ընդհանուր եւ Վարչական Ժո-
ղովներն:

ԼԲ.

Ազգային Վարչութիւնը զգացած էր
արդէն Աղթամարայ վիճակին եւ Վանուց
նիւթական եւ բարոյական կացութիւնն ի-
մաստասիրելու եւ ըստ այնմ հարկ եղած
կարգադրութիւններն ընելու պէտքն, երբ
գողութեան խնդիր մը վրայ հասնելով՝ դժ-
ւարացուց նոյն վիճակին գործոց տեսչու-
թիւնն: Ազգային Վարչութիւնը հարկ դա-
տեց նախ՝ այս խնդրոյն պատճառաւ բան-
տարկեալ եկեղեցականաց մասին ազգային
առանձնաշնորհմանց տրամադրութիւնն ան-
խախտ պահել, եւ այս նպատակաւ իւր աղ-
ղեցութիւնն ի գործ դրաւ թէ՛ քաղաքական
իշխանութեան եւ թէ՛ նոյն իսկ Սրբազան
Կաթողիկոսին քով, թողլով միանգամայն որ
գողութեան հեղինակներն ենթարկին օրի-
նաց խտտութեան: Իսկ գալով Աղթամարայ
վիճակին եւ Վանուց բարեկարգութեան

խնդրոյն, թէպէտեւ Ազգային Վարչութիւնն
իւր կողմէ յատուկ պատուիրակ մը յուղար-
կելով՝ ինչ ինչ քննութիւններ կատարեց եւ
կարեւոր բարեփոխանց վրայ համոզում գոյա-
ցուց, բայց ըստ որում Վանայ մէջ առաջ-
նորդական իշխանութիւնը նախապէս չամ-
բաղեալ կարելի չէր գործի ձեռնարկել,
եւ ըստ որում, ինչպէս կը տեսնուի մեր տե-
ղեկագրէն, այդ կարեւոր վիճակին կեդ-
րոնական գործերն կրցած են այժմ կազմա-
կերպութիւն մ'ստանալ, յուսալի է որ մօտ
օրէն կարելի կը լինի Պատրիարքարանի ձեռ-
նարկել Աղթամարայ բարեկարգութեան
խնդրոյն նպաստաւոր ելք մը տալու:

ԼԳ.

Յայտնի է որ Ազգային իշխանութեանց
պաշտօնին էական ստորոգելիքն է, Կրօնա-
կան, Բարեգործական եւ Կրթական հաստա-
տութեանց մատակարարութեան վրայ հսկե-
լով՝ հոգ տանիլ եկեղեցեաց պայծառու-
թեան, ազգային մանկուոյն կրթութեան եւ
աղքատաց խնամածութեան՝ աջակցութեամբ:
Տեսուչ Խորհրդոց եւ Հոգաբարձութեանց,
եւ կրթական ճիւղին մէջ ի մասնաւոր իրենց
օժանդակ ունենալով Ընկերութիւններ որ
Սահմանադրութեամբ նուիրագործեալ Ազ-
գային արտօնութեանց սահմանին մէջ ստա-
նալով իրենց գոյութիւնն՝ կը կոչուին ար-
տաքուստ բերելու իրենց օժանդակութիւնն
Ազգային Վարչութեանց:

Այս սկզբամբ Ազգային Վարչութիւնն
պարտաւորութիւն համարելով իրեն խա-
խոյս տալ եւ ձեռնտու լինել Ազգային Ըն-
կերութեանց, սակայն ոչ նուազ կարեւոր
դատելով նաեւ որոշակի գծեր եւ սահմանել
այն էական սկզբունքներն, որոց համաձայն
կրնան այդ ընկերութիւններն կազմակերպը-
ւիլ, եւ իրենց Կանոնադրերն անցնել Ազգա-
յին իշխանութեան ճիւղերուն վաւերացման
բովէն, խառն ժողովն այս նկատողութիւն-
ներէ առաջնորդեալ՝ Մասնախումբ մը կազ-

մեց, եւ պաշտօն յանձնեց անոր սոյն խնդ-
րոյն նկատմամբ յառաջագոյն պատրաստուած
ծրագիրն, եւ կրթական եւ այլ բարենպա-
տակ գործոց համար հաստատեալ Ընկերու-
թեանց կանոնադրերն ուսումնասիրել, անոնց
կազմակերպութեան ձեւին եւ գործառնու-
թեանց եղանակին վրայ որոշ գաղափար մը
կազմել եւ սահմանել այն պայմաններն, որոց
համաձայն նոյն Ընկերութիւնք գոյութիւն
առնելով՝ կարենան մնալ միշտ հաւատարիմ
իրենց կոչմանն, որ է օժանդակել Ազգային
Վարչութեանց, որոց կը պարտին իրենց գոյ-
ութիւնն եւ որոց առջեւ կը մնան միշտ հա-
մարատու:

Այս սկզբանց համաձայն Մասնախումբին
մատուցած ծրագրին վրայ՝ խառն ժողովն
սահմանեց Ազգային Ընկերութեանց համար
կազմական կանոնադիր մը, եւ գործադրու-
թեան ձեռնարկելով՝ պէտք եղած հրահանգ-
ներն տուաւ Մայրաքաղաքի Թաղ. Խոր-
հրդոց, Գաւառական Վարչութեանց եւ Ու-
սումնական ու Տնտեսական Խորհրդոց, հրա-
ւիրելով Ազգային Ընկերութիւններն իրենց
հիմնադրերն եւ կանոնադրերն ներկայացնել
Ազգային Վարչութեան, որպէս զի կազմա-
կան կանոնադրին հիմանց եւ տրամադրու-
թեանց համաձայն բարեփոխուին եւ վաւե-
րանան:

Սոյն Կանոնադիրն կցեալ է տեղեկա-
գրոյս:

ԼԴ.

Ազգային նախորդ Վարչութեան որոշ-
մամբ Սամաթիոյ Ս. Գեորգայ այրեցաւ Ե-
կեղեցւոյ վերաշինութեան ձեռնարկուած լի-
նելով՝ Քաղաքական ժողովն փութաց շինու-
թեան համար Յակոբեան Միքայէլ էֆէնտիի
նախագահութեան ներքեւ կարգեալ Յանձ-
նաժողովին մատուցանել իւր խնդրած դիւ-
րութիւններն. եւ հետեւաբար սոյն պատմա-
կան հոյակապ Եկեղեցին կառուցաւ ի նորոյ

մասնաւոր օժանդակութեամբ Յակոբեան հա-
րադատաց, արդեամբ կտակին բարեյիշատակ
Մնակեան Մանուկ աղայի եւ ծախիւք մաս-
նաւոր նուիրատուաց եւ ընդհանուր Ազգին:

ԼԵ.

Ազգային Վարչութիւնն՝ Երուսաղէմի
պարտուց բացման Խորհրդարանական Յանձ-
նաժողովոյ առաջարկութեան վրայ ամեն
կարգադրութիւն ի գործ դրաւ, որպէս զի
Պոլսոյ բաժինն եւս Կեդրոնական տրոց հետ
եւ նոյն պաշտօնէից ձեռք հաւաքուի: Այս
կարգադրութեան շնորհիւ նոյն տրոց գան-
ձումն այսօր տեղի կունենայ խնայողութեան
սահմանին մէջ, իսկ գաւառացւոց բաժինն
գալով՝ Ազգային Վարչութիւնն եւ ի մաս-
նաւոր Սմեն. Սրբազան Պատրիարքն իւր
բոլոր ոյժն նուիրած է Խորհրդարանական
Յանձնաժողովոյն, որպէս զի հարթուին այն
դժուարութիւնք, որք արգիւնցին ցարդ՝
այդ դրամին կանոնաւոր հաւաքումն եւ
գանձումն: Յուսալի է որ երկրին ընդհանուր
դրամական կացութեան բարեփոխման հնա-
րին լինի այդ դժուարին խնդրոյն նպաստա-
ւոր ելք մը տալ, կարելիութեան սահմանին
մէջ:

ԼԶ.

Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի վերաշինու-
թեան պէտքն շատոնց զգալի եղած էր, եւ
Քաղաքական ժողովն Հիւանդանոցի Հոգա-
բարձութեան հետ՝ ջերմագին կը բաղձար ի
նորոյ կառուցեալ տեսնել սոյն գթութեան
յարկն: Հոգաբարձութիւնն որ սոյն հաստա-
տութեան վրայ մասնաւոր սէր եւ խնամ ու-
նեցած էր միշտ, այս խորհուրդն իրագոր-
ծելու համար չխնայելով իւր ջանքերն, յա-
ջողեցաւ մեծագոյն մասամբ հայթայթել հարկ
եղած դրամական միջոցներն. հետեւաբար
Ազգային Վարչութեան խառն ժողովն Հոգա-

բարձրութեան հետ խորհրդակցելէ յետոյ՝ Հիւանդանոցի վերաշինութեան որոշումը տուաւ, շինութեան վայրին վերջնական որոշումն եւ սոյն ձեռնարկի գործադրութիւնն վերապահելով այն յայտադրին մատուցման, զոր Հոգարարձութիւնը պիտի մատուցանէ Ազգային Վարչութեան:

Եթէ Քաղաքական Ժողովն չկրցաւ տեսնել իւր օրով սոյն շինութեան սկզբնաւորութիւնն, ուրախ է սակայն որ իւր պաշտօնավարութեան շրջանին մէջ շինութեան նախապատրաստական ձեռնարկը հասած են այն կէտին, որով կարելի չէ բնաւ երկրայիլ թէ այլ եւս պիտի կարենայ Ազգն ոչ անագան ունենալ ազգին պիտոյից համապատասխանող Հիւանդանոց մը:

II.

Հրկիզութիւն մ'ի Դապին-Փարահիսար յաճիւն դարձուցած էր տեղւոյն ազգային հաստատութեանց հետ նաեւ բազմաթիւ տուներ հայ ժողովրդեան, որք այս պատճառաւ մատնուած էին չքաւորութեան: Այս մասին եկած տեղեկութեանց վրայ՝ որոշմամբ Քաղաքական Ժողովոյ խնդիր մատուցաւ Բ. Դրան՝ հրկիզելոց օգնութիւն մատուցանելու համար, եւ միւս կողմէ Տնտեսական Խորհրդոյ յանձնարարութեամբ հանգանակութիւն մը կատարել ի նպատակ հրկիզելոց, եւ այս նպատակաւ Տնտեսական Խորհրդոյ կողմէ կազմեալ Յանձնաժողով մը մէկ կողմէ ձեռնարկեց նպատակ հաւաքելու թէ՛ ի Պօլիս եւ թէ՛ ի Գաւառս Պատրիարքական շրջաբերականաւ, եւ միւս կողմէ ձեռք առնուեցան պէտք եղած միջոցներն հրկիզելոց վիճակը ըստ կարի ամրապնդելու համար: Յուսալի է որ նոյն հանգանակութեան արդեամբ կառուցուին ազգային հրկիզեալ հաստատութիւններն:

III.

Նմանօրինակ աղէտ մ'եւս յաճիւն դար-

ձուց Նիկոմիդիոյ Արաւանդէի հայաբնակ գիւղն իւր բոլոր շէնքերով, որոց մէջ էին նաեւ Ազգային Եկեղեցին եւ Վարժարանն: Քաղաքական Ժողովն այս ցաւալի լուրն ստանալով՝ մէկ կողմէ Բ. Դրան գիւղեց եւ օգնութիւն հայցեց եւ միւս կողմէ ստիպանք յանձնարարեց Մայրաքաղաքիս թաղերուն նպատակ ընձեռել, եւ Մասնախումբ մը կարգեց Պատրիարքական Գեր. Փոխանորդ Հօր նախագահութեան ներքեւ՝ այդ նպատակներն ստանալու եւ հասցնելու համար հրկիզելոց:

Վեհ. Սուլթանն կարեկցելով թէ սոյն հրկիզելոց եւ թէ քանի մ'ուրիշ գաւառներու արկածելոց վիճակին վրայ՝ շնորհ ըրաւ իւր Բարձր Նախագահութեան ներքեւ Յանձնաժողով մը կազմել նպատակ հաւաքելու համար, եւ Արաւանդէի հրկիզեալք առաջինն եղան վայելելու մեր Առատագութիւնքնաւային այս ամենարարձր խնամոց արգիւնքն, վայելելով միանգամայն Ազգային Մասնախումբին օգնութիւններն, որովք երկու սեռի ազգայնոց համար զգեստեղէնք, ձերմակեղէնք եւ ուրիշ կարեւոր պիտոյք հայթայթուեցան եւ յուղարկուեցան:

Քաղաքական Ժողովն Մասնախումբին առաջարկութեան վրայ որոշած է նաեւ Արաւանդէի հրկիզեալ Եկեղեցւոյն եւ Վարժարանին վերաշինութիւնը, ապահովելով այն դրամական միջոցներն, որք պիտի ծառայեն սոյն շինութեանց:

IV.

Վերջին շարժումներու մէջ Ատանայէ եւ Աքաթարայէ Պատրիարքարան գրկուած հեռագիրք եւ գրութիւնք կը գուժէին թէ եղանակին երաշտութեան՝ հետեւաբար եւ բուսոց նուազութեան պատճառաւ սաստիկ սրղութիւն կը տիրէր այն կողմերն, եւ ժողովուրդն կարօտութեան մատնուած էր, որ օգնութիւն կը հայցէր: Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հայրն առաջին լուրն ստանալուն պէս փութացած լինելով Կայսերական Կա-

ռավարութեան գթութիւնն հայցել այդ դժբաղդ ազգայնոց վրայ, յայտարարեց յատենի Ազգային Վարչութեան Խառն Ժողովոյ թէ Կայսերական Կառավարութիւնն որ նմանօրինակ աղէտից դէմ իւր ժողովուրդն պաշտպանելու համար միշտ կը նուիրէ իւր հայրական խնամքն, այս անգամ եւս միջոցներ ձեռք առած էր այդ նոր աղէտից դառնութիւնն ամրապնդելու համար, եւ այս նպատակաւ Յանձնաժողովներ կազմուած էին թէ ի Մայրաքաղաքիս եւ թէ այլուր, կարօտելոց վիճակն ստուգելու եւ հարկ եղած օգնութիւնն փութացնելու համար:

Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան Խառն Ժողովն գոհութեամբ տեղեկանալով սոյն կարգադրութեան, փութաց շնորհակալութեան ուղերձ մը մատուցանել Կայսերական Կառավարութեան, եւ միանգամայն այս մասին կարեւոր հրահանգներն ուղղեց Գաւառական Վարչութեանց:

V.

Տիգրանակերտի Վիճակն՝ զոր կրօնական որսորդք իրենց գործունէութեան մասնաւոր առարկէք ընտրած էին, այս օրերս երաշտութեան եւ մարախի գործած աւերմանց երեսէն մատնուելով աղքատութեան, ժողովուրդն իւր աւօրեայ ապրուստի միջոցներն կորուսած եւ ուրիշ այլ եւ այլ նեղութիւններով պաշարուած՝ սկսեւ էր կրօնափոխութեանց դիմել, հրապուրուելով սուս խոստումներէ:

Ազգային Վարչութիւնն՝ որ առաջի օրէն Տիգրանակերտի ժողովրդեան վիճակն անդորրելու եւ զայն անխնամ չթողելու համար չէր խնայած պէտք եղած ջանքերը, գաւառէն հասած սոյն վերջին ցաւառիթ տեղեկութեանց առջեւ՝ անմիջական տնօրէնութիւն մ'ընել հարկ դատելով՝ որոշեց հոգեւոր այցելուներ առաքել ընդ փոյթ, որպէս զի յայցելուներ առաքել ընդ փոյթ, որպէս զի յայցելուներ վիճակին ամեն կողմն եւ այս կրօնափոխական շարժմանց առջեւ թուումը մը դնե-

լով՝ ժողովուրդն ամփոփեն իւր մայրենի Եկեղեցւոյ ծոցն, եւ միանգամայն ըստ կարի դրամական նպատակ ընձեռեն այն կարօտելոց, որ չքաւորութեան մէջ կը տառապին:

Սոյն հոգեւոր այցելուներն յուղարկելու եւ հարկ եղած գումարն հայթայթելու համար ձեռք առնուած են արդէն պէտք եղած տնօրէնութիւնք:

VI.

Վանայ Վիճակն՝ որ արդէն ժամանակէ մ'ի վեր կուսակցական վէճերու ասպարէզ դարձած էր, վերջին ժամանակներս տեղային խել մը պատճառներով մատնուեցաւ բոլորովին յուղմանց եւ երկպառակութեանց, եւ տեղւոյն ազգային գործերն ինկան ցաւալի շփոթութեանց մէջ:

Ազգային Վարչութիւնն Գեր. Օրմանեան Եպիսկոպոսն ի Վան յուղարկելէ եւ հարկ եղած տեղեկութիւններն ստանալէ յետոյ, կիրքերն ցածուցանելու եւ խաղաղութիւնն ու բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար ընդունեց Պօղոս Եպիսկոպոսի հրաժարականն, զոր ստէպ կրկնած էր, եւ հարկ դատեց ժողովոց ընտրութիւնն բեկանել, որոյ առթիւ Կեդրոնէ տրուած հրահանգաց ուղարկութիւն չընծայուելով՝ ամենածանր դէպքեր տեղի ունեցած էին, եւ առ ժամանակեայ Խառն Ժողովոյ մը կազմութիւնն որոշելով՝ Վանայ Վանք. Կուսակալէն առած տեղեկութեանց վրայ, երկու կուսակցութեանց կողմէ առաջարկուած ընտրելիներն ընդունեց, Առաջնորդական Տեղապահ կարգելով նախ Մաթակունի Յովհաննէս Վարդապետն, եւ յետոյ՝ ինչպէս արդէն յիշուեցաւ, Պատրիարքական Փոխանորդութիւնը յանձնելով Տ. Գրիգորիս Եպիսկոպոսի: Միւս կողմէ Վանայ մէջ ծագած յուզումները նոյն խել Բ. Դրան ուղարկութիւնը գրաւած լինելով՝ այս մասին Արդարութեան եւ կրօնական գործոց Վանք. Նախարարին կողմէ ինչ ինչ յանձնարարութիւններ եղած էին,

որոյ ի պատասխանի Ազգային Վարչութիւնը ծանոյց իւր տնօրէնութիւնները եւ ձեռք բերած արդիւնքն, ազգային օրինաց սահմանին մէջ պահպանելով տեղային կազմակերպութիւնն:

Այս տնօրինութեանց շնորհիւ Վանայ վիճակին մէջ խաղաղութիւնն այժմ վերահաստատուած եւ իզձեր յայտնուած լինելով Գաւառական Ընդհանուր Ժողովն սահմանադրապէս կազմակերպելու, ի մօտոյ կարելի պիտի լինի սահմանադրական ժողովոյ ընտրութիւնն, որոյ մասին հարկ եղած հրահանգներն արդէն տրուած են:

Ազգային Կեդրոնական Վարչութիւնն կը սիրէ յուսալ որ չպիտի կրկնուին այլ եւս այն ցաւալի անկարգութիւնը եւ աղբակործան երկպառակութիւնը, որոյ հետեւանքն մեղմելու համար՝ Կեդրոնական Վարչութիւնը պարտաւորեցաւ տքնիլ ընդ երկար:

ԽԲ.

Ազգային Վարչութիւնն ուշադրութեան առնելով Գաւառամաճի հայ արհեստաւորաց կողմէ Կոստանդնուպօլսոյ մէջ հաստատեալ Վազֆին վիճակն, որոյ հասոյթն ժամանակին յատկացեալ էր Տիվրիկի մէկ քանի եկեղեցեաց պիտոյից, վերահասու եղաւ թէ նախորդ Քաղաքական Ժողովն տեղի գտած գանդատանայ վրայ մասնաւոր քննութեամբ մը ստուգելէ յետոյ թէ՛ Վազֆի հասոյթն ժամանակէ մ'ի վեր սկսած է, թէ՛ եւ բարի նպատակաւ, սակայն կտակին տրամադրութեանց հակառակ կերպով դործածուիլ, Մասնախումբ մը կազմելու է, պաշտօն տալով անոր հասութից ընդհանուր քանակութիւնն ճշդել, մատակարարութեան եղանակն սահմանել, հասութից մէկ մասն եկամտի վերածելու համար զարժանն որոշել եւ տեղեկագրել. սակայն Տիվրիկի Հոգաբարձութեան պաշտօնն ստանձնող անդամոց մի քանին չուղելով համակերպիլ նոյն տնօրինութեան, եւ Ազգային Վարչութեան կողմէ կարգեալ Հո-

գաբարձութեան Ատենապետն եւս հրաժարելով՝ նախորդ Քաղաքական Ժողովն՝ Հոգաբարձութիւնն կազմալուծեալ վիճակի մէջ գտեր եւ երկիցս կնքոյ ներքեւ տուեր է մատակարարութեան սենեակն, եւ Տիվրիկի ու մանք խզեր Բն կնիքն, խուժան յարուցանելով եւ անպատուելով Ազգային Պատրիարքարանի արժանապատուութիւնը: Ազգային Վարչութիւնը այսպիսի անկերպարան եւ խառնակ վիճակի մէջ գտաւ նոյն Վազֆին մատակարարութեան գործերն, եւ կոչելով այն անձերն՝ որ ըմբոստացած էին Ազգային Վարչութեան դէմ, զգացուց իրենց ապօրինի ընթացից փռատներն, յորդոր կարգալով յարգելու Պատրիարքարանի իրաւասութիւնը:

Յիշեալ անձինք՝ որոց պարագլուխ կը կանգնէր Ծովիկեան Կարապետ անուն անձն, յայտարարեցին թէ կընդունին միշտ վերին հսկողութիւն մը Վարչութեան կողմէ նոյն Վազֆի գործոց վրայ, այլ մատակարարութեան մասին Ազգն իրաւասութիւն մը չունի, թէ իրենք Շէրիի միջոցաւ Նազրըմնի եւ Միւրեվիլիի գայմագամ ընտրած եւ ուրիշ ամեն կարգադրութիւններ ըրած են, թէ այժմ անոնք կը վարեն գործերն եւ թէ առանց նախապէս այս կազմակերպութիւնը Վարչութեան կողմէ ճանչցուելու հաշիւ իսկ չունին տալիք Ազգին: Եւ թէպէտ Ազգային Վարչութիւնը թէ այս անձերն եւ թէ անոնց արբանեակները յորդորեց այսպիսի ապօրինի եւ հակազգային ձեռնարկութիւններէ ետ կենալու, եւ Յանձնաժողով մը կազմեց Վազֆիէն քննելու եւ Ազգին համար մատակարարութեան ամենէն նպատաւոր եղանակն ծրագրելու պաշտօնով, Վազֆին ողւոյն եւ Կեդրոնական Վարչութեան սահմանադրական սկզբանց համաձայն, եւ նոյն ինքն Տիվրիկիք հակամէտ ցոյց տուին զիրենք համակերպելու սոյն կարգադրութեանց, սակայն այս կարգադրութիւնը եւ յորդորք ապարդիւն մնացին յիշեալ մի քանի շահախնդիր անձանց ըմբոստութեան առջեւ, որոց բուն նպատակն էր իրենց մասնաւոր տեսութեամբ

մատակարարել սոյն Վազֆը, եւ Ազգային Վարչութիւնը հարկադրելով յայնժամ ի գործ դնել իւր ազգեցութիւնը՝ զիմեց Կայսերական Կառավարութեան, եւ Իշխանութեան միջոցաւ տէր կանգնելով Վազֆին՝ առաջին՝ Գրասենեկին մէջ գտնուած գոյքն փոխադրել տուաւ ի Պատրիարքարան, երկրորդ՝ վտարեց ի բաց այդ անձերն իրենց կորզած պաշտօնէն, երրորդ՝ առժամանակեայ մատակարարութիւն մը կազմեց Յրէնկեան Վսեմ. Յակոբ էֆէնտիի նախագահութեան ներքեւ եւ անդամակցութեամբ Սաքայեան Աւեքսան, Կիւմիւշլէրտան Տիգրան, Ներսէսեան Ներսէս եւ Չօպանեան Յակոբ էֆէնտիներու, պաշտօն տալով սոյն մատակարարութեան, Վազֆին հասոյթներն գանձել եւ գործերն վարել յնոր տնօրէնութիւն, քննել եւ ճշդել Վազֆին արդի կացութիւնն, անոր հաստատութեան նախնական պայմաններն եւ կրած այլ եւ այլ փոփոխութիւններն, ձեռք բերել տուեմարաց եւ թղթոց մէջ տեսնուած պակասներն, ստուգել Տիվրիկի գիւղացւոց այն գանդատներն, զորս կը բառնային իւր զրկեալը Վազֆին նպատէն, սահմանել ապագայ մատակարարութեան հիմունքն, հետեւելով Վազֆիէի ողւոյն եւ Ազգային Սահմանադրութեան սկզբանց:

Սոյն նորակազմ Մատակարարութեան պաշտօնն ծանուցուեցաւ էֆգաֆի Նախարարութեան, եւ ամենայն օրինաւորութեամբ կը վարէ նա այժմ իւր պաշտօնն. իսկ զինքն Գայմագամ-Միւրեվիլի անուանել տուող Կարապետ Ծովիկեան թէ եւ ժպրհեցաւ ի բռն անցնելու Մատակարարութեան իրաւասութիւնն, ոչ միայն մաքառելով Պատրիարքարանի դէմ, այլ նոյն իսկ դիմադրելով Կառավարութեան, որու չուղելով յանձնել իւր կորզած թուղթերն՝ բանտարկութիւն իսկ կը բեց, եւ թէ եւ փորձեց Հոգեւոյն Տ. Ներսէս Սրբազանի Մանկիւ տան խնդրոյն մէջ՝ որ Տէրութեան Վազֆի մը եւ նոյն Վազֆին եւ ուրիշ ազգային Վազֆներու կը վերաբերեր, իւր գայմագամութեան ձեռնարկն եւ Թեքլիշ Մահմէտիէն առած վճռադրին կը-

թընելով՝ ժխտել Ազգին իրաւասութիւնը նոյն Վազֆին վրայ, սակայն այս մասին Բ. Դրան, էֆգաֆի Պաշտօնատան եւ Պատրիարքարանի մէջ կատարուած բանակցութեանց վրայ պարզուելով խնդիրն՝ մերժուեցան Ծովիկեանի պահանջումներն, եւ Մահմէտ տան խնդիրն էֆգաֆի Պաշտօնատան եւ Պատրիարքարանի կողմէ կարգադրուեցաւ, եւ այս կերպով նաեւ գործնականապէս պահպանուեցաւ Պատրիարքական իրաւասութիւնը սոյն ազգային Վազֆին վրայ: Աւելորդ չեմք համարիլ յայտնել որ այս ծանր կնճիռն ծագում առած է սա պարագայէն որ, Ազգային Վարչութիւնը կոչուելով Հոգաբարձութիւն մը կազմել՝ Տիվրիկիներէն եւս քանի մը անդամներ կարգեր է, որ զիրենք նկատելով ոչ իւր ազգային պաշտօնեայ, այլ իւր Տիվրիկի կողմէ փոխանորդ, հետ դհետէ յաւակնութիւն ունեցեր են նախ՝ Պատրիարքարանի շրջանէն, եւ յետոյ ազգային իրաւասութեան սահմանէն դուրս հանելու սոյն Վազֆին մատակարարութիւնն եւ իւրացնելու:

Յաջորդ Վարչութեան կը պատկանի այսքան զոհողութեամբ եւ ջանիւք ձեռք բերուած այդ արդիւնքն, այն է Ազգային իրաւասութեան հաստատութիւնը՝ օտար եւ բուն ոտնձգութեանց դէմ անվթար պահել, եւ ասոր միակ միջոցն է այդ Վազֆին մատակարարութիւնը վերապահել մշտնջենապէս Պատրիարքարանի, տնօրինելով զարժանն սոյն արդիւնաւոր Վազֆին հասութից գործածութեան նկատմամբ:

ԽԳ.

Ազգային Վարչութիւնը մասնաւոր հոգ տարաւ որ Պատրիարքարանի Դիւաններն իրենց կարեւորութեան համապատասխանող դրից մէջ գտնուին ըստ կարելոյն, եւ ամեն արդիւնաւոր աշխատութիւն գտնէ իւր վարձատրութիւնն կանոնաւորապէս Ազգային Եւմոացոյցի սահմանին մէջ. երկու տարուան միջոցին մէջ այս Դիւանաց ձեռքը կա-

տարուած թղթակցութիւնք, զանազան գրաւոր աշխատութիւնք, նոյնպէս եւ դրամական ու հաշուական տեսակէտերով ձեռք բերուած բարեօրոններ կրնան ապացոյց մը համարուիլ այն ընդհանուր կանոնաւորութեան, որ տիրած է սոյն ժամանակամիջոցին մէջ՝ Պատրիարքարանի պաշտօնէութեան զանազան ճիւղերուն պատկանեալ գործոց մէջ։ Այս առթիւ Քաղաքական Ժողովն աւելորդ ՀՀամարիր գոհունակութիւն յայտնել իւրեանց գլուխներուն անձնուէր ջանից եւ անջակցութեան համար։

ԽԳ.

Քաղաքական Ժողովն աւելորդ չդատեր յիշել որ իւր պաշտօնավարութեան միջոցին մասնակցած է նաեւ Խառն Ժողովոյ որոշման ներկայացեալ ամուսնական դատերու քննութեան, որք յիշատակուած են Դատաստանական Խորհրդոյ տեղեկագրին մէջ։

Քաղաքական Ժողովն կը կնքէ աստ իւր Տեղեկագիրն, ուր, ինչպէս կը տեսնուի, նշանակուած են միայն այն խնդիրներն, որ

արժանի էին մասնաւոր յիշատակութեան, եւ որք կրցած էին լուծում մը գտնել, ի բաց թողուելով ուրիշ այլ եւ այլ եւ մասնաւոր բաղմաթիւ գործեր, որք կամ Քաղաքական եւ կամ Խառն Ժողովոյ մէջ ստացած են ժամանակին իրենց տնօրէնութիւններն, եւ որոց մասին Քաղաքական Ժողովն պատրաստ է տալու այն բացատրութիւններն, զորս Ազգային Ժողովն հարկ դատի ստանալ։

Տեղեկագրիս կցորդուած են նաեւ Դատաստանական, Ուսումնական եւ Տնտես. Խորհրդոց տեղեկագրերն եւ միանգամայն կեդր. Սնտուկի երկամեայ ելեւմտից հաշուեցոյցն նշմական Տեսչութեան Տեղեկագրով, որ կը պարունակէ կարեւոր տեղեկութիւններն Պատրիարքարանի ելեւմտից վիճակին վրայ։

Քաղաքական Ժողովն բարեբաւտ պիտի համարի զինքն, եթէ կրցաւ դոյզն ծառայութիւն մը մատուցանել Ազգին իւր պաշտօնավարութեան երկամեայ չրջանին մէջ, ուր ծանրակշիւ խնդիրներ ըստ դիպաց ելնելով ի վեր՝ ոչ նուազ դժուարութիւններով պաշարեցին զինքն եւ որոց առջեւ անդրդուելի մնաց սակայն կատարելու համար այն պարտաւորութիւններն, զորս վերադրած էր իրեն Ազգին վստահութեամբ իրեն աւանդեալ պաշտօնն։

Անդամք Քաղաքական Ժողովոյ

Ա. ՍԱՔԱՅԵԱՆ	Յ. Կ. ՆՈՒՐԵԱՆ
Գ. ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ	Յ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Խ. ԿԱՄԱՐԱԿԱՆ	Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Հ. ՊԱԼԼԱՐԵԱՆ	Տ. ԲԱՐԱՂԱՄԵԱՆ
ՄԻՀՐԱՆ ՍԵՔԵԱՆ	ՏԻԳ. ԿԻՒՄԻԻՇԿԵՐՏԱՆ
ՅԱԿՈԲ ՅՐԵՆԿԵԱՆ	

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. — Քաղաքական Ժողովոյ անդամներէն Կիւլաքէնիեան Սերովրէ Էֆէնտի վախճանմամբ, Կոստանդնուպոլսէն Էֆէնտի հիւանդութեամբ եւ Ունճեան Արիկ Էֆէնտի ի սկզբանէ անտի հրաժարած լինելով, չեն կրցած ստորագրել ներկայ Համարատուութեան տեղեկագիրն։

ԱՂԻՄԱԿ ԳՐՈՒԹԵԱՆՑ

1885 ՅՈՒՆԻՍ 15 Է 16 ՅՈՒՆԻՍ 1887

Դիւանատուն մտած գրութիւնք ըստ արձանագրութեան Տումարի.	Դիւանատան կողմէ գրուած գրութիւնք.
Քաւառական 3180	ՀԱՅԵՐԷՆ.
Տեղական 1525	Պատրիարքական տնօրէնութեամբ 1057
Կառավարական 125	Քաղաքական Ժողովոյ որոշմամբ 473
	Խառն Ժողովոյ որոշմամբ 390
	Վկայագիրք Մենդեան եւ Ամուսնութեան 47
	ՏԱՃԿԵՐԷՆ.
	Թագրիր եւ Յիշատակագիր 214
	Ծանուցագիր եւ պատասխանագիր ուղղեալ առ զանազան պաշտօնատուես Կայս. Կառավարութեան 212
	Նամակ ուղղեալ առ զանազան դատաւական իշխանութիւնս Կայս. Կառավարութեան... 141
	Հեռագիր տնօրինեալ ի Ս. Պատրիարքէ, յԱզգ. Վարչութենէ եւ ի Փոխանորդարանէ 339
	Վճռագիր 13

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. — Աստուծոյ դուրս են նամակաց վրայ մակագրութեամբ այլ եւ այլ հրահանգներն, ինչպէս նաեւ տաճկերէն գրով տրուած զանազան վկայագրերն։

ՅՈՒՑԱԿ ԽՆԴՐՈՅ

ԲԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ԱԶԴ. ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

1885 ՅՈՒԼԻՍ 15Է Գ16 ՅՈՒԼԻՍ 1887

Կազմութիւն Դիւանի Բաղ. Ժողովոյ.

1 Վերակազմութիւն Տեսուչ Խորհրդոց եւ Հոգաբարձութեանց.

2 Հրահանգ բարեկարգութեան Ազգային Վարժարանաց.

3 Կանոնադիր Ներսէս-Վարժապետեան Ուսումնարանի Ընկերութեան.

4 Ազգ. Կեդր. Վարժարանի խնդիրը.

5 Վարչական տնօրինութեանց հրատարակութիւնը.

6 Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ վերաշինութիւնը.

7 Ընտրութիւն Թաղական Խորհրդոյ Եփեսոս-Փարուի.

8 Գում-Փարուի դրսի առժամանակեայ Թաղ. Խորհրդոյ կազմութիւնը.

9 Կէտիկ Փաշայի առժամանակեայ Թաղ. Խորհրդոյ կազմութիւնը.

10 Փարա-Կէօմրիկի առժամանակեայ Թաղ. Խորհրդոյ կազմութիւնը.

11 Յէրի-Գիւղի առժամանակեայ Թաղ. Խորհրդոյ կազմութիւնը.

12 Գուրուչէշմէի Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութիւնը.

13 Մայր-Եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ անդամոց ամբողջացումը.

14 Պանտրմայի Թաղ. Խորհրդոյ անդամոց ընտրութեան եւ Պալլըքէսէրի Գաւառական Ընդհանուր Ժողովոյ կազմակերպութեան եւ առաջնորդական ընտրութեան խնդիրը.

15 Հոգեւոյս Տ. Ներսէս Պատրիարքի մահին տան խնդիրը.

16 Գանտիլի գերեզմանատան մէջէն բացուած ուղւոյ մը խնդիրը.

17 Բանտարկեալ եւ հրկիզեալ Զէյթունցի ազգայինը.

18 Նալու խանի մէջ պատահած հրկիզութիւնն եւ ջուրց ողորմումն.

19 Մշոյ Մէճլիսի Խտարէի անդամ Թալիպ էֆ.ի դէմ գանգատ.

20 Ս. Երուսաղէմայ պարտուց բարձման Յանձնաժողովոյ լիազօր արտօնութիւն տրուելու մասին եղած առաջարկութիւնն.

21 Ընծայարանի հաստատութեան խընդիրն.

22 Գափամաճի արհեստաւորաց կողմէ հաստատեալ Տիվրիկի ազգային Վազէի խընդիրն.

23 Տնտես. Խորհրդոյ եւ Ելեւմոյց Հոգաբարձութեան իրաւասութեան սահմանն.

24 Արարիկի Ազգային Ժողովոց ընտրութիւնը.

25 Ս. Էջմիածնայ Կաթողիկոսական ընտրութեան խնդիրը.

26 Ամուսնութեանց հրամանագրերու վրայ 10 դրշնոց դրօշմաթուղթ փակցուելու եւ մարդահամարի գործողութեանց խնդիրը.

27 Զինուորագրութեան խնդիրն յԵփեսոս.

28 Ասորոց Կաթողիկոսին Բողոքը Մէրտինի Կառավարչին դէմ եւ իւր Պօլոյ Փոխանորդին խնդիրը.

29 Կեդրոնական ուղղակի տրոց կանոնագիրը.

30 Կեդրոնական Վարժարանի խնդիրը եւ Ղալաթիոյ Կալուածոց Հոգաբարձութեան հաշիւը.

31 Բերայի Թաղ. Խորհրդոյ հրաժարա-
կանն եւ վերակազմութիւնը :

32 Չարսանձաքի արտօրէից եւ կալուա-
ծոց սեպհականութեան խնդիրը :

33 Կեդր. Սնտուկի ելեւմտացոյցը :

34 Աղբիւնուպոլսոյ Իտատիէ վարժա-
րանն եւ կրթական տուրք :

35 Գաղաթիւ վիճակին Առաջն. Տեղա-
պահին ընտրութիւնն :

36 Կրէտէի Գանտիա քաղաքի մէջ գըտ-
նուող եկեղեցին եւ Ազգ. Կալուածներն :

37 Պէհէնի գիւղաքաղաքին Միւրեպէլիի
հաշուական խնդիրը :

38 Կարնոյ Սանասարեան վարժարանին
չինութեան խնդիրը :

39 Վիճակաց ոմանց Մուգաթայի տուրքն :

40 Բերայի Ազգ. վարժարանաց Հոգա-
քարձութեան վերակազմութիւնն եւ վարժա-
րանաց մատակարարութիւնը :

41 Երեսփոխանական ընտրութիւնը :

42 Մկրեան Տ. Յովհաննէս Քահանայի Ի
Ս. Էջմիածին ուղեւորութեան ծախսուց խըն-
դիրն :

43 Եղիարտական վերջին յեղափոխու-
թեանց միջոցին Ի Թանթա սպանեալ ազգայ-
նոց համար սահմանեալ դրամական փոխա-
րինութեան խնդիրն :

44 Յեանեալ Կեդր. ուղղակի տրոց գան-
ձումն :

45 Կեդր. Սնտուկի անգանձելի պա-
հանքն եւ պարաքը :

46 Մարդահամարի գործողութեանց խըն-
դիրը :

47 Զէյթունի հրկիպեալ ազգայնոց հա-
մար զրկուած նպաստը :

48 Էջմիածին վախճանեալ Անդրէաս Ե-
պիսկոպոսի Իւսկիւտարու Ս. Խաչ եկեղեցւոյ
կտակած տան խնդիրը :

49 Գնալը Կղզիի եկեղեցւոյ շինութեան
Սթիմարանեան Բարթիկ Էֆէնտիի պահանջից
խնդիրն :

50 Վարազայ վանուց Սալախանէ գիւ-

ղին սեպհականութեան դէմ ոտնձգութիւն մը :

51 Գուղիունձուքի Թաղ. Խորհրդոյ կող-
մէ կատարուած անհրաման շինութիւններն :

52 Վանայ Առեւտրական Դատարանի
Նախագահին դէմ գանգատ :

53 Քրդաց յարձակումը վանայ Կառկա-
ռի Մճկան գիւղին վրայ :

54 Տրապիզոնի նախկին Առաջնորդ հան-
գուցեալ Տ. Մատթէոս Եպիսկոպոսի դայից
եւ պարտուց խնդիրը :

55 Քիւպրեան Մկրտիչի խնդիրը Գուրա-
եան հանգուցեալ Ստեփաննէ ունեցած ժա-
ռանգութեան մասին :

56 Իճատիէի Ազգային վարժարանին Ի-
ճարէի տրոց խնդիրը :

57 Ելեւմտական գործոց Տեսչութիւնը :

58 Զինուորական տրոց բաշխման եւ հա-
ւաքման մասին Կայսերական Կառավարու-
թեան վերջին տնօրէնութիւնը :

59 Գաղաթիւ փաշայի առժամանակեայ Թա-
ղական Խորհրդոյ ընտրութիւնը :

60 Ուսումնական Խորհրդոյ Օժանդակ
Մասնախմբին հաստատութիւնը :

61 Գաղաթիւի Ազգ. վարժարանին Հո-
գաքարձութեան եւ Թաղ. Խորհրդոյ մէջ ծա-
գած խնդիրը :

62 Թօփ-Գարուի Թաղ. Խորհրդոյ ընտ-
րութիւնը :

63 Պէյլիւքաէրէի Թաղ. Խորհրդոյ կազ-
մակերպութեան եւ վարժարանին խնդիրը :

64 Կրօնափոխութիւնը Ի Տիգրանակերտ :

65 Ղալաթիոյ Թաղին մէջ ծաղած յու-
զումներ :

66 Ազգ. վանօրից կալուածական տրոց
խնդիրը :

67 Տիգրանակերտի գաւառական ժողո-
վոյ անդամոց թուոյն զեղչն :

68 Միտիաթի Յակոբիկեան Ասորոց
դարձն Ի ծոց Հայաստանեայց եկեղեցւոյ :

69 Ասպատակութիւնը Ի Սիլվան Բուրդ
Ապտուլազ Պէյի կողմէ :

70 Գարակէօղեանց վարժարանին խըն-
դիրն :

71 Ղըզլարցի Յովսէփ Իզմիրեանցի կը-
տակն եւ Գործադիր-Մնայուն Յանձնաժողո-
վոյ կազմութիւնն :

72 Դասատու Պ. Էզաճեանի խնդրագիրը :

73 Հանգուցեալ Դայիանէ Արսէնեան
Տիկնոջ կտակային խնդիրը :

74 Վանայ Առաջն. Տեղապահին գան-
գատն Գալճեան Սահակի դէմ :

75 Մուգաթայի եւ Քանչէլէրի տուրքն :

76 Չարսանձաքի խնդիրն եւ Մուգաթա-
յի տուրքն :

77 Քաղաքական ժողովոյ հաստատու-
թեան հրամանագիրն :

78 Երզնկայէն գանգատ Նախնական Դա-
տարանի Նախագահ Մէհմէտ Պէյի դէմ :

79 Կայսերական բանակին (50) յիսուն
ոսկւոյ նուէր մը :

80 Փարիզի մէջ պատահած դէպք մը եւ
Եպարքոսական ծանուցագիր :

81 Պատրիարքարանի հեռագրերն ձրի
զրկելու համար Բ. Դրան առաջարկութիւն մը :

82 Երզնկայի Առաջնորդին եւ Կրօն. ու
Քաղ. ժողովոց ընտրութիւնն :

83 Երզնկայի Խնձորիկ գիւղէն գանգատ
Մէհմէտ անուն պաշտօնակալի մը դէմ :

84 Կարնոյ Կուսակալին ձեռք առած
միջոցներն Գարա-Քիլիսէի չարագործաց ձեռ-
բակալութեան մասին :

85 Ժառանգական վկայագրոց մասին
սակացոյցի մը պատրաստութիւն :

86 Վանայ Առաջնորդական Տեղապահին
հրաժարականն :

87 Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան հը-
րաժարականի մերժումը :

88 Հալէպի Առաջն. Փոխանորդ Տ. Մը-
կրտիչ վարդապետի պաշտօնակալութիւնը :

89 Ակնայ Քաղ. ժողովոյ առաջարկու-
թիւնը Կառավարութեան կողմէ Թուրքերէնի
ձրի դատաւօս մը կարգուելու համար :

90 Իւսկիւտարի Ընդհանուր Դատախա-
զին ծանուցագիրն, որով 1878ի Տնտեսա-
կան Խորհրդոյ անդամաց անուանքը կը խըն-
դրէ :

91 Ազգային Կալուածոց ապահովագրու-
թիւնը եւ ապահովագրական արկղի մը հաս-
տատութեան խնդիրը :

92 Պէշիկթաշի ազգային գերեզմանատան
խնդիրը :

93 Շահնազարեան Կարապետ վարդա-
պետի կտակը, եւ Նուպար-Շահնազարեան
վարժարանի խնդիրը :

94 Ազգայնոց Թէրէֆէի խնդիրը :

95 Խառ-գիւղի Ս. Եկեղեցւոյն կտակեալ
կալուած մը :

96 Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսէն գանգատ
Մարաշի մէկ քանի պաշտօնակալաց դէմ :

97 Պասրայի Ս. Եկեղեցւոյ սեպհական
այգիներուն վարձատուութիւնը :

98 Թովմայ Արծրունոյ պատմութեան
ձեռագիրը :

99 Տէրութեան վարժարանաց ուսմանց
յայտագիրը :

100 Սէլանիկի մէջ Ազգային Հոգաբար-
ձութեան ընտրութիւնը :

101 Անհրաման կառուցեալ ազգային հաս-
տատութեանց մասին Բ. Դրան ծանուցագիրն :

102 Կեդր. Սնտուկին համար երեք հա-
րիւր Օսմ. ոսկւոյ փոխառութիւն մը :

103 Շնորհակալութեան գիր առ Նախորդ-
Յանձնաժողովն Ս. Երուսաղէմի պարտուց
բարձման :

104 Հողային փոխանակութիւն մը Հայոց
եւ Յունաց Հիւանդանոցաց մէջ :

105 Տեսուչ Խորհրդոց յանձնարարեալ
գրութիւնը եւ Աղեքսանդրիա վախճանեալ
Տ. Բարթողիմէոս Քահանայի ժառանգական
խնդիրը :

106 Հոգեւոյ Տ. Ներսէս Պատրիարքի
ժառանգորդաց պահանջից խնդիրը :

107 Ի Պատրիարքարան մտած գրութեանց
համար արձանագրութեան տուրք :

108 Պաշտօնէից ոմանց ամսաթուղակաց
յաւելման խնդիրը :

109 Բ. Դրան սենեկապանի ամսականի
խնդիրը :

110 Գարթալի Թաղեցւոց հանրագիրն
ընդդէմ Թաղ. Խորհրդոյ :

- 111 Նարեկ-Գարուի թաղեցւոց գանգա-
տագիրը ընդդէմ Թաղ. Խորհրդոյ։
- 112 Պայազկաթի Առաջնորդ Տ. Յովհաննէս
Վարդապետի նախկին պաշտօնական վկայագիրը։
- 113 Եւրոպացի խնդիրը։
- 114 Ներկայից Վիճակն եւ Արմաշու
Վանահայրութեան միացումն Առաջնորդու-
թեան հետ։
- 115 Իւսկիւտարի Ազգային գերեզմանա-
տունը։
- 116 Ժողովական Կիւլպէնկեան Սէրովէ Է-
ֆէնտիի վախճանումը։
- 117 Մովսէս Եանձնաժողովոյ համարա-
տուութիւնը։
- 118 Եգիպտոսի Առաջնորդական Կոնդա-
կին Կ. Պօլսոյ Պատրիարքութեան կողմէ ըս-
տորագրուելը։
- 119 Յիւսէփեան Յակոբ Էֆէնտիի պահան-
ջից խնդիրը Կեսարիոյ Ս. Կարապետի Վանքէն։
- 120 Ղալաթիոյ Թաղային Նախարարութեան
եւ այլ շինութիւնք։
- 121 Էվգենի Նախարարին ծանուցագիրը
մէկ քանի ազգային կալուածոց Ինքնակա-
ռութիւն։
- 122 Չմէկամագի Ազգային Վարժարանին
նկատմամբ Միացեալ-Ընկերութեան խնդի-
րը Շտայեան Զաքար աղայի քով աւանդ Բո-
սփիաներու մասին։
- 123 Ֆէրի-Գիւլի Թաղ. Խորհրդոյ բողոքն
իւր մէկ անդամակցին դէմ։
- 124 Պոյաճը-Գիւլի Թաղ. Խորհրդոյ հրա-
ժարականը։
- 125 Արմաշու Վանքէն Պ. Օհան Փէրվա-
զօֆի պահանջը։
- 126 Բարեկիշատակ Մնակեան Մանուկ ա-
ղայի կտակը։
- 127 Տիւրքիի կրկին Եկեղեցեաց հաշիւը։
- 128 Ս. Էջմիածնայ սեպհական գանձանա-
կաց հաստատութիւնն բոլոր Եկեղեցեաց մէջ։
- 129 Պոյաճեան Յովհաննէս Էֆէնտիի ա-
ռաջարկութիւնն Հիւանդանոցի որբ տղայքն
Արմաշու Վանքը փոխադրելու մասին։
- 130 Ազգ. Ուղղակի տրոց հաւաքութեան
եղանակը։

- 131 Անուղղակի տրոց սակագինը։
- 132 Կեդրոնական աւանդից արկղի կանո-
նագիրը։
- 133 Արմաշու Վանքու մատակարարու-
թեան հաշիւները։
- 134 Վանայ խնդիրը։
- 135 Ադրիանուպօլսոյ Ազգային Վարժա-
րանաց մէջ զինուորականաց բնակութիւն
հաստատելը։
- 136 Ռումանիոյ մէջ Ազգ. Վարժարանաց
ուսուցիչներէն տուրք պահանջուիլը։
- 137 Պարթէնի Թաղ. Խորհրդոյ ընտրու-
թիւնն։
- 138 Ազգային հաստատութեանց վրայ
դարձած ազգային Վաղֆէ եղող կալուածոց
խնդիրը։
- 139 Եգիպտոսի Մուգաթայի տրոց խըն-
դիրը։
- 140 Ազգային Եկեղեցեաց եւ հաստատու-
թեանց վրայ կալուած դարձած առեւ Վար-
չութեան հրահանգ ստանալու մասին շրջա-
բերական։
- 141 Բերայի Ս. Եկեղեցեաց մատակարա-
րութեան 1885 Յունվարէ մինչ ցԳեկտեմբեր
հաշուեցոյցը։
- 142 Մշոյ Ս. Յովհաննէս Վանքու անդոր-
ձածելի արծաթեղկից վաճառման խնդիրը։
- 143 Գում-Գարուի դրսի առժամանակեայ
Թաղ. Խորհրդոյ կազմութիւնը։
- 144 Ուսումնական Խորհրդոյ առաջարկու-
թիւնն ուսուցչական վկայագրերու եւ դասա-
դրոց վաւերացման առթիւ դիւանական տուրք
մը գանձելու մասին։
- 145 Թօփ-Գարուի Եկեղեցւոյ սեպհական
փռան մը շինութիւնը։
- 146 Ա. յվազեան Պ. Արքահամի ձեռամբ էջ-
միածին տարուած տղայոց խնդիրը։
- 147 Բումբէի Հիւարի Եկեղեցիէն նաւա-
վար Մոսիկի պահանջից խնդիրը։
- 148 Միջագիւղի գերեզմանատան խնդիրը։
- 149 Մայր-Եկեղեցւոյ եւ Եէնի-Գարուի
Թաղային սահմանաց խնդիրը։
- 150 Բ. Դրան ծանուցագիրը Հիւարի Ս.

- Եկեղեցւոյ շրջափակին հետ խառնուած դեռ-
նի մասին։
- 151 Խիզանու Ուսումնասիրաց Ընկերու-
թեան խնդիրը։
- 152 Առաքաղարի թաղային մատակարա-
րութեան շիթ վիճակը։
- 153 Կեդր. Վարժարանի ձրիավարժ աշա-
կերտաց ընդունելութեան եղանակը։
- 154 Վանայ Արտամէտ գիւղի Ս. Եկեղեց-
ւոյ եւ Վարժարանին քանի մը կալուածոց
խնդիրն։
- 155 Պալատու առժամանակեայ Թաղական
Խորհրդոյ կազմութիւնն։
- 156 Յունաց ազգային օրինադրոց ի հայ
Թաղ մանու թիւնն։
- 157 Մշոյ Կառավարական Պաշտօնէից դէմ
գանգատ։
- 158 յԻրեւելեան Բումբէի Հայ Ժողովր-
դէն զօրք պահանջելու խնդիրը։
- 159 Սեբաստիոյ Ալա-Քիլիսէի հողային
խնդիրը։
- 160 Սամաթիայի Պետրոսեան Թագուհի
կնոջ կտակի խնդիրը։
- 161 Հրահանգ նոր ընտրութեան Թաղ.
Խորհրդոյ Սամաթիոյ Եէնի-Մահալլէի։
- 162 Եազըճեան Յովհաննէս աղայի կտակի
խնդիրը։
- 163 Էվգենի Պաշտօնատան կողմէ Եէնի-
Գարուի թաղին Մուխթարին ուղղեալ ծա-
նուցագիրն, անժամանակ վախճանեալներն
ծանուցանելու մասին։
- 164 Հանրային Կրթութեան Նախարարին
պատասխանագիրն Ազգ. վարժարանաց ուս-
մանց ծրագրին եւ դասադրոց մասին։
- 165 Մշոյ Կէմէկ գիւղի հողային խնդիրը։
- 166 Սասգիւղի առժամանակեայ Թաղա-
կան Խորհրդոյ կազմութիւնն։
- 167 Կեդր. Վարժարանի Խնամակալու-
թեան առաջարկութիւնը Կառավարութեան
կողմէ թուրքերէնի համար ձրի դասախօս մը
կարգելու մասին։

- 168 Բարեկիշ գանդատ հարստահարու-
թեանց մասին։
- 169 Գատիարակ Երէցեան Պ. Կարապետի
դէմ եղած ամբաստանութեան խնդիրը։
- 170 Առաջնորդական Փոխանորդաց Իտա-
րէի Ժողովոց անդամակցութեան խնդիրը։
- 171 Իւսկիւտարի Ազգատաւրաց Ընկերու-
թեան գնոյ առնելիք մէկ կալուածին-Հիւան-
դանոցի վրայ դարձուիլը։
- 172 Թուրքերէնի դասախօս Ռէթէս Է-
ֆէնտիի Մայր-Վարժարանին մէջ դասախօ-
սելու խնդիրն։
- 173 Եւգիւսիայի հանգուցեալ Փափաղեան
Յակոբի կտակային խնդիրը։
- 174 Երամեան Գէորգ Պէյի վրայ աւանդ
գանուած ազգային կալուածոց խնդիրը։
- 175 Սասգիւղի Ազգային գերեզմանատան
մէկ կողմի կառուցեալ թատերաբեմին խըն-
դիրը։
- 176 Ի Նպաստ գաղթականաց Պոյաճի գիւ-
ղի Թաղ. Խորհրդոյ զրկուած հանգանակու-
թեան տոմսակներն։
- 177 Կետարիոյ Գաւառական Ընդհ. Ժո-
ղովոյ մասնակի ընտրութիւնն։
- 178 Ֆիլիպի Ս. Եկեղեցւոյ տեղւոյն Գա-
ղաքապետութեան ունեցած 300 ոսկւոյ պար-
տուց խնդիրն։
- 179 Սասգիւղի Թաղ. Խորհրդոյ 120 ոսկ-
ւոյ փոխառութիւնն։
- 180 Կիլիկիոյ Զիթատանի խնդիրն։
- 181 Պանսիւսի Ս. Եկեղեցւոյ կալուա-
ծոց վարձատուութեան խնդիրն։
- 182 Ֆէրի-Գիւլի Թաղային գործոց տես-
չութեան Բերայի Թաղ. Խորհրդոյ յանձնը-
ւելու խնդիրն։
- 183 Շապին-Գարահիսարի հրկիզութիւնն
եւ կարօտելոց օգնութեան միջոցներն։
- 184 Իւսկիւտարի Ս. Կարապետ Եկեղեց-
ւոյ Թաղ. Խորհրդոյ հաստատութիւնը։
- 185 Կեդրոնական սնտուկին հաստութից
սակագինն։
- 186 Իւսկիւտարի Ս. Սաչ Եկեղեցւոյ Թաղ-
Խորհրդոյ վերակազմութեան խնդիրը։

187 Կարուածական առուծախի եւ փոխանցմանց սակագին:

188 Սամաթիոյ Դպրաց վազֆի խնդիրը:

189 Կեսարիոյ Վանօրէից կալուածական տրոց խնդիրը:

190 Էյուպի Ս. Աստուածածին Եկեղեցւոյ առժամանակեայ Թաղ. Խորհրդոյ խնդիրն:

191 Մշոյ Ս. Կարապետի վանուց Մուգաթայի յետեակ տրոց զեղչի խնդիրն:

192 Պէշիկթաշի Թաղ. Խորհրդոյ խնդիրը Թուրքերէն ծանուցագրերու մասին:

193 Ազգային Հիւանդանոցի եւ Կիլիկիոյ Ազգ. Վարժարանաց նուիրեալ Ռուսական վիճակահանութեան տոկոսաւոր արժեթղթոց խնդիրն:

194 Րումէլի Հիսարի եւ Գասըմ-Փաշայի Եկեղեցեաց Քանչէլէրի տուրքն:

195 Ձնքուշի վանուց սեպհական մէկ այգիին եւ Զրին վրայ Թէքքէցի Հաֆըզ Ալի էֆէնտիի եւ Շէյխ Հիւսէյնի կողմէ տեղի ունեցած բռնաբարութեան փորձն:

196 Հրահանգ Սահմանադրական ընտրութեան Թօի-Գարուի Թաղ. Խորհրդոյ:

197 Պէշեան Յարութիւն Ամիրայի կտակաւորը:

198 Գում-Գարուի դրսի Մ. Եկեղեցւոյն պարտքն առ Պ. Լէօնարտի եւ կալուածական շինութիւնը:

199 Իւսկիւտարի Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ առաջարկութիւն կտակեալ տան մը եւ ուրիշ կալուածի մը բաժնին վաճառման մասին:

200 Մոմեաքմաղեանց ժառանգական խընդիրն:

201 Քրդաց յարձակումը Երզնկայի Տանձիկ գիւղին վրայ:

202 Բաբերդի դատարանաց խնդիրն:

203 Մշոյ Առաջ. Տեղապահի եւ վանայ Պատրիարքական Փոխանորդի ընտրութիւնը:

204 Երուսաղէմայ պարտուց բարձման հանգանակութենէն Մայրաքաղաքիս բաժնին հաւաքումն Ազգ. տրոց հաւաքման Պաշտօնէութեան յանձնուիլն:

205 Գնալը կղզւոյ առժամանակեայ Թաղ. Խորհրդոյ կազմութիւնը:

206 Կէտիկ-Փաշայի Ս. Եկեղեցւոյ սեպհական Գասըմ-Լիմանի Պատանի խնդիրն:

207 Ազգային Վարժարանաց դասական բաժանմանց աղիւսակն եւ Կրթական Տեսչի ընտրութիւնն:

208 Ազգային Արհեստական Վարժարանի հաստատութիւնն, Կանոնագիրն եւ Խնամակալութեան կազմութիւնն:

209 Ազգային Հիւանդանոցի վերաշինութեան խնդիրն:

210 Եւդոկիոյ Մուգաթայի տրոց զեղչի խնդիրը:

211 Կարօտ աղջայնոց՝ ապրուստի միջոց ձարելու համար ի Մանչէսթըր ուղևորիլն:

212 Նիկոմիդիոյ Արաւանպէկ գիւղի հըրկիւլութիւնն եւ արկածեւոց օգնութեան համար ձեռք առնուած միջոցներն:

213 Պատրիարքարանի Պաշտօնէից հանգըստեան Թոշակի կանոնագրի խնդիրը:

214 Ազգ. Վազդէֆներու ապահովութեան խնդիրը:

215 Պարալզպանեան Գաբրիէլ Պատուէլի խնդիրը:

216 Մէկ քանի դասագրոց Կարնոյ Կրթական Տեսչութեան կողմէ գրաւման խնդիրը:

217 Ազգային Վարժարանաց մէջ գործածելի դասագրոց վաւերացման տուրքն:

218 Ուսումնական Խորհրդոյ անդամ Շիշմանեան Տոքթ. Յովսէփ էֆի հրաժարականն:

219 Էյուպի Ս. Եղիա Եկեղեցւոյ Քանչէլէրի տրոց զեղչն:

220 Գնալը կղզիի Եկեղեցւոյ կալուածոց նորոգութեան խնդիրը:

221 Ղալաթիոյ Յանձնաժողովոյ կողմէ Թաշթաճեան Յակոբի դէմ բացուած կալուածական դատի խնդիրն:

222 Վանայ Լճին մէջ նաւաւարութեամբ զբաղող Աւանց գիւղի աղջայնոց խնդիրը:

223 Վանայ Ազգային Վարժարանաց ուսուցիչներէն Թէմէքթիի տրոց պահանջման խնդիրը:

224 Միհրան Խորթումճեանի խնդիրը Տիվրիկի աղջային վարժարանին մէջ վարած պաշտօնավարութեան Թոշակաց մասին:

225 Պէշէնի Ս. Եկեղեցւոյն զանգակահարութեան խնդիրը:

226 Եւդոկիոյ մէջ Իտալէի ժողովոյ անգամակցութեան խնդիրը:

227 Մալլըմեան Մկրտիչի՝ Գնալը կղզւոյ Ս. Եկեղեցւոյն տան վարձագին հաշուէն ունեցած պարտուց խնդիրը:

228 Ադրիանուպօլսոյ Մուգաթայի տրոց խնդիրն:

229 Ատանայի աղջային կալուածներէն Ջրաղացքի մը բաժնի վաճառման խնդիրը:

230 Շապին-Գարահիսարի հրկիւղեւոց արքունի տրոց զեղչի խնդիրն:

231 Արղընիի Ալի գիւղաքաղաքին մէջ քիւրտ պէյերուն ի դորձ դրած հարստահարութիւններն:

232 Վանայ եւ Կարնոյ Կառավարական իշխանութեանց պահանջումն վարժարանաց ուսմանց ծրագրին եւ դասագրոց մասին:

233 Բաբերդի Սանադէ Էմինի Յարութիւնեան Առաքելի բանտարկութիւնը:

234 Պիշճիկի Առաջնորդին պատուանշանի խնդիրը:

235 Թօի-Գարուի աղջային Վարժարանէն պահանջուած ինքնի տրոց խնդիրը:

236 Վանայ մէջ տեղի ունեցած ձերբակալութեանց խնդիրը:

237 Գափամաճեան Յարութիւնի խնդիրը Գում-Գարուի դրսի Ս. Եկեղեցւոյն վրայ գարձուցած մէկ տանը մասին:

238 Մայր Եկեղեցւոյ, Կէտիկ-Փաշայի եւ Ենի-Գարուի աղջային Վարժարանաց միացման խնդիրը:

239 Միացեալ Ընկերութեանց Վարժարանաց Տեսուչներուն ձերբակալութեան խընդիրը:

240 Երզնկայի Մուգաթայի տրոց խնդիրը:

241 Քիլիսի դատարանի անդամոց ընտրութեան խնդիրը:

242 Դատման գիւղին Բաղէշէն անջատելով՝ Վանայ հետ միացման խնդիրը:

243 Կեսարիոյ Արղարութեան գործոց ա-

տենի օգնական Տէրվիշ Պէյի մասին դռնու-նակութիւն:

244 Պատրայի աղջայիններէն Եագուպեան Տէրվիշ Պէյի սպանութեան խնդիրը:

245 Տրապիզոնի Ս. Ամենափրկչի վանուց արտօրէից եւ յարակից տանց կալուածական տրոց խնդիրը:

246 Կեսարիոյ նորընտիր Առաջնորդին հըրաժարականն եւ հրահանգ նոր ընտրութեան:

247 Բագուէի Տ. Յովհաննէս Վարդապետի դէմ եղած բողոքներն:

248 Տրապիզոնի Գաւառական Վարչութեան խնդիրն Տ. Գարեգին Եպիսկոպոսն Վիճակէն չհեռացնելու մասին:

249 Գատը-Գիւղի Թաղ. Խորհրդոյ նորոգ ընտրութիւնն:

250 Սամաթիոյ Թաղ. Խորհրդոյ նորոգ ընտրութիւնն:

251 Հրահանգ նոր ընտրութեան Գարթալի Թաղ. Խորհրդոյ:

252 Պէպէքի Քանային նպաստի ամսաթոշակի խնդիրն:

253 Տատեան գերդաստանի նուէրն եւ Մաքրի-Գիւղի աղջային վարժարանին վերաշինութեան խնդիրն:

254 Խիզանի եւ Սպարկերտի մէջ տեղի ունեցած հարստահարութեանց խնդիրն:

255 Պայազիտի վանուց ապահովութեան խնդիրը:

256 Վանայ մէջ Խնամատար Ընկերութեան հաստատած Որբանոցն:

257 Ազգային Պատմութեան տպագրութեան խնդիրն:

258 Պատրիարքական հաստատութեան ծախուց խնդիրն:

259 Տրապիզոնի գաւառին Կիւրճի եւ Լազ գաղթականաց հարստահարութեանց խնդիրն:

260 Բաբերդէն գանգատ Մէմի Օլլուի արարքներուն դէմ:

261 Ազգային Դատական գործոց համար Փաստաւան փոխանորդի մ' ընտրութեան խընդիրն:

262 Օրացոյցի մենափաճառի խնդիրը:

263 Հանգանակութիւն ի նպաստ Ազգային Հիւանդանոցի:

264 Տիգրանակերտի մէջ ի դործ դրուած հարստարութիւնը:

265 Աւազկերտի մէջ բողոքականաց տարածութիւն:

266 Գոնեայի Առաջնորդական ընտրութեան խնդիրը:

267 Բարբերդի Առաջնորդական ընտրութեան խնդիրը:

268 Իւսկիւտարի Բարեսիրաց Ընկերութեան արդեամբ կառուցանելի կալուածոց խնդիրը:

269 Նարեկայ Վանուց Վանահօր ընտրութեան խնդիրն:

ՅՈՒՑԱԿ ԽՆԴՐՈՅ

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

1885 ՕԳՈՍՏՈՍ 15 Է Կ16 ՅՈՒԼԻՍ 1887

1 Ուղերձ ընդհանրութեան առ վեհ. Սուրբան Պատրիարքական եւ Առաջնորդական հրովարտական անխորիս ընդհանրութեան համար:

2 Պարսկաստանի Ղարապաղ քաղաքին մէջ չարագործաց կողմէ ազգայնոց վրայ դործուած խժեռութեանց խնդիրն:

3 Ակնայ Կրօն. Ժողովոյ պակաս անդամոց ընտրութեան հաստատութիւնն:

4 Ամասիոյ Գաւառ. Ընդհ. Ժողովոյ վերականգնութեան խնդիրն:

5 Եգիպտոսի Առաջնորդական ընտրութիւնն:

6 Էջմիածնի Կաթողիկոսական ընտրութեան խնդիրն:

7 Երուսաղէմայ Տ. Եսայի Ս. Պատրիարքիս վախճանուն, եւ Տեղակալին՝ Տ. Երեմիա Եպիսկոպոսի ընտրութեան հաստատութիւնն:

8 Լոյս Հանդիսի հրատարակութիւններն

Էջմիածնայ Կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ:

9 Ղալաթիոյ Յանձնաժողովոյ տեղեկագիրն եւ Ս. Եկեղեցւոյ մատակարարութեան հաշուեցոյցն:

10 Հոգեւոյս Տ. Ներսէս Պատրիարքի պատուանշաններն:

11 Սըվաճեան որբոց խնդիրը:

12 Մշոյ Ս. Յովհաննու Վանուց Վանահայրութեան՝ Վիճակին Առաջնորդին յանձնութիւն:

13 Ռուբինեան Տ. Ամբրոսիոս Վարդապետի Ռուսաստանի մէջ կատարած հանդանակութեան խնդիրը:

14 Կէօմրիւկեան Տ. Մովսէս Վարդապետի Բաղէշի Առաջնորդական ընտրութեան հաստատութիւնն:

15 Չարսանձաղի Կրօնական եւ Բաղաքական Ժողովոց վերականգնութեան խնդիրը:

16 Ս. Երուսաղէմի Պատրիարքական ընտրութիւնն:

17. Պաղճեան Տ. Բարթողիմէոս Վարդապետի Չարսանձաղի Առաջն. Տեղապահութեան ընտրութիւնն:

18 Բերա-Շիշլիի ազգային գերեզմանատան խնդիրը:

19 Յակոբիկեան Տ. Յակոբ Վարդապետի Ակնայ Առաջնորդական ընտրութեան հաստատութիւնը:

20 Ամասիոյ Առաջն. Տեղապահին հրաժարականն, եւ Կիրոյեան Տ. Խորէն Վարդապետի ընտրութիւնն:

21 Եւդոկիոյ Առաջնորդին հրաժարականն եւ հրահանգ Տեղապահին ընտրութեան:

22 Կարնոյ Առաջնորդ. Տ. Մաղաքիա Վարդապետի եպիսկոպոսական վկայականն:

23 Մոկացեան Տ. Մեսրոպ Վարդապետի Պաղպալէի եւ Ս. Առաքելոյ Վանուց Առաջնորդական Տեղապահութեան ընտրութիւնն:

24 Ազգային երեսփոխան Թադէոսեան Ռէթէոս էֆ.ի հարցումը Երուսաղէմայ պարտուց խնդրոյն նկատմամբ:

25 Ազգային երեսփոխան Պէրպէրեան Ռէթէոս էֆ.ի հարցումը Էջմիածնայ Կաթողիկոսական ընտրութեան նկատմամբ:

26 Մարաշի ազգայնոց զինուորական տըրոց խնդիրը:

27 Իզմիրեան Տ. Մատթէոս Եպիսկոպոսի Եգիպտոսի Առաջն. ընտրութեան հաստատութիւնը:

28 Արմաշու Վանուց Վանահայր Աշըգեան Տ. Խորէն Եպիսկոպոսի բողոքն Արեւելք օրագրոյ հրատարակութեանց դէմ:

29 Էջմիածնայ վեհ. Հայրապետին օրհնութեան կոնդակն:

30 Էջմիածնայ Կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ Շահպաղեան Տ. Յակոբ Վարդապետի հրատարակութեանց խնդիրն:

31 Էջմիածնայ վեհ. Հայրապետին եւ Կ. Պօլսոյ Սրբազան Պատրիարքին դէմ՝ Ըջմիւռնիոյ Արեւելեան Մամուլ Հանդիսին հրատարակութեանց խնդիրն:

32 Մայր-Եկեղեցւոյ բակն ամբողջաբար խնդիրը:

33 Տիգրանակերտի Գաւառ. Ընդհ. Ժողովոյ ընտրութեան հաստատութիւնը:

34 Ժէզուլիթ կրօնաւորաց ընթացքն ի գաւառս:

35 Եկեղեցականաց վիճակագրի պատրաստութիւնն:

36 Թամգարայի Թաղ. Խորհրդոյ առաջարկութիւնն Ս. Գէորգայ Վանուց վերաշինութեան համար:

37 Պայազիտի Առաջնորդ Տ. Յովհաննէս Վարդապետի եպիսկոպոսական վկայականն:

38 Եգիպտոսի հաշուական խնդիրն՝ Տ. Մեսրոպ Եպիսկոպոսի յարուցած պահանջից երեսն:

39 Չարամպայի՝ Տրապիզոնէ բաժնուելով, ուրոյն առաջնորդութիւն կազմելու խնդիրն:

40 Կիլիկիոյ Թեմական վիճակաց կացութիւնն:

42 Նիկիոյ վիճակին եւ Արմաշու Վանուց միացման խնդիրը:

42 Երուսաղէմայ Վանուց դէմ՝ ձիւրայիլ Կարկուր էֆէնտիի յարուցած կալուածական խնդիրն:

43 Բարբերդի Սմբատեան Ընկերութեան խնդիրը:

44 Դերձակեան Տ. Արիստակէս Եպիսկոպոսի Տիգրանակերտի Առաջնորդական ընտրութիւնն:

45 Ռուսճուգլեան Տ. Գէորգ Վարդապետի Եպիսկոպոսական վկայականն:

46 Պէղճեան եւ Ճանիկ Ամիարներու մէկ կտակն ի նպաստ մէկ քանի ազգային հաստատութեանց:

47 Ռուսճուգլեան Տ. Գէորգ Վարդապետի Պուլիարիոյ Առաջնորդական ընտրութիւնն:

48 Մատնայ Վանուց՝ Բաղրատունի Տ. Մկրտիչ Վարդապետի, եւ Պըշէրիկի Վանուց Տ. Պաղտասար Վարդապետի վանահայրական ընտրութիւնն:

49 Մանգուլներ-էֆրեար լրագրոյ մէջ Դիմաքսեան Տ. Հմայեակ Եպիսկոպոսի դէմ հրատարակեալ նամակի խնդիրն :

50 Սպարթաքեան Վսեմ. Յովհաննէս էֆէնտիի առաստաձեռնութեամբ՝ Չմիւռնիոյ Մեսրոպեան վարժարանի վերաշինութիւնն :

51 Վանայ Գաւառ. Ընդհ. Ժողովոյ վերակազմութեան խնդիրն :

52 Նիկիոմիդիոյ Առաջնորդ՝ Յովակիմեան Տ. Ստեփան վարդապետի Եպիսկոպոսական վկայականն :

53 Եգիպտոսի նորընտիր Կրօն. եւ Քաղ. Ժողովոյ հաստատութիւնն :

54 Քէմախի Փոքր-Արմատան գիւղացւոց խնդիրն՝ Դիւղին Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութեան մասին :

55 Սուքիասեան Տ. Մեսրոպ Եպիսկոպոսի Աղբիւնուպօլսոյ Առաջն. ընտրութիւնն :

56 Գարակէօմիւրիկի Ս. Եկեղեցւոյն մատակարարութեան խնդիրն :

57 Մրմաշու Ս. Աստուածածնայ վանուց մատակարարութեան հաշուոց խնդիրն :

58 Բաղէշի Գաւառ. Ընդհ. Ժողովոյ վերակազմութեան խնդիրը :

59 Կեսարիոյ Առաջնորդ՝ Տ. Եղիա Եպիսկոպոսի վախճանումն, եւ Բուսնուգլեան Տ. Գէորգ վարդապետի առաջնորդական ընտրութիւնն եւ հրաժարականն :

60 Տ. Սարգսեան Տ. Սահակ Քահանայի Քարբերդի Դատմութեան վանուց վանահայրական ընտրութիւնն :

61 Կէօմիւրիկեան Տ. Մովսէս վարդապետի՝ Չմիւրիկեան, եւ Պաղճեան Տ. Բարթողիմէոս վարդապետի Բաղէշի վիճակաց Առաջն. Տեղապահութեան ընտրութիւնն :

62 Շարդի-Բուսնուգլի ազգայնոց Հոգեւոր մատակարարութեան խնդիրն :

63 Շիւմանեան Տ. Դեւոնդ Եպիսկոպոսի վերահաստատութիւն Պիլէճիկի Առաջնորդական պաշտօնին մէջ :

64 Դիգեալ թղթոց ուսումնասիրութեան համար խառն Մասնաժողովոյ մը կազմութիւնն :

65 Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին կողմէ մէկ քանի վարդապետաց եպիսկոպոսական ձեռնադրութեան խնդիրն :

66 Տրապիզոնի Քաղ. Ժողովոյ վերակազմութեան խնդիրն :

67 Յակոբեան Տ. վարդան վարդապետի Բերիոյ Առաջն. Տեղապահութեան ընտրութիւնն :

68 Յարութիւն Մովսէսեանի խնդիրն՝ Աղթամարայ վանուց հետ կատարած արտի մը փոխանակութեան մասին :

69 Մշէրի տիրացու Յակոբի խնդիրը :

70 Ասորի Դրիւօրիոս Բօլոս Եպիսկոպոսին խնդիրը :

71 Քարբերդի Գաւառ. Ժողովոյ վերակազմութեան խնդիրն :

72 Գաղատիոյ առաջնորդական ընտրութեան խնդիրը :

73 Խաս անուանեալ Եօթն գիւղօրէից՝ Տրապիզոնէն անջատուելով՝ Բաբերդի հետ միացումն :

74 Մշոյ Ս. Կարապետի վանուց Տնօրէն Ժողովոյ ընտրութեան հաստատութիւնն :

75 Մանկունի Տ. Վահրամ Եպիսկոպոսի սեպհական Մայր Եկեղեցւոյ գանձատունն գտնուած սնտուկին իրեն յանձնուիլն :

76 Պրուսայի Կրօն. եւ Քաղ. Ժողովոց ընտրութեան հաստատութիւնն :

77 Մշոյ Ս. Կարապետի վանուց վանահայրութեան՝ առժամայ կերպով՝ Տիգրանակերտի Առաջնորդ՝ Դերձակեան Տ. Արիստակէս Եպիսկոպոսի յանձնուիլն :

78 Երզնկայի Առաջնորդ՝ Նաճարեան Տ. Փիլիպպոս Եպիսկոպոսի հրաժարականն եւ առաջնորդական տեղապահ ընտրութիւնն :

79 Մնակեան Մանուկ աղայի կողմէ կըտակեալ վարժարանի ի Քարբերդ հաստատութեան խնդիրն :

80 Յունաց ազգային օրինադրքին ի հայ թարգմանութեան առթիւ Տ. Մինասեան վահան վարդապետի հրատարակութիւններն :

81 Կարնոյ Կրօն. եւ Քաղ. Ժողովոց նորոգ ընտրութեան հաստատութիւնն :

82 Երզնկայի Քաղ. Խորհրդոյ կողմէ Եկեղեցական մէկ քանի պատկերաց վաճառման խնդիրն :

83 Ատանայի Գաւառ. Ժողովոյ վերակազմութեան խնդիրը :

84 Տ. Իսահակ Եպիսկոպոսի Մալաթիոյ Առաջն. ընտրութեան խնդիրն :

85 Ալեաթճեան Տ. Գրիգորիս Եպիսկոպոսի վանայ Պատրիարքական Փոխանորդութեան ընտրութիւնն :

86 Սամաթիոյ եւ Նարլը-Գարուի թաղերուն ծննդոց, ամուսնութեանց եւ վախճանմանց արձանագրութիւնն :

87 Ռուբինեան Տ. Ամբրոսիոս վարդապետի Բերայի մէջ բացած մասնաւոր վարժարանի խնդիրն :

88 Իւթիւճեան Տ. Գէորգ Մ. վարդապետի Պատր. Փոխանորդութեան ընտրութիւնն :

89 Չմիւրիկեան եւ Չարսանճաղի վիճակաց միացումն :

90 Կրօն. Ժողովոյ առաջարկութիւնն՝ Կրօնական Տեսչաց ընտրութեան մասին :

91 Բերայի մէջ աղջկանց ձեռնարկեստի աշխատանոցի հաստատութիւնն :

92 Առաջարկութեամբ Կրօն. Ժողովոյ՝ նշանաւորութեանց եւ պատկառութեանց առթիւ քահանայից սահմանեալ իրաւանց գանձումն ի Պատրիարքարանի :

93 Մուրատեան Տ. Յովհաննէս վարդապետի Մշոյ Առաջն. տեղապահութեան ընտրութիւնն :

94 Ախլաթու ազգայնոց վիճակն :

95 Կէմիւրիկեան Տ. Մովսէս վարդապետի հրաժարականն Չմիւրիկեան Առաջն. տեղապահութեան :

96 Առաջնորդական վիճակաց վերակազմութեան Յանձնաժողովոյ վերընտրութիւնն :

97 Քահանայից նիւթական վիճակին բարուղման խնդիրն :

98 Երուսաղէմայ Սրբոց Յակոբեանց վանուց վերաբնակեալ Միաբնական կանոնադիրն :

99 Ս. Եկեղեցեաց դպրաց դասուց կանոնադրութիւնն :

100 Կրօնական օտար մարդոքսորդաց թե-

լադրութիւններն ի Տիգրանակերտ եւ Կրօնափոխութիւնը :

101 Բերայի Ընդհ. Դատախազին ծանուցադիրն՝ Էյուպի Ս. Եղիա Եկեղեցւոյ Տ. Գրիգոր քահանայի հարցաքննութեան նկատմամբ :

102 Նարլը-Գարուի Ս. Եկեղեցւոյ արժաթանոթոց բեկորներու վաճառմամբ կալուածի մը գնումն :

103 Բերա-Շիւլիի գերեզմանատան շինութեան հաշուոց խնդիրն :

104 Ս. Երուսաղէմայ սեպհական Սիլվիոյի Գարուսի ազարակի տրոց խնդիրն :

105 Մանկավարժական հրատարակախօսութիւնը Պ. Գալանթարեանցի կողմէ :

106 Քաղ. Ժողովոյ Ատենապետ՝ Վսեմ. Նուրեան էֆ. ի հրաժարականն եւ մերժուիլն :

107 Կրթական Տեսչութեան առաջարկութիւնն ազգային վարժարանաց մէջ գործածելի դասագրոց Պատրիարքարանէ մաստկարարուելու մասին :

108 Իւսկիւտար Ս. Կարապետ Եկեղեցւոյ սեպհական տան մը վաճառումն :

109 Նաճարեան Տ. Փիլիպպոս Եպիսկոպոսի ընտրութիւնն Մշոյ Ս. Յովհաննու վանուց վանահայրութեան :

110 Տ. Սարգսեան Տ. Սահակ Քահանայի Տիգրանակերտի Ազգային վարժարանաց տեսչութեան ընտրութիւնն :

111 Սլիվանի, Պըշէրիկի եւ Չըրիգանի ազգայնոց կրօնափոխութիւնն, եւ վարչական ինչ ինչ տնօրինութիւնը :

112 Քարբերդի Առաջն. ընտրութեան խնդիրը :

113 Եդեսիոյ մէջ կրօնափոխութեան դիմող ազգայնոց զինուորական տրոց խնդիրը :

114 Եգիպտոսի Առաջնորդին հրաժարականն :

115 Հալէպի Աղային Ժողովոյ վերակազմութեան եւ Առաջնորդական ընտրութեան խնդիրն :

116 Ատանայի Առաջնորդական ընտրութեան խնդիրը :

117 Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին գանդատը Եօղկատցի մէկ քանի ազգայնոց դէմ :

118 Արաբկիրի Առաջնորդին հրաժարանի խնդիրն :

119 Չնքուշի Վանահօր հրաժարականի խնդիրն :

120 Բաբերդի Առաջնորդական Տեղապահին դէմ գանդատ :

121 Մշոյ վիճակին եւ Ս. Կարապետի Վանուց վանահայրութեան միացման խնդիրն :

122 Սղերդի Առաջն. Տեղապահին հրաժարականի խնդիրն :

123 Գաղատիոյ Գաւառական Ժողովոյ ընտրութեան խնդիրն :

124 Մարաշի Առաջնորդական ընտրութեան խնդիրն :

125 Ամուսնական դատերու առթիւ՝ Պատրիարքարանի կողմէ արուած վճռադրերն եւ հաճ ազգայի խնդիրն :

126 Աղզային ուսուցչաց վիճակների խնդիրն :

127 Գալոցական դատաւարանի վաւերացման սակագնի խնդիրն :

128 Կառուց-Անապատի Վանուց Աղբիւսնուպօլոյ մէջ ունեցած կալուածոց խնդիրն :

129 Պաֆրայի Թաղ. Խորհրդոյ խնդիրն եւ վարչական տնօրէնութիւնը :

130 Չանդլիի ազգայնոց գանդատն Գաղատիոյ Տեղապահին դէմ :

131 Ալլիամարայ Վանուց մէջ տեղի ունեցած ժողովեան դէպքը :

132 Տ. Տաճատ Վարդապետի խնդիրն Պուլկարիոյ Առաջնորդութեան մասին :

133 Ֆէրի-Գիւղի մէջ ապօրինի կանոնաւած պրակաւորութեան մը խնդիրն :

134 Երզնկայի Օհան գիւղին մէջ ուխտատեղւոյ մը հաստատութեան խնդիրն :

135 Չերմուկի ազգայնոց կրօնաւիժութեան խնդիրն :

136 Էջմիածնայ Հայրապետին կոնդակն նորապսակ Եպիսկոպոսաց նկատմամբ :

137 Էջմիածնայ Վեհ. Հայրապետին կոնդակն Էջմիածնայ գանձանակաց եւ պնակաց Ընդհ. Գանձապետ առ Կիւմիւլիէրտան Մեծ. Տիգրան Էֆէնտի :

133 Անտիոքայ Պարսկական Փոխ-Հիւպատոսին ապօրինի արարքներուն դէմ գանդատներն :

139 Մարզուանի Թաղ. Խորհրդոյ խնդիրն Միացեալ Ընկերութեանց միջոցաւ տեղւոյն վարժարանաց մատակարարութեան մասին :

140 Քարբերդի մէջ տեղի ունեցած կրօնափոխութեան մը խնդիրն :

141 Քարբերդի Խառն Ժողովոյ հրաժարականն :

142 Բաբերդի Առաջ. Տեղապահին հրաժարականն :

143 Ատանայի Եկեղեցաւորաց Ընկերութեան խնդիրն իր կանոնադրին հաստատութեան մասին :

144 Կրեւէի Գանտիա քաղաքին մէջ գլխաւոր Ս. Եկեղեցւոյն եւ մէկ քանի կալուածոց խնդիրն :

145 Կարնոյ վիճակին հետ միացեալ մէկ քանի վիճակաց յարաբերութեանց հիմնադրին :

146 Տ. Սարգսեան Տ. Արիստակէս Վարդապետի Սղերդի Առաջն. Տեղապահութեան ընտրութիւնն :

147 Գարակէճմիւրի Թաղեցւոց բողոքաւորն՝ Մաթիա լրագրոյ մէկ հրատարակութեան դէմ :

148 Երեւանի Ս. Եկեղեցիէն եկեղեցական դպեալաւոր վաճառման խնդիրն :

149 Եգիպտոսի Առաջնորդ. Գեր. Տ. Մատթէոս Եպիսկոպոսի յայտադրին վիճակին ազգային դործոց մասին :

150 Վանայ Պատր. Փոխանորդ. Ալեաթճեան Տ. Գրիգորի Եպիսկոպոսի հրաժարականն :

151 Մայրաքաղաքի ամուսնութեանց վիճակադրական ցուցակն :

152 Ազգային Ժողովոյ նորակառոյց Խորհրդարանին եւ վարչական Ժողովոց սենեակներուն կազաւորութեան խնդիրն :

153 Թէրէքէի խնդրոց վերաբերեալ կանոնաց եւ հրահանգաց հրատարակութեան խնդիրն :

154 Ղալաթիոյ մէջ հաստատեալ Ազգային Մատենադարանի խնդիրն :

155 Փոքր Ասիոյ մէկ քանի գաւառաց մէջ երաշտութեան եւ հնձոց նուաղութեան առթիւ Ժողովրդեան կարօտ վիճակն, եւ ինչ ինչ տնօրէնութիւններ :

156 Տիգրանակերտի Հոգեւոր այցելութեան ծախուց խնդիրն :

157 Խառ-Գիւղի Թաղեցւոց հանրագիրն ազգային պաշտօնէ դադարեցուցեալ երեք անձանց ներում շնորհուելու մասին :

158 Կիւրճեան հանգուցեալ Կարապետ Էֆ.ի պահանջի խնդիրն :

ՊԵՃՏՈՆԱԳԻՐ, ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

ԵՒ

ՅԵՅՏԱԳԻՐ

ԽՆԱՄԱԿԱԼ ՈՒԹԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՑ

ՊԱՇՏՈՆԱԳԻՐ

Տ. Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԵՀԱՊԵՏԵԱՆ

ՍՐՔԱԶԱՆ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻՆԻ ՊԱՏՐԻԱՐԿԻ Կ. ՊՈԼՍՈՑ

Պատրիարքարան Հայոց
Թիւ 50

Կ. Պոլիս 10 Գեկտ. 1885

Ազնուաշուք Ատենապետ Էֆէնտի
Խնամակալութեան Ազգ. Կեդր.
Վարժարանի Ղալաթիոյ

Ինչպէս գիտէք, Ազգ. Կեդր. Վարժարանի բացման խնդրոյն համար ասկէ առաջ Յանձնաժողով մը կազմուած էր, որ պաշտօն ունէր նոյն Վարժարանին մատակարարութեան համար Ղալաթիոյ կալուածոց մատուկին վճարելի գումարին քանակութիւնը ճշդել, ուսմանց յայտագիրն և անոր դորձագրութեան եղանակն սահմանել և ծրագիր մը ներկայացնել: Սոյն Յանձնաժողովն իւր պաշտօնը կատարած և ծրագրով մը մատուցած լինելով Կեդր. Վարժարանի ուսմանց և մատակարարութեան յայտագիրը, որ կը գծէր եւ Վարժարանին Խնամակալութիւնն ստանձնող մարմնոյն պարտաւորութիւններն, Ազգ. Վարչութեան Խառն ժողովն իւր նոյ. 20 ի նշանին մէջ ուշադրութեան առաւ նոյն ծրագիրն և ըստ առաջարկութեան Յանձնաժողովոյ՝ Կեդր. Վարժարանի Հոգա-

բարձութեան անունն « Խնամակալութիւն » անուն վերածելէ յետոյ՝ ինչ ինչ բարեփոխութիւններով ընդունեց ծրագիրն և պատրաստեց հարկ եղած կանոնագիրն:

Հետեւապէս ըստ որոշման Խառն ժողովոյ՝ ընդ գրոյս հաղորդելով Պատ. Խնամակալութեանդ նոյն կանոնագիրը, աւելորդ չեմք համարիր յայտնել նաեւ որ,

Ա. Յանձնարարուած է Ղալաթիոյ կալուածոց Հոգաբարձութեան բանակցել ընդ փոյթ Պատուարժան Խնամակալութեանդ եւ Ներսէս-Վարժապետեան Ընկերութեան հետ, և ստանալով այս վերջինէն Ղալաթիոյ կալուածոց մատուկին պարտուց բարձման համար պէտք եղած գումարն՝ իւր հաշիւներն մինչեւ ներկայ տարւոյս Դեկտ. 31 դրուի կապել և յառաջիկայ Յունվ. 1 էն սկսեալ կալուածոց մատակարարութիւնն յանձնել Խնամակալութեանդ:

Բ. Հրահանգ տրուած է Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ Թաղ. Յանձնաժողովին որ վարժարանին շէնքին հարկ

եղած մասերն խնամակալութեանդ տրամադրութեան ներքեւ դնէ, փոխադրելով թաղային նախակրթարանն ուրիշ յարմար շէնքի մը մէջ։—

Գ. Գրուած է Ներսէս-Վարժապետեան Ընկերութեան որ ըստ նախորդ որոշմանց՝ փութով հասուցանել տայ Ղալաթիոյ կալուածոց մնացորդ պարտքը ներկայ ամսոյս մէջ, որպէս զի յառաջիկայ Յունվար 1 ին հաշուական խնդիրներ մնացած չլինին, և այլ ևս վարժարանին բացման յետաձգման պատճառներն վերցած լինին։—

Եւ որպէս զի թէ՛ կալուածոց սընտուկին պարտուց վճարման և թէ՛ Կեդր. Վարժարանի բացման գործողութիւնը կատարուին փութանակի, խառն ժողովի իւր կողմէ լիազօր պատուիրակ կարգած է նաև Քաղաքականին Ատենապետ Վսեմ. Նուրեան էֆէնտին, որպէս զի ի դիմաց Աղգ. Վարչութեան ընծայէ այն ամէն աշակցութիւններն, որոց հարկը կը տեսնուի սոյն կարեւոր գործը ի գլուխ հանելու համար։

Հաւաստի եմք որ Պատ. Խնամակալութիւնդ քաջալերեալ այն լիուրի վրաստահութենէն՝ զոր Աղգ. Կեդր. Վարչութիւնն ցոյց տուած է իրեն, նոյն իսկ Ղալաթիոյ կալուածոց մատակարարութեան պաշտօնն ալ վերադրելով խնամակալութեանդ, և ոգեւորեալ այն բարոյական մեծ արդիւնքներէն՝ զորս Աղգն պիտի քաղէ Կեդր. Վարժարանին հաստատութեամբ, իրեն յանձնուած կարեւոր պաշտօններն պիտի վարէ արդիւնաւորապէս և ըստ կանոնադրի, և իւր կողմէ ևս յարաբերութեան մոնելով թէ՛ Ղալաթիոյ կալուածոց Հոգաբարձութեան և թէ՛ Ներսէս-Վարժապետեան Ընկերութեան հետ՝ ձեռնարկէ ի գործ և բանակցի միանգամայն որոց հետ որ անկէ Վարժարանին հանդիսաւոր բացման գործողութեանց համար։—

Մաղթելով Ձեզ ի Տեառնէ կար և զօրութիւն, կը նուիրեմք մեր հայրական սիրոյ ողջոյնն և օրհնութիւնն։

Մ'նամք աղօթարար
Պ. Կ.

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

ԱՂԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉԱՐԱՆԻ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ԸՆԿԱԼԵԱԼ ԵՒ ՎԱՌԵՐԱՅԵԱԼ

Ի ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ԱՂԳ. ԿԵԴՐ. ՊԱՏԿ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐՉԱՐԱՆԻ

80Գ. 1—Աղգային Կեդրոնական Վարչութեան խառն ժողովոյ որոշմամբ Ղալաթիոյ Կեդրոնական Վարժարանի մատակարարութիւնը յանձնուած է տասն պատուարժան անձերէ բաղկացեալ խնամակալութեան մը, որոյ անդամք կարգուած են հետեւեալք,

Աբիկ	Էֆէնտի	Ունճեան
Անտօն	»	Հաճեան
Կարապետ	»	Սըվաճեան
Մկրտիչ	»	Էսայեան
Մինաս	»	Չերազ
Յարութիւն	»	Նորատունկեան
Յովհաննէս	»	Թորոսեան
Յովսէփ	»	Եռսուֆեան
Սերովբէ	»	Կիւլպէնկեան
Տիգրան	»	Քարաղամեան

80Գ. 2—Խնամակալութեան պաշտօնավարութիւնը հինգ տարուան համար սահմանեալ է, սկսեալ 1886 տարուոյ Յունվարի 1էն։

80Գ. 3—Խնամակալութեան պաշտօնն է՝

Ա. Բանալ Ղալաթիոյ Կեդր. Վարժարա-

նը սոյն կանոնագրով տրամադրեալ կրթական յայտագրին համաձայն եւ պահել զայն պարտ ու պատշաճ փոփոխութիւններ։

Բ. Մատակարարել Ղալաթիոյ կալուածներն, եւ յատկացնել կալուածոց ու վագֆի հասոյթները Կեդրոնական Վարժարանի ծախուց, եւ վարել վագֆի գործողութիւններն Աղգային սեպակալութեանց համար արդէն ընկալեալ, եւ յատկացային Վարչութեան կողմէ հաստատուելիք օրինաց համաձայն։

Գ. Վճարել կալուածոց նորոգութեանց եւ ապահովագրութեանց ծախսերը, կալուածական եւ այլ օրինական տուրքերն, ինչպէս նաեւ Ղալաթիոյ համար Աղգային Վարչութեան կողմանէ որոշուած Քանչէլիի տրոց կէսը, միւս կէսին վճարումը թաղին եկեղեցւոյ անտուկին պատկանելով։

80Գ. 4—Կեդրոնական Վարժարանի խնամակալութիւնն արտօնեալ է գրամական կարողութեան տէր աշակերտաց համար պատշաճ քանակութեամբ թողալ մը սահմանել իսկ ձրիաբար պիտի ընդունուին ի վարժա-

րան աղքատ ուսանողը՝ վկայեալը Ազգ. Պատ. րիարքարանէ :

307. 5—Կալուածական հասոյթներէ եւ Կեդրոնական վարժարանի ուսանողաց թոշակներէ, ինչպէս նաեւ նուիրատուութենէ եւ կտակներէ գոյանալիք գումարներէն զատ, Խնամակալութիւնն արտօնեալ է նաեւ արտասովոր հասոյթներ հայթայթելու, ինչպէս են՝ հանգանակութիւն, վիճակահանութիւն, եւայլն, եւ այս մասին Ազգային Պատրիարքարանի հաւանութիւնն առնելով՝ պիտի վայելէ նորա բարոյական աջակցութիւնը :

307. 6—Արգիլեալ է Խնամակալութեան կալուածները գրաւի դնել, թէ եւ պայմաններն չահաւէտ իսկ լինին :

307. 7—Վազֆի մահլիւններէ արտադրեալ գումարը պիտի յատկանան Ազգային Կեդրոնական վարժարանի մատակարարութեան, բայց սակայն առաջին անգամ՝ Ուսումնարանի բացման առթիւ պէտք եղած սկզբնական ծախսը համար, ինչպէս են՝ նորոգութիւնը վարժարանի, գնումն կարասեաց, գրեանց, ուսումնական գործիքներու, եւայլն, Խնամակալութիւնն արտօնուած է առ առաւելն հինգ հարիւր ոսկւոյ գումար մ'առ այս յատկացնել արդի գոյացեալ մահլիւնի հասոյթէն :

307. 8—Խնամակալութիւնը պիտի վայելէ թաղային պաշտօնէութեանց ըստ Սահմանադրութեան ունեցած իրաւասութիւններն եւ պարտականութիւններն, եւ ըստ այնմ պատասխանատու է Ազգային վարչութեան թէ կալուածոց եւ վազֆի մատակարարութեան, եւ թէ վարժարանին անտեսական եւ ուսումնական մասին որոց հաշիւներն ու համարատուութիւնը կանոնադրապէս ամեն տարեգլուխ պիտի ներկայացնէ Ազգային Կեդրոնական վարչութեան ի քննութիւն եւ ի վաւերացումն :

307. 9—Եթէ Խնամակալութեան անդամներէն հրաժարմամբ եւ կամ մահուամբ պակասողներ լինին՝ մնացեալ անդամը՝ մինչեւ երկու ամիս ընտրելեաց երկպառակի ցանկ մը պիտի ներկայացնեն Ազգային վարչութեան ընտրութեան եւ վաւերացման համար. եթէ անսխալ գտնուին սոյն պարտականութիւնը մինչեւ երկու ամիս կատարելու, վարչութիւնն՝ կանխաւ աղքարարութիւն մ'ընելէ յետոյ, ինքն կը կատարէ այդ ընտրութիւնն եւ կը հաղորդէ Խնամակալութեան :

307. 10—Խնամակալութիւնը Զանադիր պիտի լինի յառաջիկայ տարւոյն սկիզբները բանալ Կեդրոնական վարժարանը :

307. 11—Ըստ որում հոգեւոյս Տէր Ներսէս Սրբազան Պատրիարքի նախաձեռնութեամբ սկսեալ հանգանակութեան արդեամբը՝ պիտի վճարուի Ղալաթիոյ կալուածոց անտուկի մնացորդ պարտքը՝ ի ձեռն Ներսէս վարժապետեան Ընկերութեան, Ազգային Կեդրոնական վարչութիւնն որոշած է որ վարժարանին մէջ պատշաճ գիրքով եւ եղանակաւ արձանագրուի այս ազգօգուտ նշանաւորութիւնն ի յիշատակ հոգեւոյս Տէր Ներսէս Սրբազան Պատրիարքի՝ հանգերձ անուամբ նուիրատուաց :

307. 12—Խնամակալութիւնը պարտական է իւր պաշտօնավարութեան շրջանն աւարտած պահուն յանձնել առ Կեդրոնական վարչութիւնն զվարժարանն իւր ամբողջ գոյքերով, (ինչպէս են՝ կալուածագէղք, միւս գրեանք, ուսումնական գործիք, կահկարասիք, պատրաստ դրամ, հաշուական եւ արձանագրական եւ այլ պաշտօնական ամեն գրութիւնք) եւ բնաւ ո՛ր եւ է պարտք չը թողուլ :

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԳ

ԿՐԹԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

307. 13—Կեդրոնական վարժարանի ուսմանց ընթացքը հինգ տարւոյ տեւողութիւն պիտի ունենայ եւ երկու շրջաններու բաժնուած է : Առաջին շրջանի համար երեք, իսկ երկրորդ շրջանի համար երկու տարի սահմանեալ են :

307. 14—Աշակերտ մը Կեդրոնական վարժարանի Ա. շրջանին մէջ ընդունուելու համար պէտք է գիտնայ :

Կրօնք.—Քրիստոնէական եւ Սրբազան պատմութիւն :

Հայերէն.—Քերականութիւն, գրաբառէ յաշխարհաբառ թարգմանութիւնք, պարզ խմբագրութիւնք :

Օսմաներէն.—Ընթերցումն եւ ուղղագրութիւն :

Ֆրանսերէն.—Համառօտ քերականութիւն եւ թարգմանութիւն Ֆրանսերէնէ ի Հայ :

Պատմութիւն.—Ազգային եւ ծանօթութիւնք ի վերայ հին աղագայ :

Աշխարհագրութիւն.—Տարերք Բնական եւ Քաղաքական աշխարհագրութեան :

Ուսողութիւն.—Թուարանութիւն ամբողջ եւ սկզբունք երկրաչափութեան :

Գեղագրութիւն.—Հայերէն, Տաճկերէն, Գաղղիերէն :

Գծագրութիւն.

307. 15—Կեդրոնական վարժարանի առաջին եւսման շրջանին մէջ պիտի աւանդուին.

Կրօնագիտութիւն.

Հայերէն.—Ընդարձակ քերականութիւն, գրագիտութիւն աշխարհաբառ եւ գրաբառ, վերձանութիւն հին եւ նոր հեղինակաց :

Օսմաներէն.—Արաբերէն եւ Պարսկերէն քերականութիւն, Օսմաներէն շարադրութիւնք, թարգմանութիւն Ֆրանսերէնէ յՕսմաներէն եւ իրիտաղարձ :

Ֆրանսերէն.—Քերականութիւն ամբողջ, թարգմանութիւն Հայերէնէ ի Ֆրանսերէն եւ իրիտաղարձ, տարերք մատենագրութեան, միջակ խմբագրութիւնք :

Պատմութիւն.—Ազգային եւ Օսմանեան Պատմութեան, համառօտ պատմութիւն հին եւ նոր աղագայ :

Աշխարհագրութիւն.—Քաղաքական եւ պատմական եւ մատենագրապէս թուրքիոյ :

Ուսողութիւն.—Թուարանութիւն տեսական եւ գործնական եւ վաճառականական, գրահաշիւ ցվերձ Բ. աստիճանի, երկրաչափութիւն տարրական, երկրաչափական խնդրոց գրահաշիւ լուծումը, եռանկիւնաչափութիւն, Անդաշափութիւն :

Յնական գիտութիւն.—Բնագիտութիւն, Բնական պատմութիւն եւ Տարրալուծութիւն արհեստական :

Իրաւագիտութիւն.—Տարերք իրաւագիտութեան եւ Օսմանեան Օրէնադրութեան :

Վաճառականական աշխարհագրութիւն եւ օրէնք :

Առաջաբանութիւն.

Սղագրութիւն.

Գծագրութիւն.

307. 16—Կեդրոնական վարժարանի Բ. երկամեայ շրջանին մէջ պիտի աւանդուին.

Կրօնագիտութիւն.

Հայերէն.—Քննական քերականութիւն, Մատենագրական լուծումն գլխաւոր հայ հեղինակաց, ստուգաբանութիւն եւ բաղդատական բանասիրութիւն :

Օսմաներէն.—Դպրութիւն եւ խմբագրութիւնք :

Ֆրանսերէն.—Քննական ընթերցումն մատենագրաց եւ խմբագրութիւնք :

Պատմութիւն.— Ընդհանուր Ազգաց, իմաստասիրութիւնն պատմութեան:

Աշխարհագրութիւն.— Ընդհանուր Ազգա-գրութիւն (վերջին ուղեւորութիւնը):

Ուսողութիւն.— Գրահաշիւ:

Երկրաչափութիւն, վերլուծական երկրա-չափութիւն, գործնական տեղագրութիւնը: Եռանկիւնաչափութիւն, մակարդակ եւ գըն-տածեւ: Մեքենագիտութիւն: Տիեզերագրու-թիւն:

Բնական գիտութիւն.— Բնապատմութիւն, (բուսաբանութիւն, երկրաբանութիւն, հան-քարանութիւն): Տարրալուծութիւն, (ան-գործարանաւոր եւ գործարանաւոր): Բնա-գիտութիւն, հանդերձ ուսողութեան գոր-ծածութեամբ:

Իմաստասիրութիւն.— Հոգեբանութիւն, տրամաբանութիւն, բարոյագիտութիւն եւ պատմութիւն իմաստասիրութեան:

Քաղաքական տնտեսութիւն.

Իրաւագիտութիւն.— Օսմանեան եւ Ազ-գային օրէնսդրութիւն եւ վարչական իրաւա-գիտութիւն:

Երմտական գիտութիւն:

Մանկավարժութիւն:

ՅՕԴ. 17—(1) Վարժարանին եռամեայ եւ երկամեայ կրկին շրջաններու իւրաքանչիւր տարւոյ կրօնագիտութեան ուսման բաժա-նումները կը սահմանէ կեդրոնական Վարչու-թեան Գաղաքական Ժողովը, ինչպէս նաեւ այս ուսմանց դաստուանները կընտրէ եւ կը հսկէ աւանդութեան եղանակին վրայ:

ՅՕԴ. 18 — Կեդրոնական Վարժարանաց մէջ բարձր գիտութիւնը պիտի աւանդուին Եւրոպական յարմար դատուած լեզուաւ մը:

Ընկալեալ եւ վաւերացեալ ի խառն Ժո-ղովոյ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան ի նիստ 20 Նոյեմբերի 1885 ամի:

(Պ. Կ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ)

(1) Այս յօդուած հետեւեալ կերպով բարեփոխուած է որոշմամբ եւ պաշտօնագրով Կեդրոնական Պատկառելի Վարչութեան:

ՅՕԴ. 17—Վարժարանին եռամեայ եւ եր-կամեայ կրկին շրջաններու իւրաքանչիւր տար-ւոյ կրօնագիտութեան ուսման բաժանում-ներն այժմէն Կեդրոնական Վարչութեան կրօ-նական Ժողովը սահմանելով պիտի յանձնէ ինքնակալութեան առ առաւելն մինչեւ Փետ-րըվար 1: Այս ուսմանց դաստուանաց ընտ-րութիւնն ինքնակալութիւնն ինք կը կա-տարէ Կրօնական Ժողովոյ կողմանէ վկայեալ եկեղեցականաց մէջէն:

ՅԱՅՏԱԳԻՐ

ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՇԱՐԱՆԻՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Ազգային Կեդրոնական Վարժարանի խը-նամակալութիւնն պատիւ ունի ծանուցանել հասարակութեան թէ վերջապէս ունի ի ձեռին այն ամէն միջոցներն՝ որք անհրաժեշտ էին Վարժարանին բացման համար:

1885 Դեկտեմբեր 25ի Ազգային Վարչու-թեան պաշտօնագրով, որ հրատարակեցաւ լրագրաց մէջ, եւ որ ներկայ յայտագրոյս սկիզբը կը զետեղուի, ճշդուեցաւ մեր պաշ-տօնն, եւ վաւերացան ուսումնական ընթա-ցից եւ դրամական մատակարարութեան ծը-րագրերն. այժմ կը մնայ միայն գործադրել, եւ քաղել այն արդիւնքներն՝ որոց իրաւամբ կ'սպասուի բաւական ժամանակէ ի վեր:

Այսպիսի լուսաւորեալ դարու մը մէջ տեսնելով որ ամէն ազգաց մէջ կրթական գոր-ծին մեծ մըլում կը տրուի, Հայ ազգին համար երկրորդական բարձրագոյն կրթութեան չգոյութիւնն օր քան զ'օր զգալի կը լինէր, եւ ահա այս պահաւ լցնելու համար քանի տարիէ ի վեր հոգեւոր Ներսէս Պատրիարքի նախաձեռնութեամբ յղացեալ գործոյն վեր-ջապէս կը ձեռնարկուի: Ազգային Կեդրոնա-կան Վարժարանը պիտի լինի այնպիսի հաս-տատութիւն մը, որ ոչ միայն համապատաս-խանէ Մայրաքաղաքին մէջ հաստատեալ բազ-

մաթիւ Վարժարանաց, այլ նաեւ իրեն եղա-կան դիրքով, ուղղութեամբն եւ հայ ուսա-նողին համար բացառիկ առաւելութիւննե-րով տայ այն արդիւնքներ, զորս անկարելի է յուսալ օտար կրթարանաց մէջ: Խնամա-կալութիւնն զայս կէտ նպատակի պիտի ու-նենայ միշտ իւր աչաց առջեւ, այն է լաւա-գունին հասնելու ջանալ, եւ Վարժարանն ա՛յնպիսի վիճակի մէջ դնել, որով կարելի լի-նի մրցիլ նմանօրինակ հաստատութեանց հետ:

Կեդրոնական Վարժարանին առ Հայ Ազ-գըն մատուցանելիք ծառայութիւններն աստ թուել թերեւս հարկաւոր լինէր գրութեան մը մէջ, որոյ նպատակն է հրաւիրել զՀայ ծնողս դիմել առ նորահաստատ ուսումնա-րանն: Սակայն ինքնակալութեանս փափաքն է գործով արժանանալ Ազգին վստահութեան քաջ գիտնալով որ աշխատութեան արդար գնահատութիւնը չէ որ կը պակսի այն ազգին՝ որ զգացած է ուսման պէտքն, եւ գիտէ քա-ջալերել այն հաստատութիւններն, որք ա-պագայ սերունդներ պատրաստելու վսեմ նը-պատակն ունին:

Կեդրոնական Վարժարանը դրամական տեսակէտով մեծ ապահովութիւն կը ներշնչէ արդարեւ: Իւր ելմտացոյցին մէջ գլխաւոր

հասոյթը կը գոյանայ կալուածական եկամուտներէ, զորս աճեցնելու եւ օր քան զօր շահաւոր կերպիւ տնօրինելու մասին խնամակալութիւնս ջանք չպիտի զլանայ երբէք: Կեդրոնական վարժարանն ունի հաստատուն եկամուտներ, որոց հասոյթը նորա նիւթական վիճակը կ'ապահովեն եւ յարատեւութիւնը կ'երաշխաւորեն:

Յարատեւութիւնն ամէն գործի էական պայմանն է, եւ ուրախութեամբ կաւեռեմք վերջապէս թէ մի քանի տարիներէ ի վեր տըրուած աշխատութեամբ եւ ներդրում-վարժապետեան Ընկերութեան Գործադիր Յանձնաժողովոյ ջանքիւ կատարուած հանգանակութեան շնորհիւ, Ղալաթիոյ կալուածոց հասոյթներն 1886 Յունվար 1 էն ի վեր ազատ են գրեթէ բոլորովին եւ Կեդրոնական վարժարանի յատկացեալ բաց աստի, ինչպէս կանոնադրին մէջ կը տեսնուի, յատուկ գումար մը կայ այժմէն սահմանեալ վարժարանին նախնական ծախուց համար, հետեւաբար չէնքը պատրաստ, նախնական ծախքերն ապահովեալ, եւ սովորական ծախուց համար տարեկան կարեւոր գումար մը հայթայթելու կարող հաստատուն եկամուտք: Այսքանը կարծեմք բաւական է գրամական ապահովութիւն մը տալու:

Ոչ նուազ գնահատելի են այն բարոյական առաւելութիւնք, զորս պիտի վայելէ Կեդրոնական վարժարանն: Ուսմանց ծրագիրը մանրամասնորէն կը հրատարակուի ի ստորեւ, զայն ձեռքիւ գործադրելու համար խնամակալութիւնս փութացած է կազմել ուսուցչական ընտիր խումբ մը, ոյր անդամոց անուանք պատիւ կը բերեն հաստատութեանս եւ Ազգին: Հայ եւ օտար վարժարանաց մէջ դասախօսող ուսուցիչք, Հայ թէ օտարազգի, Կեդրոնական վարժարանի ուսուցչական մարմինը կը կազմեն մեծաւ մասամբ, իրենց հետ ունենալով նշանաւոր Հայ անձնաւորութիւններ, որք Կեդրոնական վարժարանի բարձր նպատակը նշմարելով՝ հաճութիւն տուին նորա բարգաւաճման օժանդակել: Խնամակա-

լութիւնս այժմէն շնորհապարտ է այս ձեռնառութեանց համար, որովք Կեդրոնական վարժարանն եղական դիրք մը կատանայ:

Բազմաթիւ են այն Հայ ուսանողք, որք կառավարութեան ուսումնարաններն եւ այլ օտար վարժարաններ կը դիմեն: Շնորհիւ Օգոստոսիաու կայսեր ուսումնասիրական զգացմանց, Մայրաքաղաքիս մէջ բարձրագոյն վարժարանը կը բազմանան եւ կը քաջալերուին շարունակ: Կեդրոնական վարժարանն ալ սոցա շարքին մէջ կուգայ իւր դերը կատարել, եւ միջոց ու դիւրութիւն տալ իրենց ուսումը շարունակելու այն ուսումնասէր երիտասարդութեան, որ ստէպ ի զուր կը բաղխէ օտար վարժարանաց դռները: Նմանապէս թաղային վարժարանաց ներկայ ընթացքին համար մեծ օգուտներ պիտի ունենայ Կեդրոնական վարժարանն, որովհետեւ իրաւ է թէ՛ այս կամ այն թաղային մասնաւոր վարժարանը իրենց ծրագրոց գլուխը բարձր ուսումներ կը պարունակեն, բայց որչափ ծրագիր այնչափ եւ տարրեր ճիւղեր ու եղանակներ, որոց ամբողջակի գործադրութիւնն իսկ չէ կարող համապատասխանել ընդհանուր պիտոյից: Կեդրոնական վարժարանը, բառնալով զայդ բոն յիշեալ վարժարանաց վրայէն, առիթ կրնձեռէ նոցա աւելի խնամ տանիլ նախնական կրթութեան գործոյն, վստահ լինելով թէ իրենց ուսումնաւարտք զուրկ չեն մնար նաեւ բարձրագոյն կրթութենէ:

Գաւառացի երիտասարդութիւնն ալ ոչ նուազ աւագ բաժին մ'ունի Կեդրոնական վարժարանին մէջ, Միացեալ Ընկերութեան եւ այլ գաւառական վարժարանաց ուսումնաւարտ աշակերտք, որք կուզեն շարունակել զիրենց ուսում, պիտի գտնեն ի Պօլիս այն վարժարանն՝ ուր կրնան իրենց փափաքին հասնիլ իրենց նպատաւոր պայմաններով:

Վերջապէս, Կեդրոնական վարժարանի խնամակալութիւնս, իւր խնամոց յանձնուած հաստատատութեան ծրագրին մի քանի մա-

սերը սոյն յայտարարութեամբ Հայ ժողովրդեան ներկայելով, կը հրաւիրէ զձեռոյ օգուտ քաղել նորահաստատ վարժարանին ընծայած առաւելութիւններէն:

Դրամական ապահովութիւնն ակներեւ է, բարոյական մասին ալ վերոյիշեալ բացատրութիւնք լիովին կ'ընծայեն փայլուն ընթացքի մ'եւ յարատեւութեան ամեն պայմաններ, որոց վրայ պէտք է աւելցնել Ազգային վարչութեան բարձր պաշտպանութիւնն եւ ամեն առթիւ օգնութեան եւ ձեռնառութեան բացարձակ խոստումն:

Արդարութեան պարտք մ'է խոստովանիլ, թէ Ազգային վարչութեան եւ իւր Բարձրաշնորհ Նախագահին՝ Ամենապատիւ Տ. Տ. Յարութիւն Սրբազան Պատրիարքի, առ ինչն անակալութիւնս ցոյց տուած համակրութեան ու վստահութեան փորձերը՝ ու աջակցութիւնը, բաւական վարձատրութիւն մ'են անոնց՝ որք աշխատեցան եւ չպիտի աշխատին ի գլուխ հանել հոգեւոյս Պատրիարքին յղացած գործը:

ԾՐԱԳԻՐ ՈՒՍՈՒՆՑ

ԲԱԺԱՆԵԱԼ ՅԵՐԿՈՒՄ ՇՐՋԱՆՍ

ԱՌՂԶԻՆ ՇՐՋԱՆ ԵՐԵՔ ՏԱՐԻ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԴՐՋԱՆ ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԻ

4.04.24 3924

47. **SURF**

Եղբարակա՞ն
ժամ

- 2 Գրոսագիտութիւնք. —
3 Հայ լեզու եւ գրականութիւնք. —
Քաղաքացիական իրաւունք, թաւա-
մանութիւն գործարարէ յաշխարհա-
բառ, աշխարհագրութիւն, ի գործարար,
աշխարհագրաւ շարադրութիւն, վեր-
ծանութիւն հեղինակաց ։
- 2 Պատմութիւնք. — Ազգային, Օսման-
եան եւ ընդհանուր, հին ազգաց
մասնաւորապէս Յունաց, Հռովմա-
յեցոց եւ Հայոց պատմութիւն մին-
չեւ միջին դար ։
- 2 Աշխարհագրութիւնք. — Բնական եւ
Քաղաքական, պատմական աշխար-
հագրութիւն հին աշխարհի ։
- 3 Ուսողութիւնք. — Թուաբանութիւն
տեսական եւ գործնական, սկզբնա-
ւորութիւն գորհաշուի եւ երկրա-
չափութեան, ուսումն պատկերաց
մակարդակի, ի բաց թողլով նոցա
չափը ։
- 2 Բնական գիտութիւնք. — Սկզբնա-
ւորութիւն բնագիտութեան եւ բնա-
լուծութեան ։

- 3 Օսմաներէն լեզու. — Թուրքերէն
քերականութիւն, ուղղագրութիւն,
չարագրութիւն :
- 3 Ֆրանսերէն լեզու. — Քաղուած
քերականութեան, թարգմանութիւն
Ֆրանսերէնէ ի Հայ եւ փոխադարձ :
- 1 Վանառականութիւն. — Վաճառա-
կանական աշխարհագրութիւն, ըս-
կըղըունք սոմարականութեան :
- 1 Սղագրութիւն. — Ըստ հաճոյից :

Б. СУРБ

- 2 Կրօնագիտութիւն . —
3 Հայ լեզու եւ գրագիտութիւն . —
Թարգմանութիւն փոխադարձ , շարունակութիւն շարադրութեանց , սկզբնաւորութիւն դրագիտութեան , վերծանութիւն հին եւ նոր հեղինակաց :
2 Պատմութիւն . — Միջին դարու եւ Հայոց պատմութեանէն , Բագրատունիք եւ Ռուբինեանք :
2 Աշխարհագրութիւն . — Բնական , քաղաքական եւ պատմական , աշխարհագրութիւնն նոր աշխարհի , մասնաւոր ուսումնի Օսմանեան Պետութեան :

- 3 Ուստիպօրիւն . — Վաճառականա-
կան թուարանութիւն , գրահաշիւ
ց'վերջ Բ. աստիճանի , երկրաչափու-
թիւն տարրական' ց'վերջ :
- 2 Բնական գիտութիւն . — Քաղուած
եւ շարունակութիւն նախորդ տար-
ւոյ դասուց , գործնական մասին
վրայ տեղեկութիւն :
- 1 Իրաւագիտութիւն . — Ներածու-
թիւն իրաւագիտութեան :
- 3 Օսմանեբէն լեզու . — Արաբերէն
քերականութիւն , շարադրութիւնք
եւն . թարգմանութիւն ի Ֆրանսե-
րէնէ Օսմաներէն եւ փոխադարձ :
- 3 Յրանեբէն լեզու . — Շարադրու-
թիւն , մատենադրութիւն եւ թարգ-
մանութիւն :
- 1 Վաճառականութիւն . — Տոմարա-
կալութիւն , եւ վաճառականական
օրէնք :

Գ. ՏԱՐԻ

- 2 Կրօնագլխոտւիւն. —
3 Հայ լեզու եւ գրագիտութիւն. —
Թարգմանութիւն փոխադարձ, բարադրութիւնք, շարունակութիւն գրագիտութեան, վերծանութիւն հին եւ նոր հեղինակաց։
2 Պատմութիւն. — Օսմանցւոց, ծագումն եւն, ընդհանուր պատմութիւն նոր ազգաց եւ ժամանակակից։
3 Ուսողութիւն. — Ընդհանուր ուսումն հաւասարութեանց, ածանցեալք եւն, եռանկիւնաչափութիւն մակարդակ, փորձք արտաչափութեան։
2 Բնական գիտութիւնք. — Բնագիտութիւն, ընալուծութիւն եւ ընա-

կան պատմութիւն, բնական գի-
տութեանց գործածութիւնք ճար-
տարութեան մէջ :

- 1 Իրաւագիտութիւն . — Սկզբունք
Օսմանեան օրէնսդրութեան :
3 Օսմաներէն լեզու . — Արաբերէն եւ
պարսկերէն քերականութիւն , շա-
րադրութիւն եւ թարգմանութիւն :
3 Գաղղիերէն լեզու . — Մատենա-
դրութիւն , չարագրութիւն , գրա-
գիտութիւն եւ թարգմանութիւն :
Առողջաբանութիւն . — Ընդհանուր
ծանօթութիւնք :

გერგოგო გრგოგ

7. SUBT

- 2 Կրօնաբանութիւն . —
- 2 Հայ լեզու . — Շարադրութիւն աշխարհաբան եւ գրաբան , գրադիտութիւն եւ վերժանութիւն հին եւ նոր մատենագրաց :
- 1 Հայ եւ օտար լեզուաց մատենագրական պատմութիւն . —
- 2 Պատմութիւն . — Փիլիսոփայութիւն պատմութեան , եւ ժամանակակից պատմութիւն ընդարձակ :
- 2 Ուսողութիւն . — Վերլուծական երկրաչափութիւն եւ գնդաձեւ , եռանկիւնաչափութիւն , սկզբունք տիեզերագրութեան :
- 2 Բնական գիտութիւն . — Բնալուծական փորձք , բնական պատմութիւն եւ ընդարձակ տեսութիւն նախորդ տարւոյ դասուց :
- 1 Իմաստասիրութիւն . — Հոգեբանութիւն , տրամաբանութիւն եւ բարոյագիտութիւն :

2 Քաղաքական անհետություն. — Արտադրություն, շրջաբերություն, բաշխում, սպառում:

1 Մանկավարժություն. — Սկզբունք մանկավարժության եւ պատմություն:

2 Օսմաներէն լեզու. — Այլ եւ այլ շարադրութիւնք, վերծանութիւն հեղինակաց:

2 Ֆրանսերէն լեզու. — Գրագիտութիւն, եւ այլ եւ այլ շարադրութիւնք:

1 Վարչական իրաւագիտություն. — Սկզբունք:

Ե. ՏԱՐԻ

2 Կրօնագիտություն. —

2 Հայ լեզու. — Շարունակութիւն

շարադրութեանց եւ գրագիտութեան, վերծանութիւն եւ քննական ուսում հին եւ նոր հեղինակաց:

1 Հայ եւ օտար լեզուաց մատենագրական պատմություն:

2 Ուսողություն. — Մեքենագիտութիւն, գծագրական երկրաչափութիւն:

1 Խմաստադրություն. — Պատմություն իմաստադրութեան:

1 Մանկավարժություն. — Գործնական վարժութիւնք:

2 Օսմաներէն լեզու. — Շարադրութիւնք, մատենագրական տեղեկութիւնք:

2 Ֆրանսերէն. — Շարունակութիւն նախընթաց տարւոյ:

2 Ելեւմտական գիտություն. — Սկզբունք:

ՔԱՂՈՒԱԾ

ՆԵՐՔԻՆ ԿԱՆՈՆԱԳՐՈՒԹԵՆԷ

ՊԱՅՄԱՆՔ ԵՒ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ

Ամէն տարեգլուխ լրագրաց միջոցաւ կը ծանուցուի Վարժարանին բացման եւ դաստասախօսութեանց թուականն:

Աշակերտ մը ընդունուելու համար պարտի Վարժարանին խնամակալութեան ներկայանալ իւր ծնողաց եւ կամ պաշտպանի մը հետ:

Աշակերտ մը ներկայացած ատեն տպագրեալ թուղթ մը կ'ստանայ, որոյ մէջ նշանակեալ հարցմանց գրաւոր պատասխանելով, եւ զայն իւր բնակատեղոյն Թաղական Խորհրդոյ կողմանէ վաւերացնելով կը յանձնէ խնամակալութեան:

Այս թուղթը կը պարունակէ,

Աշակերտին ծնողաց բնակութեան թաղը.

Ծնողաց անուններն եւ պաշտպանը:

Աշակերտին անունն եւ ծննդեան թուականը:

Աշակերտին ո՞ր վարժարանի մէջ ուսում առած լինելը:

Աշակերտին առողջական վիճակը:

Ծնողաց կամ պաշտպանին ստորագրութիւնը, որով կը յայտնեն հպատակիլ Վարժարանին կանոնաց:

Խնամակալութիւնն այս գրութիւնը պահելով, աշակերտին ձեռքը թուագրեալ տոմս մը կու տայ, որով որոշեալ ժամանակ կը ներկայանայ քննութիւն անցունելու:

Աշակերտ մը ընդունուելու համար կը հարցաքննուի՝ խնամակալութեան կողմանէ

կարգեալ եւ մի քանի ուսուցիչներէ կազմեալ մասնախմբի մը ձեռքը հետեւեալ ուսմանց վրայ:

Կրօն. — Ուսումն Գրիստոնէականի եւ Սրբազան պատմութեան:

Հայ լեզու. — Քերականութիւն, գրաբառէ աշխարհաբառ թարգմանութիւն, ուղղագրութիւն եւ աշխարհաբառ շարադրութիւն:

Պատմություն. — Ազգային եւ ծանօթութիւն ի վերայ հին ազգաց պատմութեան:

Աշխարհագրություն. — Բնական եւ Քաղաքական հինգ մասանց վրայ ծանօթութիւն:

Ուսողություն. — Թուաբանութիւն ամբողջ, սկզբունք երկրաչափութեան (շրջանակ):

Օսմաներէն լեզու. — Կարդալ, գրել, ուղղագրութիւն:

Ֆրանսերէն լեզու. — Քերականութիւն, թարգմանութիւն Ֆրանսերէնէ ի Հայ եւ փոխադարձ, ուղղագրութիւն:

Գեղագրություն. — Ըստ բառականի:

Գծագրություն. — Սկզբունք:

Եթէ ստացած թիւերուն գումարն հասնի միջին որոշ թուոյ մը, զոր խնամակալութիւնը կը սահմանէ, եւ որ ամէն տարի փոխելի է, աշակերտը կ'ստանայ մօտիկ տոմսը, զոր պարտի ներկայացնել առաւօտները Վարժարան մտած ժամանակ:

Աշակերտք երեք կարգի կը բաժանին, Ա. Լիաթոշակք, որք կ'վճարեն 12 օսկի տարին Բ. Կիսաթոշակք, » » 6 » »

Վճարմունք վեցամսեայ են եւ կանխիկ Գ. Ձրի կ'ընդունուին այն աշակերտք, որոց դրամական անկարողութիւնը վկայեալ է, եւ որք՝ ըստ Կանոնագրոյ՝ պաշտօնագիր ունին ի ձեռին՝ Ազգային Պատրիարքարանէ։

Ամէն վեց ամիս աշակերտք կը ներկայանան Խնամակալութեան կողմանէ կարգեալ պաշտօնէի մը, իրենց վճարումը կատարելու եւ նոր մտից տոմս ստանալու։

— 0 —

ԺԱՄԱՆԱԿԱՅՈՅՑ

ԵՒ

ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆՔ

Դասախօսութիւնք թուով չորս են մէկ աւուր մէջ, երկու դաս կէսօրէն առաջ, երկու դաս կէս օրէն վերջ։ Դասախօսութեանց տեսողութիւնք մէկ ժամէն պակաս չէ, եւ ոչ մէկուէն ժամէն աւելի։ այս սահմաններու մէջ Խնամակալութիւնք ժամանակացոյցով կ'որոշէ զանազան դասախօսութեանց տեսողութիւնն։

Առաւօտեան ժամ 9ին կ'սկսին դասախօսութիւնք, եւ կ'աւարտին երեկոյեան ժամ 3ին ըստ եւրոպացոց։

Որոշեալ ժամէն վերջ ներկայացող աշակերտաց անուանք կը նշանակուին օրագրութեան մէջ։ Նմանապէս, եթէ աշակերտ մը օր մը բացակայ լինի, նախապէս ծանուցած պէտք է ըլլայ եւ կամ յաջորդ օրը պարտի իւր ընտանեացը կողմանէ գիր բերել առ Խնամակալութիւնն՝ իւր բացակայութեան պատճառը բացատրող, ապա թէ ոչ՝ Խնամակալութիւնը դրաւոր հարցում կ'ուղղէ աշակերտին ծնողաց։

Երեկոյեան որոշեալ ժամէն առաջ մեկնիլ արգելեալ է բացարձակապէս։

Միջօրէին մէկ ժամ ազատ են աշակերտք ճաշելու համար։

Դասախօսութիւնք տեղի կ'ունենան ամեն կարգի յատկացեալ Դասարանաց մէջ, ուր դասատուն կը ներկայանայ որոշեալ ժամուն։ Միայն բնագիտական եւ տարագիտական՝ այսինքն փորձերով արուելիք դասերու համար աշակերտք ամիսի թատրոն կերթան։

Դասախօսութիւնք ըստ նիւթին, դասատուաց կողմանէ պատրաստեալ են, եւ օրագրութեանց մէջ ամէն դասի նիւթը կը նշանակուի դասատուն կողմանէ՝ հանդերձ ըստ որագրութեամբ։ Դասատուն կը հարցաքննէ զաշակերտն երբ որ յարմար դատէ, եւ թիւ կուտայ օրագրութեան տետրին մէջ։

— 0 —

ԴԱՍԱԳԻՐՔ

ԵՒ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՊԻՏՈՅՔ

Առ հասարակ ամէն կարգի աշակերտք լիաթոշակք, կիսաթոշակք եւ ձրիք, պարտին իրենց ծախիւք հոգալ դասագիրք եւ դըպրոցական այլ եւ այլ պիտոյք։

Դասագիրք Վարժարանին կողմանէ սահմանեալ են, եւ կը վաճառուին Վարժարանին գրատան մէջ, սակայն աշակերտն ազատ է նոյն դասագիրքը դուրսէն գնելու։ Դպրոցական պիտոյք, այսինքն թուղթ, գրիչ, տետրակ եւս Վարժարանին մէջ կը ծախուին միօրինակութեան համար։

Դասատուներն երբոր կարեւոր ուսմանց համար չի գտնեն յարմար դասագիրք, իրենք կը շարագրեն դասախօսութիւններն, եւ Խնամակալութիւնն ըստ պատշաճի վիճակի կու տայ զանոնք ի պէտս աշակերտաց։

— 0 —

ՅԱՐԱՐԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

Աշակերտք եթէ որ եւ իցէ գանգատ մը կամ դիտողութիւն մ'ունենան, գրով կը ներկայացնեն Խնամակալութեան, որ յետ

տեղեկանալոյ կը տնօրինէ պարտ ու պատճաճը։ Խնամակալութեան կողմանէ աշակերտաց եւ պաշտօնէից վերաբերեալ տնօրէնութիւնք գրաւոր շրջաբերականաւ կը ծանուցուին, որոց մի օրինակը կը կախուի Վարժարանին մէջ։

— 0 —

ՆԵՐՔԻՆ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ

Աշակերտք պարտին կատարեալ ճշգրութեամբ հպատակիլ Վարժարանին ամէն օրինաց։ Այն աշակերտ, որ մի քանի անգամ անվայել կամ անկարգ ընթացքի մէջ գըտնուի, կ'արտաքսուի Վարժարանէն։ Աշակերտք պարտին կատարել դասատուն տուած հրահանգները, միշտ յարգանքով եւ ակնածութեամբ վարուիլ նոցա հետ, մաքուր եւ պատրաստ ունենալ իրենց դասատուներն, եւ խնամ տանիլ մարմնոյ եւ զգեստուց մաքրութեան։

Ինչպէս Վարժարանին մէջ, նոյնպէս ի փողոցի եւ ամենուրեք աշակերտք պարտին Վարժարանին պատուարեր ընթացք ունենալ։

Աշակերտաց ծնողք կամ դասատուաց քարեկամք չեն կրնար Վարժարան մտնել՝ թէ դասախօսութեանց եւ թէ դադարի պահուն, առանց մասնաւոր արտօնութեան։

Բացառաբար Կրօնագիտութեան դասերուն կրնան ներկայ գտնուիլ իրեւ ունկընդիր՝ այն անձինք, որք պաշտօնական արտօնագիր ունին ի ձեռին Ազգ. Վարչութեանէ։

Այս վերջինք պարտին կատարապէս համաձայնիլ կանոնաց Վարժարանին։

Օրագրութեան տետրերու շարաթական ամփոփումը Խնամակալութեան նիստերուն կը ներկայացուի կարգապահին խնամք, եւ անդ կը տնօրինուի պարտ ու պատշաճը։

— 0 —

ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆՔ

Հարցաքննութիւնք երկու տեսակ են, տարեկան եւ վեցամսեայ, եւ կը կատարուին գրաւոր եւ բերանացի։

Վեցամսեայ հարցաքննութիւնք գրաւոր կը կատարուին որոշեալ թուականներով, որոշեալ ուսմանց վրայ այնպէս բաժնուած, որ աշակերտք մէկ հարցաքննութեանէ մինչեւ միւսը ժամանակ ունենան նորէն պատրաստուելու։

Տարեկան հարցաքննութիւնք թէ՛ գրաւոր եւ թէ՛ բերանացի կը կատարուին։ Հարցաքննութեան նիւթը Խնամակալութիւնը կ'որոշէ դասատուաց ներկայացուցած ցանկերու վրայէ։ Իսկ սրբագրութիւնք եւ դասակարգութիւնք դասատուաց կը պատկանին։

Վեցամսեայ եւ տարեկան հարցաքննութեանց արդիւնքը միացնելով, վերջնական ցանկեր կը պատրաստուին, որք տարեկան մրցանակաբաշխութեան կը ծառայեն։

Այլ եւ այլ կարգաց բերանացի հարցաքննութիւնք կը կատարուին ի ներկայութեան Խնամակալութեան եւ Վարժարանի ուսուցչական մարմնոյն։ Իսկ շրջաւաարտ աշակերտաց հարցաքննութիւնք տեղի կ'ունենան ի ներկայութեան Ազգային Ուսումնական Խորհրդոյ, Մէարիֆի պաշտօնէից եւ այլ նշանաւոր անձանց՝ հրաւիրանքով Խնամակալութեան։

Աշակերտաց ծնողք, ըստ կանխաւ խընդրանաց, կրնան իրենք եւս հրաւիրուիլ այս ինչ կամ այն ինչ քննութեան, եթէ Խնամակալութիւնը պատշաճ դատէ։

— 0 —

ԴԱԴԱՐՔ

Վարժարանին ուսումնական շրջանը կըսկըսի ամէն տարուոյ Սեպտ. 1 ին եւ կ'աւարտի Մայիս 31 ին։ Յունիս 1 էն մինչեւ Յունիս

15 դրանոր, եւ մինչեւ Յունիս 30 բերանա-
ցի հարցաքննութիւնը կը կատարուին. Յու-
լիս 1 էն մինչեւ ցվերջ Օգոստոսի դադար է,
եւ նոյն միջոցին կը կատարուի մրցանակա-
բաշխութեան հանդէսն:

Տարւոյ միջոցին եւս դադարը կը տըր-
ուին. կրօնական եւ Ազգային տօնից օրեր,
ինչպէս նաեւ քաղաքական տօնից, զոր օրի-
նակ Օգոստոսի առ Սուլթանին ծննդեան եւ
գահակալութեան տարեդարձի օրերն, եւն:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԻՔ

Խնամակալութիւնն, եթէ պատշաճ դա-
տի, բանախօսութիւններ կը սահմանէ ուս-
մանց դասադաս ճիւղերու վրայ, եւ այս բա-
նախօսութիւնը դասատուաց կողմանէ տեղի
կունենան վարժարանին ամիսի թափուրին մէջ,
այնպիսի ժամանակներ, յորում դասախօսու-
թիւնը ոչ վնասուին եւ ոչ խանգարին:

Այս բանախօսութեանց կրնան ներկայ
գտնուիլ նաեւ երկու սեռէ ունիկէիքը, հրա-
ւիրանօք Խնամակալութեան եւ մասնաւոր
տոմսերով:

ԲԱԺԱՆՈՒՄՆ ԴԱՍՈՒՑ

ԿՐՕՆԻ ՈՒՍՄԱՆ

ԸՍՑ ՈՐՈՇՄԱՆ ԱԶԴ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐԶ. ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՐՑ

ԱՌԱՋԻՆ ՇՐՋԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ

Նախնական քրիստոնէական վարդապե-
տութիւն, եւ պատմութիւն Հին Կտակարանի:

Բ. ՏԱՐԻ

Կրթական քրիստոնէական վարդապետու-
թիւն, եւ պատմութիւն Նոր Կտակարանի:

Գ. ՏԱՐԻ

Դասական կրօնագիտութիւն եւ քրիս-
տոնէական բարոյագիտութիւն:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՇՐՋԱՆ

Դ. ՏԱՐԻ

Պատմութիւն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ.
Հայաստանեայց Եկեղեցի, դաւանութիւն,
կազմակերպութիւն եւ ծէսք. ուսումն դա-
ւանութեան քրիստոնէական Եկեղեցեաց՝ ըստ
Քննական Կրօնագիտութեան:

Ե. ՏԱՐԻ

Փիլիսոփայութիւն կրօնից, ուսումն, մեկ-
նաբանութիւն եւ Աստուածաբանութիւն Աս-
տուածաշունչ Գրոց:

ՈՒՍՈՒՑԶԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

Արժ.	Այվազեան	Տէր Յովսէփ Մ.	Վարդապետ
Մեծ.	Աբիկեան	Միհրան	էֆ.
»	Անդրէասեան	Նշան	»
»	Ասգանաղեան	Միհրան	»
Մօսիէօ Բէրար		(Ուսուցիչ բարձրագոյն դասուց Կայս. լիսէի)	
Մեծ.	Գարագաշեան	Մատաթիս	»
Վսեմ.	Եուսուֆեան	Տիգրան	» (Անգամ Վերաճեցի Ատենի)
Մեծ.	Զաղարեան	Գրիգոր	»
»	Թէրզեան	Թովմաս	»
»	Հէքիմեան	Սրապիոն	»
»	Մարգարեան	Գրիգոր	»
»	Յակոբեան	Ս. Տօբթէօր	»
»	Նշանեան	Կարապետ	»
Վսեմ.	Նորատունկեան	Գաբրիէլ	» (Իրաւագէտ խորհրդական Արտ. գործոց պաշտօնատան)
»	Շահպազ	Կարապետ	» (Անգամ Վերաճեցի Ատենի)
Մեծ.	Շահնազար	Յովհաննէս	»
»	Շիշմանեան	Յովսէփ	» (Տօբթէօր)
»	Մինաս	Զերազ	»
»	Պէրպէրեան	Ռէթէօս	»
»	Պօյաճեան	Յակոբ	»
Վսեմ.	Սաղըզեան	Յովհաննէս	» (Ընդհ. դատախազ Հաշուեցեցի Ատենի)
Մօսիէօ Սարէ		(Ուսուցիչ բարձրագոյն դասուց Կայս. լիսէի)	

ԴԻԻԱՆ ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

Տեղի ԿԱՐՏԻՉ	ԵՍԱՅԵԱՆ	Ատենապետ
ՅԱՐՈՒԹԻԻՆ	ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ	Դեր-Ատենապետ
ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ	ԹՈՐՈՍԵԱՆ	Ատենապետ
ՅՈՎՍԵՓ	ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ	Դեր-Ատենապետ
ՏԻԳՐԱՆ	ԲԱՐԱՂԱՄԵԱՆ	Գանձապահ

ՀՐԱ. ՀԱ. ՆԳ.

ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ
ԹԱՂԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՑ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ

Ի ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎՈՑ ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

ՈՒՂՂԵԱԼ

ԱՌ. ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՍ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՍ

Մեծապատիւ Ատենապետ Էփէնտի

Ազգային Կեդրոնական Վարչութիւնը Մայրաքաղաքի թաղային վարժարանները միօրինակ և կանոնաւոր ուղղութեան մը մէջ դնելու համար, կանխապէս Ուսումնական Խորհրդոյ եւս կարծիքն ստանալէ յետոյ՝ պատրաստեց եւ հաստատեց ներկայ Հրահանգը, եւ սորա գործադրութեան հսկելու համար իւր կողմէ կրթական Տեսուչ կարգեց Իւթիւճեան Մեծ. Կարապետ Էփէնտին, ըստ 42րդ. յօդուածոյ սոյն Հրահանգի.

Հետեւաբար հաղորդելով Պատուարժան Խորհրդոյդ. Բարեկարգութեան նոր Հրահանգն՝ կը յանձնարարեմք որ յառաջիկայ 1887 տարւոյն սկիզբէն հոգ տանիք և ջանայք ճշգիւ գործադրել Ձեր թաղի նկատմամբ եւս սոյն Հրահանգի տրամադրութիւններն, համակերպելով ըստ ամենայնի այն տնօրէնութեանց, զորս Մեծ. կրթական Տեսուչ Էփէնտին պաշտօն ունի գործադրել տալ օրինաց սահմանին մէջ, յանուն Կեդրոնական Վարչութեան:

Մնամք աղօթարար
Պատրիարք Կ. Պօլոյ
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԿԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ՀՐԱՀԱՆԳ

ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ

ԹԱՂԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՅ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ

ԹԱՂԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ

ՅՕԴ. 1. — Թաղային վարժարանը նախակրթարան են երկու աստիճանաւ. առաջին եւ երկրորդ:

Առաջին աստիճանին շրջանն է 4 տարի, երկրորդին 6 տարի:

ՅՕԴ. 2. — Ամեն թաղ պարտաւոր է գոնէ երկուսն նախակրթարան մ'ունենալ, առաջին կամ երկրորդ աստիճանի, զոր Աղ. դպին վարչութիւնը կ'որոշէ թաղին կարելիութեանն ու կարողութեան համեմատ:

ՅՕԴ. 3. — Նախակրթարանաց չէնքը պարտի ըստ կարելւոյն համաձայն լինիլ ողջ պահիկ կանոնաց. միանգամայն ամեն նախակրթարան պարտական է ունենալ հարկաւոր կահերն եւ ուսումնական պիտոյքն:

ՅՕԴ. 4. — Նոր վարժարան չինելու համար հարկ է յատակագիծը կանխապէս ներկայել Աղգային վարչութեան եւ նորա հաւանութիւնն ստանալ:

ՈՒՍՄՈՒՆՔ

ՅՕԴ. 5. — Ա. Աստիճանի նախակրթարանը կ'աւանդեն.

Ա. ԿՐՕՆ. Աղթք եւ Քրիստոնէական հըրահանգ:

Բ. ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵՁՈՒ, Ընթերցում, Գիր, Տարերք Քերականութեան եւ Շարադրութիւն պարզ:

Գ. ԹՈՒՐԿԵՐԷՆ. Ընթերցում, Գիր եւ Բառագիտութիւն, (աղջկանց համար ըստ կամս):

Դ. ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ կամ ԱՆԳԴԻԵՐԷՆ. Ընթերցում, Գիր եւ Բառագիտութիւն:

Ե. ԹՈՒԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ. Չափք եւ Կշիւք: Զ. ՊԵՏՄՈՒԹԻՒՆ Համառօտ, Աղգային եւ Օսմանեան:

Է. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Համառօտ, Օսմանեան Պետութեան, եւ Մանթութիւնը ի վերայ հինգ մասանց աշխարհի:

Ը. ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ:

Թ. ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՐԳԵՏՄՈՒՆՔ:

Ժ. ՄԱՐԿԱՆԱՐԳ. Սաղք եւ Շարժմունք:

ԺԱ. ԱՍՂՆԵԳՐՈՒԹԻՒՆ Մանթութիւնը առ տնին տնտեսութեան (աղջկանց համար):

ՅՕԴ. 6. — Բ. Աստիճանի նախակրթարանը կ'աւանդեն.

Ա. ԿՐՕՆ. Աղթք, Քրիստոնէական եւ Պատմութիւն Սուրբ Գրոց:

Բ. Հայերէն լեզու, Ընթերցում, Գիր, Քերականութիւն, Գրաբառէ յաշխարհարաւ թարգմանութիւն, Պարզ խմբագրութիւն:

Գ. ԹՈՒՐԿԵՐԷՆ. Ընթերցում, Գիր, Բառագիտութիւն եւ Ուղղագրութիւն, (աղջկանց համար ըստ կամս):

Դ. Ֆրանսերէն կամ Անգլիերէն, Ընթերցում, Գիր, Քերականութիւն համառօտ եւ Պարզ թարգմանութիւն:

Ե. Թուարանութիւն, Չափք եւ Կշիւք եւ Կիրառական Երկրաչափութիւն (վերջիններն արու մանկանց համար):

Զ. Պատմութիւն Աղգային, Հանդերձ Օսմանեան եւ Ժամանակակից պատմութեամբք. Համառօտ ծանօթութիւն Ընդհանուր պատմութեան վրայ:

Է. Աշխարհագրութիւն. Բնական եւ Քաղաքական, Հանդերձ Առեւտրական Ծանօթութեամբք (արու մանկանց համար):

Ը. Իրադիտութիւն եւ Բնապատմական Մանթութիւնը:

Թ. Տնտեսագիտական եւ առողջաբանական գիտելիք:

Ժ. Տաճարակալութիւն:

ԺԱ. Գծագրութիւն:

ԺԲ. Եկեղեցական եւ երաժշտական երգեցմունք:

ԺԳ. Մարմնամարզ:

ԺԴ. Աստիճանային Կար եւ Ձեւ եւ Սկզբունք առ տնին տնտեսութեան (աղջկանց համար):

ՅՕԴ. 7. Նախակրթական մէն մի տարի, դասարան մը կը կազմէ, հետեւաբար առաջին աստիճանի նախակրթարանը ալ չորս դասարանի, երկրորդ աստիճանի նախակրթարանը ալ վեց դասարանի կը բաժնուին:

ՅՕԴ. 8. — Ուսմանց բաժանումները առն հրահանգին յարակից աղիւսակին համաձայն կը կարգադրին, յորում նշանակուած են ուսմանց միջոցներուն ու տարիներուն բաժանումն եւ շարժական ժամերն:

ՅՕԴ. 9. — Դասախօսութիւնը Հայերէն լեզուի կը լինին. ի բաց առեալ Թուրքերէնի եւ Ֆրանսերէնի կամ Անգլիերէնի դասերը նախակրթարանի հինգերորդ եւ վեցերորդ կարգերուն համար:

ՅՕԴ. 10. — Դասախօսութեանց տեւողութիւնը կէս ժամէ պակաս եւ մէկ ժամէ աւելի չ'կրնար լինիլ:

ՅՕԴ. 11. — Մէն մի դասարան երսունէն աւելի եւ հինգէն պակաս ուսանող չ'կրնար ունենալ:

ԱՇԽԱՐԾՔ

ՅՕԴ. 12. — Նախակրթարան մտնելու համար տղայ մը պարտի առ նուազն 6 տարեկան լինիլ, եւ նորա ծնողք կամ պաշտպանը պարտին Թաղական Սորհրդոյ ներկայել նորա մկրտութեան ու պատուատման վկայագրերն:

ՅՕԴ. 13. — Չեն ընդունուիր տարափոխ խիկ հիւանդութիւն ունեցող, ինչպէս պակասաւոր տղայք, որոց ներկայութիւն կրնայ վնասակար լինիլ այլոց:

ՅՕԴ. 14. — Ուրիշ թաղի վարժարան երթալու համար՝ աշակերտը պարտին իրենց թաղի վարժարանէն ուսմանց եւ վարուց ծանօթագիր ունենալ, եթէ արդէն յաճախած են անդ: Նոյնպէս պարտին իրենց բնակած թաղին Սորհրդէն վկայագիր մը ներկայել:

որոյ մէջ բացատրուած լինի իւր թաղի վարժարանը չերթալուն պատճառն : Առանց այդ վկայագրին՝ ուրիշ թաղէ աշակերտ չընդունուիր :

30Գ. 15. — Եթէ աշակերտի մը ներկայութիւնն որ եւ է պատճառաւ այլոց աւուրջութեան կամ վարուց վնասակար եւ կամ նոցա յառաջդիմութեան արգելք լինի, Թաղական Խորհուրդը՝ նորա ծնողաց պարտ ու պատշաճ ազդարարութիւնն ընելէ զկնի կ'արտաքսէ զնա :

30Գ. 16. — Դպրոցական զբաղմանց միջոցին ոչ ոք կրնայ աշակերտներն ուրիշ բանի զբաղեցնել :

30Գ. 17. — Աշակերտը վարուց եւ ուսմանց համար վիճակացոյց տետրակներ կ'ունենան, յորս կը նշանակուին ամեն քառամեայ քննութեանց վերջը նոցա վարուց եւ կրթութեան վիճակին նիշերն ու բացակայութիւններն, եւ ծնողաց կը զրկուին :

Աշակերտաց վարուց եւ ուսմանց նիշերն են .

- 0 Անպիտան .
- 1 Տկար .
- 2 Միջակ .
- 3 Լաւ .
- 4 Լաւագոյն .
- 5 Քաջալաւ :

Այն աշակերտը, որք ուսմանց մէջ փութաջան եւ ի վարս պարկեշտ են, վարձատրութիւն կ'ստանան .

1. Պատուանիշ .
2. Հանդիսաւոր դրոյստ .
3. Գովեստից վկայագիր ուղղեալ առ ծնողս ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ .

4. Մրցանակ, Աղբ. Կեդր. Վարչութեան կողմէ որոշ թուով սահմանեալ մէն մի դպրոցական տարւոյ համար, ի վարձատրութիւն արտասովոր արժանաւորութեամբ փայլող աշակերտաց :

Իսկ այն աշակերտը, որք դպրոցին կանոնաց եւ պաշտօնէից անհնազանդ կը գլուխուին, պատիժ կ'ընդունին .

1. Պատուանիշի կորուստ .
2. Զրօսանքէ զրկում .
3. Հրապարակային յանդիմանութիւն .
4. Իւր ընկերակցաց հետ յարարերութենէ առժամապէս զրկում :

30Գ. 18 — Բացարձակապէս արգիլեալ է զանակոծութիւնն, ինչպէս նաեւ ողջակի կանոնաց հակառակ պատիժք :

Նմանապէս արգիլեալ է ննջեցեցոց յուզարկաւորութեան եւ հարաանեաց հանդէսներու զրկել զաշակերտս յերգեցողութիւն :

30Գ. 19 — Թաղային եւ Մասնաւոր վարժարանաց աշակերտք իրենց կրօնական պարտականութեանց կատարման համար պարտին համաձայնիլ կրօնական ժողովոյ կողմէ հաստատեալ հրահանգաց :

— 0 —

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՔ

30Գ. 20 — Քննութիւնը քառամեայ եւ տարեկան են : Քառամեայ քննութիւնները կը կատարեն Տնօրէնք եւ Դասատուք ի ներկայութեան Թաղին Կրօնական մարմնոյն եւ Թաղական Խորհրդոյ : Իսկ տարեկան քննութիւնները կը կատարեն Ուսումն. խորհուրդը կամ նորա կողմէ կարգեալ Քննիչ Մասնախումբն եւ Կրթական Տեսուչն, ի ներկայութեան Կրօնական ժողովոյ կողմէ կարգեալ ներկայացուցչին, Թաղին Կրօնական մարմնոյն, Թաղական Խորհրդոյ, ծնողաց եւ այլ աղգայնոց :

Մոյն տարեկան քննութենէն յետոյ աշակերտաց ծնողներուն վիճակացոյց կը յղուի իրենց զաւակաց վարուց եւ ուսման վիճակին վրայ :

30Գ. 21. — Նախակրթական ուսումն աւարտող աշակերտաց վկայագիր կը տրուի ստորագրեալ Թաղական Խորհրդէն եւ վաւերացեալ Կրթական Տեսչէն : Իսկ ուսումնարանական ընթացքն աւարտող աշակերտաց վկայագիրք Ուսումնական Խորհրդոյ կողմէ կը տրուին :

30Գ. 22. — Տարեկան քննութիւնք դըպրոցական տարեգլխէն առաջ կը կատարուին, որոց օրը կ'որոշեն Թաղական Խորհուրդք, եւ գէթ 15 օր առաջ կը ծանուցանեն Աղգային Վարչութեան :

Տարեկան քննութիւններէն զկնի, Թաղային վարժարանաց մէջ մրցանակաբաշխութեան հանդէսք կը կատարուին ընդ նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր եւ կամ իւր ներկայացուցչին, եւ ի ներկայութեան Ուսումնական Խորհրդոյ կամ Կրթական Տեսչին եւ 15 օրէն մինչեւ մէկ ամիս աշակերտաց արձակուրդ կը տրուի :

30Գ. 23 — Դպրոցական աարեգլուխն է Սեպտեմբեր 1 :

— 0 —

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՔ

30Գ. 24. — Վարժարանք արձակուրդք կ'ունենան, Կիւրակէ եւ տօն օրերէ զատ, Կաղանքին օրը, Ս. Ծննդեան բարեկենդանին օրը, Մեծ բարեկենդանի եօթնեկին վերջին երեք օրերն, Աւագ շաբթուն վերջին երեք օրերը, Սրբոց Թաղմանչաց տօնին օրը, Վեհ. Սուլթանին Գահակալութեան տարեդարձին օրն եւ դպրոցական տարւոյն վերջն, ըստ 22Գ. յօդուածոյ :

— 0 —

ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ՑՈՒՑԱԿՔ

30Գ. 25. — Ամեն Թաղային Նախակրթարան պարտի ունենալ .

1. Տումար աշակերտութեան .
2. Օրագրութիւնք ուսմանց .
3. Օրագրութիւն Տեսչական .
4. Օրագրութիւն բացակայութեան եւ վարուց .
5. Ժամանակացոյց եւ ցուցակ ուսմանց .
6. Արձանագրութիւնք քննութեանց .
7. Տետր դիտողութեանց .
8. Ցուցակ գոյից եւ դրեանց .
9. Ցուցակ ուսուցչաց եւ նոցա իւրաքանչիւր կարգի աւանդած դասերու .
10. Ցուցակ ներկայութեան եւ բացակայութեան պաշտօնէից :

— 0 —

ԾԱՂԿՈՑ

30Գ. 26. — Թաղական խորուրդք կրնան Թաղային Նախակրթարանին կից, էթէ տեղւոյն ընդարձակութիւնը ներէ, եւ կամ յարմարագոյն տեղ մը, Ծաղկոց հաստատել 4—6 տարեկան մանկանց համար, որ պարտի յանձնուիլ վարժուհւոյ մը խնամոց :

30Գ. 27. — Ծաղկոցին նպատակն է զօսուցիչ հրահանգներով եւ խաղերով արթնցնել մանկանց մտաւորական կարողութիւնները, դիւրացնել նոցա Ֆիզիքական զարգացումը, բարւոք ուղղութիւն տալ նոցա զգացմանց, եւ այսպէս պատրաստել զնոսա նախակրթութեան : Ուստի Ծաղկոցի մէջ մանկանց զբաղմունք պարտին լինիլ .

Ա. Սակաւատող մանկական աղօթք, փոքրիկ բարոյական վէպք, երգք, առակաց բերանացի բացատրութիւն եւ ուսումն .

Բ. Ֆրէնպէլեան դրութեամբ զանազան կրթութիւնք .

Գ. 1—10 թուով առարկայից վրայ մտաւոր հաշիւք :

Դ. Մարմնամարզական խաղք եւ շարժմունքք .

Ե. Ընթերցման եւ գրի սկզբունք ձայնա-
կան ոճով եւ զուարճալի եղանակներով, եթէ
մանկանց զարգացման աստիճանը ներէ:

— 0 —

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ

307. 28. — Երբ թաղ մը կամ քանի մը
մերձակայ թաղը միանալով Ուսումնարան մը
հաստատել ուզեն, պարտին Ազգային Կեդ-
րոնական Վարչութեան դիմել, որ նորա ծը-
րագիրն եւ մատակարարութեան պայման-
ները կը տնօրինէ օրինաց սահմանին մէջ:

— 0 —

ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ

307. 29. — Մասնաւոր են այն վար-
ժարանք, զորս մասնաւոր ազգային անհատը
կամ ընկերութիւնը կը բանան իրենց սեպհա-
կան հաշուին:

Մասնաւոր վարժարանաց թաղային վար-
ժարաներէն ունեցած տարբերութիւնն այն
է որ նիւթական մատակարարութեան մասին
համարատու չեն Ազգային Կեդր. Վարչու-
թեան, այլ միայն կրօնական եւ ուսումնա-
կան մասին համարատու են:

307. 30. — Այն թաղերուն մէջ, ուր
Թաղ. Խորհրդոյ կողմէ հաստատուել նախա-
կրթարանը տնտեսական են, մասնաւոր ազ-
գային անհատը կամ ընկերութիւնը կրնան
իրենց հաշուոյն վարժարան բանալ, յատկա-
պէս արտօնութիւն տալով Ազգ. Կեդր. Վարչու-
թեան (որ այս մասին Թաղ. Խոր-
հրդոյ կարծիքը կառնու նախապէս) եւ նա
վաւերացնել տալով իրենց ծրագիրը:

307. 31. — Մասնաւոր վարժարանաց
մէջ պաշտօն վարող ազգային դաստիարակը

եւ ուսուցիչը պարտին արտօնագիր ունե-
նալ Ուսումնական Խորհրդէն: Իսկ կրօնագի-
տութեան դասաւորը Կրօն. Ժողովէն:

307. 32. — Այն մասնաւոր անձինք եւ
ընկերութիւնք, որք նախընթաց 29. 30 եւ
31-է յօդուածոց հակառակ փարսէին, Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան կողմէ երկու անգ-
ղարարուելէ յետոյ՝ օրինական խիստ տնօրէ-
նութեանց կ'ենթարկին:

— 0 —

ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

307. 33. — Ազգային ընդհանուր կրթ-
թութեան վրայ կը հսկէ Ազգային Կեդրոնա-
կան Վարչութիւնն, Ուսումնական Խորհրդոյ
եւ Կրթական Տեսչութեան միջոցաւ, օրինաց
սահմանին մէջ:

307. 34. — Ուսումնական Խորհրդոյ
պէտք զգացած ժամանակ կարող է մէկ կամ
աւելի օժանդակ մասնաւոր կազմել իւր
պաշտօնին զանազան ճիւղերուն դիւրութեան
համար: Սոյն օժանդակ մարմինը չէն 5 ու-
սումնական անձերէ կը բաղկանան, որք Ու-
սումնական Խորհրդոյ առաջարկութեամբ կը
վաւերանան Ազգային Կեդրոնական Վարչու-
թեան Քաղաքական Ժողովոյ կողմէ:

307. 35. — Կրօնական ուսմանց վերա-
բերեալ դասագրքոց եւ դասատուաց ընտրու-
թիւնն, ինչպէս նաեւ այս մասին հսկողու-
թեան իրաւունքը կը պատկանի Ազգային
Կեդրոնական Վարչութեան Կրօն. Ժողովոյ:

307. 36. — Թաղային վարժարանաց մէջ
գործածելի դասագրքերն Ազգ. Վարչութիւ-
նը կ'որոշէ, հետեւաբար ներկելի չէ երբեք
Ազգային Պատրիարքարանէն չարտօնեալ դա-
սագիրք գործածել:

307. — 37. — Մայրաքաղաքի Թաղա-

կան Խորհուրդք իւրաքանչիւր դպրոցական
տարեգլխի (Սեպտեմբեր 1) պարտաւոր են
իրենց ընդհանուր ելմացոյցէն թաղային
վարժարանաց մատակարարութեան յատկա-
եալ մասը զատելով՝ ուրոյն հաշուեցուցով
մը ներկայել Ազգ. Կեդր. Վարչութեան, որ
Ուսումնական Խորհրդոյ քննութենէն անցու-
նելէ եւ հաստատուէ՝ զինի, կը դարձունէ
Թաղ. Խորհրդոյ, որ իւր ընդհանուր ելմաց-
ոյցին մէջ զետեղելով կը գործադրէ:

Այս ելմացոյցին մէջ նշանակուած պար-
տին լինիլ թոշակաւոր եւ անթոշակ աշա-
կերտաց թիւն եւ թոշակաց քանակութիւնն:

— 0 —

ԿՐԹԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒՉ

307. 38. — Թաղ. Խորհրդոց պարտա-
կանութիւնն է իրենց նախակրթարանաց բա-
րեկարգութեանն ու կանոնաւորութեան հոգ
տանիլ ըստ Հրահանգի Կեդր. Վարչութեան.
Չանալ որ թաղին մանկանց ոչ մին զրկուի
նախակրթութենէ, եւ նախակրթարանի աշա-
կերտը կանոնաւորապէս յաճախեն ի վարժա-
րան, եւ նորա շրջանն աւարտելէ յետոյ մի-
այն մեկնին. եւ ձրխապէս հոգալ աղքատ
ուսանողաց բոլոր կրթական պիտոյքն:

307. 39. — Թաղ. Խորհուրդք կրնան
թաղին մէջէն օժանդակ հոգաբարձութիւն-
ներ կամ մասնախմբեր կարգել եւ նոցա
միջոցաւ մատակարարել իրենց թաղային նա-
խակրթարանները, բայց միշտ իրենք պա-
տասխանատու կը մնան Ազգ. Կեդ. Վար-
չութեան առջեւ՝ Կրթական Հրահանգաց
գործադրութեան եւ բարւոք մատակարար-
ման մասին:

307. 40. — Երբ Թաղ. Խորհուրդ մ'ան-
փոյթ կամ անկարող գտնուի իւր Թաղային
վարժարանը կանոնաւոր բարեկարգութեան
վիճակի մէջ պահելու ըստ ներկայ Հրահան-
գի, Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան
գործադիր իշխանութիւնն՝ երկու անգղարա-
րելէ յետոյ՝ կը դադարեցնէ նոյն Թաղ. Խոր-
հուրդն իրեն թերեւ թերացեալ իւր սահմանադրա-

կան ամենակարեւոր պարտականութեանց մէջ,
եւ իւր կողմէ կարգեալ առժամեայ Խորհրդ-
ոյ մը միջոցաւ կ'ապահովէ նոյն թաղի մա-
տակարարութիւնն:

307. 41. — Թաղ. Խորհուրդք պարտա-
ւոր են ամեն դպրոցական տարեգլխի իրենց
վարժարանաց վիճակին վրայ յատուկ տեղե-
կագիր ներկայել Ազգ. Կեդր. Վարչութեան:

— 0 —

307. 42. — Ազգային Կեդրոնական Վար-
չութեան գործադիր իշխանութիւնը՝ Կրթա-
կան Հրահանգներն ու Վարչական անօրինու-
թիւնները՝ կանոնաւորապէս գործադրելու
համար յատուկ մնայուն Պաշտօնեայ մը կը
կարգէ՝ Կրթական Տեսուչ՝ անուամբ:

307. 43. — Կրթական Տեսուչը պաշտօն
ունի Թաղային վարժարանաց ընթացից, կրթ-
ական հրահանգաց անթերի գործադրու-
թեան, ինչպէս նաեւ Թաղային վարժարա-
նաց յատկացեալ հասցեթից ճշդիւ մատակա-
րարման հսկել, եւ հանապազ տեղեկութիւն
տալ Ուսումնական Խորհրդոյ՝ Թաղային վար-
ժարանաց վիճակին եւ իւր կատարած գոր-
ծոց վրայ:

307. 44. Կրթական Տեսուչը ներկայ կը
գտնուի Ուսումնական Խորհրդոյ նիստերուն,
բայց խօսք միայն կ'ունենայ եւ ոչ քուէ:

307. 45. — Կրթական Տեսուչը կունե-
նայ մի կամ երկու օգնական իւր աշխատու-
թեանց օժանդակելու համար:

— 0 —

ԿՐԹԱԿԱՆ ՊԱՇՏՈՆԵԱՅԻ

307. 46. — Թաղային վարժարանաց Կրթական պաշտոնեաներն են՝ Ներքին Տնօրէնք, Դաստիարակք, Դասատուք, Կառավարիչք եւ Օժանդակք, այլ եւ կին։

307. 47. — Ամեն Կրթական պաշտօնեայ պարտաւոր է կանոնաւոր ճշդութեամբ կատարել զիւր պաշտօն։

Առանց բանաւոր պատճառի բացակայ եղող պաշտօնեայն իւր թողակէն կը տուժէ բացակայութեան ժամուկ արժէքին կրկինը։

307. 48. — Հիւանդութեան եւ արձակուրդի համար զեղչ չլինիր պաշտօնէից թոշակին վրայ։ Եւ երբ հիւանդ պաշտօնէի մը տեղ առժամեայ փոխանորդ մը բերուի, սորա թոշակը վարժարանին սնտուկէն կը վճարուի մինչեւ երկու ամիս։

307. 49. — Կրթական ամեն պաշտօնեայ պարտաւոր է իւր պաշտօնին համար յատուկ արտօնագիր ստանալ Ուսումնական Խորհրդէն, որոց մէջ կը նշանակուի նորա կարողութեան աստիճանն, ի բաց առեալ օտարազգի մասնագէտ դասատուներն, որոց պատուաւորութիւնը ծանօթ պէտք է լինի։

Ատեկապետ Քաղ. Ժողովոյ

Յ. Կ. ՆՈՒՐԵԱՆ

3 Նոյեմբեր 1886

Ի Պատրիարքարանի Հայոց

Կ. Պօլիս

Առանց արտօնագրի ներելի չէ պաշտօն վարել Ազգային վարժարանաց մէջ։

307. 50. — Մայրաքաղաք ու ի գաւառ գնացող որ եւ է կրթական պաշտօնեայ, պարտի Ուսումնական Խորհրդէն տուեալ ուսուցչական արտօնագիր ունենալ ի ձեռին, առանց որոյ ներելի չէ պաշտօն յանձնել նմա՝ եւ զայն ընդունող Գաւառական Վարչութիւնք պատասխանատու կը մնան Կեդրոնական Վարչութեան առջեւ։

307. 51. — Արտօնագիրք եւ վկայագիրք կը վաւերանան Սրբազան Պատրիարքէն։

— 0 —

307. 52. — Սոյն հրահանգին հաստատման թուականէն սկսեալ՝ վարժարանաց բարեկարգութեան նախորդ Հրահանգն, ինչպէս նաեւ Ուսումնական Խորհրդոյ կողմէ մինչեւ ցարդ հրատարակեալ այլ ամեն հրահանգք դադարեալ են ի գործադրութենէ։ Նմանապէս՝ դադարեալ են Թաղ. Խորհրդոց համար 1873 թուականին հրատարակեալ Հրահանգին այն սրամագրութիւններն, որք Մայրաքաղաքիս Ազգային վարժարանաց կը վերաբերին։

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ

Ի Խառն Ժողովոյ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան

Ատեկապետ Կրօն Ժողովոյ

Մ. Ե. ԽՐԻՄԵԱՆ

Հրամայեալ ի գործադրութիւն

ՊԱՏՐԻԱՐԷ Կ. ՊՕԼՍՈՅ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԲԵՊԻՄԱՊՈՍ

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

Ի ՆՈՐՈՅ ՀԱՍՏԱՏԵԼԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ՍԱՀՄԱՆԵԱԼ

Ի ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

— 000000 —

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

Ի ՆՈՐՈՑ ՀԱՍՏԱՏԵԼԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ՍԱՀՄԱՆԵԱԼ

Ի ԽԱՌՆ ԺԱՂՈՎԱՅ ԱԶԳ. ԿԵՂՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

307. 1. — Ազգային կեդրոնական վարչութեան որոշմամբ Սովետաց Խնամատար Յանձնաժողովոյ մատակարարութենէն յաւելցած գումար, կալուած եւ որ եւ է գոյք եւ պահանջը՝ որ նշանակուած են սոյն կանոնադրոյ կից ցուցակին մէջ, Ազգային Արհեստական վարժարանի մը հաստատութեանն յատկացեալ են, եւ սոյն նպատակաւ յատուկ Խնամակալութիւն մը կարգուած է, որ պիտի անուանուի Ազգային Արհեստական վարժարանի Խնամակալութիւն:

Սոյն Խնամակալութեան անդամ ընտրուած են.

1. ՎՍԵՄ. ԱՐԻԿ ԷՖԵՆՏԻ ՌԻՆՃԵԱՆ	
2. ՄԵՄ. ՍԱՀԱԿ » ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ	
3. » ԱՐԷԼ » ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ	
4. » ԳԱՌՆԻԿ » ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ	
5. » ՊԱՏՐԻԿ » ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ	
6. » ՄԿՐՏԻՋ » ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ	

307. 2. — Խնամակալութեան պաշտօնավարութեան շրջանը պիտի տեւէ հինգ տարի իւր հաստատութեան թուականէն սկսելով:

Խնամակալութեան անդամք վերընտրելի են:

307. 3. — Խնամակալութեան պաշտօնը պիտի լինի՝

Ա. Մատակարարել արհեստական վարժարանին յատկացեալ շարժուն եւ անշարժ սեպհականութիւններն եւ առ այժմ ստուարացնել անոր հասոյթներն:

Բ. Պահանջել եւ գանձել փոխատուութիւններէ եւ նուիրատոմներէ մնացած առնելիքներն եւ գլուխ կապել ամեն հաշիւ եւ պահանջը Սովետաց Յանձնաժողովէն փոխանցեալ, որ տակաւին չեն կրցած փակուել վերջնապէս:

Գ. Պատրաստել մասնագիտաց օժանդակութեամբ՝ Արհեստական վարժարանի ծրագիրն, որ պիտի պարունակէ իւր հաստատութեան եւ մատակարարութեան ամեն պայմաններն: Առ առաւելն մինչ ցվեց ամիս սոյն ծրագիրն պէտք է ներկայացուի առ Կեդր. վարչութիւնն ի վաւերացումն. իսկ վարժարանը պիտի բացուի երբ տարեկան 1200 ոսկւոյ ապահովեալ հասոյթ մը գոյանայ:

307. 4. — Խնամակալութիւնն արտօնեալ է ստացեալ եւ ստանալի կալուածոց

Հասոյթներէն զատ՝ իւր նպատակին արդիւնաւորման համար օրինաց սահմանին մէջ կտակներ եւ նուէրներ ընդունելու, ինչպէս նաեւ արտասովոր հասոյթ գոյացնելու, հաւանութեամբ եւ աջակցութեամբ Ազգային Պատրիարքարանի:

ՅՕԴ. 5.— Խնամակալութիւնն պիտի ունենայ Ազգ. Վարչութեան միւս Հոգաբարձութեանց՝ ըստ Սահմանադրութեան ունեցած իրաւասութիւններն եւ պարտաւորութիւններն, եւ իւր ընդհանուր գործողութեանց հաշիւն ու համարատուութիւնն պիտի մատուցանէ ըստ օրինի Ազգ. Պատրիարքարանի:

ՅՕԴ. 6.— Եթէ Խնամակալութեան անդամներէն հրաժարմամբ կամ մահուամբ պակտող լինի, մնացեալ անդամք մինչեւ երկու ամիս ընտրելեաց երկպառակ ցանկ մը պիտի ներկայացնեն առ Ազգ. Վարչութիւն անոր մէջէն ընտրելու համար, եթէ անիոյթ գտնուին այս պարտականութիւնը կատարելու, Վարչութիւնն ուղղակի ինք պիտի կատարէ այդ ընտրութիւնն:

80Դ. 7.— Խնամակալութիւնն իւր իրաւասութեան մէջ գործելով հանդերձ՝ պարտաւոր է Վարժարանին ապագային վրայ պարտաւորութիւն դնող ո՛ր եւ է դրամական տնօրէնութեանց համար Պատրիարքարանի հաւանութիւնն ստանալ նախապէս:

80Դ. 8.— Արհեստական Վարժարանն Ազգ. Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի կցորդեալ հաստատութիւն մ'է, եւ իւր անշարժ կալւածք սոյն դիւթութեան Ազգ. վարդապետ յարկին անուան պիտի դառնան, ենթարկուելու համար այն դրութեան՝ որով ապահովեալ են Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի կալուածներն: Միայն թէ Արհեստական Վարժարանի մատակարարութիւնն պիտի վերաբերի իւր մասնաւոր Խնամակալութեան, առանց կախումն ունենալու Ազգ. Հիւանդանոցի հոգաբարձութենէն:

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ

Ի խառն ժողովոյ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան

Ատեկապետ Քաղ. Ժողովոյ

Ատեկապետ Կրօն, Ժողովոյ

Յ. Կ. ՆՈՒՐԵԱՆ

Մ. Ե. ԽՐԻՄԵԱՆ

Հրամայեալ ի գործադրութիւն

Պատրիարք Կ. Պօլսոյ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

3 Նոյեմբեր 1886

Ի Պատրիարքարանի Հայոց

Կ. Պօլսոյ

ՅՈՒՑԱԿ

Դոյից եւ կալուածոց որ Սովետոյ Խնամատար Կեդր. Յանձնաժողովին փոխանցեալ են առ Ազգ. ի բռնակահին 31 Մայիս 1886, եւ յատկացեալ Արհեստական Վարժարանի հաստատութեան:

	Լիրա	Օսմ.	100 դր.	Էճ
Թիւարէթ խան իւր յարակից շէնքերով.....(1)	785,872	50		
Սալախանէ գիւղն.....	27,405			
Սէրկի Կառավարական.....	2,120	50		
Էսհամը ճէտիտ.....	12,742			
Պատրաստ դրամ.....	3,843	50		
	831,983	50		
Բաց աստի				
Պահանջ Նիկոմիդեայէ (երես Բ Տեղեկագրի).....	45,180			
» Պիլէճիկէ (» » »).....	27,726	50		
Ապառիկ նուիրատուսէ (գեռ ետ չեկած).....	137,652	50		
	210,559			
	1,042,542			

Վաւերացեալ առ ի ճշդութիւն ցուցակիս

6 Նոյեմբեր 1886
Ի Պատրիարքարանի Հայոց
Կ. Պօլսոյ

ԱԶԳ. ԿԵՂԲ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ
Ելմասկան Տեսուչ
Մ. 20 ՊԱՆԵԱՆ

(1) Սոյն գումարը կը պարունակէ Թիւարէթ խանի եւ յարակից շէնքերու գնման եւ մինչ 31 Մայիս 1886 թուականն կատարուած շինութեանց ու նորոգութեանց ծախուց համադրումները:

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

ՀԱՅ ԻԳԱԿԱՆ ՍԵՌԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑԻՆ

Ի ԲԵՐԱ

ՍԱՀՄԱՆԵԱԼ Ի ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԷ

ԵՒ ՎԱՌԵՐԱՑԵԱԼ

Ի ԽԱՆ ԺՈՂՈՂՈՅ ԱԶԳ. ԿԵԳԻ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

ՀԱՅ ԻԳԱԿԱՆ ՍԵՌԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑԻՆ

Ի ԲԵՐԱ

ՍԱՀՄԱՆԵԱԼ Ի ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԷ

ԵՒ ՎԱԻԵՐԱՑԵԱԼ

Ի ԽԱՌՆ ԺԱՂՈՂՈՑ ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ՅՕԴ. 1. — Ազգային կեդրոնական վարչութիւնն, Բերայի Թաղական Խորհրդոյ նախաձեռնութեամբ, նոյն Թաղի մէջ իգական սեռի յատուկ Արուեստանոցի մը հաստատութիւնը որոշած, եւ յիշեալ Թաղի եկեղեցական դասու եւ Խորհրդոյ առաջարկութեանը համեմատ, Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցւոյ յարակից շէնքին աջակողմեան մասն սոյն արուեստանոցի սահմանած է:

ՅՕԴ. 2. — Արուեստանոցի նպատակն է հայազգի աղջկանց ուսուցանել գործնական միջոցներով կարելու արուեստն, ձեւադրութիւն, ասեղնագործութիւն, զանազան տեսակ ձեռագործ, պատրաստել վերջապէս մասնագէտ արուեստաւորուհիներ եւ միանգամայն սոյն ձեռնարկի յատկանալի դրամագլուխն յիշեալ արուեստից միջոցաւ չահագործել ի զարգացումն եւ ի յարատեւութիւն սոյն հաստատութեան:

— 0 —

ՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՅՕԴ. 3. — Արուեստանոցին մատակարարութիւնն յատուկ խնամակալութեան մը յանձնուած է, որ պիտի անուանի ղեկավար:

Կալուսիւն Հայ իգական սեռի Արուեստանոցին ի Բերա ։

ՅՕԴ. 4. — Խնամակալութիւնն հինգ անգամէ կը բաղկանայ, զորս Թաղական Խորհուրդն կը ընտրէ եւ Կեդրոնական Վարչութիւնն կը վաւերացնէ: Խնամակալութիւնն իւր մէջէն կը ընտրէ Ատենապետն, Գանձապետն եւ Ատենադպիրն:

ՅՕԴ. 5. — Խնամակալութեան պաշտօնավարութեան շրջանը պիտի տեսէ հինգ տարի իւր հաստատութեան թուականէն սկսեալ: Խնամակալութեան անդամք վերը ընտրելի են:

ՅՕԴ. 6. — Եթէ Խնամակալութեան անդամներէն հրաժարում մը կամ որ եւ է պատճառաւ պակտող լինի, մնացեալ անդամք մինչեւ երկու ամիս ընտրելեաց երկպառակցանկ մը պիտի ներկայե առ Թաղ. Խորհուրդն անոր մէջէն ընտրելու համար: Եթէ անվոյթ գտնուին այս պարտականութիւնը կատարելու, Թաղ. Խորհուրդն ուղղակի ինք պիտի կատարէ այդ ընտրութիւնն եւ ներկայէ առ Կեդր. Վարչութիւն ի վաւերացումն:

ՅՕԴ. 7. — Բերայի Թաղ. Խորհուրդն

արտօնեալ է (1200) հազար երկու հարիւր ոսկեոյ հանգանակութիւն մը կատարել, յորմէ՝ Խնամակալութեան ձեռամբ՝ մաս մը պիտի յատկանայ սոյն արուեստանոցի հաստատութեան նախնական ծախուց, եւ մաս մը սկզբնական գործողութեանց:

80Գ. 8. — Խնամակալութեան կը պատկանի:

Ա. — Բանալ արուեստանոցն, ըստ 7Դ. յօդուածոյ կատարելի հանգանակութեան արդիւնքն ապահովուելէ անմիջապէս վերջը, նախապէս ղենելով շէնքին ներքին մասերն սոյն նպատակին պահանջած պայմաններու մէջ եւ հայթայթելով միանգամայն հարկ եղած գործիքներն եւ մեքենայքն:

Բ. — Կարգել արուեստանոցի ծառայութեան պէտք տեսնուած պաշտօնեայներն:

Գ. — Տնօրինել իւր պատասխանատուութեան ներքեւ բոլոր այն գործերն որք կը վերաբերին արուեստանոցին մատակարարութեան եւ շահագործման, կէտ նպատակի ունենալով միշտ սոյն ազգային հաստատութեան բարգաւաճումն:

80Գ. 9. — Խնամակալութիւնն արտօնեալ է արուեստանոցի շահագործմամբը գոյանալիք դրամագլուխն ապահով եղանակաւ արգասաւորելու, նոյնպէս եւ իւր նպատակին արդիւնաւորման համար կտակներ եւ նուէրներ ընդունելու, ինչպէս նաեւ արտասովոր հասոյթ գոյացնելու, մնալով միշտ օրինաց սահմանին մէջ համարատու առ թաղ. Խորհուրդն:

80Գ. 10. — Խնամակալութիւնն իւր իրաւասութեան սահմանին մէջ գործելով հանդերձ, պարտաւոր պիտի լինի արուեստանոցին դրամական մատակարարութիւնն այնպիսի պայմաններու մէջ պահել որ այդ հաստատութեան պատճառաւ թաղային սնտուկին վրայ որ եւ է դրամական պարտաւորութիւն մը չծանրանայ, եւ պիտի ներկայէ ա՝ մեն տարի իւր գործառնութեանց համարատուութիւնն առ թաղ. Խորհուրդն, որ իւր տարեկան համարատուութեան հետ կը ներկայէ զայն առ Կեդր. Վարչութիւն:

80Գ. 11. — Եթէ փորձառութեամբ հաստատուի որ արուեստանոցը կարող չպիտի լինի բաւական հասոյթ արտադրել իւր մատակարարութեան ծախուց դիմադրելու համար, Խնամակալութիւնն պարտաւոր պիտի լինի, առանց սպասելու իսկ տարեկան համարատուութեան ժամանակին, ներկայել իւր կացութիւնն առ թաղ. Խորհուրդն, որ կը տեղեկագրէ առ Կեդր. Վարչութիւն որպէս զի անմիջապէս դարձան տարուելով ապագային վրայ բեռ մը չբարդուի եւ որ եւ է պարտք չգոյանայ:

ՈՒՍՄԱՆՑ ԾՐԱԳԻՐ

80Գ. 12. — Արուեստանոցի ուսման շրջանը հինգ տարի է:

80Գ. 13. — Արուեստանոցի մէջ պիտի ուսուցուին:

Ա. — Իգական սեռի ամեն տեսակ զգեստուց պատրաստութեան եղանակը, արանց առանձին ճերմակեղէնք եւ հանդերձեղէնք, նոյնպէս երկու սեռի փոքր տղայոց հագուստ կարելու արուեստն իւր բոլոր ճիւղերով:

Բ. — Սիւզետի եւ տուքաշի աշխատութիւնք (մեքենայի վրայ) իրենց բոլոր ճիւղերով:

Գ. — Ասեղնագործութիւն (փայտաւ, քոշէ եւն):

Դ. — Տիւպայ այսինքն ոսկեթել բանուածք:

Ե. — Պաօտրուի (իւր արդի ստացած նորաձեւութեամբքն):

Չ. — Մեքենայով գուլպա հիւսել:

Է. — Արեւելեան զանազան կերպարից պատրաստութեան եղանակը: Խնամակալութիւնն

թիւնը մասնաւոր հոգ պիտի տանի որ այս արուեստներն հետզհետէ իրենց ստացած կատարելագործութեանը մէջ ուսուցուին:

80Գ. 14. — Խնամակալութիւնը պատրաստել պիտի տայ ժամանակացոյց մը, որուն մէջ արուեստանոցի ծրագրոյ պարունակած արուեստից իւրաքանչիւրին աւանդման տարիներն եւ առօրեայ դասերու բաժանումներն պիտի նշանակուին: Սոյն ժամանակացոյցն ի տես պիտի դրուի արուեստանոցին մէջ:

ՊԱՅՄԱՆՔ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒՆԵԱՅ

80Գ. 15. — Արուեստանոց մտնելու համար աշակերտուհին պարտի 12 տարին լրացուցած լինել եւ ներկայել իւր թաղի Խորհրդէն վաւերացեալ ծննդեան եւ պատուաստի վկայական մը:

80Գ. 16. — Ամեն աշակերտուհի պարտի յանձն առնուլ առաջին տարուան համար ձրիաբար աշխատիլ, եւ առաջին երկու տարուան համար ուսմանց ծրագրոյ մէջ նոյն ժամանակամիջոցին համար նշանակուած արուեստից միայն հետեւիլ: Իսկ մնացեալ երեք տարիներն նորա ընտրութեան կը ձգուի, եթէ ուզէ, աւելի յարմարութիւն ունեցած այս կամ այն ձիւղը մշակել մասնագէտ լինելու համար:

80Գ. 17. — Արուեստանոցին մէջ պատրաստուած որ եւ է աշխատութիւնն սոյն հաստատութեան սեպակահանութիւնը պիտի լինի եւ ձրիաբար բան մը դուրս չպիտի հանուի:

80Գ. 18. — Աշակերտուհիք իրենց աշակերտութեան երկրորդ տարուայն սկիզբն, եթէ արդիւնաւոր աշխատութիւնն մը արտադրելու կարող ճանջուին, իրաւունք պի-

տի ունենան ընդունելու, եթէ ուզեն, օրական վարձք մը, զոր, Արուեստանոցի ներքին Տեսչին եւ Հաշուակալին առաջարկութեամբ Խնամակալութիւնը պիտի սահմանէ, պայմանաւ որ աշակերտուհւոյն արտադրած աշխատութեան արժէքին վրայ առ նուազն 20 % Արուեստանոցին շահ մնայ:

80Գ. 19. — Արուեստանոցի առաջին երկու տարուան համար աշակերտուհեաց թիւն հարիւրը չպիտի անցնի:

80Գ. 20. — Ազգային բարեկեցիկ ընտանեաց պատկանող օրիորդք, որք կը փափաքին հետեւիլ արուեստանոցին ուսմանց, պարտին վճարել ամսական թոշակ մը, զոր Խնամակալութիւնը կը սահմանէ, եւ համակերպիլ՝ ըստ ամենայնի՝ ներքին կանոնաց:

80Գ. 21. — Արուեստանոցի հնգամեայ շրջանն աւարտելով վկայական ընդունող աշակերտուհիք կրնան շարունակել իրենց աշխատութիւնն Արուեստանոցին մէջ՝ իբր կամ մաւոր գործաւորուհիք: Այդ կարգի աշակերտուհիք պարտաւոր են հետեւիլ այն ճիւղերու աշխատութեանց, որք պիտի նշանակուին Տեսչութեան կողմանէ եւ իրենց տըրուելիք թոշակն երկուստեք հաւանութեամբ պիտի սահմանուի:

ՆԵՐՔԻՆ ՊԱՇՏՈՆԵՆԻՍԻՆ

80Գ. 22. — Արուեստանոցին ներքին վարչութիւնը Տեսչի մը յանձնուած է, զոր կ'ընտրէ Խնամակալութիւնն եւ նմա պատասխանատու է:

80Գ. 23. — Տեսչին կը պատկանի Արուեստանոցի ներքին կանոնաց անթերի եւ անխախտ գործադրութեան պատասխանատուութիւնն:

80Գ. 24. — Արուեստանոցը պիտի ու-

նենայ հաշուակալ մը, որուն պիտի յանձնուի Արուեստանոցի հաշուական բոլոր գործերը ինքնին։ Ի հարկին իրեն օժանդակներ պիտի տրուին։

807. 25. — Հաշուակալութեան ճիւղը պարտի ունենալ հետեւեալ տետրակներն։

Ա. Օրագիր առօրեայ գործողութեանց, Բ. Արկղի տետրակ,

Գ. Մթերանոցի տետրակ, որ պիտի կեդրոնացնէ արուեստանոցի նիւթեղինաց ելքն եւ մուտքը իրենց գիներովը,

Դ. Աշակերտուհեաց տետրակ, հանդերձ թոշակաց նշանակութեամբ,

Ե. Արուեստանոցին մէջ պատրաստուելու համար յաճախորդաց կողմանէ տրուելիք յանձնարարութեանց տետրակ, եւ ուրիշ հետզհետէ հարկ տեսնուելիք օժանդակ տետրակներ։ Հաշուակալութեան ճիւղին կը պատկանի նաեւ Արուեստանոցի հաշուական թղթակցութեանց եւ յաճախորդաց տրուելիք հաշուեցուցակաց պատրաստութեան հոգը։

807. 26. — Արուեստանոցին մէջ կատարուելիք յանձնարարութեանց գինը ներքին տեսչին եւ հաշուակալին համաձայնութեամբ կը սահմանուի ընդ հսկողութեամբ խնամակալութեան։

807. 27. — Արուեստանոցին հաշուակալութեան վերաբերեալ բոլոր ճիւղերն խնամակալութեան գանձապետին ուղղակի հսկողութեան ներքեւ պիտի մնան։

807. 28. — Արուեստանոցը պիտի ունենայ հսկող մը, զոր պիտի ընտրէ խնամակալութիւնն ներքին Տեսչի առաջարկութեամբ։

807. 29. — Հսկողին պաշտօնն է,

Ա. Ամբողջ օր Արուեստանոցին մէջ

գտնուիլ աշակերտուհեաց աշխատութեան, մաքրութեան եւ բարեկեցութեան հսկելու համար։

Բ. Ներկայից եւ բացակայից ցուցակ մը բռնել եւ ի բացակայութեան Տեսչին փոխանորդել նմա։

807. 30. — Արուեստանոցը պիտի ունենայ իւր ուսուցանելի արուեստից համար մի կամ մի քանի դասատուներ, զորս խնամակալութիւնը կ'ընտրէ Տեսչին առաջարկութեամբ։

807. 31. — Դասատուը պարտին որոշեալ ժամանակին գտնուիլ իւրեանց յատուկ դաստարանն եւ դասախօսել, ամիսն մի անգամ աշակերտուհեաց աւանդուած դասերուն մասնաւոր հարցաքննութիւնն ընել եւ նոցա պատրաստած գործերուն վրայ նշանակել իրենց յառաջդիմութեան աստիճանն եւ տեղեկագրել Տեսչին։

807. 32. — Դասատուաց բացակայութիւնն, եթէ բանաւոր պատճառ չունի, կը նշանակուի, եւ բացակայութեան իւրաքանչիւր օրին պատկանած մասը կը գեղջուի իրենց ամսական թոշակներէն։ Առանց պատճառի շարունակ միամսեայ բացակայութիւնն հրաժարական կը նկատուի։

807. 33. — Արուեստանոցը պիտի ունենայ Տեսչի մը, որ Արուեստանոցի բացման եւ դոցման եւ նորա բոլոր ներքին եւ արտաքին մասերուն մաքրութեան հոգ պիտի առնի, Ի հարկին ունենալով իրեն օժանդակներ եւ պիտի կատարէ իրեն յանձնուած միւս ծառայութիւններն։

ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՆՑ ԺԱՄԱՆԱԿ ԵՒ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒՀԵԱՆ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

ՊԱՏԻԺ ԵՒ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

807. 34. — Արուեստանոցի աշխատութեանց ժամերն պիտի որոշուին ըստ Եւրոպական ժամացուցի մասնաւոր ցուցակաւ մը, այնպէս որ ձմեռուան եղանակին մէջ 7 ժամէ եւ ամառն 9 ժամէ աւելի աշխատութիւն չըլլայ, բաց ի հանգստեան վայրկեաններէ։ Ամեն եղանակի մէջ ցերեկուան ճաշի համար կէս ժամ եւ անկէ զատ մի ժամ ալ դադար պիտի տրուի, որուն մէջ աշակերտուհեաց պիտի աւանդուին թուաբանական չորս գործողութեանց, գծագրութեան (ՏԵՄԵՆ ԻՒՆԷՆ) եւ իրագիտութեան գասեր։ Այս կարգի դասախօսութեանց դասատուը աշակերտուհեաց մէջէն պիտի ընտրուին, եթէ գըտնուին։ Աշխատութեան իւրաքանչիւր երկու ժամերուն մէջ ստանձական վայրկեան դադար կը տրուի։

807. 35. — Աշակերտուհիք պարտին միջօրէի ճաշն միասեւ բերել։

807. 36. — Աշակերտուհիք պարտին ամեն օր որոշեալ ժամուն արուեստանոցն գտնուիլ, բացակայք պարտին մինչեւ երեք օր իրենց բացակայութեան պատճառն իմացընել Տեսչութեան։ Ամբողջ շաբաթ մը բացակայ եղողն, եթէ չը ծանուցանէ պատճառը կամ թէ արդարացի չգատուի, իւր աշխատութիւնն ուրիշի կը յանձնուի, տասն եւ հինգ օրեայ շարունակ եւ առանց բանաւոր պատճառի բացակայութիւնն հրաժարում կը նկատուի։

807. 37. — Տեսչութիւնը խնամակալութեան արտօնութեամբ մինչեւ մէկ ամիս արձակուրդ կրնայ շնորհել աշակերտուհեայ մը, բայց եթէ թոշակաւոր է՝ թոշակ չը վճարուիր։

807. 38. — Աշխատութեան միջոցին կարգապահութեան միտա բերելու աստիճան բարձրաձայն խօսիլն եւ կամ որ եւ է ատեն անպարկեշտ վարուց մէջ գտնուիլն արդիւեալ է։ Հակառակ պարագայի մէջ, առաջին անգամ ազդարարութիւն կըլլայ Հսկողին կողմանէ, իսկ երկրորդ անգամուն, հրապարակաւ Տեսչութեան եւ երրորդ անգամուն խնամակալութեան կողմանէ յանդիմանութիւն կ'ըլլայ, չորրորդ անգամուն, մէկ օրական վարձքի գեղջում եւ հինգերորդին արտաքսում։

807. 39. — Աշակերտուհի մը անուշադրութեամբ ըրած միտասուն կէսը կը տուծէ, իսկ եթէ ապացուցուի որ դիտմամբ ըրած է՝ ամբողջը։

807. 40. — Գողութեան յանցանք ըրուած աշակերտուհի մը կարտաքսուի իսկոյն, իր գողօնին արժեքինը հատուցանելէ յետոյ։

807. 41. — Ամեն տարի Ս. Յարութեան Տօնին առթիւ աղքատ եւ աշխատասէր աշակերտուհեաց համար մէկ մէկ ձեռք զգեստ պիտի շինուի, իսկ կաղանդի առթիւ անխտիր ամեն գործաւորուհեաց դրամական կամ նիւթեղէն պարգեւներ պիտի բաշխուին։

Ա Ր Ձ Ա Կ Ո Ւ Ր Գ

807. 42. — Ս. Զատիկի, Ս. Մինդեան եւ Բարեկենդանի առթիւ երեքական օր, եւ խաչանիշ տօնի օրերը, ինչպէս նաեւ Վեհկայսեր Մինդեան, Գահակալութեան տարեդարձի օրերն արձակուրդ պիտի տրուի։

807. 43. — Յուլիս եւ Օգոստոս ամսոց մէջ տեղի ունեցած աշակերտուհեաց բացա-

կայութիւնը նկատուածեան չպիտի առնուին, սակայն արուեստանոցն սոյն ամիսներուն մէջ բաց պիտի մնայ յաճախելու զուտ աշակերտութեան համար եւ ասոնց մէջ թուական առնուներու համար զեղչ չպիտի ըլլայ:

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՔ

ՅՕԴ. 44. — Արուեստանոցի աշակերտութեան քննութիւնը վեցամսեայ եւ տարեկան են: Վեցամսեայ քննութիւնը, որը մասնաւոր պիտի ըլլան, կը կատարուին ի ներկայութեան ինստիտուտի թաղ. խորհուրդի եւ ինստիտուտի Տիկնանց: Իսկ տարեկան քննութիւնը տեղի կունենան իւրաքանչիւր տարուայ Յունիս Վին, որոյ կը հրաւիրուին թաղ. խորհուրդ, Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան Ուսումնական եւ Տնտեսական խորհուրդներն, աշակերտութեան ծնողք, դասէն փափաքողք, նոյնպէս եւ մասնագէտք: Սոյն քննութիւնը կը կատարուին թէ՛ աշակերտութեան արտադրած աշխատութիւնն ի տես զրուելով եւ թէ՛ հանգիստականաց աչքին առջեւ իրենց կատարելիք գործերով:

Այս քննութեանց մէջ արժանաւոր հանգիստացող աշակերտութեան երեք կարգի կը բաժնուին.

Միջակ

Լաւ

Քաջալաւ, որք կը նշանակուին յատուկ տումարի մէջ:

Իւրաքանչիւր աշակերտութեան արուեստանոցի հնգամեայ շրջանն աւարտելէ վերջը աւարտականի քննութիւն տալով վկայական կ'ընդունի, որուն մէջ կը նշանակուին իր ստացած աստիճանը եւ իր մասնագիտութիւնը:

Սոյն վկայականները պիտի ստորագրուին Արուեստանոցի Տեսչին եւ ինստիտուտի թաղ. խորհուրդէ:

Շրջանաւարտ աշակերտութեան պարտին

երեք ամիս ճրի աշխատել Արուեստանոցին մէջ, եթէ թուականը իսկ են, եւ յետոյ ստանալ իրենց վկայականը:

ՎԵՐՋԻՆ ՅՕԴՈՒԱՄՔ

ՅՕԴ. 45. — Բերայի իգական սեռի վարժարանաց ինստիտուտի Տիկնանց կը պատկանի իրենց յարմար դատած եղանակաւ աւուօրեայ հսկողութիւն ի դործ դնել Արուեստանոցին վրայ, որպէս զի հոն յաճախող օրիորդք ըստ ամենայնի բարի վարուց մէջ դաստիարակուին եւ յապագային պարկեշտ մայրեր լինելու պատրաստուին:

Արուեստանոցի ինստիտուտին այս մասին հարկ եղած կարգադրութեանց եւ կանխահոգ զգուշութեանց վրայ յիշեալ ինստիտուտի Տիկնանց հետ պիտի համաձայնի եւ ըստ այնմ պիտի գործադրէ:

ՅՕԴ. 46. — Շարաթը մի անգամ Բերայի Եկեղեցականաց դասէն Կրօնական Ժողովէ արտօնեալ եկեղեցական մը արուեստանոցին արհը մի ժամ պիտի խօսի Քրիստոնէականի եւ բարոյագիտութեան վրայ որոյ ունեւորութիւնն Արուեստանոցի ընդ որ աշակերտութեանց համար պարտաւորիչ է:

ՅՕԴ. 47. — Արուեստանոցը պարտի ունենալ իւր յատուկ բժիշկն որ շարաթն երկու անգամ պիտի այցելէ եւ աշխատելու անկարողներն պիտի տեղեկագրէ Տեսչութեան. նոյնպէս դեղարան մը սկզբնական կամ անմիջական դարմանաց համար, որք ճիւղարար պիտի մատակարարուին ամեն աշակերտութեանց ի պահանջն հարկին:

ՅՕԴ. 48. — Հսկող տիկնայք նոյնպէս եւ ինստիտուտի անդամք՝ առանց կանխաւ ազդարարութեան, կայցելեն արուեստանոցն եւ իւրաքանչիւր ճիւղի վրայ հարկ տեսած տեղեկութիւններն կ'ստանան Տեսչութենէ:

ՅՕԴ. 49. — Արտաքին այցելուք պարտին նախ ինստիտուտի Տիկնանց հետ արտօնութիւն ստանալ ուղղեալ առ Տեսչութիւն:

Այցելուք ուղղակի որ եւ է խօսակցու-

թեան մէջ մտնելու իրաւունք չունին աշակերտութեանց հետ:

ՅՕԴ. 50. — Յաճախորդաց կողմանէ Արուեստանոցին տրուելիք յանձնարարութիւնը ինստիտուտի Տիկնանց կողմէն:

Սահմանեալ ի Թաղական Խորհրդէ: Բերայի եւ յետ ԲՆՈՒՅԵԱՆ ԲՆԿԱՅԵԱՆ եւ վաւերացեալ յԱտենի Խառն Ժողովոյ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան:

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ

Ի խառն Ժողովոյ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան

Ատենապետ Քաղ. Ժողովոյ

Յ. Կ. ՆՈՒՐԵԱՆ

Վասն Ատենապետի Կրօն. Ժողովոյ

Դեր-Ատենապետ

ՀՄԱՅՏԱԿ ԵՊԻՍԿ. ԴԻՄԱՔՍԵԱՆ

Հրամայեալ ի գործադրութիւն

ՊԱՏՐԻԱՐԻ Կ. ՊՈԼՍՈՑ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

16 Յունվար 1887

Ի Պատրիարքարանի Հայոց

Կ. Պոլիս

ՊԱՅՏՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ԲԵՐԱՅԻ ԻԳԱԿԱՆ ՍԵՌԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑԻ

ՀԱՍՏԱՏՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՆԱԼ

Պ Ա Տ Ճ Է Ն

Առաջարկութեան Բերայի Եկեղեցական դասու. եւ Թաղ. Խորհրդոյ ուղղեալ առ. Ազգ. Կեդրոնական Վարչութիւն:

— 0 —

Բերա, 18 Հոկտեմբեր 1886

Ամենապատիւ Տ. Տ. Յարութիւն Սրբազան Արքեպիսկոպոս Վեհապետեան, Պատրիարք Հայոց եւ Նախագահ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան:

Թաղական Խորհուրդս շատոնց ի վեր Բերայի Հրաւոր աղջկանց արհեստական դաստիարակութեանը նպաստող գործնական միջոցներ հայթայթելու մտադիր կը գտնուէր, վասն զի լաւ հասկցած էր որ եթէ աղքատին աստուած ճարելու եղանակը Հիւսիսեան, ի բարոյական կորուստ կը դիմէ: Ահա այս նշանակաւորութիւններէ մղուելով Թաղական Խորհուրդն իւր վերջին նստին մէջ սկզբամբ ընդունեց աղջկանց աշխատանոցի մը հաստատութիւնը եւ որոշեց դիմել առ Ձեր Սրբազանութիւն եւ առ Ազգ. Կեդր. Վարչութիւն այս մասին արտօնութիւն ստանալու համար:

Սոյն աշխատանոցը Բերայի աղջկային բարեգութ Տիկիներէ կազմեալ խնամակա-

լութեան մը ձեռքը պիտի մատակարարուի, որոյ ծրագիրն ի մօտոյ պիտի ներկայանայ Կեդրոնին առ ի վաւերացումն:

Այն առթիւ Թաղական Խորհուրդն՝ համախոհ թաղիս եկեղեցական դասուն հետ, որոշեց որ սոյն աշխատանոցի յատկանայ նախկին Նարեկեան Վարժարանի շէնքն, որ վերջին հրդեհին պարած ըլլալով, այս անգամ վերականգնուեցաւ:

Աւելորդ չեմք համարիր յայտարարել որ յիշեալ շէնքը Սուրբ Երրորդութեան Եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ դանուելով հանդերձ որ եւ է անպատեհութիւն չունի աշխատանոցի յատկանալու: Հետեւաբար պատիւ ունիմք դիմելու այսօր առ Ձեր Բարձր Սրբազանութիւն խնդրելով որ բարեհաճի ի նորոյ հաստատելի աշխատանոցի մասին իւր եւ Կեդրոնական Վարչութեան բարձր հաւանութիւնն հաղորդել մեզ, որպէս զի կարելի լինի Թաղական Խորհրդոյ՝ ժամ յառաջ ձեռնարկել բոլոր այն միջոցներուն որոնցմէ կազմակարգել նախնական ծախուց համար հարկ տեսնուած դրամը, առանց նոր բեռ մը դրնելու Թաղային սնտուկի եւ մտացուցին վրայ:

Մնամք խորին յարգանքով
Թաղական Խորհրդոյ
Ատենապետ Գարոգի Բերայի
Տ. Կ. ՆՈՒՐԵԱՆ Ներսէս Վ. Արքայանեան
Աւագերէց
Գրիգոր քհյ. Աճեմեան
(Թաղական Խորհրդոյ)
ԿՆԻՔ

Պ Ա Տ Ճ Է Ն

Առաջին Պաշտօնագրոյ Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան ի պատասխանի Բերայի Եկեղեցական դասու. եւ Թաղական Խորհրդոյ առ. աշարկին:

— 0 —

ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆ ՀԱՅՈՑ

Թիւ 231

27 Նոյեմբեր 1886

Գերապատիւ Տ. Ներսէս Ծ. Վարդապետ Արքայանեան Բարեխրատ Գարոգի, Արժանապատիւ Տ. Գրիգոր Աւագ Գանահայ Աճեմեան եւ Վսեմափայլ Ատենապետ Էճեման Թաղական Խորհրդոյ Բերայի:

Ստանալով ամսոյս 18 թուականին Ձեր ուղղած յայտագիրն՝ փութացինք հաղորդել Ազգ. Կեդր. Վարչութեան իսպառ ժողովոյ, որ տեղեկացաւ թէ Պատ. Խորհուրդը Բերայի մէջ Հրաւոր Հայ աղջկանց աշխատութեան եւ ասպրուստի միջոց մ'ընձեռնելու եւ զանոնք բարոյական անկումէ պահպանելու նպատակաւ՝ աշխատանոց մը հաստատելու խորհուրդն յղացեր եւ անոր պէտքն սկզբամբ ընդունելով՝ արժան դատեր է Նարեկեան Վարժարանի շէնքն սոյն աշխատանոցի յատկացնել եւ մատակարարել զայն Հայ Տիկիանց Խնամակարութեան մը ձեռքը, յատուկ ծրագրոյ մը համաձայն, զոր ունի մատուցանել Ազգ. Վարչութեան:

Խառն ժողովն ուղարկութեան առնելով խնդիրն՝ գոհ եղաւ մեծապէս Թաղական Խորհրդոյ սոյն բարենպաստ կարգադրութեանէն, որ օգտակար արդիւնքներ ունենալու սահմանուած է, եւ հաճութեամբ ընդունեց զայն, այնու պայմանաւ որ աշխատանոցի հսկողութիւնն եւ գործին բովանդակ պատասխանատուութիւնն Թաղ. Խորհուրդն ստանձնէ առաջի Ազգ. Կեդր. Վարչութեան, եւ պաշտօնական յարաբերու-

թիւնք այս մասին կատարուին ուղղակի անոր հետ:

Հետեւաբար կը մնայ այժմ Պատ. Խորհրդոյ սահմանել այն ամեն միջոցներն որոնցմով հնարին պիտի լինի աշխատանոցին պէտք եղած ծախուց գումարն հայթայթել եւ խոստացեալ ծրագիրն յաւարկել մեզ, որպէս զի իսպառ ժողովոյ վաւերացման ներկայանայ եւ դորձադրութիւնն որոշուի:

Մնամք աղօթարար

ՊԱՏՐԻԱՐԿ Կ. ՊՕԼՍՈՑ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԿԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Պ Ա Տ Ճ Է Ն

Տեղեկագրոյ Թաղ. Խորհրդոյ Բերայի հանդերձ Կանոնագրի ծրագրով ուղղեալ առ. Ազգ. Կեդր. Վարչութիւն:

— 0 —

ՔԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

12 Յունվար 1887

Առ Ամենապատիւ Տ. Տ. Յարութիւն Սրբազան Արքեպիսկոպոս Վեհապետեան, Պատրիարք Հայոց եւ Նախագահ Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան:

Նոյեմբեր 27 թուական եւ 231 թուականի պաշտօնագրով Ձեր Բարձր Սրբազանութիւնը բարեհաճած էր ծանուցանել որ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան իսպառ ժողովն՝ ըստ մեր առաջարկի՝ սկզբամբ ընդունած է Բերայի Սուրբ Երրորդութիւն Եկեղեցւոյ յարակից շէնքին մէջ հայապահ աղջկանց համար Արուեստանոցի մը հաստատութիւնը: Նոյն առթիւ՝ Ձեր Բարձր Սրբազանութիւնն հրամայած էր ծրագրել թէ՛ այն միջոցներն որոնցմով հնարին պիտի լինի սոյն արուեստանոցի պէտք եղած ծախուց

գումարն հայթայթել, եւ թէ՛ յիշեալ հաստատութեան մատակարարութեան պայմաններն, որպէս զի այս մասին պատասխանատուութիւնք եւ յարաբերութիւնք նախապէս լաւ ճշդութեամբ լինին:

Արդ՝ պատիւ ունիմք այսօր ներկայեալ մատուցանելու առ Զեր Բարձր Սրբազնութիւն վերոյիշեալ Արուեստանոցի հիմնական կանոնագրոյ մի ծրագիրն որ խորհրդոյս դիւանն մասնագիտաց օժանդակութեամբ պատրաստած լինելով, իւր երեկուան ընդհանուր նստին մէջ յօդուած առ յօդուած քննութեան ենթարկուելէ յետոյ միահամուռ քուէով ընդունուած է:

Ինչպէս պիտի տեսնուի սոյն ծրագրի ընթերցումէն, Թաղական խորհուրդն ներշնչուելով նոյն իսկ այն մտախոհութենէ զոր Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնն իրաւամբ ցուցած էր ի մասին պատասխանատուութեան այս կարեւոր ձեռնարկի, յարմար դատած է որ նորակառոյց աշխատանոցի մատակարարութիւնն յանձնուի ուրոյն խնամակալութեան մը՝ պատասխանատու հանդէպ Թաղական խորհրդոյ եւ Կեդրոնի, եւ որոյ ընտրութիւնն ենթարկեալ պիտի մնայ Կեդրոնական Վարչութեան վաւերացման:

Աւելորդ չեմք համարիր սա կէտն ալ նշմարել տալ որ հիմնարկելի արուեստանոցն յարատեւութեան եւ ապահովութեան պայմաններու մէջ պահելու համար, խորհուրդս ուզած է նկատել զայն իւր գործարան մը որ իր դրամագլուխը շահագործելու համար ամեն հաւանականութիւնք իւր մէջ պիտի պարունակէ եւ սոյն գործարանի զարգացումէն ու բարդաւաճումէն միայն պիտի բոլորին այն մեծ օգուտներն որք իրաւամբ կ'ակնկալուին հայազգի իգական սեռի վիճակին բարձրմամբ: Վերջապէս՝ Ազգ. այսօր եւ մի անգամու համար երկու միջոցով կը մասնակցի արուեստանոցի բացմանը. առաջինն է Բերայի թաղին չէնքերէն մին ձրիաբար յատկացնելով այդ արուեստանոցի, երկրորդ, արտօնե-

լով հազար երկու հարիւր ոսկոյ հանգանակութիւն մը որ Հանգանակիչ Մասնախմբի մը ձեռքը պիտի կատարուի:

Իսկ՝ գալով կանոնագրոյ միւս տրամադրութեանց, ասոնք կը վերաբերին, ինչպէս պիտի տեսնուի, Արուեստանոցի մատակարարութեան եւ իւր աշխատութեանց կանոնաւոր արդիւնաւորմանը, եւ հիմնուած են այս տեսակ ձեռնարկներու մէջ ստացուած փորձառութեան վրայ:

Խորհուրդս՝ իւր երէկուան նստին մէջ, ի ձեռին առնելով միանգամայն Արուեստանոցի խնամակալութեան կազմութեան խնդիրը, միահամուռ քուէով որոշեց առ Ազգային Կեդրոնական Վարչութիւն ընտրելի ներկայել խորհրդոյս Ատենապետ էֆէնտին, Ազնուաշուք Գրիգոր էֆէնտի Կիւմուշկիւրտան (որ յանձնառու եղած է գանձապետութեան պաշտօնը վարել), Մեծապատիւ Տիգրան էֆէնտի Տափուտեան եւ Կարապետ էֆէնտի Բապուճճեան: Մօտ օրէն հինգերորդ անգամը պիտի ներկայացուի այս չորս անձանց կողմանէ:

Եւ որովհետեւ փափաքելի է որ յառաջիկայ Մարտ Արիւն Արուեստանոցը բացուի, նկատելով միւս կողմանէ որ թէ՛ չէնքերն ներքին մասերն արուեստանոցի յարմար պայմաններու վերածելու գործը, եւ թէ՛ հարկ դատուած գործիքներու եւ մեքենաներու հայթայթումը բաւական ժամանակի կարօտ են, խորհրդոյս որոշմամբ համարձակութիւն կ'առնուի խնդրել Զեր Բարձր Սրբազնութենէ որ բարեհաճի տալ իւր հրամանն առ որ անկ է, որպէս զի սոյն ծրագրի եւ ընտրութեանց մասին հարկ եղած օրինական գործողութիւնք կատարուելով, ժամ յառաջ ստանան Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան վաւերացումը, որպէս զի կարելի լինի հիմնկուրնէ նախապատրաստական գործոց ձեռնարկել:

Սոյն նպատակաւ Թաղական խորհրդոյ կողմանէ կարգեալ Հանգանակիչ Մասնախումբն արդէն աշխատիլ սկսած է հանգա-

նակութեան կարեւոր գործն ի գլուխ հանելու համար:

Մնամք խորին յարգանք
Ատենապետ
Կարապետ Բապուճճեան Յ. Կ. Նուրեան
(Թաղական խորհրդոյ)
ԿՆԻԲ

Պ Ա Տ Ճ Է Ն

Տեղեկագրոյ Ազգային Կեդր. Վարչութեան
Տնտեսական Խորհրդոյ:

— օ —

ՊԱՏՐԻԱՐԻՔԱՐԱՆ ՀԱՅՈՑ

Թիւ 461

Կ. Պոլիս 15 Յունիս 1887

Ատենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայր
Նախագահ Պատկ. Կեդր. Վարչութեան

Զեր Բարձր Սրբազնութեան յանձնարարութեան համեմատ Տնտեսական խորհուրդս ուշադրութեան առաւ Բերայի Պատուարժան Թաղական խորհրդոյ ամսոյս 12 թուականաւ տեղեկագիրն՝ եւ ընդ նմին նոյն թաղին մէջ Հայ աղջկանց համար հաստատութիւնք արուեստանոցի հիմնական կանոնագրի 50 յօդուածէ բաղկացեալ ծրագիրն:

Ազգային Վարչութեան Տնտեսական խորհուրդս այս հաստատութեան մասին՝ որ ամեն տեսակետով անհրաժեշտ էր մեր ազգին Պօլսերնակ իգական սեռին համար, թէ իր պատուար մ'ընդդէմ նորաձեւութեան առթած աւելորդ ծախսուց եւ թէ իբր նախադուռն առանին տնտեսութեան, Բերայի Պատուարժան Թաղական խորհրդոյ հեռատես հոգածութիւնը, նուիրած ջանքերն եւ ինքնայորդոր ստանձնած այս ամենակարեւոր այլ ծանրատաղտուկ ծառայութիւնը գործութեամբ գնահատելէ յետոյ՝ յիշեալ Կանոնագրին իւր ձեռնհասութեան պատկա-

նած 8, 9, 10, եւ 25-րդ ժողովածոց մասին հետեւեալ դիտողութիւններն արժան կը համարի ներկայել Զեր Բարձր Սրբազնութեան:

Ա. — Ութերորդ յօդուածի վերջին մասը, բարեփոխել ստալէս. — «Համարատու առ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան Տնտեսական խորհուրդն»:

Բ. — Իններորդ յօդուածին վրայ յաւելուլ. «Համարատուութիւն առ Թաղ. խորհուրդ եւ Տնտեսական խորհուրդն Կեդր. Վարչութեան. իսկ յառաջիկայ տարւոյ ելմտացոյցը Թաղական խորհրդոյ եւ խնամակալութեան կողմէ ստորագրեալ տարեգլխէն գոնէ երկու ամիս առաջ յղել առ Տնտեսական խորհուրդն»: Սոյն բարեփոխութիւնն հետեւեալ խորհրդածութեամբ մտարեւած է խորհուրդս:

Հատ որում Բերայի Պատուարժան Թաղ. խորհուրդն իւր պաշտօնին ընտրութեամբ իւր թաղին մէջ հաստատուելիք հաստատութեան մը նիւթական եւ բարոյական պիտոյից ի մօտոյ եւ փորձառութեամբ կրնայ իրազէի լինիլ եւ ամէն առիթներու մէջ դիւրութիւններ ընծայել արուեստանոցի խնամակալութեան, բանաւոր կը թուի խորհրդոյս որ արուեստանոցի խնամակալութեան պատրաստելիք ելմտացոյցը Թաղական խորհրդոյ բովէն անցնելէ յետոյ խնամակալութեան եւ Թաղական խորհրդոյ միահամուռ ստորագրութեամբ ներկայանայ Տնտեսական խորհրդոյ, ինչպէս նաեւ տարեկան հաշուեցոյցն:

Գ. — Քսան եւ հինգերորդ յօդուածին վերջը. — «Եւ ուրիշ հետզհետէ հարկ տեսնուելիք օժանդակ տնտրակներ, որք ընդ ամենն պէտք է կանխաւ դրօշմուած լինին Տնտեսական խորհրդոյ կողմէ:» Վասն զի Տնտեսական խորհուրդն այս կէտն ազգային ընդհանուր հաստատութեանց համար արդէն օրէնքի կարգ անցնելու անհրաժեշտ հարկն զգալով՝ անոր ծրագրով կ'ըզադի:

Արդ՝ Տնտեսական խորհուրդս յիշեալ ծրագրին վրայ ունեցած իւր վերոյիշեալ երեք դիտողութիւնքն աւարտելով հանդերձ չի վարանիր իւր հիացումը յայտնել այս հաս-

տատուութեան ծնունդ տուող դադափարին վրայ, եւ անկարեւոր չհամարիր այս առթիւ իւր ունեցած ինչ ինչ խորհրդածութեանց արդիւնքը ներկայել Զեր Բարձր Սրբազնութեան:

Ա. Ըստ որում սոյն հաստատութիւնը բնութեամբ եւ նպատակաւ մի եւ նոյն է Սովետական Յանձնաժողովոյ թողած դրամագլխի հասոյթով բացուելիք արհեստանոցին, Տընտեսական Խորհուրդոյ այդ դրամագլխի հասոյթին հարիւր Օսմ. ոսկւոյ հասնելէ յետոյ՝ անկէ ինչ եւ է մաս մը յիշեալ հաստատութեան բաժին սահմանելու դադափարը կը տածէ:

Բ. Աղջկանց արուեստանոցի նախապատրաստական ծախուց հայթայթման համար որոշեալ 1,200 ոսկւոյ հանգանակութիւնը 1,500 ոսկւոյ քանակութեամբ կատարել բանաւոր կը դատէ, պայմանաւ որ այդ յաւելլի 300 ոսկին ի պահեստի եւ յաւանդ մնայ Թաղական Խորհրդոյ արկղին մէջ, այժմէն աննախատեսելի ծախուց դիմադրելու համար՝ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան արտօնուելէն յետոյ:

Սոյն կարեւոր հաստատութեան ծնունդ տուող Պատուարժան Թաղական Խորհուրդն ըստ որում՝ զոհողութիւն մ'ալ կատարել կուտայ Թաղային անտուկին՝ իւր կալուածներէն մին արուեստանոցի յատկացնելով, եւ կը զրկուի ընդ միշտ անոր եկամուտէն, եւ զի յիշեալ հաստատութիւնն իւր կանոնադրին պահանջմամբ մինչեւ աստիճան մը Կեդրոնական արհեստանոց ըլլալով, սորա մատուցանելիք ծառայութիւնն իւր Թաղին մէջ սահմանափակուած չէ, հետեւաբար այդ զոհողութեան չափ մը տրուած ըլլալու, Թաղային կալուած մը իւր եկեղեցւոյն բազմազան պիտոյից հանդէպ անհասոյթ չ'ընդունու եւ յապաքային նորակազմ Թաղական Խորհրդոյ եւ Խնամակալութեանց միջեւ վարձուց առթիւ խնդրոյ նիւթ չ'գոյանալու համար իրաւացի կը համարի յիշեալ հաստատութեան չէնքին համար տարեկան չափաւոր վարձ մը

որոշուիլն, որ առ այժմ տարուէ տարի իբր պարտք նշանակուի արուեստանոցին տուամբաց մէջ՝ յաւանդիկային արուեստանոցի արդիւնաւոր տարեաց հասոյթէն վճարուելու պայմանաւ, եւ պահանջ մը Թաղ. տուամբաց մէջ, ուստի այս խնամով յօդուած մը կարենալ յաւելցուիլ կը յիշեցնէ:

Մնամբ որդիական յարգանք
Ի դիմաց Ազգ. Տնտեսական Խորհրդոյ
Վասն Ատենադպրի Վասն Ատենապետի
ԵՂԻՍԱԶԱՐ ՄԵԼԻՔԵԱՆ Լ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ
(Տնփես. Խորհրդոյ)
ԿՆԻՔ

Պ Ա Տ Ճ Է Ն

Պատրիարքական Կոնդակի վասն հաստատութեան Բերայի իգական սեռի արուեստանոցին:

ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆ ՀԱՅՈՑ
Թիւ 259 Կոստանդնուպոլիս

Վսեմափայլ Ատենապետ ԷՔէնոյ Թաղ. Խորհրդոյ Բերայի:

Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան Խառն Ժողովն՝ իւր երէկի նստին մէջ, ուշադրութեան առաւ Պատուարժան Խորհրդոյ կողմէ ամսոյս 12 թուականաւ ուղղեալ գրութիւնն եւ յարակից կանոնադրոյ ծրագիրն, որ կը վերաբերին Բերայի մէջ հաստատուելի իգական սեռի Արուեստանոցի խնդրոյն, ինչպէս նաեւ Տնտեսական Խորհրդոյ այս մասին մատուցած տեղեկագրոյ եղբակացութիւններն:

Արդ, ինչպէս նոյեմբեր 27 թուականաւ պաշտօնադրով ծանուցուած էր Զեզ, Խառն Ժողովն նախորդ որոշմամբ յարմար դատած էր որ այդ Արուեստանոցն՝ թէպէտեւ իրմէ

ակնկալեալ արդեամբն ընդհանուր կերպիւ Հայ իգական սեռի վիճակին բարւոքման սատարելու սահմանեալ, այսու ամենայնիւ մատակարարութեան եւ համարատուութեան մասին գտնուի միշտ Խորհրդոյ պատասխանատուութեան ներքեւ, իբր մին Բերայի կրթական հաստատութեանց, եւ, ըստ այնմ, Խնամակալութիւնն լինի ուղղակի համարատու առ Թաղական Խորհուրդն եւ անոր միջոցաւ առ Կեդրոնական Վարչութիւնն օրինաց սահմանին մէջ, հետեւաբար սոյն հիման եւ Տնտեսական Խորհրդոյ եղբակացութեանց վրայ, նոյն ծրագրոյն մէջ հարկ եղած սրբադրութիւններն կատարուելէ եւ ուրիշ քանի մը կէտերու մասին ինչ ինչ բարեփոխումներ սահմանուելէ յետոյ Խառն Ժողովն ընդունեց եւ վաւերեց ներկայացեալ կանոնադրին իւր ամբողջութեամբ, հաստատելով ընդ նմին ի պաշտօն Արուեստանոցի Խնամակալութեան Խորհրդոյ կողմէ ընտրեալ չորս անդամներն, որք են

1. Վսեմ. Յովհաննէս ԷՃ. Նուրեան
2. Ազն. Գրիգոր » Կիւմիւշկերտան
3. » Տիգրան » Տալուտեան
4. » Կոստայետ » Փապուճակեան

Արդ՝ ներկայեալ հաղորդելով Պատուարժան Խորհրդոյ Արուեստանոցի կանոնադրոյն վաւերացեալ օրինակն, կը յանձնարարեմ որ հաճիք հրաւիրել նորակազմ Խնամակալութիւնն ձեռնարկելու իւր պաշտօնին, եւ աներկմիտ եմք որ սիրայօժար պիտի նուիրէք անոր Զեր աջակցութիւնն, որպէս զի Խորհրդոյ այդ ամենակարեւոր ձեռնարկն՝ որ իւր պաշտօնաւարութեան նշանաւոր եւ փառաւոր գործերէն մին պիտի լինի միշտ, ի գլուխ հանուի, եւ Բերայի նման կարեւոր թաղի մը մէջ իգական սեռի բարոյական եւ նիւթական վիճակին բարւոքման սահմանեալ այդ օգտակար հաստատութիւն կարենայ արտադրել ակնկալեալ օգուտն:

Աւելորդ չեմք համարիլ յանձնարարել նաեւ Պատուարժան Խորհրդոյ որ հաճի ընտրել ընդհուպ Արուեստանոցի Խնամակալութեան պակաս մէկ անդամն եւ յայտադրել մեզ ի հաստատութիւն:

Մնամբ աղօթարար
ՊԱՏՐԻԱՐԿ Կ. ՊՕԼՍՈՑ
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՌԹԵԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐԺԱԿԱՆ ՓՈԽՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ԵՒ

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

1885-87 ԱՄԻ

Բարձրադաս Սրբազան Պատրիարք Հայր՝
Նախագահ Ազգային Կեդրոնական Պատկ. Վարչութեան.

Քաղաքական Պատկառելի Ժողովոյ Վը-
սեմաչութեան Ատենապետ Էփէնտի յանձնարա-
րութեան Համաձայն՝ խոնարհարար կը ներ-
կայացնեմ Ձեր Բարձր Սրբազնութեան 1885
Նոյեմբեր 1էն մինչ ի թուական Տեղեկագրոյս
Փոխանորդարանիս ներկայացեալ խնդրոց վի-
ճակագրութիւնն ի գիտութիւն:

Ի վեր անդր նշանակեալ Ժամանակամի-
ջոցի մէջ ներկայացած են Փոխանորդարանիս
1772 խնդիրք, որոց տեսակներն են, 1⁰, Ա-
մուսնական. 2⁰, Բազմամեայ պանդուխտ
գաւառացի ազգայնոց ի հայրենիս առ ան-
խնամ ընտանիս վերադարձուցման պատկան-
եալ յանձնարարութիւնք. 3⁰, Պանդուխտ
Քահանայից ի Մայրաքաղաքիս կամ այլ ուր
պաշտօնի դրուելու կամ ի հայրենիս վերա-
դարձուցանելու վերաբերեալ յանձնարարու-
թիւնք. 4⁰, Պօլսեցի եւ գաւառացի որրոց,
յիմարաց, հիւանդաց եւ անկեղց յԱզգային
Հիւանդանոցի պատասպարուելու խնդիրներ.
5⁰, Թաղային խնդիրներ. 6⁰, Նշանադրա-
կան եւ նշանաձեւական խնդիրք. 7⁰, Անհա-
տականք՝ այլ եւ այլ տեսակօք. 8⁰, Տնան-
կաց, աղքատաց եւ կարօտելոց խնդիրք.
9⁰, Այլ եւ այլ յանձնարարութիւնք. եւ 10⁰,

Վկայագրոց եւ վաւերացմանց եւ այլն, խըն-
դիրներ:

Սոյն խնդիրներէն այն ամենքն՝ որք Փո-
խանորդարանիս իրաւասութեան եւ ձեռնհա-
սութեան սահմանին մէջ արդարութեամբ
իրաւամբ եւ օրինօք, կամ, իրաւախոհո-
թեամբ, հաշտութեամբ եւ պատշաճական
կարգադրութեամբ վերջանալու հանգամա-
նաց մէջ մտնելու տրամադրութեան տակ
գտնուած են, մեծապէս ջան լիոյթ ու խը-
նամ տարուած է զայնս վերջացնելու. իսկ
անոնք որք տարուած ջանից, փութոց եւ
խնամոց հակառակ հանգամանաց եւ պարա-
գայից մէջ գտնուած են, որպիսիք եղած են
87 այլ եւ այլ խնդիրք, յղուած են Դատաս-
տանական Խորհրդոյ:

Այս յղուած խնդիրներէն 58ը՝ ամուս-
նական, 6ը՝ կուսապղծական, 6ը՝ նշանաձեւ-
ական, 5ը՝ Ժառանգորդական, 3ը՝ ներքի-
նիութեան եւ 9ը՝ հոգային, պահանջից եւ
այլ խնդրոց պատկանեալ են:

Ամուսնական խնդիրներէն 12ը՝ հաշտու-
թեամբ վերջացած է. 13ը՝ առ որ անկն է՝
տեղեկագրուած. իսկ 33ը՝ տակաւին առ կախ
վիճակի մէջ են, որ մէկը՝ խնդրոց տէրերուն

չգալուն եւ որ մէկը՝ դեռ եւս քննութեան ենթակայ լինելուն պատճառաւ :

Կուսապղծական խնդիրներէն 3ը՝ ամուսնութեամբ փախուած, 2ը՝ առ կախ մնացած եւ 1ը՝ տեղեկագրուած է :

Նշանաջնջական խնդրոց 6ն ալ նշանաց ջնջմամբ վերջացած են :

Ժառանգորդական կամ ժառանգական խնդիրներէն 3ը՝ տեղեկագրուած եւ 2ը՝ առ կախ մնացած են :

Ներքինութեան խնդրոց ամենքն ալ տեղեկագրուած են՝ առ որս պատկանեալքն են :

Իսկ միւս այլ եւ այլ խնդրոց մի քանին տեղեկագրուած, մի քանին փախուած եւ մի քանին դեռ եւս առ կախ կը մնան ի քննութիւն :

Գալով նշանադրութեան Դիւանի վիճակագրութեան՝ արձանագիրք ցոյց տուած են թէ 1885 Նոյեմբեր 25ն եւ այսր 72ն նշանադրութիւնք կատարուած են, յորոց 527ն պատկուած, 13ը ջնջուած եւ 181ը՝ դեռ եւս պատկուած չեն :

Պանդուխտ Քահանաներէն 22ի չափն վերադարձուցած եմք իրենց հայրենիքն, բայց տակաւին առաւել քան զքսան եւ հինգ կը դանուին Մայրաքաղաքիս մէջ եւ արուարձանները :

Իսկ պանդուխտ ազգայնոց վերադարձուցման մասին դժբաղդաբար դոհացուցիչ տեղեկութիւններ չպիտի կարեմք տալ. վասն զի երկար ժամանակեայ պանդխտութիւնն այնպէս կարծրացուցած է պանդխտելոց սրբտերն, որ ապառաժ քար դարձած են եւ

իրենց կանանց եւ զաւակաց սրտաճմլիկ թըշտաութիւն եւ աղիտորմ վիճակ, Առաջնորդաց եւ Գաւառական Վարչութեանց աղեկատուր նկարագրութիւնք եւ մեր կողմանէ անխնայ կարգացուած յորդորանք, խրատք, սաստք եւ յանդիմանութիւնք անդոր կը մնան. եւ ցաւալի է ըսել թէ 5 % հազիւ ուրեմն զգայութիւն ցոյց կուտայ իւր մեռելատիպ անզգայութեան մէջ : Ըստ մեր խոնարհ կարծեաց՝ հարկ անհրաժեշտ է այս սոսկալի իրողութեան դէմ ազդու միջոց մը, դարման մը մտածել, զի ինչպէս Ձեր Բարձր Սրբազնութիւնն ալ քաջ գիտէ, հետեւանքն աղետարեր է : Առաջնորդք զայս հաստատած են ու կը հաստատեն՝ տեղեկագրելով այդպիսեայ կանանց հաւատաւորացութիւններն, կրկնամուսնութիւններն, անբարոյական կենաց մէջ գլորանքներն :

Չայսոսիկ այսպէս համառօտակի վիճակագրելով՝ միտնգամայն արգարութեան քաղցր պարտաւորութիւն կը համարիմ Ձեր Բարձր Սրբազնութեան առջեւ դնել խորին դոհունակութիւնս վասն Արժանապատիւ Քահանայ եւ Մեծապատիւ Աշխարհիկ անդամոց Գաւառական խնդիրոց, որք ազգասիրական դովիլի եռանդեամբ եւ ջանիւք եւ դործակցութեամբ վստելչապէս տարին ի ըսկըզմանէ եւ այսր իրենց ստանձնած ծանր ու փափուկ պաշտօնն, եւ արժանի իսկ են Ձեր Բարձր Սրբազնութեան համակրանաց, դոհունակութեան եւ օրհնութեանց ի քաջալերութիւն նոցին յառաւելուլ յազգասիրական զգացմունս, ի խորհուրդս, ի ջանս եւ ի գործս :

Մնամ Բարձր Սրբազնութեան Ձերոյ

Ամենախոնարհ սրդի

Պատր. Փոխաւորի եւ Նախագահ Դատաս. Խարճրոյ

ԳԵՈՐԳ ՎՐԴ. ԻԽԹԻՃԵԱՆ

Պատրիարքարան Հայոց

Կ. Պոլիս

25 Յունիս 1887

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ե. Կ. Դ. Ռ. Ն. Ա. Կ. Ա. Վ. Ա. Ր. Զ. Ո. Թ. Ե. Ա. Ն.

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ

1885.87 Ա.Մ.Ի.

Ա.Ռ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԱՏԿ. ԺՈՂՈՎՈՑ

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ե. Կ. Դ. Ռ. Ն. Ա. Կ. Ա. Վ. Ա. Ր. Զ. Ո. Թ. Ե. Ա. Ն.

Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայր

Նախագահ Բաղաճական Պատկ. Ժողովոյ Ազգային Կեդր. Վարչութեան.

Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան Ուսումնական Խորհուրդս Պատկ. Ժողովոյդ ընտրութեամբն եւ Բարձրաշնորհ Սրբազնութեանդ հրաւիրանք 1885 Սեպտեմբեր 11ին պաշտօնի ձեռնարկեց, ոչ այնքան իւր արժանեաց որքան Պատկ. Ժողովոյդ քաջալերանաց եւ աջակցութեան վստահելով :

Խորհուրդս իւր ստանձնած պաշտօնը խզի մտօք կատարելու համար իւր առաջին գործն ըրաւ Մայրաքաղաքիս Ազգային Վարժարանաց վիճակը խնամով քննել, եւ ցաւօք սրտի տեսաւ որ՝ նոքա քիչ բացառութեամբ անխորձ եւ անձեռնհաս անձանց քմահաճօյիցն ենթակայ եղած, կանոնաւոր եւ միօրինակ ուղղութենէ զուրկ էին, որով գրեթէ յուսմէտ կը վստուէին անոնց մատակարարութեան յատկացեալ դրամք, ինչպէս նաեւ Ազգային մանկտուղն թանկագին տարիներն, եւ որ առաւել ցաւալին է, չստ թաղերու մէջ ալ խռովութիւնք եւ երկպառակութիւնք անպակաս էին ընդ մէջ Թաղական Խորհուրդոց եւ Հոգաբարձութեանց, եւ նկատելով որ Ուսումնական Խորհուրդս պաշտօնի մասին Սահմանադրութեան 45դ. յօդուածոյ տրամադրութիւնք մեռեալ տառեր եղած էին եւ հետեւաբար Խորհուրդոյս պաշտօնն ու ի-

րաւասութիւն պարզապէս երեւակայական, որով չէր կարելի գործադրել իւր վերատեսչական անհակառակելի իրաւունքն, այս տըխուր վիճակին դարման մը տանելու համար Կրթական Հիմնադրի մ'անհրաժեշտ պէտքն զգաց : Թէեւ 1873 թուականին հրատարակեալ Սահմանադրական հրահանգ մը կար, Ազգային վարժարանաց բարեկարգութիւնը կանոնաւորող, բայց գրեթէ մեծ մասամբ անգործադրելի մնացած էր, եւ երեքտասանամեայ փորձ մը ցուցած էր թէ, բարեփոխմանց կը կարօտէր, ուստի Խորհուրդս Կրթական նոր Հիմնադրի մը պատրաստութեան ձեռնարկած ժամանակ, ջանաց առ ժամապէս գործադրել յիշեալ Սահմանադրական Հրահանգն, մինչեւ որ Պատկ. Խառն Ժողովն Խորհուրդոյս կողմէ մատուցեալ Հիմնադրը քննելով՝ Մայրաքաղաքիս Թաղային նախարարութեանց բարեկարգութեան նոր Հրահանգն հաստատեց, իսկ Գաւառական վարժարանաց վերաբերեալ տրամադրութիւնները նոցա տեղական պիտոյիցն եւ մասնաւոր հանգամանաց ըստ կարեւորն համապատասխանող յատուկ Հրահանգի մը վերապահեց :

Մայրաքաղաքիս մէջ 56 Թաղային վար-

ժարանք կան, արու եւ էգ մանկանց, գրեթէ ամենն ալ նախակրթական վիճակի մէջ, որոց համար տարեկան 1,100,000 զրէի գումար մը կը ծախսուի, մեծ մասը Թաղային սնտուկներէն եւ մէկ մասն ալ աշակերտաց թոշակներէն եւ զանազան նուէրներէն հայթայթեալ, առանց սակայն ազգին բաղձանացն եւ պիտոյից արժանապէս համապատասխանող արդիւնք մը յառաջ բերելու։

մանկանց նախնական կրթութիւնը շատ տեղեր գրեթէ բոլորովին բարձի թողի եղած, ամենէն աղքատ թաղն իւր կարողութենէն վեր ծախք ընելու կը նկատի զանազան լեզուաց եւ անուանական գիտութեանց ուսուցման յուսով, եւ դրացի թաղերու վարժարանաց հետ անտեղի եւ թիւրիմաց մըրցումներ հաստատելու խորհրդով։

Խորհուրդը վարժարանաց բարեկարգութեան Հրահանգն եւ նորա յարակից ուսմանց բաժանման աղիւսակն հրատարակուելէ վերջ թէեւ Տնտեսական Խորհրդոյ Դիւանին մէջ գըտնուած ելմտացոյցերէն ստուգելով Թաղային սնտուկներու վիճակն, իւրաքանչիւրին կարեւորութեանն ու կարողութեան համեմատ աստիճաններու բաժնեց Թաղային վարժարաններն եւ անդեկազրեց Պատկառելի Ժողովոյդ, սակայն բարեկարգութեան Հրահանգին 37-րդ յօդուածն տրամադրած լինելով թէ, իւրաքանչիւր դպրոցական տարեգլխի Թաղ-Խորհուրդը պարտաւոր են իրենց ընդհանուր ելմտացոյցէն Թաղային վարժարանաց մատակարարութեան յատկացեալ մասը զատելով ուրոյն հաշուեցուցով մը ներկայել Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան, Պատկառելի Ժողովոյդ՝ որոշմամբ վարժարանաց աստիճաններու բաժանումն յառաջիկայ Դպրոցական տարեգլխին վերապահեց։ Այս կարգէն դուրս կը գտնուին Դատար-Գիւղի Արամեան եւ Գում-Գափուի Պէգճեան Մայր վարժարաններն, որք իրենց նիւթական կարողութեամբ եւ տեղական կարեւորութեամբ յարմարութիւն ունին ուսումնարան լինելու, ինչպէս արդէն ձեռնարկուած է Գում-Գափուի Պէգճեան Մայր վարժարանն դրացի թաղերու վարժարանաց հետ միացմամբ բարձրագոյն ուսումնարանի վերածել։

Ոչ նուազ նկատողութեան արժանի էր նաեւ ուսուցչական մարմնոյն վիճակը։ Մայրաքաղաքիս Թաղային վարժարանաց մէջ 220-ի չափ ուսուցիչք եւ դասախարակք պաշտօն կը վարէին, որոց կարողութեան աստիճաններն ճշդուած չլինելով արժանաւորք գրեթէ մեծ մասամբ զրկուած էին պէտք եղած քաջալերութենէ եւ հոգածութենէ եւ վարժարանաց Տեսչութիւնք անկարող եղած էին իրենց ընտրութիւններն կատարել յաջողապէս։

Խորհուրդս իւր պաշտօնի կոչուելէն անմիջապէս վերջ ի նկատ առնելով զայս վիճակ, Պատկառելի Ժողովոյդ հաւանութեամբ Օժանդակ Մասնախումբ մը կազմեց եւ հրաւիրեց Մայրաքաղաքիս ուսուցչական մարմինն ներկայանալ յիշեալ Մասնախումբին եւ յետ օրինական քննութեան վկայական ստանալ ըստ իւրաքանչիւր կարողութեան եւ արժանեաց։ Սոյն կարգադրութեան համաձայն մինչեւ ցարդ վկայական ստացած են 107 ուսուցիչք եւ Դաստիարակք, 5 է առաջնակարգ 30 երկրորդակարգ եւ 23 երրորդակարգ։

Խորհուրդս միանգամայն յանձնարարեց իւր Օժանդակ Մասնախումբին Կրթական Պաշտօնէից վկայականի աստիճաններուն ըստ արժանեաց բարձրացման վերաբերեալ կանոնադրութեան ծրագիր մը պատրաստել, որ դեռ աւարտած չէ։

Խորհուրդոյ ուշադրութենէն չլրիւպեցաւ նաեւ ուսուցչական մարմնոյն ապագայն ապահովելու խնդիրն, եւ այս նպատակաւ փորձառու եւ հմուտ անձերէ բաղկացեալ Յանձնախումբ մը կազմեց, որ տակաւին կը շարունակէ զիւր աշխատութիւն եւ մեծ յոյս կայ թէ պիտի յաջողի գոհացուցիչ արդեան մը հասնիլ։

Քննութիւնն երեւան բերաւ թէ վարժապետք մեծ մասամբ չէին համապատասխաներ իրենց կոչման եւ Ազգն յաջողաբար վարժապետներու պէտքն ունէր եւ այս պէտքն լցնելու համար վարժապետանոցի մը

գոհ է Խորհուրդս որ բաւական տարիներէ ի վեր զգացուած այս պէտքը լցուեցաւ ուր ուրեմն Պատկառելի Ժողովոյդ հոգածութեան եւ անխնայ ջանից շնորհիւ բացուելով Ղալաթիոյ Կեդրոնական Վարժարանն, որ թէեւ տարբեր անուան տակ, բայց տարակոյս չկայ թէ մեծ ապէս պիտի նպաստէ Ազգին այս կարեւոր պիտոյից։

Վարժարանաց մէջ գործածելի դասագրեանք եւս կարգադրութեան կը կարօտէին, եւ բարեկարգութեան հրահանգն արդէն այս մասին յօդուած մը նուիրած էր՝ դասագրոց ընտրութեան իրաւունքն Ազգային Վարչութեան թողով։

Խորհուրդս այս կէտէ եւս ի նկատ առնելով փութաց Պատկառելի Ժողովոյդ հաւանութեամբ 12 ձեռնհաս մտնադէտներէ բաղկացեալ Քննիչ Յանձնախումբ մը կազմել եւ նորա միջոցաւ ընտրելով վարժարանաց մէջ գործածելի դասագրքերն մէկ դպրոցական շրջանի համար, տեղեկագրեց Պատկառելի Ժողովոյդ, ազատ ասպարէզ թողլով հեղինակաց եւ հրատարակչաց հետ ըզհեմէ լաւագոյն դասագրքեր յօրինելու յաջորդ դպրոցական շրջաններուն համար։

Թաղային վարժարանաց բարեկարգութեան հակար հաստատեալ Հրահանգին, ինչպէս նաեւ Խորհուրդոյ ըրած անօրէնութեանց եւ որոշմանց ճշդիւ եւ կանոնաւորապէս գործադրութիւնը յատուկ պաշտօնէից եւ մասնաւորապէս ձեռնհաս կրթական Տեսչի մը պէտք ունէր, պէտք մը զոր Սահմանադրութեան հաստատութենէն ի վեր պաշտօն վարող ամեն Ուսումն-Խորհուրդք զգացած եւ սակայն չէին կրցած ընուել, վասն զի Ազգային ելմտացոյցներուն մէջ յանուն դաստիարակութեան նշանակեալ գումարներն միշտ անուանական էին։

Խորհուրդս բարեբաղդ կը համարի զինքն որ Պատկառելի Ժողովոյդ ազգասիրական ջանից եւ անդուլ հոգածութեան շնորհիւ Կեդրոնական Սնտուկն իւր բարեկարգ վիճակն ստանալով՝ Դաստիարակութեան ելմտացոյցն ալ կրցաւ ունենալ իւր իրական գումարն, եւ հետեւաբար Պատ-

կառելի Ժողովոյդ լցոյց նաեւ Ազգային վարժարանաց անմիջական հսկողի մ'անհրաժեշտ պէտքն, Կրթական Տեսչի անուանելով փորձառու եւ խոհական անձ մը, որ զանազան ժամանակ Ուսումնական Խորհրդոյ անդամակցութեան եւ մէկ տարիէն աւելի ժամանակ ալ Խորհրդոյս Ատենապետութեան պաշտօնն վարած լինելով, Կրթական խնդիրը լիովին ուսումնասիրած էր։

Հետեւաբար Խորհուրդս քաջայայտ է թէ Թաղային վարժարանք պիտի կարենան իմօտոյ պատասխանել Ազգին պիտոյիցն եւ բաղձանաց, բարեկարգութեան յառաջադէմ վիճակ մ'ստանալով, շնորհիւ այս նոր կարգադրութեանց, եթէ յաջորդ Վարչութիւնք արժան եղած հոգն ու խնամքը նուիրեն Կրթական այս նոր կարգադրութեանց գործադրութեան եւ Թաղական Խորհուրդք իրենց պարտքն լիովին կատարեն համակերպելով Ազգային Վարչութեան հրահանգաց։

Ուսումնական Խորհուրդս իւր համարատուութեան սոյն համառօտ տեղեկագիրը փակելէ յառաջ կը համարձակի յայտարարել թէ, իւր երկամեայ պաշտօնավարութիւնն ապարդիւն չէ եղած, եւ կրցած է ըստ բաւականի ծառայել Ազգային դաստիարակութեան ամենակարեւոր գործին, եւ իւր այս արդիւնքը դիտաւորաբար կը պարտի Ձեր Բարձր Սրբազնութեան եւ Պատկառելի Ժողովոյդ յարատեւ հոգածութեան եւ աջակցութեան եւ այս մեծ տրիտուր մ'է իւր աշխատութեան։

Ուսումնական Խորհուրդս վերջացնելով իւր համարատուութեան տեղեկագիրն, ի ըստորեւ կը նշանակէ այն ամեն խնդիրներն, որովք զբաղած է իւր երկամեայ շրջանի եօթանասուն երկու նստերուն մէջ, եւ որք օրինաւորապէս նշանակեալ են իւր արձանագրութեան տուեալին մէջ։

ՅՈՒՑԱԿ ԽՆԴՐՈՑ

1. — Սահման իրաւասութեան Ուսումն. Խորհրդոյ ընդ Թաղ. Խորհուրդս.

2. — Սահման իրաւասութեան Ուսումն. Խորհրդոյ ընդ Գաւառ. Վարչութիւնս.

3. — Ընտրութիւն Գաւառական Ուսումնական Խորհրդոյ.

4. — Ընտրութիւն Օժանդակ Մասնախմբի.

5. — Սահման իրաւասութեան Օժանդակ Մասնախմբի.

6. — Կրթական Տեսչի ընտրութիւն.

7. — Ընտրութիւն Հոգաբարձութեանց Թաղային վարժարանաց.

8. — Հրաժարում Հոգաբարձութեանց.

9. — Անհամաձայնութիւնք ընդ մէջ Թաղական Խորհրդոց եւ Հոգաբարձութեանց ուսմանց.

10. — Բողոքք ընդ դէմ Հոգաբարձութեանց ուսմանց.

11. — Թաղական Խորհրդոց եւ Հոգաբարձութեանց ուսմանց միջեւ կնքեալ պայմանագիրք.

12. — Այցելութիւնք յԱզգային վարժարանս Մայրաքաղաքիս.

13. — Հասարակաց Կրթութեան կողմէ ոչ-Մահմէտական վարժարանաց համար ընտրեալ Վսեմ. Քննչաց յԱզգային վարժարանս այցելութեան խնդիր.

14. — Վիճակագրութիւն Ազգային վարժարանաց.

15. — Գաւառական Ազգային վարժարանաց բարեկարգութեան խնդիր.

16. — Մայրաքաղաքիս Թաղային վարժարանաց հսկողութեան խնդիր.

17. — Մայրաքաղաքիս Թաղային վարժարանաց ուսմանց Տնօրէններու ընտրութիւն.

18. — Վիճակագրութիւն Կրթական պաշտօնէից.

19. — Ուսուցչական վկայագիրք.

20. — Ուսուցչական մարմնոյ երիցադոյն անդամակցութեան վկայագրի խնդիր.

21. — Կրթական պաշտօնէից վիճակի բարւոքման խնդիր.

22. — Կրթական պաշտօնէից ապագայն ապահովելու խնդիր.

23. — Կրթական պաշտօնէից թոշակաց աստիճաններու բաժանման խնդիր.

24. — Կրթական պաշտօնէից նպաստից խնդիր.

25. — Կրթական պաշտօնէից պահանջից խնդիր.

26. — Պաշտօն խնդրող վարժապետաց խնդիր.

27. — Գաւառներէ խնդրուած ուսուցչաց խնդիր.

28. — Բարեկարգութեան Հրահանգ Թաղային վարժարանաց Մայրաքաղաքիս.

29. — Աղիւսակ դասական բաժանմանց Թաղային նախակրթարանաց.

30. — Գաւառական վարժարանաց ուսմանց յայտադրի վաւերացման խնդիր.

31. — Դասագրոց ուսման վաւերացման խնդիր.

32. — Աղբ. վարժարանաց մէջ գործածելի դասագրոց ընտրութեան խնդիր.

33. — Դաստիարակութեան ելմտացոյցի խնդիր.

34. — Դասագրոց եւ ուսուցչական վկայագրոց վաւերացման տրոց խնդիր.

35. — Կեդրոնական վարժարանի բացման խնդիր.

36. — Ուսումնական կաճառի հաստատութեան խնդիր.

37. — Ազգային Մատենադարանի բարգաւաճման խնդիր.

38. — Ղըզարցի Ազա Յովսէփ Իզմիրեանցի կտակի խնդիր.

39. — Պ. Դ. Գալանթարեանցի հրապարակախօսութիւնն Մանկավարժական ճիւղին վրայ .

40. — Կրթական Ընկերութեանց կանոնագրոց վաւերացման խնդիր .

41. — Կրթական Ընկերութեանց ոմանց ընթացից դէմ տրուած բողոքանաց խնդիր .

42. — Միացեալ Ընկերութեանց Գաւառ վարժարանաց խնդիր .

43. — Կիւրակնօրեայ դասախօսութեանց խնդիր .

44. — Կրօնական Ժողովոյ յանձնարարութիւնք վերաբերմամբ Պալատու Հոգաբարձութեան, եւ Բերայի եւ Ռոտոսթոյի վարժարանաց Տեսչութեանց .

45. — Կրօնական Ժողովոյ չըջարեալական Կրթական պաշտօնէից կրօնական եւ բարոյական հանգամանաց մասին .

46. — Կրօնական Ժողովոյ յանձնարարութիւնն կրօնական դասագրոց մասին .

47. — Պօլսոյ Ահմէտի թաղի վարժարանին մատակարարութեան խնդիր .

48. — Պէոյլիքտէրէի, Սարքեար-Եէնի մահալլի երկու մասնաւոր վարժարանաց խնդիր .

49. — Ռուբինեան Տ. Ամբրոսիոս վարդապետի ի Բերա հաստատած մասնաւոր վարժարանի խնդիր .

50. — Բերայի Սահէնեան մասնաւոր վարժարանի խնդիր .

51. — Ղալաթի թաղային վարժարանի խնդիր .

52. — Դպրոցական աշակերտաց ամսաթուղակաց կարգադրութեան խնդիր .

53. — Միացեալ Ընկերութեան ի նպաստ հրատարակեալ դասագրոց խնդիր .

54. — Դասատուաց ոմանց ընթացքն ընդ դէմ Ուսումնական Խորհրդոյ .

55. — Թաղական Խորհրդոց ոմանց ընթացքն հակառակ բարեկարգութեան Հրահանգի .

56. — Գում-Գափուի, Եէնի-Գափուի եւ Կէտիկ-Փաշայի չորից Թաղից վարժարանաց միացման խնդիր .

57. — Գում-Գափուի Պէզճեան-Մայր եւ Գաթը-Գիւղի Արամեան վարժարաններն բարձրագոյն ուսումնարանի վերածելու խնդիր .

58. — Դպրոցաց մէջ տեղի ունեցած դանաղան հանդիսից խնդիր .

59. — Դպրոցական ամալերջի քննութեանց խնդիր .

60. — Պօլսէն ի դաւառս գացող վարժապետաց անյադրի խնդիր .

61. — Պօլսէն ի դաւառս յղուած դասագրոց մաքսատրոց խնդիր .

62. — Տիւղէնճեան Նշան Էֆէնտիի գործնական համարակալութեան խնդիր .

63. — Տաղաւարեան Նազարէթ Էֆէնտիի բնական պատմութեան խնդիր .

64. — Վարժուհեաց ձեռարուեստի մասին Պ. Դ. Գալանթարեանց Էֆէնտիի խնդիր .

65. — Այվազեան Արաշամ Էֆէնտիի էջմիածին տարած աշակերտաց խնդիր .

66. — Երէցեան Պ. Կարապետի բարոյականին դէմ յարուցուած ամբաստանութեան խնդիր .

Մնամք Բարձրաշնորհ Սրբազնութեան Չերում

Խոնարհ որդիք եւ ծառայք

Ազգային Կեդր. Վարչութեան Ուսումնական Խորհրդոյ

Ատեկնապետ

Ն. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

Գ. ԹՕԳԱՏԷԱՆ

1 Յուլիս 1887 Կ. Պոլիս

Ե. Կ. ՃԵՆԱՋԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՌԵԱՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

1885.87 Ա.ՄԻ.

Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայր

Նախագահ Քաղաք. Պատկ. Ժողովոյ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան .

Պատկ. Ժողովոյ յանձնարարութեանն համեմատ Տնտեսական Խորհուրդս կը փութայ կատարել իւր գործառնութեանց համարատուութիւնը :

Տնտեսական Խորհուրդս 1885 Սեպտեմբեր ամսոյ 5ին ձեռնարկելով պաշտօնի մինչեւ 1887 Յունիս ամսոյ վերջ Չե. նիստեր ունեցած եւ 412 խնդիրներով պատեղած է թէ եւ, սակայն մասամբ զուրկ լինելով հանրական կարեւորութենէ՝ արժան համարեց ցուցակաւ մը լծորդել տեղեկագրոյս եւ մասամբ անկարեւոր՝ իւրաց թողուլ րոշորովին, իսկ անոնք որ արժան են կարեւորութեան՝ համառօտ բացատրութեամբ տեղեկագրել Պատկ. Ժողովոյ :

1. Ազգային սեպակաւորութիւն . — Ի վաղուց հետէ խնդիր է թէ, ազգային սեպակաւորութիւնը զուրկ են ապահովութենէ եւ արժան է հիմնապէս ապահովել զանոնք, եւ շատ անգամներ խորհրդածութեանց առարկայ եղած եւ միջոցներ մոտածուած կամ ձեռք առնուած են թէ եւ, սակայն դժուարութեանց առջեւ արդիւնք մ'ունեցած չեն :

Ա. Անհրաժեշտ է ազգային կալուածներն՝ որ մասամբ մասնաւորաց եւ մասամբ

Ս. Եկեղեցեաց ամուսն Գերազանց եղած են եւ միշտ ի վտանգի կան, ապահովել երկրին օրինաց առջեւ :

Բ. Թէ աստ եւ թէ ի դաւառս գտնուած բոլոր ազգային սեպակաւորութիւնք անհրաժեշտ է կանոնաւոր արձանագրութեան մը ներքեւ աւելուլ : Այս խնդրոյն կարեւորութիւն արուելով թէ եւ որոշում առած եւ արձանագրութեան ձեռնարկուած է, սակայն ընդհատ եղանակաւ շարունակուած լինելով՝ արժան է ամբողջացնել զայն, եւ Խորհուրդս կ'առաջարկէ ի ձեռն Տնտեսական Խորհրդոյ ամկտիւն Մայրաքաղաքիս թաղերու ազգային կալուածոց ցուցակն, իսկ ի մասին դաւառաց՝ յատուկ այցելու պաշտօնեայ մը յատկացնել, որով եւեթ յուսալի է ունենալ դաւառական ազգային կալուածոց ցուցակն եւ կարեւոր եղած տեղեկութիւններն . այս եղանակաւ նաեւ կարելի կրնայ լինիլ վաճառական եւ Գաւառական ազգային հաստատութեանց հաշիւներն ստանալ ճշգրտէն, ինչպէս նաեւ հնութեանց՝ գոյից եւ անօթոց մասին տեղեկութիւններ եւ կարեւոր ծանօթութիւններ : Թէպէտեւ սոյն այցելու պաշտօնեայ թիւնն իւր կարեւորութեան հետ կրնայ ունենալ իւր ծախքերն, սակայն Տն-

տեսական խորհուրդն իմանալով որ Միացեալ Ընկերութիւնն գաւառական վարժարանաց Ա. եւ Բ. Տեսուչներու ընտրութեամբը կ'ըզդրէ, կը կարծէ որ այդ եթէ տեսուչներու ընտրութիւնն կեդր. Վարչութեան միջամտութեամբ կատարուի եւ անոնց յանձնուի նաեւ յիշեալ պաշտօնը՝ այնքան ծախուց տեղի չ'ի մնար:

Գ. Ազգային կալուածները մեծ մասամբ հրդեհի ենթակայ են իրենց դիրքովն ու տեղովը, եւ մանաւանդ վերջին ժամանակաց մէջ պատահած հրդեհներու զոհ դաշին բաւական թուով ազգային կալուածներ: Թէպէտեւ մէկ կողմէ նախորդ Քաղաքական Ժողովոյ որոշմամբ ազդուապէս յանձնարարուած է Մայրաքաղաքի թաղ. խորհրդոյ որպէս զի ապահովագրեն ազգային կալուածներն, եւ միւս կողմէ Պատկառելի Ժողովը Տնտես. խորհրդոյ մէկ յայտագրին վրայ Մասնախումբ մը կազմած եւ պաշտօն տրուած է ապահովագրական արկղի մը հաստատութեան խնդիրն իւր ամեն պարագաներով եւ զանազան կէտերովն ուսումնասիրելու համար, սակայն անոր աշխատութեան արդեւանց տեղեկագիրը դեռ խորհրդոյս հաղորդուած չըլլալով, կառավարիչ ցնոր տնօրէնութիւն հարկադրել Մայրաքաղաքի թաղական խորհուրդներն որ անմիջապէս ապահովագրեն իրենց տրամադրութեանը տակ եղող ազգային կալուածները:

2. Ազգայնամարի արձանագրութիւնը. — Այս գործն՝ որ ամեն առթիւ իւր կարեւորութիւն զգալի կընէ, թէեւ ամեն Տնտեսական խորհրդոյ նկատողութենէն վրիպած չէ եւ ժամանակ ժամանակ տեղեկագրեր մատուցած են, սակայն խորհուրդս տեղեկանալով Եւրոպաց Տեսչութեանն որ Պատկառելի Ժողովը սոյն խնդիրն ուղարկութեան առած եւ ազգահամարի պատրաստութիւնն հրամայած է Եւրոպաց Տեսչութեան, աւելորդ համարեց այս մասին իւր զբաղմանց արդիւնքը՝ որ պակտուած է այսօր Պատկառելի Ժողովոյ յիշեալ որոշմամբ, յիշատակել աստանօր:

3. Ազգային Ընկերութիւն. — Ազգային Ընկերութիւն անուամբ գոյութիւն ունեցող մարմիններն գոհացուցիչ վիճակէ հեռի լինելով՝ կեդրոնական Վարչութեան ուղարկութեան նիւթ եղած էին: խորհուրդս պարտաւորութիւն կը համարի շնորհակալութեամբ յայտարարել որ այս մասին իւր մատուցած յատակագրերն ալ չ'ընկալելով Պատկառելի Ժողովոյ ուղարկութենէն՝ յատուկ օրէնք մը սահմանեց եւ գործադրութիւնը հրամայելով՝ բոլոր Ընկերութիւններն ենթարկեց կանոնաւորութեան, որ խիստ զգալի եղած էր ոչ միայն ազգային, այլ եւ քաղաքական տեսակէտով:

Տնտեսական խորհուրդս պարտաւորութիւն ունի միշտ այդ օրէնքն ուղղեցոյց ունենալով իրեն՝ ըստ այնմ վարուել Ընկերութիւն անուամբ գոյութիւն ունեցող մարմնոց հետ:

4. Աւանդից արկղը. — Ո՛րքան գործին կարեւորութիւնը, նոյնքան ազդին վարին ու շահերը նկատողութեան առնելով Պատկառելի Ժողովը՝ բարեփոխութեամբ վաւերեց աւանդից Արկղի կանոնադրին եւ իւր տրամադրութեան տակ առաւ աւանդից գործողութիւնն, ինչպէս յատուկ պաշտօնագրով մը ծանուցած է Տնտես. խորհրդոյ:

5. Ազգային կտակներ. — խորհուրդս մէկ կողմէ իրեն ներկայացեալ կտակներն ու պայմանագրերն նկատողութեան առնելով եւ օրինաց ներած չափով վաւերացնելով, միւս կողմէ՝ մտածումներ ունեցած է ընդհանուր կերպով կարգադրութիւն մ'ընելով ապահովել կտակաց գործադրութիւնն ամեն տեսակէտով:

Կարեւոր է յայտնել Պատկ. Ժողովոյ թէ, մինչեւ 1880 թուական ընդհատ կերպիւ արձանագրուած են կտակներն եւ 1880 թուականէն ի վեր կը շարունակուի կանոնաւորապէս. խորհուրդս կրցաւ 1870 թուականէն սկսեալ վաւերացեալ բոլոր կտակներն

ամփոփել կարգաւ մը եւ Եւրոպաց Պատկառելի Ժողովին Տեսչութեանն յանձն առաւ յատուկ առումարի մը մէջ կարգաւ արձանագրել տալ եւ բնագրերն ի պահ դնել, Պատկառելի Ժողովը ալ բարեհաճեցաւ կտակաց պատրաստութեան եւ կանոնաւորութեան մասին հարկ եղած հրահանգներն հաղորդել Մայրաքաղաքի թաղական խորհրդոյ:

Միայն թէ՝ երբեմն կը պատահին այնպիսի կալուածներ որ ազգային Վազճէ լինելով՝ կտակաւ կամ պայմանագրով ուրիշ հաստատութեան մը անուան կը փոխանցուին եւ Վազճին տիրոջ կողմէ իրաւանց խնդիրներ կը յարուցուին: խորհուրդս ինչպէս ուրոյն յայտագրով մը, նոյնպէս իւր համարատուութեան առթիւ վերստին կը խնդրէ Պատկառելի Ժողովը որ բարեհաճի որոշել թէ, ազգային Վազճէ եղող կալուածներն մինչեւ ե՞րբ աստիճան ներելի է կտակաւ աւանդել այլ հաստատութեան, զի մէկ կողմէ Վազճի տէրերն որչափ խնդիր յարուցանելու իրաւունք ունենան նոյնքան եւ աւելի իսկ կալուածատէր կտակողը իրաւունք կը վայելեն իւրեանց կամաց ծառայեցնելու իրենց կալուածն, իրեւ բացարձակ սեպակաւանտէր:

6. Ազգային հաստատութեանց հաշիւներ. — ինչպէս քիչ մ'առաջ բացատրուած է, խորհուրդս գաւառական հաստատութեանց մասին չունի որ եւ է հաշիւ եւ տեղեկութիւն հաղորդելու Պատկառելի Ժողովոյ. իսկ Մայրաքաղաքի թաղերէ եւ զանազան հաստատութիւններէ հասած հաշիւներն՝ որոց ցուցակը ի ստորեւ կը տեսնուի, ամենամեծ մասամբ թերութիւններով լի էին եւ անկանոն ու տարբեր տարբեր ձեւերով պատրաստուած: խորհուրդս բոլոր ազգային հաշիւներն կանոնաւորապէս մի օրինակ դրութեան վերածելու, տուեալական կուսութիւնն ու կանոնաւորութիւնը պահպանելու եւ հաշուակալութիւնն առ հասարակ թաղ. խորհրդոյ դիւրամատչելի ընելու, ընդ սոցին փոխառութիւնը, շինութիւնը, նորոգու-

թիւնք օրինաց սահմանին մէջ մտցնելու եւ անտեղի վճարմանց առաջըն առնելու համար պատրաստեց «Տիպար հաշուամատեան մը» եւ ծրագրեց հրահանգ մը, զորս ի մօտոյ Պատկ. Վարչութեանը պիտի մատուցանէ վաւերացման եւ գործադրութեան հրամանը խնդրելու:

ՀԱՇԻՒՆԵՐ ԵՒ ՀԱՇՈՒԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Ա. Պատկառելի Ժողովոյ յանձնարարութեանն համեմատ խորհուրդս ի քնին առնելով Բերա-Շիլլի դերեղմանատան յարդարման եւ շրջապատի խնդիրն եւ հաշիւները՝ յետ դնահատեղ կարգադրի Յանձնախմբին անձնուէր եւ արդիւնաւոր ծառայութիւնն՝ իւր տեղեկագիրը մատուցեց Պատկառելի Ժողովոյ:

Բ. Մայր Եկեղեցւոյ Մատուկն 500 ոսկւոյ մօտ պարտուց տակ ինկած եւ իրաց ծանր վիճակը յայտագրած լինելով Պատկառելի Ժողովոյ՝ խորհուրդս ի քնին առնելով թաղային մատուկին երմոական վիճակը, եւ ի մէջ այլոց նկատելով որ այս թաղին իւր մերձակայ թաղերու ազգային վարժարանաց հետ միացումն, զոր սկզբամբ ընդունած էր Պատկառելի Ժողովը, թէ՛ նիւթական եւ թէ՛ կրթական տեսակէտով օգտակար կրնայ լինիլ ուստի Մայր Եկեղեցւոյ կէտիկ փաշայի, Գում Գափուրի դրսի եւ Եէնի Գափուրի Եկեղեցեաց մտուկներու հաշիւներն ալ ի քնին առնելէ յետոյ որ եւ է արդեւ մը չը տեսաւ, եւ հետեւաբար ձեռնարկեց միացման համար հարկ եղած ծրագրին պատրաստութեանը, զոր յանձնարարեց Պատկառելի Ժողովը:

Գ. Արմաշու Զարխափան Ս. Աստուածածին վանուց երկոտասանամեայ հաշիւներն՝ Պատկառելի Ժողովոյ կողմէ պահանջուած եւ խորհրդոյս յանձնարարուած լինելով՝ յետ քննութեան վաւերացման ենթարկուեցան եւ

միանգամայն պէտք եղած հրահանգը տրուեցաւ Վանահօր՝ յետ այսորիկ կրկնատումարի դրութեամբ շարունակելու համար Վանուց ելմտական գործողութիւններն: Այս հաշուական խնդրոյն հետ կարեւորութիւն առած էր Վանուց առ Օհան Փէրվազօֆ ունեցած պարտքն՝ որոյ գումարն Փէրվազօֆի ի ձեռին ունեցած պարտագրոց համեմատ 2072 ոսկւոյ կը յանգէր, իսկ կատարուած քըննութեան՝ հաշուեհաշիւութեան եւ երկրին օրինաց համեմատ 815.40 ոսկի պէտք էր լինէր: Պատկառելի ժողովոյդ կողմէ այս վերջին գումարն վճիռ ընդունեց, որմէ յետոյ 400 ոսկի նուիրելով Ազնուաշուք Միքայէլ Էֆէնտի Յակոբեան եւ մնացեալն ալ Վանուց ոչխարաց վաճառմամբ մաքրուեցաւ եւ վերցաւ այս կնճառոտ խնդիրն Պատկառելի ժողովոյդ ջանից շնորհիւ եւ Վանուց անտուկին խիստ շահաւոր եղանակաւ:

Դ. Նոյնպէս Խորհուրդս Պատկառելի ժողովոյդ յանձնարարութեանը համեմատ ի քննի առաւ Արթ. Տ. Ամրոտիս Վարդապետ Իսկէնտէրեանի՝ ի Բերա Ռուրինեան Վարժարանի ի նպատակ ի Ռուսիա կատարած հանգանակութեան հաշիւն եւ գոհացուցիչ չգրտնելով զայն՝ իւր քննութեան արդիւնքն յայ-

տագրեց Պատկառելի ժողովոյդ, եւ ինչպէս նոյն յայտագրով, նոյնպէս ներկայիւս առաջարկելով Պատկ. ժողովոյդ, որ բարեհաճութեամբ յայնպիսի միջոց մը, որով կարելի լինի յիշեալ Վարժարանն ազգային հաստատութեան շարքն անցնելու օրինական միջոցներն ի գործ դնել եւ ձեռք բերել հանգանակութեան դրամով գնոյ առնուած գոյքերն եւ յաւելեալ դրամը:

Ե. Բերայի Թաղի կալուածոց մատակարարութեան, Նոր Թատրոնի փոխատուաց եւ Թաղային անտուկին ու վարժարանաց մատակարարութեան հաշիւներն ըստ օրինի ժամանակին մատուցուելով Ազգային Վարչութեան՝ Խորհուրդս շնորհակալութեան արժանի գտաւ Պատուարժան Թաղական Խորհրդոյ ջանքերն եւ կատարած խնայողութիւններն եւ Պատկ. ժողովոյդ վաւերացմանն եւ թարկեց ներկայացեալ հաշուեցոյցերն: Այս ազգային անտուկներու վիճակն տարուէ տարի բարեւոքելու եւ պարտքն նուազելու վրայէն:

Զ. Ազգային Հիւանդանոցի անտուկին եւ Մօմատան վերջին երեք տարուան հաշիւներն նոյնպէս շնորհակալութեան արժանի գտնելով վաւերացուց ըստ օրինի:

Ասոնցմէ զատ ըստ օրինի մատուցուեցան.

1	Պոյաճի գիւղի Թաղային անտուկին	1885	եւ	1886	Դեկտ. 31
2	Պէյլիւքաթլի » »	1885	եւ	1886	»
3	Մայր Եկեղեցւոյ » »	1885	եւ	1886	»
4	Սամթ. Ս. Գէորգ » »	1885	եւ	1886	»
5	Էյ. Ս. Աստուածա. » »	1885	եւ	1886	»
6	Ղալաթիոյ » »	1885	եւ	1886	»
7	Գուրու-Չէլլի » »	1885	եւ	1886	»
8	Գարակէօմրիկի » »	1885	եւ	1886	»
9	Պալատու » »	1885	եւ	1886	»
10	Գանտիլլի » »	1885	եւ	1886	»
11	Գաւրդիւղի » »	1885	եւ	1886	»
12	Սապիւղի » »	1885	եւ	1886	»
13	Կէտիկ Փաշայի » »	1884	Օգոստոսէ	1886	Մեպ. 31
14	Թօփ Գափուշի » »	1885	տարւոյ	1886	Դեկտ. 31
15	Էյուպ Ս. Եփտ » »	1885	»		
16	Սամթիոյ Նորթաղ » »	1885	»		
17	Իւսկ. Սեւաթիոյ » »	1883	Մարտ 20է	1885	Դեկտ.

18	Իւսկ. Ս. Կարապետ » »	1885	տարւոյ		
19	Գուղկունճուքի » »	1885	»		
20	Գասըմիաշայի » »	1885	»		
21	Եէնի-Գափուշի » »	1884	Յուլիսէ	1885	Սեպտ.
22	Ֆէրիդիւղի » »	1886	Սեպտ. է	1886	Դեկտ.
23	Էթմէյտանի վրժրն » »	1885	եւ	1886	

տարեշրջանի հաշուեցոյցերն, որք ըստ օրինի քննութեան ենթարկուեցան:

Է. ՎԱԻՆԵՐԱՅԵԱԼ ԿՏԱԿՆԵՐ ԵՒ

ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԵՐ

1. — Մարիամ Ստուածատուրեան
2. — Դրիգոր Փանոսեան
3. — Մանուկ Պոյաճեան
4. — Յարութիւն Գարրիշեան
5. — Ստեփան Բապուճճեան
6. — Կարապետ Նշատաճեան
7. — Քիւրքճի Արհեստաւորք
8. — Բարեպաշտ Անճ մը
9. — Տիրուհի Մաղմեան
10. — Ասատուր Թահմազեան
11. — Գէորգ Պարթեւեան
12. — Գէորգ Գափամաճեան
13. — Յակոբ Պէկեան
14. — Յովհաննէս Սիււմեան
15. — Անտօն եւ Հոփիսիմէ
16. — Չէօմէկճի Սամուէլ
17. — Նիկողոս Գարադաշեան
18. — Տ. Ռէթէոս Մ. Եկեղ.
19. — Սրբուհի Մօսիկեան
20. — Մնացականեան եղբարք
21. — Տ. Մ. Եպիս. Իզմիրլեան
22. — Միքայէլ Զատէեան

ԶՆՋՈՒԱԾՆԵՐ

1. — Ասատուր Թահմազեան
2. — Սերովբէ Մասիսալաճեան
3. — Լեւոն Շալճեան
4. — Յովակիմ Ռափայշեան
5. — Յակոբ Պէտէլեան
6. — Արբաճի Նշան եւ քոյրք

Ը. Պատկ. Վարչութեանդ կողմէ յանձնարարեալ ի Ղալաթիա Կեդրոնական Վարժարանին եւ ի Բերա Ազգայնց Արհեստանոցին հիմնադրծն ու կանոնադիրը նկատողութեան առնելէ յետոյ վերադարձուց առ Պատկ. ժողովդ, իւր խնդակցութիւնն յայտնելով այս առթիւ որ Պատկ. ժողովոյդ օրով վերջապէս բացուեցաւ Ղալաթիոյ Կեդրոնական Վարժարանն՝ որ 13 տարիներէ ի վեր անընդ խնդրոց շարքը կը գտնուէր, եւ առաջին անգամն ըլլալով հաստատուեցաւ իդական սեռի համար Արհեստանոց մը, Բերա Թաղին մէջ:

Թ. ՀՐԴԵՀՆԵՐ

Խորհրդոյս պաշտօնավարութեան միջոցին յաջորդաբար երկու մեծ հրդեհներ մոռ խիր դարձուցին Շապին Գարահիսարի Քաղաքն եւ Նիկոմիդիոյ Թեմերէն Արսլանպէյ դիւղն:

Պատկառելի ժողովդ՝ որ առաջին օրէն հոգ եւ խնամք չը զլացաւ ազգային ամեն գործոց առթիւ, այս աղէտից ժամերուն մէջ ալ մասնաւոր ուշադրութիւն նուիրելով յաջողեցաւ անմիջական տնօրէնութեամբ մխիթարել զարկածեալ:

1. Պատկ. Վարչութեանդ հրահանգին համեմատ Խորհրդոյս անմիջական հսկողութեանը ներքեւ ի նպատակ Շապին Գարահիսարի եւ ընդ Նախագահութեամբ Ամեն. Տ. Խրիմեան Սրբազանի կազմուած հանգանակիչ Մասնախումբը ի Պօլիս ձեռնարկեց հանգանակութեան, Պատկ. ժողովոյդ որոշմամբ Ասիոյ քանի մը քաղաքներ ստացագրեր յու-

ղարկուեցան, բայց աստի՛ Զմիւռնիոյ եւ Ե-
գիպտոսի մէջ հանգանակութիւններ կատար-
ուեցան: Ի Շապին Գարահիսար հրդեհէի վայ-
րըն 50,000 զրշ. եւ բաւական ցորեան հա-
սաւ, իբր 200 ոսկի կայ դեռ ի պատրաստի
եւ կ'սպասուէի դաւառներէն ստացադրոց փո-
խարէնն, որովք կ'ապահովեն ոչ միայն հըր-
կիղեալ աղգայնոց վիճակն այլ եւ հրկիղեալ
աղգային հաստատութեանց վերաշինութեան
գործն:

Խորհուրդս ի մօտոյ՝ դաւառաց եւ Պօլ-
սոյ հանգանակութեան հաշիւներն ստանա-
լով ընդհանուր հաշուեցոյցը պիտի մատու-
ցանէ Պատկառելի Ժողովոյդ:

2. Նմանապէս Պատկ. Ժողովոյդ կողմէ
կարգեալ Յանձնաժողով մը 45,400 զրշ.ի
գումար մը յանձնեց Կառավարական Յանձ-
նաժողովին որ Բարեխնամ Կայսեր հովանւոյն
ներքեւ կազմուած էր Արսլանպէյի հրկիղե-
լոց նպաստ հասուցանելու պաշտօնով, բայց
աստի Մայրաքաղաքի թաղերէն գոհացու-
ցիչ թուով հանդերձեղէն, ձեռմակեղէն եւ
այլ զանազան նիւթեր հաւաքելով հասոյց
ժամանակին հրդեհէի վայրն ի ձեռն Գեր. Ա-
ռաջնորդին նիկովիոյ, եւ ընդ սմին ապա-

հովեց տեղւոյն հրկիղեալ Եկեղեցւոյ եւ Վար-
ժարանին վերաշինութեան պիտոյքներն:

Խորհուրդս նուիրական պարտաւորու-
թիւն կը համարի յայտնել իւր շնորհակալու-
թիւնն Բարձրաշնորհ Սրբազնութեանդ եւ
Պատկ. Ժողովոյդ, որ բարեհաճեցան մար-
դասիրաբար մատակարարել, ինչ որ արժան-
էր մխիթարելու համար մեր հրկիղեալ արե-
նակիցներն, եւ ամեն դիւրութիւն ու միջոց
մատակարարեցին Խորհրդոյս յանձնարարեալ
աշխատութեան աւթիւ:

Շնորհակալութեան արժանի են նաեւ
Ամեն. Տ. Խրիմեան Սրբազանի եւ Նորին
Սրբազնութեան աջակից Գեր. Տ. Ներսէս Ծ-
Վարդապետ Արսլանեանի Շապին Գարահի-
սարի հանգանակութեան գործոյն մէջ նուի-
րած ծառայութիւններն:

Այսպէս համառօտ եղանակաւ Խոր-
հուրդս կատարելով իւր համարատուութեան
պարտաւորութիւնն, իւր խորին շնորհակա-
լիքը կը յայտնէ Պատկ. Ժողովոյդ, որ բա-
րեհաճեցաւ առաջին օրէն ընծայել Խորհրդ-
ոյս ամեն դիւրութիւն եւ հայթայթել այն
միջոցներն, որոց պէտք ունէր Խորհուրդս
կարենալ գործելու համար:

Մնամք օրդիական յարգանք
ի Դիմաց Տնտեսական Խորհրդոյ
Խ. Տ. ՔԻՐՈՔՃԵԱՆ

8 Յուլիս 1887

Կ. Պօլիս

Պատրիարքարան Հայոց

ՅՈՒՑԱԿ ԽՆԴՐՈՅ

1	Ամասիոյ Սիմհաճի գիւղի կալուածական եւ հաշուոց խնդիր.	Կարգադրուած.
2	Ակնայ վիճակին աղգային կալուածները.	»
3	Ատանայի Եկեղեցւոյ սեպակաւն ջրաղացքի վաճառումն.	Քննութեան մէջ
4	Բերայ այրի երկրականանց Վազֆի խնդիր.	Աւարտեալ
5	Բարբրդի Կապան-Մատէն Եկեղեցւոյ գոյից ցուցակը.	»
6	Գուրուչէձէի Եկեղեցւոյ անթոց խնդիրը.	»
7	Գումգարուի գրսի Եկեղեցւոյ պարտուց խնդիրը.	Կարգադրուած
8	Գուգլուհնուքի Թաղական Խորհրդոյ ձեռնարկն՝ շինութեան
եւ հանգանակութեան մասին	Յանդիմանուած
Աւարտեալ
9	Գամիլաշայի Եկեղեցւոյ գոյից խնդիրը.	»
10	Գնալը կղզիի կալուածական նորոգութիւնք.	»
11	Գումգարուի գրսի Թաղ. Խորհրդոյ անկանոն վարմունքը	Յանդիմանուած
12	Բաղէշի Յարգգոյ գիւղի Եկեղեցւոյ շինութիւնը.	Արտօնեալ
13	Գանձանակաց կանոնաւորութիւնը.	Որոշեալ
14	Արապկիրի Գուշնա գիւղի ապօրինի հանգանակութիւնը.	Քննութեան մէջ
15	Ձէյթունի հրկիղեցւոյ ի նպաստ Բազուէն հասած գրամը.	Ղրկուած
16	Ազիզի գիւղի հանգանակութեան հաշիւը.	Քննուած
17	Սեբաստիոյ Վարժարանաց շինութիւնը եւ հանգանակութիւնը.	Արտօնուած
18	Պալատու Թաղ. Խորհրդոյ հանգ. ապօրինի ձեռնարկը.	Ի քննութեան
19	Բալուի Մըջուէն Մէզրէի Եկեղեցւոյ շինութեան խնդիրը.	Արտօնեալ
20	Մշոյ Խասգիւղի հանգանակութեան խնդիրը.	Վերջացեալ
21	Կեսարիոյ Զօմազու գիւղի Եկեղեցւոյ շին. եւ հանգանակու.	Արտօնեալ
22	Բալուի Դաւթի Մրգօ գիւղի Եկեղեցւոյ շին.	»
23	Նալլը Խանի Եկեղեցւոյ շինութիւնն եւ	»
24	Ահեօլու Պուրկաղի Եկեղեցւոյ շին. եւ հանգանակութիւնը.	»
25	Կէտիկ Փաշայի Թաղ. Խորհրդոյ ապօրինի հանգ. ձեռնարկը.	Ի քննութեան
26	Սեբաստիոյ Ղալաթ գիւղի հանգանակութիւնը.	Արտօնեալ
27	Սօֆիայի Եկեղեցւոյ ի նպաստ	»
28	Տիվրիկի Օտուռ գիւղի Եկեղեցւոյ շին. եւ հանգանակութիւնը.	»
29	Ինէպօլուի մէջ Եկեղեցի մը շինելու խնդիրը.	»
30	Բալուի քաղցրահայեաց վանաց շին.	»
31	» Նէլ գիւղի Եկեղեցւոյ	»
32	Երզնկայի Եկեղեցւոյ վաճառեալ պատկերաց խնդիրը.	Կալ գադրուած
33	» Գաւառական խնդիրները.	»
34	Էյուպի Ս. Եղիայ Թաղային խնդիրները.	»
35	Տիվրիկի Արմութալ Գիւղի Ընկ. գրամը.	Ի քննութեան
36	Ֆէրի գիւղի Ուսուհն. Ընկ. հաշուոց խնդիրն.	»
37	Սամաթիոյ Դալրաց Ընկ.	»
38	Վանայ Արտամէտի Ընկ.	»

- 39 Գարակէօմբիւնի խափանեալ Ընկ. գոյքը. — Մասամբ կրգդրեալ.
- 40 Ազգային զանազան Ընկ. գրամը. — »
- 41 Խուլթիկ գիւղի Ընկերութիւնը եւ գրամը. — »
- 42 Մանճըսըն գիւղի խափ. » »
- 43 Եէնի Գարուի Դպրաց Ընկերութեան վարմունքը. — Ի քննութեան
- 44 Վանայ Սանդխտեան Վարժարանը. — »
- 45 Պէյքօղլի, Սթէնեայի, Այիստէֆանայի, Ալէմտաղի թաղ. Խորհրդոց զանցառութիւնը հաշուոյ մասին. — Ի բացատրութեան
- 46 Ժառանգական խնդիրներ 23. — Մասամբ լուծեալ
- 47 Իւսկիլտարու գերեզմանատան շրջապատը. — Շինութեան մէջ
- 48 Լիւմ եւ Կտուց Անապատաց կալուածական խնդիրը. — Ի քննութեան
- 49 Խաղաղի Շահնազարեան Վարժարանի » Անորոշ վիճակի մէջ
- 50 » Ներսիսեան Վարժարանը. — Ի քննութեան
- 51 Ծննդոց եւ վախճանմանց ծանուցագրոց գործածութիւնն. — Անհրաժեշտ
- 52 Կէտիկ փաշայի թաղի Գառիկա Լիւսնիի խնդիրը. — Ի ձեռին
- 53 Կեսարիոյ Թավուսըն գիւղի Եկեղեցւոյ գրամը. — Կարգադրուած
- 54 Կարնոյ Կարմիր Վանուց Նախ. Հողաբարձութեան հաշիւն. — Ի քննութեան
- 55 Կիւզէլտէրէի Եկեղեցւոյ գրամոց խնդիրն. — »
- 56 Կտակային խնդիրը. — Գուրտեանի Որոշեալ
- 57 Եաղճեան ընտանեաց. — Որոշման մէջ
- 58 Պէյքճեան Ամիրայի. — »
- 59 Ալէմտաղցի Տ. Յարութիւնեան. — Բանակցութեան մէջ
- 60 Սաիրիչ Խաչիկի. — »
- 61 Գայեանէ Արսէնեանի. — Վերջացած
- 62 Եւգոկացի Փափաղեան Յակոբի. — Յղուած
- 63 Տուրկուտեան. — »
- 64 Էջմիածնայ կտակեալ կրպակը. — Ի քննութեան
- 65 Մարիճա Վարդանեանի. — Վերջացած
- 66 Հիսարու Եկեղեցւոյ պարտուց խնդիրը. — Կարգադրուած
- 67 Հիւանդանոցի պահանջքը զանազան հաստատութիւններէ »
- 68 Հերէքէթի Եկեղեցին ու գոյքն. — »
- 69 Հիսարու Թաղ. Խորհրդոյ ապօրինի վարմունքը. — Ի քննութեան
- 70 Ծիղիէ Վաղֆի խնդիրն. — »
- 71 Մշոյ Ս. Կարապետի Վանուց հողային խնդիրը. — »
- 72 » Ս. Աւաքեղոց » հաշուական խնդիրը. — »
- 73 Մարզուանի վանօրէից » » Ի բանակցութեան
- 74 Մակարայեցւոյ վանուց » » »
- 75 Գաւառ. Մուգաթայի 12 խնդիրներ Յղուած
- 76 Նարլը Գարուի Եկեղեցական պահանջքը Թօգաթէ. — Ի բանակցութեան
- 77 » » արծաթեղինաց վաճառումն. — Արտօնեալ
- 78 Շահինեան Մկրտչի թաղման ծախուց խնդիր. — Ի բանակցութեան
- 79 Զնքուչի Վանքէն վերջուած գրամոց խնդիր. — Աւարտած
- 80 Պատրիարքարանի հին տրոց գանձման խնդիրը. — Յղուած

- 81 Պատրիարքարանի կասկածելի պարտուց եւ պահանջից խնդիրը Յղուած
- 82 » Ելմտացոյցը. — Ի գործադրութեան
- 83 Պատրայի Եկեղեցւոյ նորոգման խնդիրը. — Ի կարգադրութեան
- 84 Պատրիարքարանի հասից եւ ծախուց խնդիրը. — »
- 85 « վկայագրոց վաւերացման սակացոյցը. — Անորոշ
- 86 Սամթ. Մէշրութէ պարտէղի խնդիրը. — Որոշուած
- 87 » Նոր Թաղի Թաղ. Խորհրդոյ դէմ ամբաստանութիւն. — Վերջացած եւ Ի նորոյ ծագումն առած
- 88 Վանայ Աւանց եւ Խորգում գիւղի Ազգ. գրամը. — Ի քննութեան
- 89 Քանչէլէրի խնդիրներ 8 թաղերու. — Յղուած
- 90 Ֆէրի-գիւղի թաղային գործերը. — Կարգադրուած

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Բարձրաշնորհ Սրբազան Պատրիարք Հայր՝
Նախագահ Ազգային Պատկ. Վարչութեան Քաղաքական Ժողովոյ

Հստ որոշման Ազգային Կեդրոնական
Վարչութեան Քաղաքական Ժողովոյ՝ Ելմտա-
կան Տեսչութիւնս կը փութայ Կեդրոնական
անտուկի 1885-86 եւ 1886-87 տարիներու
ելեւմտից հաշուեցոյցերը մատուցանել Ձեր
Բարձր Սրբազնութեան:

Ելմտական Տեսչութիւնս կարեւոր հա-
մարեց երկամեայ հաշուեցուցակաց լծոր-
դել՝ նախընթաց հինգ տարիներու ելմտական
գործողութիւններն, որպէս զի կարելի լինի
գիւրաւ ըմբռնել թէ՛ ի՞նչ է ներկայ վիճակն
անցելոյն հետ բաղդատմամբ:

Ինչպէս Ձեր Բարձր Սրբազնութիւնը վե-
րահասու պիտի լինի ներկայացեալ հաշուե-
ցոյցերէն թէ՛

ՄՈՒՏՔ

1. Ազգային ուղղակի տուրք՝ Կեդրո-
նական անտուկի Ելմտացոյցի սահմանած
200,000 զրշ. քանակութեան դէմ՝ 1886-87
տարւոյ մէջ 160,000 զրշ. եւ 1885-86 տար-
ւոյ մէջ 144,525 զրշ. գանձում տեղի ունե-
ցած է. իսկ նախընթաց հինգ տարիներու
միջին հաշուով այդ ճիւղն արտադրած է
տարեկան իւր 122,361 զրշ. Այս հասոյթն

յուսալի էր Ելմտացոյցի նշանակած շ գումա-
րին հաւասարել, եթէ մէկ կողմէ սոյն տրոց
կանոնադրին գործադրութեան դեռ նոր
սկսուած լինէն, եւ միւս կողմէ Մայրա-
քաղաքիս դրամական անյաջող վիճակն ար-
գելք չ'լինէին:

2. Գումարական մուգարան՝ Ընդդէմ Ել-
մտացոյցի սահմանած 110,930 զրշ. քանա-
կութեան, 1886-87 տարւոյ մէջ 91,186 զրշ.
եւ 1885-86 տարւոյ մէջ 45,158 · 87¹/₂ ար-
տադրած է. իսկ նախընթաց հինգ տարի-
ներու միջին հաշիւն է 10,225 զրշ. տարե-
կան:

3. Թաղային բանկէլերն՝ ընդդէմ Ելմ-
տացոյցի 28,700 զրշ. քանակութեան, 1886-
87 տարւոյ մէջ գոյացած է 38,600 զրշ. եւ
1885-86ին 28,620 զրշ. իսկ նախընթաց հինգ
տարիներու միջին հաշիւն է տարին 20,656
զրշ.:

4. Առուծախի վկայագրին հասոյքը՝ քը-
ւէարկեալ 70,000 զրշ. քանակութեան դէմ՝
1886-87 տարւոյ մէջ գոյացած է 95,960 զրշ.

եւ 1835-86ին 86,770 զրշ. 1886-87 տարւոյ մէջ Եւրոպացոյցի սահմանած գումարէն 25,960 զրշ. առաւելութեամբ. իսկ նախընթաց հինգ տարիներու միջին հաշիւն է իբր 82,396 զրշ. տարեկան :

5. Նշանուորքեան հասոյթն՝ ընդդէմ Եւրոպացոյցի սահմանած 70,000 զրշ. քանակութեան, 1886-87 տարւոյ մէջ 67,172¹/₂ զրշ. եւ 1885-86ին 69,065 զրշ. գոյացած է. իսկ հինգ տարիներու միջին հաշիւն է իբր 82,436 զրշ. : Ինչպէս կը տեսնուի, այս հասոյթն հետզհետէ նուազելու վրայ է, գըլ-խաւորաբար սա պատճառաւ թէ՛ ամուսնացելոց թիւն երթալով կը նուազի, բաց աստի նշանելոց եւ ամուսնացելոց ամենամեծ մասը ժողովրդեան աղքատ մասը կը կազմեն, եւ ամուսնութեանց եօթն տարուան վիճակազը-րութենէն կը տեսնուի որ 1880էն մինչեւ 1885 հինգ տարւոյ միջոցին, միջին հաշուով տարին 16 ձրի նշանտուութիւն կատարուած, իսկ վերջին տարւոյ մէջ 56ի հասած է ձրի նշանելոց թիւն. զոր օրինակ 1884-85ին 476 նը-շանելոց մէջ 20, իսկ վերջին տարւոյ մէջ 450 էն 56ը ձրի կատարուած է :

6. Հրամանի հասոյթն միշտ միեւնոյն վիճակի մէջ գտնուած է, փոքր ինչ նուազ տարբերութեամբ մը :

7. Համբարդաց անցագրի հասոյթն՝ որ ամբողջովին Ազգային Հիւանդանոցի սնու-կին նպաստ սահմանուած է, ընդդէմ Եւրո-պացոյցի սահմանած 50,000 զրշ. քանակու-թեան, 1886-87 տարւոյ մէջ 71,232 զրշ. եւ 1885-86ին 68,662 զրշ. արտադրած է, իսկ նախընթաց հինգ տարիներու միջին հաշիւն է 25,105 զրշ. : Այս հասոյթը հետզհետէ ա-ռաւելութեան մէջ է :

8. Թէ՛ դիւանական՝ դատական եւ թէ՛ կոնկալագին հասոյթներն 1886-87ին 15,595 զրշ. արտադրած են :

9. Պաշտօն սրաւոր անուն հասոյթն. ընդ-դէմ Եւրոպացոյցի սահմանած 1,500 զրշ. քա-նակութեան, 1886-87 տարւոյ մէջ 1,150 զրշ. եւ 1885-86ին 1,250 զրշ. գոյացած է :

10. Զանազան հասոյթն 1886-87 տարւոյ մէջ 14,264 զրշ. եւ 1885-86ին 15,934 զրշ. արտադրած է, ընդդէմ Եւրոպացոյցի սահմա-նած 5,000 զրշ. քանակութեան :

ԵԼՔ

1. Պատրիարքական քաշալ. — Ըստ Եւրո-պացոյցի սահմանեալ գումարն է 60 0 0 զրշ. իսկ 1886-87 տարւոյ մէջ 63,937 զրշ. վճար-եալ կը տեսնուի : Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր 1885 Մարտ ամսոյ 15էն մինչեւ 1886 Ապրիլ 30 բանած — 67,500 — զրշ. ամսականաց փո-խարէն նոյն շրջանին մէջ 63,937 զրշ. վճար-ուած եւ մնացորդը յաջորդ շրջանին մէջ հատուցուելով՝ այս պատճառաւ յառաջ ե-կած է 3,937 զրշ. առաւելութեան տարբե-րութիւնը :

2. Պաշտօնէութեան քաշալ. — Ըստ Եւրո-պացոյցի Պատրիարքարանի պաշտօնէութեան յատկացեալ է 241,800 զրշ. 1886-87 տար-ւոյ մէջ վճարեալ է թէ՛ եւ 231,566 զրշ. : սա-կայն սոյն գումարին 2684.50 զրոշ հին պարտւոց համար վճարեալ լինելով նոյն տարւոյն պաշտօնէից թոշակին ճիշդ գու-մարն կը լինի 228,981.50 զրոշ. : իսկ նա-խորդ հինգ տարիներու համեմատական հա-շիւն է իբր 189,320 զրոշ. : Թէ՛ պէտ է 1886-87 տարւոյ մէջ նախորդ տարիներէն աւելի քանակութեամբ վճարում կատարուած է, սակայն պաշտօնէից ամսաթուղիք բաղդատ-մամբ ներկայ տարւոյ աշխատութեանց, նը-ւազ է քան աւելի այսու հանդերձ ձեռք առ-նուած խնայողութեամբ Եւրոպացոյցի նշա-նակած գումարէն 11,848.50 զրշ. : նուազ քանակութեամբ տեղի ունեցած է, որոյ մէջ է նաեւ ի վերջէ յաւելեալ երկու բա-րապանաց թոշակն, որ Եւրոպացոյցին մէջ «Հաւաքաց ամսական» անուամբ առանձինն նշանակուած էր :

3. Համբարդաց անցագրի եւ նշանուոր-քեան հասոյթ. — Որ նպաստ կը տրուին Ազգ. Հիւանդանոցին, քուէարկեալ 85,000 զրշ. ին դէմ, 1886-87ին 106,052³/₄ զրշ. եւ 1885-86ին 100,160³/₄ զրշ. իսկ նախընթաց հինգ տա-րիներու համեմատական հաշիւն է իբր 57,979 զրշ. :

4. Նպաստի ամսական. — Ընդդէմ քը-ւէարկեալ 12,000 զրշ. քանակութեան, 1886-87ին 5,100 զրշ. եւ 1885-86ին 8605 զրշ. : ըսել է միշտ նուազ քանակութեամբ տեղի ու-նեցած է :

5. Նպաստ կարօտելոց. — Քուէարկեալ 4,000 զրշ. ին դէմ՝ 1886-87ին 6,821 զրշ. եւ 1885-86ին 4,642 զրշ. իսկ նախընթաց հինգ տարիներու համեմատական հաշիւն է 6,650 զրշ. : պարագայից բերմամբ ամեն տարի շա-րունակաբար քուէարկեալ գումարէն աւելի քանակութեամբ :

6. Ցարաբերութեան ծախս. — Քուէարկեալ 14,000 զրշ. ին դէմ անցեալ տարի 10,233¹/₂ զրշ. եւ 1885-86ին 14,643 ³/₄ զրշ. իսկ նախ-ընթաց հինգ տարիներու մէջ 19,357 զրշ. : քանակութեամբ տեղի ունեցած է. այս ծախքն ալ նախորդ տարիներու հետ բաղ-դատմամբ նուազած է :

7. Հեռագիր եւ քղրատար. — Ընդդէմ 10,000 զրշ. ի, 86-87ին 7,213 զրշ. եւ 1885-86ին 9,730 զրշ. իսկ նախընթաց հինգ տարիներու մէջ 8152 զրշ. : տեղի ունեցած է :

8. Գրական պիտոյք եւ տպագրութիւն. — Այս երկու ճիւղերուն համար ըստ Եւրոպա-ցոյցի 16,000 զրշ. յատկացեալ է. 1886-87ին 9,977¹/₂ զրշ. եւ 1885-86ին 16,139¹/₂ զրշ. : քա-նակութեամբ տեղի ունեցած են այս ծախ-քերը. : ըսել է վերջին տարւոյ մէջ 6,022¹/₂ զրշ. : նուազ քանակութեամբ քուէարկեալ գումարէն :

9. Ազգային ծախս. — Քուէարկուած է 25,000 զրոշ տարեկան. 1886-87ին 20936¹/₂ զրոշ եւ 1885-86ին 16,130 զրոշ վճարեալ է ըստ պիտոյից, հարկ եղած ժամանակ :

10. Հովուական. — Այս ծախքն նմանա-պէս թէ՛ եւ Եւրոպացոյցի գումարէն շատ նուազ, սակայն նախորդ տարիներէ աւելի քանա-կութեամբ վճարուած է 1886-87 վերջին տարւոյ մէջ, երբ պէտքն երեւան եկած է :

11. Կրթական. — Նոյնպէս թէ՛ եւ կատար-ուած վճարմունք Եւրոպացոյցի սահմանած գումարէն նուազ, սակայն 1886-87 տարւոյ մէջ նախորդ տարիներէ շատ աւելի քանա-կութեամբ վճարուած է : հարկ եղած ժամա-նակ :

12. Նշանի խաչ եւ ընդ նմին Ածուխ, փայտ, սուրճ եւ շաքար. — Այս ծախքերը քուէարկեալ գումարէն միշտ նուազ քանա-կութեամբ տեղի ունեցած են :

13. Հանդիմանագին բարապանաց. — 1886-87 թուականին՝ Եւրոպացոյցի գումարէն 4,000 զրոշ առաւելութեամբ կատարուած է այս ծախքն եւ սա՛ յառաջ եկած է ազգային տրոց հաւաքման աղագաւ երկու բարապա-նաց յաւելման եւ նոյն շրջանի մէջ տեղի ու-նեցած սենեկապանաց ունեց փոփոխման պատճառաւ :

14. Զանազան եւ պատահական ծախսերն. — Եւրոպացոյցի սահմանած գումարէն նուազ քանակութեամբ աւելի տեղի գտած են :

15. Հաւաքաց տատանող. — Ընդդէմ 19,200 զրոշ քուէարկեալ գումարին՝ 1886-87ին 8,688 ¹/₂ զրոշ վճարուած թէ՛ եւ, սակայն այժմ այս գումար բարձուած եւ պաշտօնէից գլխոյն լծորդուած է՝ տրոց հա-ւաքման գործն բարապան պաշտօնէից յանձ-նած լինելուն պատճառաւ :

Սոյն բացատրութեամբք Տեսչութիւնս վերջին երկամեայ ելմտական գործողութիւնները կ'ամփոփէ հետեւեալ կերպով.

Հասոյթ 86-87 տարեշրջանի մէջ 584,143 զրուշ ընդդէմ 584,630 զրուշ ելմտացոյցի համագումարին, եւ

Ծախք 533,825.75 զրուշ, ընդդէմ 574,500 զրուշ ելմտացոյցի համագումարին. որով 487 զրուշ պակաս հասոյթ եւ 40,674.25 զրուշ պակաս ծախք եղած է:

Սոյն առթիւ Տեսչութիւնս աւելորդ չի համարիր ներկայացնել նաեւ Կեդրոնական սնտուկի պարտուց հաշիւն, որ 1885 Ապրիլ 30ին յանգած էր 225,723 զրուշ եւ սոյն գումարին վրայ 1885 տարեշրջանի մէջ յա-

ւելցած լինելով 49,254 զրուշ, որ է Պատրիարքական Գահակալութեան ծախքն՝ համագումարն եղած է 274,977 զրուշ:

Սոյն պարտուց գումարն ց'30 Ապրիլ 1887 ներկայ տարույ 120,883.75 զրուշ իջած է հետեւեալ կերպով.

1885 Ապրիլ 30ին Կեդրոնական սնտուկի 274,977 զրուշ պարտքն՝ յաջորդ 1886 Ապրիլ 30ին իջած է 178,660 զրուշ եւ

1886-87 տարեշրջանի մէջ նոյն պարտքն իջած է 124,921 $\frac{3}{4}$ զրուշ:

Այս վերջին երկու տարիներու միջոցին ի նորոյ պարտք գոյացած չէ:

Մնամ Ամենապատիւ Սրբազնութեանդ

Որդիական խոնարհ ակնածանօք

Ելմտական Տեսչ

Մ. ՉՕՊԱՆԵԱՆ

27 Յունիս 1887

Պատրիարքարան Հայոց
Կ. Պօլիս

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Ս. ՓՐԿԶԵԱՆ

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՅԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայր
Նախագահ Ազգ. Կեդր. Պատկ. Վարչութեան.

Ս. Փրկչի Ազգային Հիւանդանոցի Հոգարարութիւնն՝ իբր պատասխանատու Ազգային Վարչութեան՝ կը փափաքէր իւր քառամեայ պաշտօնավարութեան համարատուութիւնն կցել Ազգ. Վարչութեան համարատուութեան, որ մօտ օրերս ի լոյս կընծայի, իսկ հետեւեալ պարագայներն հարկադրած են Հոգարարութիւնս իւր համարատուութիւնն յետաձգել:

Ինչպէս յայտնի է Ձեր Բարձր Սրբազնութեան, Հոգարարութեանս պաշտօնավարութեան համարատուութեան շրջանն չորս տարի ըլլալուն, (1883 Յունիս 15 1886 Դեկտեմբեր 31) բնականաբար չպիտի կըրնայ կարճ ժամանակամիջոցի մէջ խմբագրել իւր գործառնութիւնները, վասն զի հարեւանցի տեղեկագրով մը ո'չ Հոգարարութիւնս կը գոհանայ եւ ո'չ Ազգն կրնայ ճշգրիտ գաղափար ստանալ Հիւանդանոցի համարատուութեան բարոյական, ֆիզիքական եւ նիւթական վիճակներուն վրայ:

Հոգարարութիւնս մտադիր է իւր պատրաստելիք տեղեկագրին մէջ մանրամասնաբար նշանակել իւր քառամեայ պաշտօնավարութեան միջոցին պարբերաբար տեղի ու-

նեցած դրամական գործառնութիւններն, բարեկարգութիւններն, հասոյթից աղբիւրներն, զանոնք աճեցնելու միջոցներն, կապարասեաց, հանդերձեղինաց եւ նպարեղինաց եւ այլոց մատակարարութեան եղանակներն: Նոյնպէս ճշգրութեամբ նշանակել թէ այս քառամեայ միջոցին մէջ Հիւանդանոց եւ Որրանոց ի՞նչ վիճակ եւ ի՞նչ փոփոխութիւններ կրած են, ո՞րչափ ծեր, ո՞րչափ հիւանդ, ապուշ, յիմար, եւն մտած եւ դուրս ելած են: Նոյն տեղեկագրին մէջ պիտի յաւելնան նաեւ՝ Հիւանդանոցի մեռելոց թիւն, անոնց հիւանդութեանց տեսակներն, ի՞նչ աստիճան Հիւանդանոց մոտենելին եւայլն:

Աւելորդ չէ ասել թէ, նոյն տեղեկագրին մէջ միանգամ պիտի յաւելնայ Հիւանդանոցի վերաշինութեան նախընթաց, յարակից եւ հետեւորդ պարագայներն:

Այսպիսի տեղեկագրի մը մէջ կը կայանայ Հիւանդանոցի մը Հոգարարութեան պաշտօնին իրական սահմանն, եւ Ազգն ալ իրաւունք ունի այսպիսի եզակի եւ միանգամայն արգահատանաց արժանի Հաստատութեան մը պաշտօնէութեանն սպասելու այսպիսի կատարեալ տեղեկագիր մը:

Այս տեղեկութիւններն ուրոյն ուրոյն իրենց ծանօթութիւններովն եւ բացատրութիւններովն տեղեկագրել՝ գոնէ երեք ամսոյ կարօտ գործ մ'ըլլալով՝ մասամբ մի իրաւունք կունենայ Հոգաբարձութիւնս այս մասին արժանանալ Ձեր Հայրական ներողութեան, որ քան զամենայն կարի քաջ կը գընահատէ այսպիսի պաշտօնի մը անտանելի դժուարութիւններն եւ պատասխանատուութեան փափկութիւնը

Գալով Հոգաբարձութեանս քառամեայ

պաշտօնավարութեան հաշիւներուն, որ 1883 Յունվար 1էն սկսելով կը յանգի 1886 Դեկտեմբեր 31ի, ներկայիս խոնարհաբար կը յայտնեմք թէ, պատրաստելի տեղեկագրին արդէն անոնք պիտի կցուին. սակայն եւ այնպէս կանխաւ Պատուարժան Տնտեսական Խորհրդոյ ներկայացուցած եմք, որ մի առ մի քննութեան ենթարկելէ յետոյ վաւերացուցած է:

Ձայտսիկ հաղորդելով ի գիտութիւն,

Մենամբ Բարձրաշնորհ Սրբազնութեան Չերում
Խոնարհ ծառայք

Ի Դիմաց Հոգաբարձութեանս Ազգ. Հիւանդանոցի
Ատենադպիր Ատենապետ

6 Յունիս 1887
Կ. Պոլիս

ՅՈՎԱԿԻՄ ՖԵՆԵՐՃԵԱՆ

ՄԻՔԱՅԷԼ ՅԱԿՈԲՅԱՆ

ՏԵՂԵԿԱԴԻՐ

ՄԻԱՄԵԱՅ ՀՍՄԱՐՍՏՈՒՈՒԹԵԱՆ

ԳՈՐԾԱԴԻՐ ՄՆԱՅՈՒՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՅ

ԿՏԱՅԻՆ

ՅՈՎԱԿԻՄ ԻԶՄԻՐԵԱՆՅ ՂԸԶԼԱՐԵՑԻՈՅ

1887

Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայր
Նախագահ Պատկ. Խառն Ժողովոյ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան.

Ղըզլարի ազգայիններէն Բարեյիշատակ Ազա Յովսէփ Իզմիրեանց կտակագրով մը Ռուսիոյ Պետութեան պարտուց բարձման Յանձնաժողովոյ 6⁰/₁₀ տոկոսաւոր երկու պարտատուներով 20000 ռուբլի գումար մը Կ. Պօլսոյ Ազգային Պատրիարքարանի տրամադրութեան ներքեւ դրած եւ սահմանած ըլլալով որ տոկոսեաց կէսն յատկանայ ի նըպաստ կարնոյ կամ Մշտ մէջ աղջկանց վարժարանի մը. եւ միւս կէսն ամ ըստ ամէրաշխուր ի մրցանակ ազգային դրականութեան եւ պատմութեան վերաբերեալ լաւագոյն երկասիրութեանց հեղինակներուն, Ձեր Բարձր Սրբազնութիւնն անցեալ 1886 տարւոյ Յունվար 20 թուականաւ եւ 68 համարաւ պաշտօնագրովն՝ ըստ կտակագրին բարեյիշատակ Հանգուցելոյն կտակին գործադրութեան ինչ ինչ տրամադրութիւններն կը հաղորդէր, եւ տնօրէնութեամբ Ազգ. Վարչութեան Խառն Ժողովոյ՝ կը ծանուցանէր Գործադիր-Մնայուն Յանձնաժողովոյ կազմութիւնն՝ պաշտօնավարութեան հնգամեայ շրջանաւ, եւ մեր ընտրութիւնն յանդամակցութիւն նոյն Յանձնաժողովոյ:

Յանձնաժողովոյ անդամք՝ Ազգ. Վարչութեան վստահութեան եւ Ձեր Բարձր

Սրբազնութեան հրաւերին առջեւ չ'նահանջեցան իրենցմէ խնդրուած ծառայութենէն, աւելի ի կշիռ դնելով բարեյիշատակ Հանգուցելոյն բարի գիտաւորութիւնն եւ ազգագուտ նպատակներն քան ուրիշ ո' եւ է յուսանելութիւն կրելով յանձնելն, եւ այսպիսի շարունակեցին իրենց յանձնուած պաշտօնն տարիէ մ'ի վեր, եւ ունեցան ԺԲ. նիստեր. յորս զբաղեցան գլխաւորաբար խորհրդածութեամբ կտակին գործադրութեան եղանակին եւ յարակից պայմանաց որոշմամբն գործին սկզբնաւորութեան պատճառաւ:

Ահաւասիկ իւր աշխատութեանց եւ որոշմանց մէկ քաղուածն:

1. Արձանագրութիւնք կտակային գործադրեանց.

Յանձնաժողովս հարկ դատեց կտակի վերաբերեալ բոլոր գրութիւններն՝ իրենց վերաբերեալ գործողութիւններովն առանձինն արձանագրութեան ներքեւ առնուլ, որով միայն կարելի էր գործն իւր ամբողջութեամբ եւ պատմութեամբն աւանդել ապագային, եւ այս մասին ուրոյն տուամաք մը սահմանեց, ուր գրութիւնք ամփոփ տր-

ձանագրուեցան, եւ ուր հետզհետէ կարճա-
նագրուին նաեւ Յանձնաժողովոյ գումար-
մանց Ատենագրութիւններն:

2. Տոկոսեաց գանձումն.

Կտակաւատար Ազնուաշուք Աղա Կարա-
պետ Եղեանցի ուղղած գրերն այս մասին կը
յայտնէին թէ տոկոսիքն տարւոյն մէջ երկու
անգամ՝ այն է վեցամսէ վեցամիս, Յուն-
վար եւ Յուլիս ամսոց մէջ կը վճարուէին, եւ
պէտք էր Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հաւա-
տարմագրովն կտակեալ գումարին պարտա-
տոմսերն անձի մը միջոցաւ ներկայացուէին
Կայսերական Դրամատունն ի Բէթէրսպուրկ,
ընդունելու համար տոկոսեաց գումարն:

Յանձնաժողովս բաւական բանակցու-
թիւններ ունեցաւ տոկոսեաց գանձման այս
գո ծողութեան համար՝ որ իւր հեա նաեւ
գումարութիւններ ունէր, եւ հուսկ ուրեմն՝
չնորհիւ պատուական աշակցութեան մեծա-
շուք Կտակաւատարին, պէտք եղածը ան-
օրինակելով, գանձուեցան 1884 Յուլիսէ մին-
չեւ 1886 Յուլիս՝ հինգ վեցամսէից տոկոս-
եաց գումարն, այն է 3000 ռուբլի: Եւ որ-
պէս զի մինչեւ ցընարութիւն ուսուցչուհոյն,
եւ բաշխումն մրցանակաց սոյն գումարը ա-
պարդիւն չ'մնայ, Յանձնաժողովոյս Գանձա-
պետ Ազնուաշուք Յովհաննէս Էփէնտի Էսա-
եան հաճեցաւ 5% տոկոս վճարել յօգուտ
գործոյն:

3. Կրթական նպաստն.

Պատկ. Սառն Ժողովն՝ ինչպէս Զեր
Քարճր Սրբազնութիւնն կը յայտնէր, Բարե-
յիշատակ հանգուցելոյն կտակաւ աղջկանց
վարժարանի մը յատկացեալ նպատան սահ-
մանած էր Մշտյ մէջ աղջկանց վարժարա-
նի մը:

Յանձնաժողովս ուշադրութեան առաւ
խնդիրն, եւ տեղեկութիւններ պահանջեց

Ազգանուէր-Հայուհեաց Ընկերութենէն՝ որ
յառաջագոյն խնդիր մատուցած էր այս նը-
պատն յատկացնելու Մշտյ մէջ իրենց բա-
ցած աղջկանց վարժարանին, եւ Կարնոյ Գեր.
Առաջնորդէն՝ որ նմանապէս խնդրած էր կը-
տակեալ նպատան Կարնոյ աղջկանց վարժա-
րանին համար:

Երբ այս բանակցութիւնը կը կատար-
ուէին՝ բարեպատեհ զուգադիպութեամբ մը
Յանձնաժողովս առիթ ունեցաւ նաեւ խոր-
հրդակցել անձամբ անձին Ազնուաշուք Կը-
տակաւատարին հետ, որ Կարինէն Մայրաքա-
ղաքս եկած էր, եւ իմանալէ յետոյ թէ Բա-
րեյիշատակ Իզմիրեանցի փափաքն էր որ կը-
տակեալ նպատան յատկանայ նախապէս Կար-
նոյ մէջ աղջկանց վարժարանի մը, ուր կա-
նոնաւոր ուսումնարան մը չ'գտնուէր: Հայ
աղջկուքն օտարաց վարժարաններն կը յա-
ճախէին, ստացաւ Պատկ. Սառն Ժողովոյ
հաւանութիւնն՝ կրթական նպատան առ այ-
ժմ սահմանելու Կարնոյ քաղաքին աղջկանց
վարժարանին:

Իսկ թէ ինչ կերպով հարկաւոր էր գոր-
ծածել սոյն նպատան, Յանձնաժողովս Ազ-
նուաշուք Կտակաւատարին հետ համախոր-
հորդ՝ հաստատելով սկզբամբ որ կտակեալ
գումարն պէտք էր իրրեւ նպատակ մասնաւոր
նպատակի ծառայէր, եւ ո՛չ թէ նպատակն-
կալ վարժարանին մատակարարութեան ելեւ-
մբոյց հաւատարակչութեան յատկանար,
յարմարագոյն դատեց սահմանել զայն աղ-
ջկանց կրթութեան ձեռնարկեստի եւ ա-
սեղնագործութեան ճիւղին, եւ վարժարա-
նին մէկ սրահն՝ իրրեւ աշխատանոց՝ յատ-
կացնել այս ճիւղին ուսուցման, Հայ տիկի-
ներէ բաղկացեալ մասնաւոր խնամակալու-
թեան մը հոգածութեան ներքեւ, հայթայ-
թելով արդեամբ հանգուցելոյն անոր բոլոր
նախնական պէտքերն, կարի մեքենայք, ա-
սեղնագործութեան նիւթք, եւն, եւ ընտ-
րելով այս ճիւղերուն հմուտ եւ յարմար ու-
սուցչուհի մը պատշաճ ամսաթիւով:

Ըստ այսմ պէտք եղածն գրուած ըլլա-

լով Կարնոյ Գեր. Առաջնորդին եւ Գաւառ.
Վարչութեան՝ Յանձնաժողովս լիայոյս է թէ
դպրոցական ներկայ տարեշրջանին՝ Կարնոյ
աղջկանց վարժարանին աղջկուք, եւ անոնք
որք կը փափաքին հետեւիլ այս ճիւղերուն,
արդեամբ Բարեյիշատակ Յովհաննէս Իզմիր-
եանց պիտի օժտուին ձեռնարկեստի կրթու-
թեամբ:

4. Ստանալ-Մերսոպեան Գրական Մրցա- նակաբաշխութիւնն.

Բարեյիշատակ Յովսէփ Իզմիրեանց եղա-
կան օրինակաւ մը քաջալեր կը հանդիսանայ
նաեւ Հայերէն Գրութեան եւ Աղջկանց Պատ-
մութեան վերաբերեալ աշխատութեանց կը-
տակեալ գումարին տոկոսեաց կէսն եւս
յատկացնելով ի մրցանակ այս տարբերով
պատրաստեալ լաւագոյն երկասիրութեանց
հեղինակներուն, եւ այսու հաստատելով ի
տօնի Սրբոց Թարգմանչաց Սահակ-Մերսոպ-
եան Գրական Մրցանակաբաշխութիւնն մը:

Թէեւ Բարեյիշատակ հանգուցեալն իւր
կտակագրով այս մասին ինչ ինչ որոշ տրա-
մագրութիւններ նշանակած էր, սակայն
Յանձնաժողովս կտակին այս երկրորդ գըլ-
խոյն վրայ եւս բաւական խորհրդակցութիւն-
ներ ունեցաւ, ինչպէս նաեւ բանակցեցաւ
Ազնուաշուք Կտակաւատարին հետ, որմէ
ստացաւ Բարեյիշատակ Կտակարարին ի կեն-
դանութեան ըրած Յայտարարութեան օրի-
նակն Մրցանակաբաշխութեան մասին:

Նոյն Յայտարարութեան մէջ՝ գիտէ
Պատկ. Ժողովը, թէ ինչ ինչ տրամագրու-
թիւններ կան, որոց նկատմամբ հարկ եղաւ
արդէն եւ պիտի ըլլայ յառաջիկային միան-
գամ եւս Աղջկանց Վարչութեան որոշումն
ու հրահանգները խնդրելու:

Յանձնաժողովս իւր կազմութեան միամ-
եայ շրջանին մէջ զանազան գործեր ընդու-
նեցաւ Մրցանակաբաշխութեան մասնակցու-
թեան համար: Անոնց մէջ ձաղակ ոսկեղեն
Դպրոցեան ամսօրեայ Հանդիսին միամեայ

հաւաքածոյն, եւ Հնդեքոպական Նախալեզու-
անուն Հայր Սերովբէ Տէրվիշեանի երկասի-
րութիւնն, ինչպէս նաեւ Փառ.Աճճեմ եւ Ոլիմ-
պիա անուն թատերական աշխատասիրու-
թիւնն Եսայեան Էմմանուէլ Էփէնտի, որք
թէ եւ ունէին իրենց յատուկ արժանիքն, այլ
սակայն անհամաձայն դատուեցան Բարեյի-
շատակ Կտակարարին սահմանած այն պայ-
մանաց եւ հանգամանաց, որոց հետեւողու-
թեամբ պէտք է պատրաստուած ըլլան սոյն
օրինակ աշխատութիւնք:

Միայն մրցանակի արժանի դատուեցան՝
ըստ վկայութեան Քննչաց՝

Գեր. Տ. Խորեն Ս. Արեւիկայ. Նար-Պէյ

Ազն. Աղա Կարապետ Եղեանց

Վսեմ. Միքայէլ Է. Փօքրուպեան,

4. Նկարագրական Ուղեւորութիւն ի Հա-
յաբնակ Գաւառս Արեւելեան Տաճկաստանի,
երեք մասանց բաժանեալ գիրքն՝ զոր եր-
կասիրած էր Մանուէլ Միրախորեան Էփէն-
տի, անձամբ ճանապարհորդելով զանազան
գաւառներ:

Եւ 2. Ուլիսիա կամ Զէյթուն երկասիրու-
թիւնն՝ զոր աշխատասիրած էր Յակոբ Էփ.
Ալլահվերտեան, եւ որ Զէյթունի աղջկանոց
բարուց, սովորութեանց, եւ թէ մանաւանդ
տեղական բարբառին եւ բառերու վրայ ի-
մաստասիրական հետազոտութեամբ պատ-
րաստեալ աշխատութիւն մ'էր:

Հետեւապէս ներկայ տարւոյս մրցանակն
բաժնուելով երկուքի, մրցանակ յատկաց-
ուեցաւ՝

Մանուէլ Միրախորեան Է. Փ. 350 ռուբլի

Յակոբ Ալլահվերտեան Է. Փ. 250 »

600 ռուբլի

Բայց որովհետեւ ներկայացեալ երկասի-
րութեանց ի գնահատութիւն Քննչաց զըր-

Կուրելի՛ն՝ Մրցանակաբաշխութեան Ժամանակն անցաւ՝ որ է Սրբոց Թարգմանչաց տօնի օրն, սոյն Հանդէսն՝ ըստ հաւանութեան

եւ արտօնութեան Պատկ. Ժողովոյդ, բացառելի կերպով՝ փոխանակ որոշեալ աւուր, այստարի ի մօտոյ տեղի պիտի ունենայ:

14/26 Յուլիս 1887
Կ. Պօլիս

Մնամք խորին յարգանք
Յ. Իզմիրեանց կտակին
Գործադիր-Մնայուն-Յանձնաժողովոյ
Ա. տեմադարի Ա. տեմապետ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՎՐԴՏ. ԹԱԹԱՐԵԱՆ Գ. ՆՈՐԱՑՈՒՆԿԵԱՆ

Գանձապետ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՍԱԵԱՆ

Անդամք
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՔԷՆՑ. ՄԿՐԵԱՆ
Յ. ՔԷՆՑ. ՀԻՒՆՔԵԱՐՊԷՑԷՆՏԵԱՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԻՄՇԵԱՆ

ՎՐԻՊԱԿ

Երես	Սիւնակ	Տող	Սխալ	Ուղիղ
4	Բ.	3	161 խնդիրներ	427 խնդիրներ
8	Բ.	12	Ազգ. վարչ.	պիտի ջնջուի
12	Բ.	1	ըլլալով	է
12	Բ.	4	հաղորդուած	հաղորդած
16	Ա.	24	չափ	պիտի ջնջուի
18	Բ.	13	պիտի ունենային	պիտի դնէին
18	Բ.	20	ծանրաբեռնել	ծանրաբեռնեալ
18	Բ.	29	պատրաստուելու	հաստատուելու
39	Ա.	33	Ախլաթու	Ախլաթու
41	Բ.	2	դադրեցուցեալ	դադարեցուցեալ

ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԳՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՏՈՒԿԻ

1885-1886 ՅԱՅԲՈՅ

ՀԱՄԱՐՈՂ ՎԵՐՋԱՆ 1885 ԱՊՐԻԼ 30

Առ Ջանադան պարտական եւ պարտաւարտ. չին տա- րիներ պահանջ	37,418 37 1/2	Ջանադան պարտական եւ պարտաւարտ.	331,355 22 1/2
» Յետեւաւորութեան ծախսեր. չին տարիներ պահանջ	531,554 50	» Փոխաւորութեան. չին տարիներ. մնացորդ պարտքեր	18,493
» » » քանչեւեր. » » »	39,420	» Զանադան փոխաւորութեանց	2,484 50
» Անշարժ ստացում. Պարտաւարտների չեմբ	127,400	» » » տանքներու	245,887 95
» Կարավեր	7,170	» » » Կապիտալի պահանջ	736,987 52 1/2
» Աւանդից սնուի. Պարտաւարտ երկարութի եւ բարձրամ	1,969		
» Նշանի ծախս.	377		
» Կապիտալի պահանջ. Կապիտալի պահանջներ	245,887 35		
» Մնուած.	2,671 37 1/2		
	1,334,608 20		1,334,608 20

ՄԱՍԻՆ ԵՐ ՀԱՄԱՅՈՒՐ 1885-86 ՏԱՐԻՈՅ

Առ Հեռագրի եւ թղթատար.....	3,730 75	» Կապիտալի.....	103,700
» Նշանի ծախս.....	3,937 25	» Կապիտալի.....	27,700
» Լրացուց լուծարարական.....	2,478 75	» Կապիտալի.....	144,525
» Ազգային ժողով.....	16,130	» Կապիտալի.....	86,770
» Պարտաւորութեան ծախս.....	14,843 75	» Կապիտալի.....	68,662
» Նպաստ կարծուց.....	4,642 25	» Կապիտալի.....	69,065
» Երկարութեան ծախս.....	2,062 50	» Կապիտալի.....	20,482 50
» Երկարութեան ծախս.....	4,476	» Կապիտալի.....	9,376
» Գաւառի ծախս.....	5,326 50	» Կապիտալի.....	300
» Զանադան ծախս.....	8,675 25	» Կապիտալի.....	3,500
» Զանադան ծախս.....	7,415	» Կապիտալի.....	45,934
» Կապիտալի ծախս.....	12,774 75	» Կապիտալի.....	1,250
» Կապիտալի ծախս.....	200	» Կապիտալի.....	5,054
» Կապիտալի ծախս.....	313 50		
» Կապիտալի ծախս.....	6,387		
» Կապիտալի ծախս.....	972		
» Կապիտալի ծախս.....	182,050		
» Կապիտալի ծախս.....	5,015		
» Կապիտալի ծախս.....	3,600		
» Կապիտալի ծախս.....	554		
» Կապիտալի ծախս.....	2,012		
» Կապիտալի ծախս.....	9,752 50		
» Կապիտալի ծախս.....	400,460 75		
» Կապիտալի ծախս.....	49,254		
» Կապիտալի ծախս.....	67,500		
» Կապիտալի ծախս.....	519,753 50		
» Կապիտալի ծախս.....	33,565		
» Կապիտալի ծախս.....	553,318 50		

ՄԱՍԻՆ ԵՐ ՀԱՄԱՅՈՒՐ 1885 ԱՊՐԻԼ 30

Առ Ջանադան պարտական. չին տարիներ. մնացորդ պահանջ	625,119 32 1/2	» Կապիտալի.....	236,250 72 1/2
» Մուգաւոր.....	590,225 62 1/2	» Կապիտալի.....	46,032
» Կապիտալի.....	38,500	» Կապիտալի.....	46,024 25
» Աւանդից սնուի. Պարտաւարտ երկարութի եւ բարձրամ	2,209 50	» Կապիտալի.....	69,317 75
» Նշանի ծախս.....	351 75	» Կապիտալի.....	37,898
» Զանադան.....	6,140 75	» Կապիտալի.....	40,875
» Կապիտալի.....	383 50	» Կապիտալի.....	4,016,441 47 1/2
» Կապիտալի.....	8,584		
» Կապիտալի.....	127,400		
» Կապիտալի.....	4,304 75		
» Կապիտալի.....	1,403,439 20		

ՄԱՍԻՆ ԵՐԵՆ 148-149

Կեդր. Հարկայ

Երկր. ԶԱՆԱԾԱՆ

Երկր. ՏԵՄԱԳ

Մ. ԶՈՂԱՆԻՆ

ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԳՐՈՆԱԿԱՆ ՄՆՏՈՒԿԻ

1886-1887 ՅԱՅԵՈՅ

ՆԱԽԽՈՐԴ ՎԵՐՋՍՆ 1886 ԱՊՐԻԼ 30

Առ Զանազան պարտավան՝ Հին տարիներ, մնացորդ պահանջ	625,119	321/2	Զանազան պարտավանք, Հին տարիներ, մնացորդ պարտքեր	236,250	721/2
» Մուգաթայ	590,225	621/2	Պաշտոնայք	16,032	
» Քանչեկեր	3,500		Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան	16,024	25
» Աւանդելի սնունդ	2,201	50	Փորձաւորութեան	69,317	75
» Նշանի ծախք	551	75	Զանազան փոխառութեանց	37,898	
» Զանազան	6,160	75	Մնացորդ պարտք բնութիկ հաշիւ	10,875	
» Կալուածադիր	383	50	Աւանդել	1,016,141	471/2
» Կարասիք	8,584		Գույք		
» Անշարժ ստացուածք	127,400		Յաւելիալ շահ		
» Մնուել	4,304	75			
» Պատրաստ դրամ	1,403,439	20			
				1,403,439	20

ԾԱՆՈԹ ԱՆ ՀԱՍՈՑԻՈՒՄ 1886-87 ՏԱՐԻՆԵՑ

Առ Հետադիր եւ թրքաւոր	7,213	50	Մուգաթայ	108,480	
» Նշանի ծախք	4,636	50	Քանչեկեր	27,700	
» Կապուած բաժանորդակն	3,033		Կալուածադիր	166	50
» Ազգային փորձ	20,936	50	Ազգային տուրք	160,000	
» Յարգելութեան ծախք	10,233	50	Առ ծախի իրականացրէ	95,960	
» Նպատակաւորութեան	6,821		Ճանապարհորդայ անցագրէ	71,232	
» Հանդերձագրէ	3,165	50	Նշանաւորութեան հաշիւ	67,172	50
» Փայտ եւ անուխ	9,528		Հրամանի	49,240	50
» Զանազան ծախք	4,512	75	Դիւանական	12,379	
» Տասնորդ Աղ. տրոյ եւ հաւաքչաց ամսականք	5,058	25	Դատական	200	
» Պատահական ծախք	8,688	50	Մանուցագրի	2,125	
» Կրթական ծախք	15,682		Զանազան	14,284	
» Դրամական փոխառութեան	11,442	50	Պաշտոնաթուղթի	1,150	
» Դրական պետք	202	75	Կոնդակադէն	3,016	
» Տիրութիւն	7,287	50	Վազֆի	4,618	
» Պաշտոնէն ամսաթուղթ	1,042	75	Հիւանդանոցի	6,000	
» Նպատակ եւ հանդատեան թուակ	228,981	50	Զեւանի պիակէ	2,280	
» Զննանի բանաւորակալ	5,100				
» Հոգաւորական ծախք	2,280				
» Տպագրութիւն	5,276				
» Ազգային Հիւանդանոց	2,690				
» Ս. Պատրիարքի ամսաթուղթ	106,052	75			
	60,000				
	529,884	25			
	63,099	25			
	592,983	50			
» ԳՈՅԲ. — 86-87 տարւոյ հասութիւն առաւելութիւն				592,983	50

ՄԱՐԿ ԿԵՐՈՒՄ 1887 ԱՊՐԻԼ 30

Առ Զանազան պարտավան՝ Հին տարիներ, մնացորդ պահանջ	627,478	321/2	Զանազան պարտավանք, Մնացորդ պարտք հին տարիներ	158,848	221/2
» Մուգաթայ	607,519	50	Պաշտոնայք	15,847	50
» Քանչեկեր	27,600		Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան	16,369	25
» Աւանդելի սնունդ	1,969		Փորձաւորութեան	36,772	
» Նշանի ծախք	581	75	Աւանդէ	36,957	50
» Անշարժ ստացուածք	427,400		Զանազան փոխառութեանց	11,535	
» Կարասիք	11,109	25	Մնացորդ պարտք բնութիկ հաշիւ	4,128,178	221/2
» Մնուել	849	871/2	Գույք		
» Պատրաստ դրամ			Յաւելիալ շահ		
	1,404,507	70			
				1,404,507	70

ՄԱՅՐ ՀԱՅԻՆ ԵՐԵԱ 215-216

Կեդր. Համալսարան

ԵՂԻՍԱՍԻ ՀԱՅԱՆ

Երևանի տնտ.

Մ. ՉՈՊԱՆԵԱՆ

ԲԱՂԴԱՏԱԿԱՆ ԱՂԻՒՄԱԿ ԵՒ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՄՆՏՈՒԿԻ

ՀԱՍՈՑԹ	1880-81	1881-82	1882-83	1883-84	1884-85	1885-86	1886-87	ԵԼՄՏԱՑՈՅՑ	ԾԱԽԲ	1880-81	1881-82	1882-83	1883-84	1884-85	1885-86	1886-87	ԵԼՄՏԱՑՈՅՑ
Ազգային ուղղակի տուրք.....	103806	25	121900	119075	124270	142755	144525	460000	Սրբազան Պատրիարք.....	55000	24962	25		35508	59936	63987	60000
Գաւառական Մուգաթայ.....	5184	50	4300	7490	11350	22798	45158	91186	Պաշտօնեայք.....	174974	50	494269	186257	75	185645	494096	241800
Թաղային Քանչէլք.....	16900		17100	17200	14503	31527	28620	38600	Հիւանդանոց, Նշանո. հասութից կէտք)	65893	50	53893	44706	50	78232	100160	50000
Ճամբորդաց անցադիր.....	31956		18396	10788	11832	47569	68662	71232	Անցադրի ամրոց հասցիք.....)	2715		4380	3600	50	8153	8605	12000
Հիւանդանոց, ծախուց փոխարինութիւն								6000	Նախատի ամսական եւ Հանգստեան թոշակ	9234	87 1/2	7007	7035	25	3763	5213	4642
Առուծախի իրմուխապէր.....	103400	83130	77770	78410	69270	86770	95960	70000	Նախատ կարօտեւոց.....	21818	25	26193	24116	75	13416	11241	14643
Նշանտուութիւն.....	67875	70995	67836	70675	79291	69065	67172	70000	Յարաբերութեան ծախք.....	9551	37 1/2	8798	121 1/2	75	10059	7759	9594
Հրամանի.....	18380	19112	20050	20440	17733	20482	19240	20000	Հեռագիր եւ թղթատար.....	10970		5790	25	7525	50	5327	5919
Դիւանական.....	12304	50	15378	9734	50	41006	10525	14000	Գրական պիտոյք.....	6263		9682	75	3914	50	6110	2438
Դատական.....	6031	50	5326	1032	50	1481	866	2000	Տպագրութիւնք.....	18179	50	17862	75	14675	75	20165	18726
Կոնդակադին.....	3093		860	1933		515	240	1500	Ազգային Ժողով.....	1650		200		1080		2012	4926
Պաշտօնաթուղթ.....	1300		1300	1400		850	1000	1450	Հովուական.....	17029	50	49126	75	500		200	11442
Վադք.....	36964	50	9524	8438	50	18542	50	10484	Կրթական.....	2986		3032	75	4253	75	3369	3868
Զանազան.....								15934	Նշանի խաչ.....	5820	12 1/2	2905	25	6679	37 1/2	3509	4394
Ծանուցադիր.....								3500	Փայտ, ածուխ, չաքար, սուրճ եւ այլն.....	1728	50	1477		8725	25	834	1806
									Կարասի եւ Նորոգութիւն.....	7344	50	6699		7015	50	5377	6059
									Հանդերձադին.....	4289	50	4896	12 1/2	6278	75	4342	4987
									Զանազան ծախք.....	477				2178		11240	50
									Պատահական ծախք.....					433	50	313	50
									Դրամական փնտ.....	2448	75	2093		2234	75	2478	75
									Լրագրաց բաժանորդադին.....					1240	50	972	
									Տոկոս.....	483		1620		5560		8925	7415
									Հաւաքչաց տասանորդ եւ ամսական.....	448856	87 1/2	394889	75	337227	12 1/2	327504	415892
									Եւրոպայիցէն դուրս								
									Պատրիարքական հաստատ. ծախք բացառիկ	448856	87 1/2	394889	75	337227	12 1/2	327504	415892
	407195	25	367321	50	342444	50	363845	434059	25	495.697	37 1/2	584143		584630			

Կեդր. Համարակալ

ԵՂԻԱԶԱՐ ՀԱՃԵԱՆ

Երմոկ Տեառն

Մ. ԶՈՊԱՆԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐԲԱՐԱՆԻ

1885 ՄԱՅԻՍ 1ԻՆ ՈՒՆԵՑԱԾ ԵՐԵՐՈՒՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՀԱՇՒԻԸ

1885 Մայիս 1. Սրբազան Պատրիարքի Պատրիարքարանի պաշտօնէից Չանազաններու	7,500 30,343 187,880		1886 Ապրիլ 30. Սրբազան Պատրիարքի Պատրիարքարանի պաշտօնէից Չանազաններու	7,564 16,032 155,064	
		225,723			178,660
1885-86 տարւոյ մէջ բացառիկ ծախք Ս. Պատրիարքի գահակալութեան առթիւ		49,254	1885-86 տարւոյ մէջ վճարեալ եւ կարգադրեալ հին պարտքեր		96,317
		274,977			274,977

1886 ՄԱՅԻՍ 1ԻՆ ՈՒՆԵՑԱԾ ԵՐԵՐՈՒՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՀԱՇՒԻԸ

1886 Մայիս 1. Սրբազան Պատրիարքի Պատրիարքարանի պաշտօնէից Չանազաններու	7,564 16,032 155,064		1887 Ապրիլ 30. Սրբազան Պատրիարքի Պատրիարքարանի պաշտօնէից Չանազաններու	3,577 15,847 105,497	50 25
		178,660			124,921
		178,660	1886-87 տարւոյ մէջ վճարեալ հին պարտք		53,738
					178,660

1887 ՄԱՅԻՍ 1ԻՆ ՈՒՆԵՑԱԾ ԵՐԵՐՈՒՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՀԱՇՒԻԸ

1887 Մայիս 1. Սրբազան Պատրիարքի Պատրիարքարանի պաշտօնէից Չանազաններու	3,577 15,847 105,497	50 25		
			124,921	75

13424

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0046849

